

การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และทักษะทางสังคม โดยการจัด
ประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ สำหรับเด็กปฐมวัย

โดย
นางน้ำผึ้ง เล้าบุตร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต

ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2560

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และทักษะทางสังคม โดยการ
จัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ สำหรับเด็กปฐมวัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต
ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2560
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

THE DEVELOPMENT OF CREATIVE PROBLEM SOLVING AND SOCIAL
SKILLS BY PROJECT APPROACH FOR EARLY CHILDHOOD

By
MRS. Nampung LAOHABUT

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Master of Education (CURRICULUM AND SUPERVISION)

Department of Curriculum and Instruction

Graduate School, Silpakorn University

Academic Year 2017

Copyright of Graduate School, Silpakorn University

56253310 : หลักสูตรและการนิเทศ แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต

คำสำคัญ : ความสามารถในการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์, ทักษะทางสังคม, การจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ

นาง น้ำผึ้ง เลาหนุตร: การพัฒนาความสามารถในการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์และทักษะทางสังคม โดยการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ สำหรับเด็กปฐมวัย อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริวรรณ วณิชวัฒน์วรชัย

การวิจัยครั้งนี้ วัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพัฒนาการความสามารถในการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2 หลังการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ 2) ศึกษาพัฒนาการของทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2 หลังการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ 3) ศึกษาความคิดเห็น ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยคือเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 28 คน ที่กำลังศึกษาภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนวัดปริคาราม (มณีศิริวรรณ) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครปฐม เขต 2

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ จำนวน 8 แผน 4 โครงการ 2) แบบสังเกตพฤติกรรมการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย 3) แบบสังเกตพฤติกรรมของทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย 4) แบบสอบถามความคิดเห็นของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดประสบการณ์แบบโครงการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ มีพัฒนาการความสามารถในการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์อยู่ในระดับดี โดยด้านการปฏิบัติมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด
2. เด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ มีพัฒนาการของทักษะทางสังคมอยู่ใน ระดับดี โดยด้านการให้ความร่วมมือ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด
3. เด็กปฐมวัยมีความคิดเห็นต่อการจัดประสบการณ์โดยภาพรวมเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก โดยเห็นว่าการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ เป็นกิจกรรมที่เด็กๆ ได้เข้ากลุ่มทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนๆ

56253310 : Major (CURRICULUM AND SUPERVISION)

Keyword : CREATIVE PROBLEM SOLVING, SOCIAL SKILLS, PROJECT APPROACH

MRS. NAMPUNG LAOHABUT : THE DEVELOPMENT OF CREATIVE PROBLEM SOLVING AND SOCIAL SKILLS BY PROJECT APPROACH FOR EARLY CHILDHOOD
THESIS ADVISOR : ASSISTANT PROFESSOR SIRIWAN VANICHWATANAVOTACHAI, Ph.D.

The purpose of this research were 1) to study early child development of creative problem solving after learning by project approach 2) to study early child development of social skills of early childhood after learning by project approach. 3) to study the childhood's opinions about the supported experience by project approach.

The research samples were 28 early childhood students at Wat Predaram School, Nakhonpathom Primary Educational Service Area Office 2, first semester, in academic year 2016.

The instruments of this research were : experiential plan taught by project approach, an observation form with creative problem solving, an observation form with social skills and childhood's opinion interviews about the supported experience by project approach. The Data analysis by mean, standard deviation and content analysis.

The results on findings were as follow :

1) Child development of creative problem solving after learning by project approach as a whole was at good level. Considering each aspect mean of practice was the highest mean.

2) Child development of after learning by project approach as a whole was at good level. Considering each aspect mean of Cooperation was the highest mean, the help and leadership.

3) The childhood's opinions about the supported experience by project approach as a whole was at good in all item. The project approach were activities with others .

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี ด้วยความเมตตา ความกรุณา และความเอาใจใส่จาก ท่านอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริวรรณ วัฒนวัฒนวรชัย ที่ให้ คำปรึกษา คำแนะนำ ข้อคิดและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องด้วยความเมตตา เอาใจใส่เป็นอย่างดีมาโดย ตลอด ผู้วิจัยซาบซึ้งในความเมตตา กรุณา จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณในความเมตตา ความกรุณาของท่านอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนินและ อาจารย์ ดร. มนต์ชัย พงศกรณฤงษ์ ผู้สร้าง ความรู้ ความเข้าใจ ความกรุณา ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อารีย์ พรหมเล็ก ผู้ทรงคุณวุฒิ และ ผู้ช่วย ศาสตราจารย์ ดร. มาเรียม นิลพันธุ์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาสละเวลาอ่าน วิทยานิพนธ์ ให้คำแนะนำ กำลังใจ และ ปรับปรุงวิทยานิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

กราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญ อาจารย์ ดร. บุรี ผลพันธิน, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กรภัตสร อินทรบำรุง, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุชาติ สุทธาพันธ์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปรุณต์ นัจนฤตย์, และ อาจารย์ ดร. เกษกรินทร์ ศรีสัมฤทธิ์ ที่กรุณาสละเวลาให้คำแนะนำ แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการ สร้างเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณผู้บริหาร โรงเรียนวัดปริดาราม(มณีศิริวรรณ) นายสุเทพ พูลสวัสดิ์ ที่ให้ความ อนุเคราะห์สถานที่เพื่อใช้การทดลอง เก็บข้อมูล นอกจากนี้ขอขอบคุณครูอภิญากรณ์ ขุนวิเศษ ผู้ช่วยผู้วิจัยในการร่วมสังเกตพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยในการทำการวิจัยครั้งนี้ และเด็กปฐมวัยชั้น อนุบาลปีที่ 2 ที่น่ารักทุกคนที่ให้ความร่วมมือกับการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ พี่น้อง ชาวหลักสูตรและการนิเทศที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นທີ່ปรึกษา ที่ดีเสมอมา

ท้ายที่สุดขอขอบคุณพ่อ คุณแม่ ครอบครัวรอดอารมณ์ และครอบครัวเลาหบุตร ที่ให้กำลังใจ และสนับสนุนด้านค่าการศึกษาแก่ลูกด้วยความรักเสมอมา ทำให้ผู้วิจัยสามารถศึกษาในระดับ มหาวิทยาลัยจนจบการศึกษา โดยผู้วิจัยมีความตั้งใจที่จะนำความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ไปปรับใช้ ในวิชาชีพครูและในการสร้างลูกศิษย์ที่ดีต่อไป

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	8
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	15
คำถามการวิจัย.....	15
สมมติฐานของการวิจัย.....	15
ขอบเขตการวิจัย.....	15
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	15
ประชากร	15
กลุ่มตัวอย่าง.....	16
ตัวแปรที่ศึกษา	16
ตัวแปรต้น.....	16
ตัวแปรตาม	16
ขอบเขตเนื้อหา.....	16
ระยะเวลา.....	16
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	17
ประโยชน์ที่ได้รับ.....	18

บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	19
หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย.....	19
หลักสูตรสถานศึกษาศึกษาการศึกษาศึกษาปฐมวัย โรงเรียนวัดปริดาราม	26
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์เด็กปฐมวัย.....	28
หลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย	29
แนวทางการจัดประสบการณ์แก่สถานศึกษา	31
สาระการเรียนรู้และการจัดประสบการณ์.....	32
การจัดการเรียนรู้แบบโครงการ.....	35
ความหมายของการสอนแบบ โครงการ.....	36
หลักการของการสอนแบบโครงการ.....	39
ลักษณะสำคัญของการสอนแบบโครงการ.....	40
สาระสำคัญของการสอนแบบ โครงการ.....	41
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย.....	45
แนวคิดและความเชื่อในเรื่องการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอน	48
แนวคิดเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง	49
แนวคิดเกี่ยวกับการสอนแบบ โครงการ.....	51
บทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้แบบ โครงการ การเตรียมการและแนวทางการปฏิบัติ สำหรับช่วงทำกิจกรรมในโครงการ	52
บทบาทที่สำคัญของครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบการสอนแบบโครงการ	53
บทบาทของเด็กในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ	55
การจัดการสอนแบบโครงการมีประโยชน์ดังนี้.....	56
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ	59
งานวิจัยในประเทศ	59

งานวิจัยต่างประเทศ.....	61
การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์.....	62
กระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์.....	63
ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์.....	66
การส่งเสริมการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์.....	68
การประเมินผลการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์.....	69
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์.....	72
งานวิจัยในประเทศ.....	72
งานวิจัยต่างประเทศ.....	73
ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย.....	74
ความหมายของทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย.....	74
ความสำคัญของทักษะทางสังคม.....	76
ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคม.....	80
ลักษณะพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย.....	84
การเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย.....	87
พัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัย.....	90
ปัจจัยที่มีผลต่อพัฒนาการทางด้านสังคม.....	91
ประโยชน์ของการเข้ากลุ่มสังคม.....	93
การส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัย.....	93
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม.....	98
งานวิจัยในประเทศ.....	98
งานวิจัยในต่างประเทศ.....	100
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	103
ประชากร.....	103

กลุ่มตัวอย่าง.....	103
ระยะเวลา.....	103
แบบแผนการวิจัย.....	103
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	104
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	125
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	127
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาพัฒนาการความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2 หลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการ.....	127
ตอนที่ 2 ผลการศึกษาพัฒนาการของทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 หลังได้รับ การจัดประสบการณ์แบบโครงการ.....	129
ตอนที่ 3 ผลการศึกษาคำคิดเห็นของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบ โครงการ.....	131
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	133
สรุปผลการวิจัย.....	134
อภิปรายผลการวิจัย.....	134
ข้อเสนอแนะ.....	139
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้.....	139
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป.....	140
รายการอ้างอิง.....	141
ภาคผนวก.....	148
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	149
ภาคผนวก ข การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ.....	151
ภาคผนวก ค ผลการวิเคราะห์สมมติฐาน.....	160
ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์.....	160

ภาคผนวก จ ภาพประกอบ.....192
ประวัติผู้เขียน197

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	กิจกรรมประจำวัน.....	26
2	แบบแผนการวิจัย.....	104
3	รายละเอียดของแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ “โครงการน้ำ สมุนไพรร”.....	106
4	รายละเอียดของแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ “โครงการวัน हरस्था”.....	107
5	รายละเอียดของแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ “โครงการ ทับทีมกรอบ”.....	108
6	รายละเอียดของแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ “โครงการซูชิ”.....	109
7	เกณฑ์คะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์.....	112
8	เกณฑ์การแปลความหมายของระดับคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหา อย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย.....	114
9	เกณฑ์คะแนนพฤติกรรมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย.....	118
10	เกณฑ์การแปลความหมายของระดับคะแนนทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย.....	121
11	สรุปวัตถุประสงค์และวิธีการวิจัย.....	126
12	แสดงพัฒนาการการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย.....	128
13	แสดงพัฒนาการของทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย.....	130
14	คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของเด็กปฐมวัยที่มีต่อ การจัดประสบการณ์แบบโครงการ.....	132
15	ผลรวมค่าดัชนีความสอดคล้องจากการประเมินความเหมาะสมและความ สอดคล้องของแผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ จาก ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน โครงการ น้ำสมุนไพรร.....	145
16	ผลรวมค่าดัชนีความสอดคล้องจากการประเมินความเหมาะสมและความ สอดคล้องของแผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ จาก ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน โครงการ วันहरस्था.....	146

ตารางที่	หน้า	
17	ผลรวมค่าดัชนีความสอดคล้องจากการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของแผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ จากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน โครงการ ทักษะทิมกรอบ.....	147
18	ผลรวมค่าดัชนีความสอดคล้องจากการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของแผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ จากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน โครงการ ชูชี.....	148
19	ผลรวมค่าดัชนีความสอดคล้องจากการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของแบบสังเกตพฤติกรรมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย จากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน.....	149
20	ผลรวมค่าดัชนีความสอดคล้องจากการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของแบบสังเกตพฤติกรรมทักษะทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย จากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน	150
21	ผลรวมค่าดัชนีความสอดคล้องจากการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของแบบสอบถามความความคิดเห็นของเด็กปฐมวัย จากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน.....	151
22	การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ Descriptive Statistics.....	152
23	แสดงพัฒนาการการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย.....	154
24	ทักษะทางสังคม Descriptive Statistics.....	155
25	แสดงพัฒนาการของทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย.....	156

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดการวิจัย.....	14
2	ขั้นตอนการสร้างแผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ.....	110
3	ขั้นตอนการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่าง สร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย.....	116
4	ขั้นตอนการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมทักษะทางสังคม สำหรับเด็กปฐมวัย.....	122
5	ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัด ประสบการณ์แบบโครงการ.....	124
6	พัฒนาการความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์.....	129
7	พัฒนาการพัฒนาความสามารถของทักษะทางสังคม.....	132

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในยุคศตวรรษที่ 21 นั้น เป็นยุคที่โลกต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว เป็นการศึกษาในยุคสังคมแห่งการเรียนรู้ จะเห็นได้ว่าประเทศใดที่ให้ความสำคัญในการพัฒนาสมองของประชากรหรือการคิดของประชากรในประเทศนั้น เมื่อประชากรสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองให้มีประสิทธิภาพเพื่อปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกได้ ประเทศนั้นย่อมจะมีความเจริญและได้รับการพัฒนา ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาตอนหนึ่งว่า “สังคมและบ้านเมืองใด ให้การศึกษาที่ดีแก่เยาวชน ได้อย่างครบถ้วน สัมพันธ์กันทุกๆด้าน สังคมและบ้านเมืองนั้น ก็จะมีพลเมืองที่มีคุณภาพ ซึ่งสามารถธำรงรักษาความเจริญมั่นคงของประเทศชาติไว้ และพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไปได้โดยตลอด ผู้มีหน้าที่จัดการศึกษาทุกคนจึงต้องถือว่า ตัวของท่านมีความรับผิดชอบต่อชาติบ้านเมืองอยู่อย่างเต็มที่ในอันที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เที่ยงตรง ถูกต้อง สมบูรณ์ โดยเต็มกำลัง จะประมาทหรือละเลยมิได้ ”

การศึกษานั้นเป็นรากฐานที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ(ฉบับที่ 3)พ.ศ.2553 ได้มีสาระที่เกี่ยวเนื่องกับการศึกษา มาตรา 6 ว่า การศึกษา ต้องเป็นไป เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ส่วนมาตรา 22 ว่าการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติ ดังนั้นจึงต้องมีการจัดเตรียมการศึกษาเริ่มตั้งแต่เยาว์วัย เพราะในวัยนี้สมองมนุษย์จะพัฒนาไปถึง 70 % ต้องจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก (อัญชลี ไสยวรรณ, 2552) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เด็กได้ลงมือกระทำ และมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อม ให้เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่น เรียนรู้อย่างมีความสุข การจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม ดูแลด้านสุขนิสัยและโภชนาการเหมาะสม เด็กจึงจะพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพ สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) ที่ชี้ให้เห็นถึงการพัฒนาคู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 และการเสริมสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของคนทั้งในเชิงสถาบัน ระบบโครงสร้างของสังคมให้เข้มแข็ง สามารถเป็นภูมิคุ้มกันการเปลี่ยนแปลงต่างๆที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

การพัฒนาการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2555-2559) ได้กำหนดกรอบยุทธศาสตร์และการดำเนินงานยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาการศึกษาปฐมวัย โดยกำหนดเป้าหมายไว้ 1. ให้เด็กปฐมวัยทุกคนได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้อง เติบโตตามวัยอย่างเหมาะสม เช่นเดียวกับกับมาตรการเร่งด่วน ด้านการพัฒนาผู้เรียน ของยุทธศาสตร์ การพัฒนาคุณภาพการศึกษา : ระเบียบวาระแห่งชาติ (พ.ศ.2551-2555) ว่าด้วยเด็กปฐมวัยทุกคนต้องได้รับการเตรียมความพร้อมอย่างน้อย 1 ปีก่อนเข้าเรียน ชั้น ป.1 ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคน โดยจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้จากการปฏิบัติจริง การคิดวิเคราะห์การแก้ปัญหา โดยให้สามารถพัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติอย่างเต็มศักยภาพและสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีความพร้อมในการพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาเหมาะสมกับวัยให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 12 ประการด้วยกันและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ข้อที่ 10 ระบุว่ามีความสามารถในการคิด และแก้ปัญหาให้เหมาะสมกับวัย (กรมวิชาการ, 2546)

ในการจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย เด็กควรจะได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง หรือ สิ่งที่เป็นรูปธรรม โดยผ่านการรับรู้ทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ การฟัง การดม การมอง การสัมผัส และการชิมรส ดังที่ John Dewey (1922 อ้างถึงใน ทิศนา แขมมณี, 2545: 130) ได้กล่าวว่า เด็กเรียนรู้ด้วยการกระทำ (Learning by doing) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Piaget (1969 อ้างถึงใน อธิศักดิ์ คุ้มหมาด, 2554: 41) ที่กล่าวว่า กระบวนการพัฒนาทางสติปัญญานั้นเกิดจากการกระทำ และ Bruner (1969 อ้างถึงใน นุชนันท์ เหล่าจาวงศ์, 2557: 41) ยังสนับสนุน การเรียนรู้ของเด็กที่เกิดจากการค้นพบด้วยตนเอง แต่ผลการประเมินด้านพัฒนาการเด็ก 3-5 ปี (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544 : 8) พบว่า การจัดการศึกษาปฐมวัยขาดคุณภาพ ในเรื่องวิธีการเรียนรู้ของเด็ก เช่น จัดการเรียนรู้โดยให้เด็กท่องจำอย่างเดียว ไม่ส่งเสริมให้เด็กใช้การคิดตั้งแต่เล็กๆ ให้เด็กนั่งอยู่กับที่ทั้งวัน การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนที่ตายตัว การเร่งสอนอ่านเขียนและคิดเลขเกินระดับความสามารถของเด็ก เพื่อให้เด็กสอบเข้าชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้ ไม่ให้อิสระในการแสดงออก ห้ามให้เด็กพูด ให้นั่งเงียบ ๆ ครูมีความเข้าใจผิดเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้ที่คิดเด็กเป็นสิ่งสำคัญ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนมีผลทำให้คุณลักษณะช่างสงสัยและใฝ่หาคำตอบในเด็กปฐมวัยหายไป เด็กไม่ได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่ สภาพดังกล่าวส่งผลให้คุณภาพของการศึกษาอยู่ในระดับที่น่าเป็นห่วง ความรู้ความสามารถของเด็กไทยโดยเฉลี่ยอ่อนลง ทั้งในด้านกระบวนการคิด ความรู้ทางวิชาการ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ดังนั้นการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยควรยึดหลักพัฒนาการและการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของเด็กในแต่ละวัยเป็นสำคัญเด็กมีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุลและเต็มตามศักยภาพของเด็กที่เกิดขึ้น จากการเรียนรู้ที่ผ่านการเล่น เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เกิดการเรียนรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม และประสบการณ์สำคัญที่ควรส่งเสริมประกอบด้วย การสังเกต การฟัง การคิด การแก้ปัญหาและภาษาเด็กควรได้รับการชี้แนะให้รู้จักคุณลักษณะหรือคุณสมบัติของสิ่งต่าง ๆ รอบตัว เด็กได้มีโอกาสสำรวจ ค้นคว้าหาคำตอบ ทดลองวัตถุสิ่งของที่เป็นของจริง สิ่งที่เลียนแบบของจริงและสิ่งของที่ไม่มีรูปแบบชัดเจน ตลอดจนฝึกให้เด็กได้คิดวางแผน คิดตัดสินใจหรือคิดแก้ปัญหาในเรื่องง่าย ๆ ด้วยตนเอง แสดงจินตนาการความคิดสร้างสรรค์ต่าง ๆ ออกมาเป็นภาพวาดหรือบอกเล่าเรื่องราวตามความสามารถของวัย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2546)

การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์เป็นความสามารถของบุคคลในการผสมผสานความรู้และประสบการณ์ที่มีอยู่มาใช้ในการแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่แปลกใหม่ ไม่ซ้ำแบบเดิม การคิดหลายแง่หลายมุม ประสมประสานกันจนได้ผลผลิตใหม่นั้นเป็นกระบวนการคิดสร้างสรรค์ที่เกิดขึ้น เมื่อคนเรามุ่งคิดไปสู่จุดหมายที่แปลกและใหม่ (กรมวิชาการ, 2543 : 15) Guilford (1967) ได้กล่าวถึงบุคลิกภาพของคนที่มีความคิดสร้างสรรค์ว่า จะต้องมีความฉับไวที่รู้ปัญหาและมองเห็นปัญหา มีความว่องไวและสามารถจะเปลี่ยนความคิดใหม่ๆ ได้ง่าย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการแก้ปัญหาเป็นกิจกรรมที่สำคัญยิ่งของชีวิตที่ต้องทำให้สำเร็จลุล่วงจึงจะทำให้ชีวิตสามารถดำเนินไปได้อย่างมีความสุข ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ โดยปกติคนเราทั่วไปมักเลือกวิธีการที่จะเลี่ยงปัญหามากกว่าการเผชิญปัญหา ควรมีการส่งเสริมการเรียนรู้การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นในตัวเด็ก เพื่อการอยู่ร่วมในสังคมอย่างมีความสุขต่อไป สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดองค์ประกอบทักษะชีวิตที่สำคัญที่จะสร้างและพัฒนาเป็นภูมิคุ้มกันชีวิตให้แก่เด็กและเยาวชนในสภาพสังคมปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับอนาคตในองค์ประกอบที่ 2 คือการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งหมายถึง การแยกแยะข้อมูลข่าวสาร ปัญหาและสถานการณ์รอบตัว วิพากษ์วิจารณ์ และประเมินสถานการณ์รอบตัวด้วยหลักเหตุผลและข้อมูลที่ถูกต้องรับรู้ปัญหา สาเหตุของปัญหา หาทางเลือกและตัดสินใจแก้ปัญหาใน สถานการณ์ต่างๆ อย่างสร้างสรรค์ จากข้อมูล เมื่อปี พ.ศ. 2550 ของ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ได้ดำเนินโครงการสำรวจสถานการณ์ระดับสติปัญญาเด็กไทยระดับอนุบาล 1-3 พบว่า มี IQ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับฉลาดและฉลาดมาก รองลงมาได้แก่ มีระดับปานกลาง และมีระดับปัญญาอ่อน ระดับกลางถึงที่บเล็กน้อย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2552 : 48-49) และในปี พ.ศ. 2551 ได้มีรายงานประเมินผลการพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัย 3 ปี โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา พบว่า พัฒนาการที่ต่ำและต้องได้รับการพัฒนามากที่สุด ได้แก่ ด้านสติปัญญา และด้านอารมณ์ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2552 : 67-70) นอกจากนี้ผลการประเมินร้อยละนักเรียนตามระดับ

พัฒนาการ จากข้อมูลพบว่า นักเรียน ร้อยละ 98.00 93.86 71.67 และ 59.17 มีพัฒนาการด้านสังคม ด้านอารมณ์-จิตใจ ด้านร่างกายและด้านสติปัญญา ตามลำดับ ค่าร้อยละของพัฒนาการ ทั้ง 4 ด้านมีความแตกต่างกันอย่างมาก โดยเฉพาะด้านสติปัญญา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551 :112) ดังนั้นการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการทางด้านสติปัญญาโดยเฉพาะความสามารถทางด้านการคิดแก้ปัญหา และความคิดสร้างสรรค์ที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์นั้น ครูควรให้ความสำคัญและคำนึงถึงธรรมชาติของเด็กทั้งในด้านพัฒนาการเรียนรู้ และความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยจัดกิจกรรมที่หลากหลายให้เด็กพัฒนาโดยผ่านรูปแบบกิจกรรมที่เด็กได้ลงมือกระทำและปฏิบัติจริงด้วยตนเอง ดังที่ Dewey Piaget และ(Bruner) มีความเห็นสอดคล้องกันว่า กระบวนการพัฒนาทางสติปัญญานั้นควรให้เด็กได้เรียนรู้ โดยการกระทำ (Learning by Doing) ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและค้นพบองค์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งวิธีการเรียนรู้ด้วยวิธีการดังกล่าว นำไปสู่การพัฒนาความสามารถในการคิด แก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยได้ในที่สุด

การส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหอย่างสร้างสรรค์ควรเริ่มฝึกฝนตั้งแต่ระดับปฐมวัย ถึงแม้ว่าการแก้ปัญหอย่างสร้างสรรค์ไม่ได้ระบุไว้ชัดเจนในหลักสูตร แต่การแก้ปัญหอย่างสร้างสรรค์ถือเป็นความสามารถทางสติปัญญาในด้านการคิดรูปแบบหนึ่งประกอบด้วยการแก้ปัญหา (Problem Solving) และการสร้างสรรค์ (Creative) ที่สามารถฝึกเพื่อทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยข้อค้นพบที่ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการคิดที่ซับซ้อน ซึ่งคนในอนาคตควรต้องมี Treffinger (1998 : 312) สอดคล้องกับ พัชรา พุ่มพชาติ (2552) ที่กล่าวว่า เด็กปฐมวัยนั้นมีความพร้อมทางสติปัญญาทั้งการคิดแก้ปัญหา และคิดสร้างสรรค์ ที่สามารถนำไปสู่ การคิดแก้ปัญหอย่างสร้างสรรค์ และสามารถเสริมสร้างได้ หากเด็กปฐมวัยได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวัยและธรรมชาติ การเรียนรู้ย่อมส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถด้านสติปัญญาให้ เป็นไปอย่างเหมาะสม

ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและตนเอง การแสดงออกอย่างเหมาะสม การได้รับการยอมรับ และมีทักษะการสื่อสารกับผู้อื่น Gresham and Elliat (1997) ซึ่งสอดคล้องกับ Shaw (1971) กล่าวว่า ทักษะทางสังคม เป็นทักษะที่ช่วยให้อยู่ร่วมกัน และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น เช่น ทักษะการเป็นผู้ให้และผู้รับ การควบคุมตนเอง การยอมรับความสามารถของตนเองและผู้อื่น และ จิระพันธ์ พูลพัฒน์ ได้กล่าวว่า ทักษะทางด้านสังคมของเด็กปฐมวัยนั้น เด็กจะได้เรียนรู้

การอยู่ร่วมกันกับเด็กคนอื่นๆ ได้สร้างสัมพันธ์กับครูและเพื่อนเล่นร่วมกับเพื่อน และการรู้จักใช้กีฬามารยาท คำพูดที่เหมาะสมได้ ทักษะทางสังคมนั้นจึงมีความสำคัญต่อพัฒนาการทางสังคมของเด็กอย่างมาก และส่งผลต่อตัวเด็กทุกด้าน ดังที่ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ได้กำหนดจุดหมายที่เกี่ยวกับพัฒนาการทางสังคม คือ ให้เด็กเป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมและมีจิตใจที่ดีงาม ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและความเป็นไทย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และใช้ภาษาได้เหมาะสมกับวัย การที่เด็กได้เรียนรู้แนวทางการปฏิบัติตนในสังคมที่ถูกต้อง การปรับตัวให้ผู้อื่นยอมรับ เพื่ออยู่ร่วมกับบุคคลอื่นที่อยู่รอบตัวได้นั้น จะเป็นกระบวนการปรับตัวทางพัฒนาการทางสังคมของเด็กและสามารถพัฒนาความสามารถในการแสดงพฤติกรรมของตนเพื่อเรียนรู้และปรับตัวให้สอดคล้องกับแบบแผนที่สังคมยอมรับ (วรรณภรณ์ มะลิรัตน์, 2554) เด็กจะเรียนรู้ที่จะร่วมมือกับผู้อื่นในลักษณะเป็นกลุ่ม เป็นการแสดงออกให้สอดคล้องกับแบบแผนและเป็นที่ยอมรับของสังคม เพื่อสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2528 :220)

ทักษะทางสังคมนั้นจึงมีความสำคัญมากในสังคมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างมาก การส่งเสริมพัฒนาทักษะทางสังคมควรปลูกฝังหล่อหลอมตั้งแต่เยาว์วัยจากที่บ้านและโรงเรียน นอกจากนี้เด็กจะต้องฝึกฝนและเรียนรู้จากประสบการณ์ไปตลอดชีวิตอีกด้วย จึงเป็นการวางรากฐานเพื่อให้เด็กรู้จักการปฏิบัติตนให้เหมาะสม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขและเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติต่อไปในอนาคต

การจัดการเรียนรู้แบบโครงการ (Project Approach) ถือเป็นตัวอย่างที่ดีของการเรียนรู้ที่เต็มไปด้วยความหมาย เหมาะกับพัฒนาการเด็ก เป็นการศึกษาอย่างลึกในช่วงเวลาที่ขยายได้ตามความสนใจของเด็กแต่ละคน แต่ละกลุ่มย่อย หรือแต่ละชั้น และตามแต่หัวเรื่องที่ต้องการศึกษา (S. Chard, 1992) การจัดการเรียนรู้แบบโครงการ (Project Approach) นั้นจะช่วยพัฒนาเด็กๆตามวัยทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และสังคม เนื่องจากครูให้ความสำคัญต่อความคิดและคำพูดของเด็ก ส่งผลให้เด็กเกิดความเชื่อมั่น ภาคภูมิใจ กล้าคิด กล้าพูดแสดงความคิดเห็น ครูเป็นเพียงผู้ชี้แนะเมื่อเกิดปัญหา ตั้งคำถามกระตุ้น จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์เท่านั้น ทำให้องค์ความรู้ทั้งหมดมาจากผู้เรียนที่เกิดความเข้าใจอย่างแท้จริง และความเข้าใจที่แท้จริงนี้จะส่งผลให้เกิดการจดจำไปอีกยาวนาน ซึ่งในห้องเรียนที่เด็กเรียนรู้แบบลงมือกระทำ เด็กจะได้ปฏิสัมพันธ์กับวัตถุ คน แนวคิด และเหตุการณ์สำคัญต่างๆ อย่างหลากหลาย สิ่งเหล่านี้เป็นประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาตาม

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่เกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำอีกในชีวิตประจำวันอย่างเป็นธรรมชาติ และการที่เด็กมีประสบการณ์สำคัญซ้ำแล้วซ้ำอีกเช่นนี้ ก็จะช่วยให้เด็กสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองในที่สุด การจัดประสบการณ์ให้เด็กเรียนรู้แบบลงมือกระทำเป็นการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักการทำงานของสมอง และเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นเด็ก เป็นศูนย์กลาง กล่าวคือ เมื่อเด็กลงมือปฏิบัติ เด็กจะได้ใช้ผัสสะในการรับรู้ข้อมูลทั้งในรูปของ ภาพ เสียง สัมผัส ทั้งยังประกอบด้วยประสบการณ์ของเหตุการณ์ต่างๆ การใช้วงจรของเซลล์ สมอง พร้อมๆกันมากเท่าใด เสถียรภาพความเชื่อมโยงของวงจรก็เกิดได้เร็วเท่านั้น(สถาบันส่งเสริมอัจฉริยภาพและนวัตกรรมการเรียนรู้,2550)

การจัดการเรียนรู้แบบโครงการมีความเหมาะสมในการนำมาพัฒนาเด็กปฐมวัย เพราะเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่ใช้ร่วมกับระบบการสอนในหลักสูตรตามปกติได้ โดยโอกาสที่ครูจะใช้รูปแบบการเรียนการสอนนี้จะเกิดขึ้นภายใต้สภาพการเรียนการสอนตามปกติ เมื่อครูสังเกตเห็นว่าเด็กมีความสนใจในเรื่องหนึ่งเรื่องใดเป็นพิเศษ และต้องการจะศึกษาเรื่องนั้นต่อไป และครูพิจารณาว่าสามารถจัดกิจกรรมเพื่อศึกษาเรื่องนั้นได้และมีแหล่งทรัพยากรเพียงพอในการศึกษาเรื่องนั้น เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีกระบวนการให้เด็กได้สืบเสาะหาความรู้ตามขั้นตอน ทำให้เด็กเกิดความสงสัยอยากรู้และสนใจในการเรียนรู้มากขึ้น ครูปฐมวัยควรใช้หน่วยการสอนกำหนดกิจกรรม และขณะเดียวกันให้เด็กทำโครงการที่สนใจไปด้วย เพราะการให้เด็กทำโครงการอย่างเดียวไม่สามารถทดแทนหลักสูตรทั้งหมดได้ สำหรับเด็กปฐมวัยถือเป็นเพียงส่วนที่เสริมเพิ่มเติมให้สมบูรณ์อย่างไม่เป็นทางการเท่านั้น เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ที่มีความคิดและจินตนาการมาก ซึ่งเปิดโอกาสให้เด็กเลือกสิ่งที่ยากเรียนรู้ด้วยตนเอง ศึกษาค้นคว้าคำตอบในสิ่งที่ยากเรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ลงสู่การปฏิบัติ เด็กได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน มีการทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่มทำให้เด็กเกิดทักษะทางสังคม การระดมสมอง การแสดงความคิดเห็น การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและอภิปรายร่วมกัน เด็กร่วมกันคิดหาวิธีการแก้ปัญหาได้หลากหลายวิธี และเลือกวิธีที่ดีที่สุดได้ด้วยตนเอง และเป็น การช่วยส่งเสริมพัฒนาการความสามารถในแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ให้กับเด็กปฐมวัยสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้มาปรับใช้ต่อไปในอนาคต

จากนโยบายสำคัญของรัฐบาล โดยกระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาของนักเรียนตั้งแต่วัยเริ่มเรียน นั่นคือ การประกาศให้ปีการศึกษา 2558 “เด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เมื่อจบ ป.1 ต้องอ่านออกเขียนได้ และมีมาตรการประเมินผลให้เป็นรูปธรรม ” เพื่อนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนตามเจตนารมณ์ของรัฐบาล” ซึ่งครูผู้สอน ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 นั้น ส่วนมากอยากให้เด็กมีพื้นฐานการอ่านเขียนเริ่มตั้งแต่ระดับ

อนุญาต ทำให้ ระดับอนุบาล จึงไม่ได้เป็นการเตรียมความพร้อมให้กับเด็กเพียงอย่างเดียว แต่จะต้องเริ่มหัดอ่านเขียนด้วย ปัญหาของการเรียนการสอนของโรงเรียนในปัจจุบันมีการเร่งสอนอ่านเขียนและคิดเลขเกินระดับความสามารถของเด็ก ไม่ได้เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง มีผลทำให้คุณลักษณะข้างสงสัยและไฝหาคำตอบใน เด็กปฐมวัยหายไป เด็กไม่รู้จักการตั้งคำถาม และเมื่อเกิดปัญหาเด็กไม่สามารถคิดหาวิธีการแก้ปัญหาต่างๆอย่างหลากหลายวิธีได้ เพราะเด็กไม่ได้เรียนรู้สิ่งต่างๆด้วยตนเอง เรียนรู้จากการที่ครูสอนมาเด็กจึง ไม่ได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่ ซึ่งเด็กปฐมวัยควรจะได้รับการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัย

จากความสำคัญและสภาพปัญหาดังกล่าวข้างเด็กปฐมวัยของ โรงเรียนวัดปริดาาราม (มณีสิริวรรณ) ควรได้รับการพัฒนาให้มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และทักษะทางสังคม เพราะ ในสังคมยุคปัจจุบันนั้น มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากควรปลูกฝังให้เด็กนั้นรู้จักการแก้ปัญหาด้วยวิธีการหลากหลายมากกว่าวิธี และเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุดและ เหมาะสมกับปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตนเองได้ ผ่านการจัดกิจกรรมต่างๆซึ่งจะส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการด้านสติปัญญาให้มีคุณภาพสูงขึ้นตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย (2546 : 26) สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี เกี่ยวกับเรื่องการคิดในข้อที่ 10 ว่า “ มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย ” เด็กปฐมวัยทุกคนมี ความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ดังนั้นสถานศึกษาและครูผู้สอนจำเป็นต้องมีการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการ ปฏิบัติ คิดเป็นทำเป็น ดังที่ Remsey (2000 : 11) กล่าวว่าไว้ว่า โรงเรียนคือชุมชนแห่งการเรียนรู้ เด็กทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ดีโดยธรรมชาติที่มีอยู่ในตนเอง ครูควรปฏิบัติต่อเด็ก ด้วยการรับฟังมากขึ้นเปิดโอกาสให้เด็กได้คิดและตัดสินใจปัญหาและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง และสนับสนุนให้เด็กเป็นผู้ค้นคว้าอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การที่จะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ จึงต้องให้เด็กได้รับประสบการณ์ต่างๆ อย่างเหมาะสม โดย การจัดการเรียนรู้บนฐานของหลักการเรียนรู้ของสมองและจิต (Caine and Caine, 2002) และ Piaget(1970) มีความเชื่อว่าการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ต่างๆให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสม เป็นพื้นฐานของการคิดอันนำไปสู่การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ได้อย่าง มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเด็กปฐมวัยซึ่งเป็นวัยที่มีการพัฒนาทางด้านสติปัญญาได้อย่างรวดเร็ว การจัดกิจกรรมให้เด็กมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับเพื่อนๆอย่างหลากหลายและเป็นระบบตามขั้นตอน เป็นการพัฒนาการคิดและช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ทักษะทางสังคมซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญ ทำให้เด็กมีพฤติกรรมที่เหมาะสมและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขต่อไปในอนาคต

จากข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่ศึกษาวิธีการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และทักษะทางสังคม โดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการเพื่อ

พัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และทักษะทางสังคม ซึ่งการจัดประสบการณ์แบบโครงการให้เด็ก ได้รู้จักการคิดหาวิธีการแก้ปัญหาอย่างหลากหลายวิธี มีทางเลือกที่ดีกว่า เด็กจะมองว่าปัญหาทุกปัญหาล้วนมีทางแก้ไขเสมอ จะส่งผลให้เด็กสามารถปรับตัวในสังคมปัจจุบันได้ เป็นอย่างดี และทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย เป็นทักษะที่ช่วยให้อยู่ร่วมกันและทำงานกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่นเช่นทักษะการเป็นผู้ให้และผู้รับ การควบคุมตนเอง การยอมรับความสามารถของตนเองและผู้อื่น โดยมีกรอบแนวคิดสำหรับการวิจัย ดังนี้

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้กำหนดขึ้นโดยการอาศัยแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ดังนี้

การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

Torrance (1987 : 85) ได้กล่าวว่าความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ คือความสามารถในการนำประสบการณ์ จินตนาการมาใช้ในการดำเนินงานแก้ปัญหาตามขั้นตอนของกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 5 ขั้นตอน คือ (1) การพบความจริง(Fact finding) ความสามารถในการระบุปัญหา (2) การค้นหาปัญหา (Problem finding) ความสามารถในการคิดหาวิธีแก้ปัญหา (3) การตั้งสมมติฐาน (Idea finding) ความสามารถในการคิดหาวิธีแก้ปัญหา (4) การค้นพบคำตอบ (Solution finding) เป็นความสามารถคัดเลือกวิธีแก้ปัญหา (5) ยอมรับผลการค้นพบ (Acceptance finding) ความสามารถในการนำความรู้ที่ได้ไปสร้างเป็นความรู้ใหม่ Guilford (1971 :104) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ในธรรมชาติของเด็ยกันดังนี้ คือ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียมการ (Preparation) ขั้นตอนที่ 2 ขั้นวิเคราะห์ปัญหา(Analyze) ขั้นตอนที่ 3 เสนอแนวทางในการแก้ปัญหา (Production) คือการหาวิธีการแก้ปัญหาที่ตรงกับสาเหตุออกมาในรูปของวิธีการปฏิบัติ การรวบรวมข้อเท็จจริงต่างๆเพื่อตั้งสมมติฐานรวมทั้งการพิจารณาแหล่งข้อมูล ขั้นตอนที่ 4 การตรวจสอบผล (Verification)และ ขั้นตอนที่ 5 การนำไปประยุกต์ใหม่ (Reapplication) คือการนำวิธีการแก้ปัญหาที่ถูกต้องไปใช้ในโอกาสต่อไปเมื่อประสบปัญหาที่มีลักษณะเดียวกัน

พัชรา พุ่มพชาติ (2556 :8) กล่าวว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย หมายถึง ระดับพฤติกรรมที่แสดงถึงการรับรู้ การทำความเข้าใจกับปัญหา และการคิดหาเหตุผลเพื่อแสวงหาทางเลือกมาปฏิบัติในการแก้ปัญหาคด้วยวิธีการใหม่ที่ต่างจากสิ่งที่มีอยู่เดิม หลากหลายมากกว่าหนึ่งวิธีหรือหนึ่งแนวคิด และทำการประเมินข้อค้นพบสำหรับการแก้ปัญหา สามารถแก้ปัญหาได้สำเร็จ โดยพิจารณาระดับพฤติกรรมที่แสดงถึงความสามารถ

ในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยประกอบด้วย 5 ด้าน คือ (1)ความสามารถด้านความเข้าใจปัญหา (2) ความสามารถด้านการสืบค้นข้อมูล (3) ความสามารถด้านการนำเสนอวิธีในการแก้ปัญหา (4) ความสามารถด้านการปฏิบัติ (5) ความสามารถด้านการประเมินผล ผู้สอนมีบทบาทที่สำคัญในการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ให้กับผู้เรียน ประกอบด้วยลักษณะดังนี้ (Isaksen 1994 อ้างถึงในพัชรา พุ่มพชาติ)

- 1) จัดเตรียมสภาพแวดล้อมที่อิสระเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สร้างงานใหม่โดยมีการติดตามและสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ประสบความสำเร็จตามสถานการณ์ และวิธีการให้เป็นไปตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน สนับสนุนให้มีการเรียนรู้ด้วยการคิดที่หลากหลายโดยจัดเตรียมข้อมูลและห้องเรียนให้อยู่ในสภาพที่อิสระและไม่มีข้อจำกัด
- 2) จัดเตรียมกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติอย่างหลากหลายได้เลือกทำตามความสนใจที่แตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล
- 3) จัดเตรียมสภาพแวดล้อมที่เปิดกว้างและปลอดภัยจะช่วยสนับสนุนและสร้างแรงเสริมความคิดนอกกรอบ โดยผู้เรียนจะสามารถสำรวจ สร้างสรรค์ และพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
- 4) สนับสนุนการเรียนรู้และการนำไปใช้ของทักษะและเทคนิคการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ที่เหมาะสมในชั้นเรียนและกิจกรรมอื่นๆ
- 5) สนับสนุนให้มีการทำกิจกรรมที่ผู้เรียนมีโอกาสเลือกและมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย และขั้นตอนที่ใช้ในการตัดสินใจ จะช่วยสร้างความรู้สึกรักของแต่ละบุคคลให้สามารถกำหนดตนเองได้ว่าเขาจะทำอะไร และทำอย่างไรให้ดีที่สุด
- 6) จัดเตรียมเวลาที่เหมาะสมกับงานเพื่อให้สามารถปฏิบัติได้สำเร็จ และจัดเตรียมงานให้เหมาะสมกับเวลา เพื่อให้ปฏิบัติได้ตามความเป็นจริง
- 7) จัดเตรียมสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในสภาพสบายไม่มีการลงโทษ มีการแนะนำกับสนทนากับผู้เรียนให้เกิดความมั่นใจในตนเอง มีการให้กำลังใจและห่วงใย แม้มีการทำงานที่ผิดพลาดหรือล้มเหลว
- 8) ให้อิสระและมีทางเลือกที่หลากหลายแก่ผู้เรียนในการแก้ปัญหาและสร้างงานด้วยวิธีการใหม่ๆ
- 9) สนับสนุนให้มีการทำกิจกรรมกลุ่มและเดี่ยว
- 10) ความยุ่งยากและความวุ่นวายจะเกิดขึ้นน้อยที่สุด เมื่อมีการวางแผนที่ชัดเจนในการกำหนดเป้าหมาย และจะต้องมีความยืดหยุ่นบ้างในบางครั้ง
- 11) การสร้างสรรค์จะเกิดขึ้นจากการเคารพที่มีต่อกันและการยอมรับระหว่างบุคคลจึงควรให้ผู้เรียนได้มีการแลกเปลี่ยนและร่วมมือในการทำกิจกรรม
- 12) สนับสนุนให้มีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและมีการเอาใจใส่ดูแลการเปิดใจกว้างยอมรับวิธีการแก้ปัญหา แม้มีการขัดแย้งบ้าง แต่ก็จะทำให้เกิดความคิดใหม่ขึ้นมาได้

วัชรา เล่าเรียนดี (2548) ได้กล่าวถึงกระบวนการ 5 ขั้นตอนของเทคนิคการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (A five-step process of Creative Problem Solving : CPS) ไว้ดังนี้

กระบวนการ 5 ขั้นตอนของเทคนิค CPS (A five-step process of CPS) ประกอบด้วยค้นหาความจริงจากเหตุการณ์หรือสถานการณ์ (Fact finding) ค้นหาปัญหาที่แท้จริง (Problem finding) หาแนวคิด (Idea finding) ในการแก้ปัญหาค้นหาแนวทางการแก้ปัญหา (Solution finding) เลือกแนวทางที่เหมาะสมที่สุดยอมรับข้อค้นพบ (Acceptance finding)

พัชรา พุ่มพชาติ (2552) ได้กล่าวว่า การประเมินการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในเด็กปฐมวัย สามารถพิจารณาได้จาก 1) การสังเกตและการใช้คำถาม ในขณะที่เด็กปฏิบัติกิจกรรม ทั้งกิจกรรมรายบุคคลและกลุ่ม ด้วยการบันทึกภาพพฤติกรรม และการสัมภาษณ์ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์พฤติกรรมและผลงาน 2) การประเมินผลงาน โดยทำการประเมินเป็นระยะต่อเนื่องเพื่อพัฒนาการความก้าวหน้าในการแสดงออกของการปฏิบัติกิจกรรมที่แสดงถึงการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 3) การสัมภาษณ์ ที่มีการเตรียมคำถามให้เด็กได้มีการคิดเห็นต่อการแสดงออก และต่อผลงานที่สังเกตโดยการใช้ภาษา การเรียบเรียงคำพูด และการประยุกต์ใช้ต่อสิ่งที่เด็กแสดงออกในทางสร้างสรรค์ 4) การจัดทำแฟ้มสะสมผลงาน โดยครูและเด็กสามารถที่จะช่วยและคัดเลือกผลงานมาจัดเป็นแฟ้มสะสมงานที่แสดงร่องรอย พัฒนาการ และการสร้างสรรค์ผลงานที่มีความก้าวหน้าอย่างเป็นระยะ 5) การจัดนิทรรศการ เพื่อให้เด็กนำผลงานของตนเองและกลุ่มมาจัดแสดงและอธิบายให้แก่ผู้มาร่วมชมเกี่ยวกับความคิดหรือการแสดงออกในรูปแบบต่างๆที่เหมาะสม ซึ่งเด็กสามารถที่จะร่วมกันสร้างสรรค์และนำเสนอผลงานของตนเองด้วยความภาคภูมิใจ

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของ พัชรา พุ่มพชาติ มาเป็นแนวทางการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยพิจารณาระดับพฤติกรรมที่แสดงถึงความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยประกอบด้วย 5 ด้าน คือ (1) ความสามารถด้านความเข้าใจปัญหา (2) ความสามารถด้านการสืบค้นข้อมูล (3) ความสามารถด้านการนำเสนอวิธีในการแก้ปัญหา (4) ความสามารถด้านการปฏิบัติ (5) ความสามารถด้านการประเมินผล ซึ่งจะทำการประเมินในระหว่างการทำกิจกรรมของเด็กปฐมวัย โดยจะสังเกตการใช้คำถามของเด็ก การสืบค้นข้อมูลของเด็ก การปฏิบัติกิจกรรมที่แสดงถึงการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การนำเสนอวิธีการในการแก้ปัญหาของตนเองที่มีความแปลกใหม่ต่างจากที่มีอยู่เดิม ความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมที่หลากหลายมากกว่าหนึ่งวิธี และสามารถสรุปและนำผลการปฏิบัติมาปรับใช้ได้มากกว่าหนึ่งวิธี โดยครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก จัดเตรียมสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เตรียมงานให้ตรงกับเวลาเพื่อให้เด็กสามารถปฏิบัติได้สำเร็จให้อิสระและมีทางเลือกที่

หลากหลายกับเด็ก ส่งเสริมให้เด็กทำกิจกรรมทั้งรายบุคคลและกลุ่ม และการยอมรับวิธีการแก้ปัญหา แม้มีการขัดแย้งบ้าง แต่ก็จะทำให้เกิดความคิดใหม่ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ได้

การจัดการเรียนรู้แบบโครงการ

สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับ การสอนแบบโครงการ(Project Approach) มีผู้ให้ความหมาย ดังนี้

Katz and Chard (1994) ได้กล่าวไว้ว่า การสอนแบบโครงการ(Project Approach) เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มีความยืดหยุ่นสูงมาก แต่ก็มีขั้นตอนในการสอนที่ชัดเจน ตลอดโครงการหนึ่งใดที่นักเรียนเลือกจะทำจะใช้เวลาในการทำโครงการ วันละ 50-70 นาที ตลอดโครงการบางที่อาจจะใช้เวลา 1 สัปดาห์ หรือ 3 สัปดาห์ หรือ 4 สัปดาห์ หรือ 3 เดือน ขึ้นอยู่กับหัวข้อโครงการที่นักเรียนเลือกและขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่นักเรียนเลือกปฏิบัติเพื่อค้นหาคำตอบและนำเสนอผลการศึกษาในครั้งนั้น ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบการสอนแบบโครงการมี 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ทบทวนความรู้และสร้างความสนใจเด็กเลือกหัวเรื่องอาจเสนอโดยเด็ก ครู หรือครูและเด็กร่วมกัน ระยะที่ 2 ให้โอกาสเด็กค้นคว้าและมีประสบการณ์ใหม่ ระยะที่ 3 ประเมิน สะท้อนกลับ และแลกเปลี่ยนงานโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับ วัฒนา มัคคสมัน (2539 : 51-52, 2544 : 3-10) ได้กล่าวถึง การสอนแบบโครงการ(Project Approach) ว่าเป็นการจัดประสบการณ์ที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ศึกษาเรื่องใด เรื่องหนึ่งอย่างลุ่มลึก โดยเรื่องที่เรียน และประเด็นปัญหาที่ศึกษามาจากความสนใจของตัวเด็กเอง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมุ่งให้เด็ก มีประสบการณ์ตรงกับเรื่องที่ศึกษานั้น โดยการเปิดโอกาสให้เด็กได้ศึกษาอย่างใกล้ชิด จากแหล่งความรู้เบื้องต้น อาจใช้ระยะเวลาที่ยาวนานอย่างเพียงพอตามความสนใจเด็ก เพื่อให้เด็กได้ค้นหาคำตอบ และคลี่คลายความสงสัยใคร่รู้ ในการจัดกิจกรรมเด็กอาจประสบกับทั้งความสำเร็จ และความล้มเหลวในวิธีการแสวงหาความรู้ตามวิธีการของเด็กเอง และเมื่อเขาพบคำตอบ ก็จะนำความรู้ใหม่ที่ได้นั้นมาเสนอในรูปแบบต่างๆตามความต้องการของเด็กเอง อาจเป็นงานเขียน งานวาดภาพระบายสี การสร้างแบบจำลอง การเล่นเกม ละคร การทำหนังสือ หรือรูปแบบอื่นๆ โดยจะนำเสนอความรู้ต่อเพื่อนๆ คุณครู ผู้ปกครองและคนอื่นๆ ทำให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจในความสำเร็จนั้น การสอนแบบโครงการ(Project Approach) แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ระยะเริ่มต้นโครงการ

1. ครูสร้างความสนใจให้กับเด็กโดยการจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นความอยากรู้ของเด็ก และ เป็น การสังเกตความสนใจของเด็ก เช่น การเล่านิทาน การเดินสำรวจสิ่งที่อยู่รอบๆ โรงเรียน เป็นต้น
2. เด็กและครูร่วมกันพิจารณา อภิปรายคัดเลือกหัวข้อที่สนใจ เพื่อทำโครงการร่วมกัน
3. เด็กร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์เดิมของเด็ก ด้วยการเล่าเรื่อง เขียนภาพ ทำแผนที่ความคิด (Mindmap) หรือใยแมงมุม (web) โดยข้อมูลต่างๆจะเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมของเด็กที่เกี่ยวกับหัวข้อเรื่อง
4. เด็กนำหัวข้อเรื่องที่สนใจไปสนทนากับผู้ปกครอง โดยครูจัดทำจดหมายถึงผู้ปกครองให้ผู้ปกครองช่วยให้ความรู้แก่เด็กเพื่อมาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ใหม่กับเพื่อนๆ
5. เด็กร่วมกันตั้งคำถามที่ตนสงสัยเกี่ยวกับหัวข้อเรื่อง เพื่อสืบค้นหาข้อมูลและคำตอบที่ต้องการ โดยครูจะต้องคอยสังเกตและร่วมพูดคุยกระตุ้นให้เด็กเกิดการคิดแก้ปัญหา

ระยะที่ 2 ระยะพัฒนาโครงการ

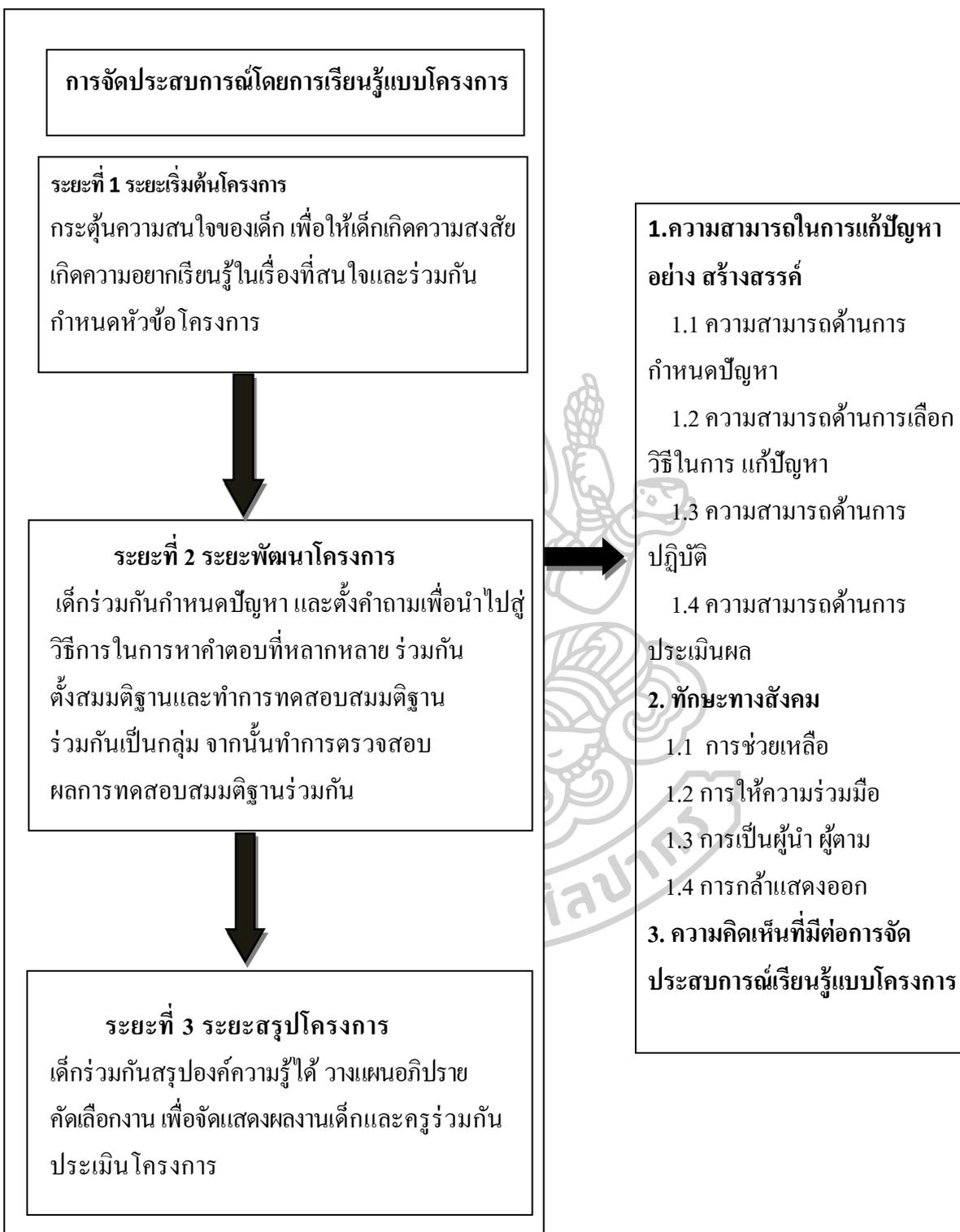
1. เด็กและครูร่วมกันพิจารณาวางแผนทำกิจกรรม ซึ่งเป็นการนำไปสู่การคิดค้นหาคำตอบที่ต้องการ โดยครูเป็นผู้ที่คอยให้การสนับสนุน แนะนำแนวทาง
2. เด็กแสวงหาคำตอบ จากคำถามด้วยวิธีการต่างๆ โดยครูเป็นผู้คอยจัดหา จัดเตรียมแหล่งข้อมูล สิ่งอำนวยความสะดวกให้กับเด็กๆ เพื่อให้เด็กได้สืบค้น เช่น สื่อของจริง การไปศึกษานอกสถานที่ การเชิญวิทยากร การทดลอง แก้ปัญหา เป็นต้น
3. เด็กบันทึกความรู้ที่ได้จากการสังเกต ค้นพบ เป็นข้อมูลในรูปแบบต่างๆ เช่น วาดภาพ ทำกราฟ แผนภูมิต่างๆ เพื่อแสดงความเข้าใจ ในองค์ความรู้ที่ได้รับ โดยครูต้องบันทึกภาพขั้นตอนการสืบค้น บันทึกคำพูดของเด็ก เพื่อเป็นข้อมูลจัดแสดงและเก็บลงในแฟ้มเก็บผลงานของเด็ก
4. เด็กและครูร่วมกันทบทวนข้อมูลที่ได้จากการค้นพบ เพื่อปรับปรุงแก้ไขหรือค้นคว้าหาคำตอบข้อสงสัยใหม่เพิ่มเติม

ระยะที่ 3 ระยะสรุปโครงการ

เด็กร่วมกันสรุปองค์ความรู้ที่ได้สืบค้นในรูปแบบต่างๆ เช่น กราฟ แผนภูมิ เขียนภาพ สร้าง หรือประดิษฐ์สิ่งต่างๆ ที่ได้จากการค้นพบเด็กร่วมกันวางแผนอภิปรายคัดเลือกงาน จัดแสดงผลงาน การเรียนรู้ตลอด โครงการ และปฏิบัติเพื่อแบ่งปันประสบการณ์การทำงานให้ผู้อื่นทราบ อาจเป็นเพื่อนในชั้นเรียน ครู พ่อ แม่ ผู้ปกครอง โดยการจัดแสดงผลงาน เช่นจัดบอร์ดแสดงผลการ เรียนรู้และชิ้นงานที่เด็กทำ เป็นต้น

เมื่อสิ้นสุดการแสดงผลงาน ครูและเด็กร่วมกันประเมินโครงการ ซึ่งผลสรุปอาจนำไปสู่โครงการใหม่ต่อไปได้

จากการศึกษาแนวคิดกระบวนการข้างต้น ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการจัดประสบการณ์แบบโครงการมาจาก แนวคิดของ วัฒนา มัคคสมัน (2544 : 3-10) มาปรับใช้และเป็นแนวทางในการพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยประกอบด้วย 3 ระยะ ระยะที่ 1 เริ่มต้นโครงการ ครูจะต้องคอยส่งเสริมและกระตุ้นความสนใจของเด็ก เพื่อให้เด็กเกิดความสงสัยเกิดความอยากเรียนรู้ในเรื่องที่สนใจและร่วมกันกำหนดหัวข้อโครงการ ระยะที่ 2 พัฒนาโครงการ เด็กร่วมกันกำหนดปัญหา และตั้งคำถามเพื่อนำไปสู่วิธีการในการหาคำตอบที่หลากหลาย ส่งเสริมให้ เด็กรู้จักคิดอย่างมีเหตุผล โดยครูจะต้องทำการจดบันทึกคำพูดของเด็กทุกขณะ ทำกิจกรรม จากนั้นเด็กร่วมกันตั้งสมมติฐานและทำการทดสอบสมมติฐานร่วมกันเป็นกลุ่ม จากนั้นทำการตรวจสอบผลการทดสอบสมมติฐานร่วมกัน โดยครูเป็นผู้จัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของเด็ก และระยะที่ 3 เด็กร่วมกันสรุปองค์ความรู้ได้ วางแผนอภิปราย คัดเลือกงาน เพื่อจัดแสดงผลงานเด็กและครูร่วมกันประเมินโครงการ โดยครูประเมินและสังเกตพฤติกรรมเด็กในระหว่างการทำกิจกรรม การการตั้งคำถามและการตอบคำถามของเด็ก การสืบค้นหาข้อมูลของเด็ก มีการแก้ปัญหาอย่างหลากหลายวิธีและเลือกวิธีในการแก้ปัญหาอย่างไร การตั้งสมมติฐานและการทดสอบสมมติฐานเป็นอย่างไร การสรุปโครงการของเด็กมีความรู้อะไร สามารถสรุปได้ตั้งแผนภูมิที่ 1 ดังนี้

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2 หลังการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ
2. เพื่อศึกษาพัฒนาการของทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2 หลังการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2ที่มีต่อการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ

คำถามการวิจัย

1. หลังการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีพัฒนาการความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ อยู่ในระดับใด
2. หลังได้รับการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีพัฒนาการของทักษะทางสังคม อยู่ในระดับใด
3. เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีความคิดเห็นอย่างไรต่อการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ อยู่ในระดับใด

สมมติฐานของการวิจัย

1. เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ มีพัฒนาการความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์อยู่ในระดับดี
2. เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ มีพัฒนาการของทักษะทางสังคมอยู่ในระดับดี
3. เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีความคิดเห็นต่อการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการอยู่ในระดับมาก

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัยชาย- หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี กลุ่มโรงเรียนเพชรจินดา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 จังหวัดนครปฐมที่กำลังศึกษาอยู่ใน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 10 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัยชาย-หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนวัดปริคาราม (มณีสิริวรรณ) ซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (มาเรียม นิลพันธุ์, 2555) จำนวนนักเรียน 28 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ มี 4 ด้านดังนี้

ความสามารถด้านการกำหนดปัญหา

ความสามารถด้านการเลือกวิธีในการแก้ปัญหา

ความสามารถด้านการปฏิบัติ

ความสามารถด้านการประเมินผล

ทักษะทางสังคม มี 4 ด้าน ดังนี้

การช่วยเหลือ

การให้ความร่วมมือ

การเป็นผู้นำ ผู้ตาม

การกล้าแสดงออก

ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ

ขอบเขตเนื้อหา หัวข้อเรื่องที่น่าสนใจสร้างแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการสาระที่ควรเรียนรู้ด้านเรื่องราวเกี่ยวกับสิ่งต่างๆรอบตัวเด็ก ได้แก่ การจัดการเรียนรู้แบบโครงการ หน่วยการจัดประสบการณ์ ชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 4 โครงการ ได้แก่ โครงการน้ำสมุนไพร โครงการพับทิมกรอบ โครงการวันพระ และโครงการซูชิ

ระยะเวลา การวิจัยครั้งนี้ใช้เวลาในการดำเนินการจัดประสบการณ์ 8 สัปดาห์ จำนวน 4 โครงการ โครงการละ 2 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน คือ วันจันทร์ถึงวันศุกร์ วันละ 45 นาที เริ่มดำเนินการในเดือนกรกฎาคม ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2559 โดยจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ ในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยได้ให้นิยามศัพท์เฉพาะสำหรับการวิจัย ดังนี้

1. การจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบ โครงการ หมายถึง กิจกรรมการสอนที่เปิดโอกาสเด็กปฐมวัย ได้เรียนรู้ โดยการสืบค้นข้อมูลอย่างลึกในหัวเรื่องที่สนใจ การสืบค้นโดยเด็กกลุ่มเล็ก ๆ เพื่อหาคำตอบ จากคำถามที่เด็กร่วมกันคิดด้วยกันกับเพื่อนหรือร่วมกันคิดกับครู ซึ่งการจัดการเรียนการสอนตาม กระบวนการของการสอนแบบ โครงการสำหรับเด็กปฐมวัยประกอบไปด้วยระยะของโครงการ 3 ระยะ คือระยะที่ 1 เริ่มต้นโครงการ ระยะที่ 2 พัฒนาโครงการ ระยะที่ 3 รวบรวมสรุป ซึ่งแต่ละระยะ ประกอบด้วย การอภิปราย การออกภาคสนาม การสืบค้น การนำเสนอ และการจัดแสดง

2. ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง ระดับพฤติกรรมที่แสดงถึงการรับรู้ การทำความเข้าใจกับปัญหา และการคิดหาเหตุผลเพื่อแสวงหาทางเลือก มาปฏิบัติในการแก้ปัญหาด้วย วิธีการใหม่ที่ต่างจากสิ่งที่มีอยู่เดิม หลากหลายมากกว่าหนึ่งวิธีหรือหนึ่งแนวคิด และทำการประเมินข้อ ค้นพบสำหรับการแก้ปัญหา สามารถแก้ปัญหาได้สำเร็จ โดยพิจารณาระดับพฤติกรรมที่แสดงถึง ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

2.1 ความสามารถด้านการกำหนดปัญหา หมายถึง ระดับพฤติกรรมที่ แสดงถึง ความสามารถในการใช้คำถาม การอภิปราย และบอกสิ่งที่ปัญหาในลักษณะแปลกใหม่ ต่างจากที่พบหรือมีอยู่เดิม และอธิบายสาเหตุของปัญหามากกว่าหนึ่งแนวคิด

2.2 ความสามารถด้านการเลือกวิธีในการแก้ปัญหา หมายถึง ระดับพฤติกรรมที่ แสดงถึงความสามารถในการนำเสนอวิธีการในการแก้ปัญหาที่เป็นของตนเอง มีความแปลก ใหม่ต่างจากที่พบหรือมีอยู่เดิม และอธิบายขั้นตอนการแก้ปัญหาได้ ตามลำดับ

2.3 ความสามารถด้านการปฏิบัติ หมายถึง ระดับพฤติกรรมความสามารถในการปฏิบัติ กิจกรรมด้วยวิธีการที่หลากหลายมากกว่าหนึ่งวิธีตามวิธีและขั้นตอนที่ วางแผนไว้

2.4 ความสามารถด้านการประเมินผล หมายถึง ระดับพฤติกรรม ที่แสดงออกถึง ความสามารถในการนำเสนอผลการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นของตนเองมีความแปลกใหม่ต่าง จากที่พบหรือมีอยู่เดิม และอธิบายข้อสรุปถึงการนำผลการปฏิบัติมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

3. ทักษะทางสังคม หมายถึง พฤติกรรมความสามารถในการแสดงออกของเด็กปฐมวัย ในการทำงานร่วมกับผู้อื่นสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและเป็นที่ยอมรับของสังคมได้ ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

3.1 การช่วยเหลือ หมายถึง การมีน้ำใจต่อผู้อื่น รู้จักการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การให้ คำแนะนำหรือสนับสนุน เพื่อให้เพื่อนปฏิบัติกิจกรรมได้ประสบความสำเร็จ ทั้งที่เพื่อนขอร้อง และไม่ขอร้อง

3.2 การให้ความร่วมมือ หมายถึง การแสดงออกในการยอมรับฟังและร่วมลงมือปฏิบัติงานและทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนจนสำเร็จ

3.3 การเป็นผู้นำผู้ตาม หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงการรู้จักแสดงความคิดเห็นของตนออกมาให้เพื่อนฟัง และการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การเลียนแบบ และการทำตามที่เพื่อนแนะนำ

3.4 การกล้าแสดงออก หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กมีความมั่นใจ สามารถปฏิบัติตามคำสั่ง และสร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่ขึ้นมาด้วยตนเอง

4. ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดประสบการณ์แบบโครงการ หมายถึง ความรู้สึกรู้สีกของเด็กปฐมวัย ที่มีต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ

5. เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กปฐมวัยชาย – หญิง อายุ 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 28 คน โรงเรียนวัดปริตาราม(มณีสิริวรรณ) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาและส่งเสริมด้านการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และทักษะทางสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ

2. เป็นแนวทางให้กับครูในการจัดกิจกรรมและส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆให้กับเด็กปฐมวัยต่อไป

3. ผลการวิจัยที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการวางแผนและพัฒนาเด็กปฐมวัยในการทำวิจัยรูปแบบอื่นๆต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการสำหรับเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้ศึกษาระที่เกี่ยวกับดังนี้

1. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยปี พ.ศ. 2546 และหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย โรงเรียนวัดปริตราราม(มณีสิริวรรณ)
2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์เด็กปฐมวัย
3. การจัดการเรียนรู้แบบโครงการ
4. การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์
5. ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี เป็นการจัดการศึกษา ในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา เด็กจะได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตามวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล (หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย, 2546 และตนเองตามลำดับขั้นตอนของพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุล และเต็มตามศักยภาพโดยกำหนดหลักการดังนี้

1. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกด้าน
2. ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคมและวัฒนธรรม
3. พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข
4. ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาในการพัฒนาเด็ก

จุดหมาย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี มุ่งให้เด็กมีพัฒนาการ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และ สติปัญญา ที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคลจึงกำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

1. ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีสุขนิสัยที่ดี

2. กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน
3. มีสุขภาพจิตดี และมีความสุข
4. มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม
5. ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และรักการออกกำลังกาย
6. ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
7. รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย
8. อยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
9. ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
10. มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
11. มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
12. มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

จากหลักการและจุดหมายของหลักสูตรมุ่งเน้นให้เด็กปฐมวัยมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย และมีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเด็กปฐมวัยนำความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและความคิดสร้างสรรค์ มาใช้ในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ได้ ดังนั้นการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้แบบ โครงการ (Project Approach) ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น จึงเป็นการจัดประสบการณ์ที่ให้แก่เด็กปฐมวัยเกิดคุณลักษณะตามหลักการและจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ.2546

สาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้ใช้เป็นสื่อกลางในการจัดกิจกรรมให้กับเด็ก เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ซึ่งจำเป็นต่อการพัฒนาเด็กให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งนี้สาระการเรียนรู้ประกอบด้วย องค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการ และคุณลักษณะ หรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ความรู้สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปีจะเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็ก บุคคลและสถานที่ที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติ รอบตัว และสิ่งต่างๆ รอบตัวเด็กที่เด็กมีโอกาสใกล้ชิด หรือมีปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวันและเป็นสิ่งที่เด็กสนใจจะไม่เน้นเนื้อหา การท่องจำในส่วนที่เกี่ยวข้องกับทักษะหรือกระบวนการจำเป็นต้องบูรณาการทักษะที่สำคัญและจำเป็นสำหรับเด็ก เช่น ทักษะการเคลื่อนไหว ทักษะทางสังคม ทักษะการคิด ทักษะการใช้ภาษา คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ เป็นต้น ขณะเดียวกันควรปลูกฝังให้เด็กเกิดเจตคติที่ดี มีค่านิยมที่พึงประสงค์ เช่น ความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น รักการเรียนรู้ รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และ มีคุณธรรม จริยธรรม ที่เหมาะสมกับวัย เป็นต้น ผู้สอนหรือผู้จัดการศึกษา อาจนำสาระการเรียนรู้มาจัดในลักษณะหน่วย

การสอนแบบบูรณาการหรือเลือกใช้วิธีการที่สอดคล้องกับปรัชญาและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย
สาระการเรียนรู้กำหนดเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1.ประสบการณ์สำคัญ

ประสบการณ์สำคัญเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาเด็กทางด้านร่างกาย อารมณ์
จิตใจสังคม และสติปัญญาช่วยให้เด็กเกิดทักษะที่สำคัญสำหรับการสร้างองค์ความรู้ โดยให้เด็กได้
มีปฏิสัมพันธ์กับวัตถุ สิ่งของ บุคคลต่างๆที่อยู่รอบตัว รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมไปพร้อม
กันด้วยประสบการณ์สำคัญ มีดังนี้

ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย ได้แก่

การทรงตัวและการประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อใหญ่
การเคลื่อนไหวอยู่กับที่และการเคลื่อนไหวเคลื่อนที่
การเคลื่อนไหวพร้อมวัตถุอุปกรณ์
การเล่นเครื่องเล่นสนาม
การประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อเล็ก
การเล่นเครื่องเล่นสัมผัส
การเขียนภาพและการเล่นกับสี
การปั้นและประดิษฐ์สิ่งต่างๆด้วยดินเหนียว ดินน้ำมัน ทราย ไม้ เศษวัสดุ ฯลฯ
การต่อของ บรจุ เท และแยกชิ้นส่วน
การรักษาสุขภาพ
การปฏิบัติตนตามสุขอนามัย
การรักษาความปลอดภัย
การรักษาความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่นในกิจวัตรประจำวัน

ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ ได้แก่

ดนตรี

การแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบเสียงดนตรี
การเล่นเครื่องดนตรีง่าย ๆ เช่น เครื่องดนตรีประเภทเคาะ ประเภทตี ฯลฯ
การร้องเพลง

สุนทรียภาพ

การชื่นชมและสร้างสรรค์สิ่งสวยงาม
การแสดงออกอย่างสนุกสนานกับเรื่องตลก ขำขัน และเรื่องราว/เหตุการณ์ที่

สนุกสนานต่างๆ

การเล่น

การเล่นอิสระ

การเล่นรายบุคคล การเล่นเป็นกลุ่ม

การเล่นในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

คุณธรรม จริยธรรม

ปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่นับถือ

ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม ได้แก่

การเรียนรู้ทางสังคม

การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตนเอง

การเล่นและการทำงานร่วมกับผู้อื่น

การวางแผน ตัดสินใจเลือก และลงมือปฏิบัติ

การมีโอกาสได้รับรู้ความรู้สึก ความสนใจ และความต้องการของตนเองและผู้อื่น

การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น

การแก้ปัญหาในการเล่น

การปฏิบัติตามวัฒนธรรมท้องถิ่นที่อาศัยอยู่และความเป็นไทย

ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา ได้แก่

การคิด

การรู้จักสิ่งต่าง ๆ ด้วยการมอง ฟัง สัมผัส ชิมรส และดมกลิ่น

การเลียนแบบการกระทำและเสียงต่าง ๆ

การเชื่อมโยงภาพ ภาพถ่าย และรูปแบบต่าง ๆ กับสิ่งของหรือสถานที่จริง

การรับรู้ และแสดงความรู้สึกผ่านสื่อ วัสดุ ของเล่น และผลงาน

การแสดงความคิดสร้างสรรค์ผ่านสื่อ วัสดุ ต่าง ๆ

การใช้ภาษา

การแสดงความรู้สึกด้วยคำพูด

การพูดกับผู้อื่นเกี่ยวกับประสบการณ์ของตนเอง หรือเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง

การอธิบายเกี่ยวกับสิ่งของ เหตุการณ์ และความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ

การฟังเรื่องราวนิทาน คำคล้องจอง คำกลอน

การเขียนในหลายรูปแบบผ่านประสบการณ์ที่สื่อความหมายต่อเด็ก เขียนภาพ

เขียนขีดเขียน เขียนคล้ายตัวอักษร เขียนเหมือนสัญลักษณ์ เขียนชื่อตนเอง

การอ่านในหลายรูปแบบ ผ่านประสบการณ์ที่สื่อความหมายต่อเด็กอ่านภาพ

หรือสัญลักษณ์จากหนังสือนิทาน/เรื่องราวที่สนใจ

การสังเกต การจำแนก และการเปรียบเทียบ

การสำรวจและอธิบายความเหมือน ความต่างของสิ่งต่าง ๆ

การจับคู่ การจำแนก และการจัดกลุ่ม

การเปรียบเทียบ เช่น ยาว / สั้น ขรุขระ / เรียบ ฯลฯ

การเรียงลำดับสิ่งต่าง ๆ

การคาดคะเนสิ่งต่างๆ

การตั้งสมมติฐาน

การทดลองสิ่งต่างๆ

การสืบค้นข้อมูล

การใช้หรืออธิบายสิ่งต่างๆ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย

จำนวน

การเปรียบเทียบจำนวน มากกว่า น้อยกว่า เท่ากัน

การนับสิ่งต่าง ๆ

การจับคู่หนึ่งต่อหนึ่ง

การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของจำนวนหรือปริมาณ

มิติสัมพันธ์ (พื้นที่ / ระยะ)

การต่อเข้าด้วยกัน การแยกออก การบรรจุและการเทออก

การสังเกตสิ่งต่าง ๆ และสถานที่จากมุมมองที่ต่าง ๆ กัน

การอธิบายในเรื่องตำแหน่งของสิ่งต่างๆที่สัมพันธ์กัน

การอธิบายในเรื่องทิศทางการเคลื่อนที่ของคนและสิ่งต่างๆ

การสื่อความหมายของมิติสัมพันธ์ด้วยภาพวาด ภาพถ่าย และรูปภาพ

เวลา

การเริ่มต้นและการหยุดการกระทำโดยสัญญาณ

การเปรียบเทียบเวลา เช่น ตอนเช้า ตอนเย็น เมื่อวานนี้ พรุ่งนี้ ฯลฯ

การเรียงลำดับเหตุการณ์ต่าง ๆ

การสังเกตความเปลี่ยนแปลงของฤดู

2.สาระที่ควรเรียนรู้

สาระที่ควรเรียนรู้ เป็นเรื่องราวรอบตัวเด็กที่นำมาเป็นสื่อในการจัดกิจกรรม ให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ไม่เน้นการท่องจำเนื้อหา ผู้สอนสามารถกำหนดรายละเอียดขึ้นเองให้สอดคล้องกับวัย ความต้องการ และความสนใจของเด็ก โดยให้เด็กได้เรียนรู้ผ่าน ประสบการณ์สำคัญที่ระบุไว้ข้างต้นทั้งนี้อาจยืดหยุ่นเนื้อหาได้ โดยคำนึงถึงประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมในชีวิตจริงของเด็ก สาระที่เด็กอายุ 3-5 ปี เรียนรู้ มีดังนี้

1. เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เด็กควรรู้จักชื่อ นามสกุล รูปร่าง หน้าตา รู้จักอวัยวะต่าง ๆ วิธีระวังรักษาร่างกายให้สะอาด ปลอดภัย เรียนรู้ที่จะเล่นและทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองคนเดียว หรือกับผู้อื่น ตลอดจนเรียนรู้ที่จะแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก และแสดงมารยาทที่ดี

2. เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก เด็กควรมีโอกาสรู้จักและรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับครอบครัว สถานศึกษา ชุมชน รวมทั้งบุคคลต่างๆที่เด็กต้องเกี่ยวข้อง หรือมีโอกาสใกล้ชิดและมีปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวัน

3. ธรรมชาติรอบตัว เด็กควรรจะได้เรียนรู้สิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของโลกที่แวดล้อมเด็กตามธรรมชาติ เช่น ฤดูกาล กลางวัน กลางคืน ฯลฯ

4. สิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก เด็กควรรจะได้รู้จัก สี ขนาด รูปร่าง รูปทรง น้ำหนัก ผิวสัมผัสของสิ่งต่าง ๆ รอบตัว สิ่งของเครื่องใช้ ยานพาหนะ และการสื่อสารต่าง ๆ ที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน

จากสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 ครูผู้สอนควรจัดประสบการณ์ โดยคำนึงถึงประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมจริงของเด็ก สอดคล้องกับบริบทชุมชนแวดล้อมรอบตัวเด็ก ให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับชุมชน โดยการขอความร่วมมือจาก ผู้ปกครองชุมชน ในการเข้ามามีบทบาทในการให้ความรู้และร่วมพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเต็มตามศักยภาพ

คุณลักษณะตามวัย

คุณลักษณะตามวัยเป็นความสามารถตามวัยหรือพัฒนาการตามธรรมชาติเมื่อเด็กมีอายุถึงวัยนั้น ๆ ผู้สอนจำเป็นต้องทำความเข้าใจคุณลักษณะตามวัยของเด็กอายุ 3-5 ปี เพื่อนำไปพิจารณาจัดประสบการณ์ให้เด็กแต่ละวัยได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ขณะเดียวกันจะต้องสังเกตเด็กแต่ละคนซึ่งมีความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อนำข้อมูลไปช่วยในการพัฒนาเด็กให้เต็มตามความสามารถและศักยภาพ พัฒนาการเด็กในแต่ละช่วงอายุอาจเร็วหรือช้ากว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้และการพัฒนาจะเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ถ้าสังเกตพบว่าเด็กไม่มีความก้าวหน้าอย่างชัดเจนต้องพาเด็กไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญหรือแพทย์เพื่อช่วยเหลือและแก้ไขได้ทันท่วงทีคุณลักษณะตามวัยที่สำคัญของเด็กอายุ 5 ปี มีดังนี้

1. พัฒนาการด้านร่างกาย

กระโดดขาเดียวไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่องได้
 รับลูกบอลที่กระดอนขึ้นจากพื้นได้ด้วยมือทั้งสอง
 เดินขึ้น ลงบันไดสลับเท้าได้อย่างคล่องแคล่ว
 เขียนรูปร่างสามเหลี่ยมตามแบบได้
 ตัดกระดาษตามแนวเส้นโค้งที่กำหนด
 ใช้ก้ำมเนื้อเล็กได้ดี เช่น ตัดกระดาษ ผูกเชือกกรองเท้า ฯลฯ
 ยึดตัว คล่องแคล่ว

2. พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ

แสดงอารมณ์ได้สอดคล้องกับสถานการณ์อย่างเหมาะสม
 ชื่นชมความสามารถและผลงานของตนเองและผู้อื่น
 ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางน้อยลง

3. พัฒนาการด้านสังคม

ปฏิบัติตามกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง
 เล่นหรือทำงานโดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกับผู้อื่นได้
 พบผู้ใหญ่ รู้จักไหว้ ทำความเคารพ
 รู้จักขอบคุณ เมื่อรับของจากผู้ใหญ่
 รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย

4. พัฒนาการด้านสติปัญญา

บอกความแตกต่างของกลิ่น สี เสียง รส รูปร่าง จำแนก และจัดหมวดหมู่สิ่งของได้
 บอกชื่อ นามสกุล และอายุของตนเองได้
 พยายามหาวิธีแก้ปัญหาคด้วยตนเอง
 สนทนาโต้ตอบ / เล่าเป็นเรื่องราวได้
 สร้างผลงานตามความคิดของตนเอง โดยมีรายละเอียดเพิ่มขึ้นและ แปลกใหม่
 รู้จักใช้คำถาม “ทำไม” “อย่างไร”
 เริ่มเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม
 นับปากเปล่าได้ถึง 20

คุณลักษณะตามวัยของเด็กปฐมวัยอายุ 5 ปีนั้นครูผู้สอนควรให้ความสำคัญและต้องคำนึงถึง ความแตกต่างระหว่างบุคคลเพราะเด็กในแต่ละช่วงอายุมีลักษณะ ความสนใจ ที่แตกต่างกันออกไปและระดับพัฒนาการช้าหรือเร็วอาจจะไม่เท่ากัน แต่ควรจะมีการพัฒนาที่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

และสม่ำเสมอครูผู้สอนต้องเข้าใจจัดประสบการณ์เพื่อให้เด็กเกิดการพัฒนาได้ตรงตามคุณลักษณะ และตามวัยของเด็กปฐมวัยแต่ละช่วงอายุ

หลักสูตรสถานศึกษาการศึกษาปฐมวัย โรงเรียนวัดปริคาราม

โรงเรียนวัดปริคาราม (มณีสิริวรรณ) ได้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยโดยกำหนดปรัชญาวิสัยทัศน์ จุดมุ่งหมาย สาระที่ควรเรียนรู้ ระยะเวลาเรียน กิจกรรมการจัดประสบการณ์ สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษา ปฐมวัยพุทธศักราช 2546 และได้จัดทำหน่วยการเรียนรู้และกิจกรรมประจำวันเป็นของสถานศึกษาดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 กิจกรรมประจำวัน

รายการกิจกรรม	ระยะเวลา		ข้อเสนอแนะ
	ชั้นอนุบาลปีที่ 1	ชั้นอนุบาลปีที่ 2	
1. การรับเด็ก	30 นาที	30 นาที	กิจกรรมประจำวัน
2. การเข้าแถว เคารพธงชาติ	30 นาที	30 นาที	มีความยืดหยุ่น
3. กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ	20 นาที	30 นาที	สามารถปรับใช้ให้
4. กิจกรรมสร้างสรรค์	20 นาที	30 นาที	เหมาะสมกับเวลา
5. กิจกรรมเสรี	30 นาที	30 นาที	สถานการณ์
6. กิจกรรมเสริมประสบการณ์	20 นาที	30 นาที	การเรียนรู้และ
7. กิจกรรมเล่นกลางแจ้ง	30 นาที	30 นาที	ความสนใจของเด็ก
8. การรับประทานอาหาร	45 นาที	45 นาที	ในแต่ละหน่วยการ
9. การนอนพักผ่อน	120 นาที	90 นาที	เรียนรู้ต้องจัดทั้ง
10. กิจกรรมเกมการศึกษา	20 นาที	20 นาที	6 กิจกรรมหลัก

การจัดหน่วยการเรียนรู้

โรงเรียนวัดปริคาราม (มณีสิริวรรณ) ได้กำหนดการจัดการเรียนรู้ในระดับการศึกษา ปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1 และอนุบาลปีที่ 2 โดยบูรณาการทุกกลุ่มสาระที่ควรรู้เข้าด้วยกันตามมาตรฐาน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กำหนดเป็นหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ครูผู้สอนจะมีความยืดหยุ่นในการสอน เริ่มจากหน่วยที่เป็นเรื่องใกล้ตัวเด็กก่อน และเป็นเรื่องที่เด็กควร ได้เรียนรู้ จากนั้นอาจจะให้เด็ก ได้เลือกสิ่งที่ยากเรียนด้วยตนเอง โดยผู้สอนต้องคำนึงถึงพัฒนาการ ประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก ตลอดจนความต้องการและความสนใจของเด็กแต่ละ ห้องเรียน เพื่อการเรียนรู้ซึ่งเป็นความรู้ที่คงทนและมีประสิทธิภาพของเด็กปฐมวัย

การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์

โรงเรียนวัดปริตราราม(มณีสิริวรรณ)ได้กำหนดแนวทางการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ โดยคำนึงถึงรูปแบบหลักการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ตามคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และหลักเกณฑ์การจัดทำผลงานทางวิชาการ ตลอดจนนวัตกรรมทางการพัฒนา รูปแบบการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ของหน่วยงานต่าง ๆ และความต้องการของครูผู้สอน จึงได้กำหนดแนวทางการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 1 และอนุบาลปีที่ 2 ดังนี้

1.ศึกษาบริบทขององค์ประกอบและโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาที่โรงเรียนกำหนด ร่วมกันประชุม เลือกวิเคราะห์สาระการเรียนรู้และหน่วยการเรียนรู้ของหลักสูตรสถานศึกษา

2.เพื่อจัดทำกำหนดการจัดการเรียนรู้ตลอดปี ซึ่งแต่ละหน่วยการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนสามารถ ยืดหยุ่นช่วงเวลาและสาระการเรียนรู้ได้ตามความสนใจของเด็กแต่ละ ห้องเรียน โดยกำหนด หัวข้อของแผนการจัดประสบการณ์ ดังนี้

จุดประสงค์การเรียนรู้

สาระการเรียนรู้

กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ

สื่อ / แหล่งเรียนรู้

การประเมินผล

3.จัดทำแผนการจัดประสบการณ์รายวัน โดยใช้รูปแบบบูรณาการทั้งสาระการเรียนรู้และ กิจกรรมหลัก ทั้งนี้คำนึงถึงพัฒนาการทุกด้านของเด็ก โดยกำหนดองค์ประกอบของแผนการจัด ประสบการณ์ ดังนี้

ส่วนปก ประกอบด้วย ชื่อหน่วย/โครงการ ระยะเวลา และระดับชั้นที่จัดประสบการณ์

สาระสำคัญและจุดประสงค์การเรียนรู้

ประสบการณ์สำคัญ

4.การระดมความคิด ประกอบด้วย เรื่องที่เด็กู้แล้ว เรื่องที่เด็กอยากรู้และเรื่องที่เด็กควรรู้ ทั้งนี้ ครูผู้สอนสามารถยืดหยุ่นเวลาได้ตามความเหมาะสม

5.การวางแผนกิจกรรมตามกิจกรรมหลักที่กำหนดไว้ในตารางกิจกรรมประจำวันได้แก่ กิจกรรม เคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเล่นเสรี กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรม เล่นกลางแจ้ง และกิจกรรมเกมการศึกษา

ดังนั้นการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยนั้นต้องคำนึงถึงพัฒนาการของเด็กในแต่ละ ช่วงวัย ความแตกต่างระหว่างบุคคล บริบทของโรงเรียนหน่วยการเรียนรู้ต้องมีการจัดกิจกรรมให้ เหมาะสมกับวัย มีความยืดหยุ่นสามารถปรับเปลี่ยนการสอนได้ตามสถานการณ์และความ

เหมาะสม เป็นการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการให้เด็กได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ผ่านการเล่น สื่อ วิธีการต่าง ๆ ที่หลากหลายและเด็กได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เช่น การทดลอง ทักษะศึกษา เป็นต้น เพื่อส่งเสริมให้เด็กรู้จักการค้นหาคำความรู้ด้วยตนเอง โดยการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้แบบโครงการ(Project Approach) เพื่อพัฒนาความสามารถในแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งผู้วิจัยได้จัดประสบการณ์ให้เด็กปฐมวัยได้ทำกิจกรรมในช่วงของกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันศุกร์

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์เด็กปฐมวัย

การจัดประสบการณ์เด็กปฐมวัยเน้นการทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรง และพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา การจัดประสบการณ์ที่สอดคล้องกับ พัฒนาการ และวัยของเด็กแต่ละคน เพื่อให้เกิดประโยชน์กับการพัฒนาการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ดังนี้

ความหมายของการจัดประสบการณ์เด็กปฐมวัย

เด็กปฐมวัยต้องได้รับการจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็กในแต่ละวัยเป็นสำคัญเด็กมีโอกาสดำเนินการตามลำดับขั้นของพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุลและเต็มตามศักยภาพของเด็กที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ นักการศึกษาและหน่วยงานต่าง ๆ ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ ดังนี้

การจัดประสบการณ์ หมายถึง การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับกิจกรรมที่ผู้สอนเลือกที่ดีและเหมาะสม ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของผู้เรียนให้เปลี่ยนแปลงไปจนเกิดการเรียนรู้ตาม วัตถุประสงค์และนอกเหนือจากวัตถุประสงค์ (ชารง บัวศรี, 2542 : 241-243 อ้างถึงใน กนกวรรณ พิทยะภักดิ์ : 21)

การจัดประสบการณ์ หมายถึง การจัดกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เกิดความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเกิดพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 34-35)

การจัดประสบการณ์ หมายถึง การนำกิจกรรมที่สอดคล้องกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย มาให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงอย่างหลากหลาย โดยให้เด็กมีอิสระในการเลือกและลงมือปฏิบัติ ทำให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์เด็กปฐมวัยมีรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย จำเป็นต้องพิจารณาถึงพัฒนาการ ความสนใจ และสภาพแวดล้อมของเด็กเป็นสำคัญ (พัชรา พุ่มพชาติ, 2552)

จากความหมายที่กล่าวมานั้น การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญมาก ที่ครูผู้สอนต้องจัดประสบการณ์ให้เด็กปฐมวัยทั้งภายนอกและภายในเพื่อให้เด็กปฐมวัยได้มีโอกาส

สัมผัสและสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม การลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเองจากประสาทสัมผัสทั้ง 5 เพื่อพัฒนาให้ครบทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยคำนึงถึงความสามารถของเด็กเป็นหลัก

หลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย จะต้องจัดในรูปแบบของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น โดยที่การเล่นดังกล่าวต้องไม่ใช่การเล่นโดยไม่มีจุดมุ่งหมาย และไม่ใช่การขัดเยียด เนื้อหาของระดับประถมศึกษาให้แก่เด็ก การจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย ครูจะต้องเข้าใจการเรียนรู้ของเด็ก และสร้างเสริมประสบการณ์และธรรมชาติการเรียนรู้ให้แก่เด็ก ดังหลักการสำคัญในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ดังนี้

1. จัดประสบการณ์การเล่นและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมอย่างต่อเนื่อง
2. เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่
3. จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญทั้งกับกระบวนการและผลผลิต
4. จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่องและเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์
5. ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย 3-5 ปีนี้จะไม่จัดเป็นรายวิชา แต่จะจัดในรูปแบบของการบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง เกิดการเรียนรู้และพัฒนาทั้งด้าน ร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา กิจกรรมที่จัดให้เด็กในแต่ละวันอาจใช้ชื่อเรียกต่างกันไป แต่ทั้งนี้ประสบการณ์สำคัญที่จัดจะต้องครอบคลุมประสบการณ์สำคัญที่กำหนดในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย โดยได้กำหนดเป็นหลักการไว้ 5 ข้อ คือ

1. จัดประสบการณ์การเล่นและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กเป็นองค์รวมอย่างต่อเนื่อง
2. เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบททางสังคมที่เด็กอาศัยอยู่
3. จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญทั้งกระบวนการและผลผลิต
4. จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์
5. ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

การจัดประสบการณ์ให้กับเด็กนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญมากเพราะการที่เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์จะทำให้เด็กได้ความรู้และความเข้าใจขึ้นภายในตัวของเด็ก ด้วยการให้โอกาสลงมือกระทำเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเอง ด้วยวิธีการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อ ได้คิด แก้ปัญหา เกิดประสบการณ์ตรง ทำให้เด็กได้เข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้และวิธีการทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้ดียิ่งขึ้น และสามารถนำความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์การปฏิบัติหรือปัญหาที่เกิดขึ้นภายในนี้ไปใช้เพื่อประโยชน์ของตนเองและผู้อื่นได้ในสถานการณ์ที่ต่างออกไปนอกชั้นเรียน

จากแนวคิดพื้นฐานและหลักการของการจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่ให้การศึกษานั้นเน้นเด็กเป็นสำคัญ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในการศึกษาปฐมวัยจะไม่จัดเป็นรายวิชา แต่จัดในรูปของการบูรณาการผ่านการเล่นเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงเกิดความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม อันส่งผลต่อการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา การจัดประสบการณ์ให้เด็กนั้นจึงเหมือนเป็นพื้นฐานในการศึกษาเด็กให้รับรู้ เข้าใจว่า การดำเนินชีวิตของตัวเองให้เป็นอยู่อย่างดี มีความสุข และเป็นปัจจัยที่ดีต่อสังคมนั้นควรจะดำเนินไปอย่างไร เพื่อให้เด็กได้สร้างจิตสำนึก และจิตใต้สำนึกของการเป็นปัจจัยที่ดีของสังคมให้เกิดขึ้นและในขณะเดียวกันเด็กก็จะได้เรียนรู้ที่จะรับปัจจัยสังคมมาเพื่อพัฒนาตัวเองไปในทางที่ถูกต้องด้วยเช่นกัน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2537 : 18) ได้กล่าวไว้ว่าควรคำนึงถึงหลักการดังต่อไปนี้

1. ประสบการณ์การเรียนรู้ควรให้สอดคล้องกับพัฒนาของผู้เรียน
2. ประสบการณ์การเรียนรู้ควรให้เหมาะสมกับความสนใจและความต้องการของผู้เรียน
3. ประสบการณ์การเรียนรู้ควรจัดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสิ่งที่เรียน และควรให้ผู้เรียนได้มีโอกาสคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็นและมีคุณธรรม
4. ประสบการณ์ที่จัดควรเป็นสิ่งที่มีความหมายต่อผู้เรียน กล่าวคือ เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนไม่ซ้ำซาก ควรให้ผู้เรียนเกิดความสุขสนุกสนาน เน้นการปฏิบัติและการได้ร่วมกิจกรรมมากที่สุด
5. กิจกรรมที่นำมาใช้ในการจัดประสบการณ์ ควรมีวิธีใช้แรงจูงใจ ได้รับความสนใจของผู้เรียนไม่ซ้ำซาก ควรให้ผู้เรียนเกิดความสุขสนุกสนาน เน้นการปฏิบัติและการได้ร่วมกิจกรรมมากที่สุด

นักทฤษฎีการศึกษาได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ดังต่อไปนี้

Piaget(1972) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์ให้เด็กนั้น เด็กได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับโลกภายนอกหรือสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในภาวะสมดุล ฝึกทำกิจกรรมตามลำพังและการรวมกลุ่ม เด็กจึงได้เรียนรู้จากกันและกัน ซึ่งการเรียนรู้ในลักษณะนี้น่าจะทำให้เกิดความเข้าใจกันได้ดีกว่าการเรียนรู้จากครู เด็กได้มีประสบการณ์ตรง มีอิสระทางความคิด การแสดงออกและการสนทนาระหว่างเด็กด้วยกันจะทำให้เด็กสามารถเข้าใจกันได้เร็วกว่าครูเป็นผู้อธิบายหรือเล่าให้ฟัง สอดคล้องกับ John Dewey() ได้กล่าวว่า การจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยมีความสำคัญมากในการฝึกให้เด็กได้คิดแก้ปัญหา การแสดงออกอย่างอิสระ และสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์นั้นๆ มาใช้ในการแก้ปัญหาาร่วมด้วย เนื่องจากเด็กปฐมวัยกำลังมีพัฒนาการอย่างรวดเร็วทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และสติปัญญา เด็กจะเรียนรู้ได้ดีเมื่อมีการเรียนการสอน และประสบการณ์ที่จัดให้เด็กเป็นประสบการณ์ตรง เด็กลงมือปฏิบัติเอง การจัดประสบการณ์โดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลางจึงสำคัญมาก และErikson() ที่เชื่อว่าวัยเด็กเป็นวัยแห่งการเรียนรู้ และการได้รับประสบการณ์ การจัดสิ่งแวดล้อมที่ดีช่วยให้เด็กเกิดความมั่นใจในตนเอง มองโลกในแง่ดีและรู้จักไว้นือเชื่อใจผู้อื่น ในช่วงวัยก่อนเรียน หรือวัยเล่น (อายุ 4-7 ปี) ซึ่งเป็นขั้นของความคิดริเริ่มและการตัดสินใจ หรือความรู้สึกลึกซึ้ง เชื่อว่าเด็กวัยนี้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ดี และมีความสามารถในการทำสิ่งต่างๆ โดยผู้ใหญ่มีหน้าที่สนับสนุนให้เด็กได้พยายามแสดงความสามารถใหม่ๆ ในด้านสังคมเด็กเรียนรู้ในการเข้าสังคมจากการเล่นกับเพื่อน มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และเลียนแบบผู้อื่นเช่นพ่อแม่ หรือบุคคลใกล้ชิด ซึ่งพ่อแม่และผู้ใหญ่ต้องเป็นต้นแบบที่ดี กับเด็ก เพื่อให้เด็กเรียนรู้ทักษะทางสังคม มีลักษณะนิสัยที่ดี รวมทั้งรู้สิ่งที่ถูกและผิด การปลูกฝังจริยธรรม โดยมีพ่อแม่ผู้ใหญ่เป็นต้นแบบที่ดี จะทำให้เด็กมีอุปนิสัยที่ดี ในด้านสติปัญญาเด็กวัยนี้อยากเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ รอบตัว มีความคิดริเริ่มทำสิ่งใหม่ ๆ และชอบถามในสิ่งที่ตนเองสงสัยใคร่รู้ ผู้ใหญ่ต้องให้โอกาสใน การพูดกระทำสิ่งต่างๆ จะทำให้เด็กมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และจินตนาการ เด็กจะสนุกในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ กล่าวแสดงออก

จากหลักการและแนวคิดพื้นฐานของการจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่ให้การศึกษานี้เน้นเด็กเป็นสำคัญ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข

แนวทางการจัดประสบการณ์แก่สถานศึกษา

แนวทางการจัดประสบการณ์ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546ได้ให้แนวทางการจัดประสบการณ์ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ 2547 : 52-53)

1. จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ คือ เหมาะสมกับอายุ วุฒิภาวะและระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคน ได้พัฒนาเต็มศักยภาพ
 2. จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจัดประสบการณ์ลักษณะการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้ คือ เด็กได้ลงมือกระทำ เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลอง และคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง
 3. จัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการ คือ บูรณาการทั้งทักษะและสาระการเรียนรู้
 4. จัดประสบการณ์ให้เด็กได้ริเริ่ม คิด วางแผน ตัดสินใจ ลงมือกระทำ และนำเสนอความคิด โดยผู้สอนเป็นผู้สนับสนุน อำนวยความสะดวก และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก
 5. จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น กับผู้ใหญ่ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในบรรยากาศที่อบอุ่น มีความสุข และเรียนรู้การทำกิจกรรม แบบร่วมมือในลักษณะต่าง ๆ กัน
 6. จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและอยู่ ในวิถีชีวิตของเด็ก
 7. จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดีและทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน ตลอดจนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ
 8. จัดประสบการณ์ทั้งในลักษณะที่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้าและประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในสภาพจริงโดยไม่ได้อาศัยการวางแผนไว้
 9. ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ทั้งการวางแผน การ สนับสนุน สื่อการสอน การเข้าร่วมกิจกรรม และการประเมินพัฒนาการ
 10. จัดทำสารนิเทศน์ด้วยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล นำข้อมูลที่ได้มาไตร่ตรองและใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กและการวิจัยในชั้นเรียน
- แนวการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ผู้สอนต้องยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง และจัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับวัย และระดับพัฒนาการของเด็ก ให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า การที่เด็กได้ลงมือปฏิบัตินั้นจะเป็นความรู้ที่คงทนติดตัวเด็กไปตลอดและเด็กสามารถนำประสบการณ์มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข

สาระการเรียนรู้และการจัดประสบการณ์

เนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้เป็นส่วนประกอบที่จำเป็น เนื่องจากเนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้เป็นสื่อกลางที่จะพาผู้เรียนไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งเนื้อหาสาระที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายนั้นควรครอบคลุมข้อเท็จจริง ความคิดรวบยอดการ

คิด การแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะต่างๆ รวมทั้งเจตคติและค่านิยม ในการนำเอาเนื้อหาสาระมาบรรจุไว้ในหลักสูตรจำเป็นต้องคำนึงถึงธรรมชาติของวิชาความรู้กับหลักการเรียนรู้ของเด็กประกอบกัน ซึ่งอาจทำได้โดยอาศัยแนวทางการปฏิบัติ ดังนี้ (พัฒนา ชัชพงศ์, 2530 : 138-139)

1. แนวทางการจัดเนื้อหาสาระในแต่ละวิชาหรือแต่ละกิจกรรม การจัดในลักษณะนี้จำเป็นต้องจัดตามลำดับขั้นตอน ความยากง่าย และความต่อเนื่อง ซึ่งควรคำนึงถึงดังต่อไปนี้

1.1 จัดเรียงลำดับจากเนื้อหาสาระที่ง่ายไปหายากหรือจากสิ่งที่ไม่ซับซ้อนไปสู่สิ่งที่มีความสลับ ซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

1.2 จัดให้เรียนส่วนรวมก่อนส่วนย่อย

1.3 จัดให้เรียนในสิ่งที่เป็นรูปธรรมก่อนนามธรรม

1.4 จัดให้เรียนในสิ่งที่เป็นความรู้พื้นฐานก่อนสิ่งที่เป็นความรู้ขั้นสูง

1.5 จัดให้เรียนตามลำดับเวลาให้เห็นความต่อเนื่องกัน

2. แนวทางการจัดเนื้อหาสาระระหว่างวิชาหรือระหว่างกิจกรรม การจัดในลักษณะนี้เนื้อหาสาระของวิชาต่างๆ ที่นำมาบรรจุไว้ต้องมีความสัมพันธ์กัน โดยการจัดในลักษณะการบูรณาการ คือในแต่ละกิจกรรมเด็กได้ฝึกฝนทักษะพื้นฐานของวิชา อีกทั้งยังนิยมนำหลักสูตรในลักษณะของใยแมงมุม คือค่อยๆ ขยายเนื้อหาออกไปกว้างขึ้นเรื่อยๆ กิจกรรมมีรายละเอียดยิ่งขึ้น

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยมีหลากหลายรูปแบบที่นิยมในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยคือหน่วยการจัดประสบการณ์ผู้สอนสามารถกำหนดหน่วยการจัดประสบการณ์เป็นรายสัปดาห์โดยกำหนดหัวเรื่องเป็นแกนกลางในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กที่สามารถทำได้ 3 วิธีคือ (พัฒนา ชัชพงศ์, 2530 : 24)

1. เด็กเป็นผู้กำหนด

2. ผู้สอนและเด็กกำหนดร่วมกัน

3. ผู้สอนเป็นผู้กำหนด

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยไม่เน้นเพียงเรื่องความรู้หรือเนื้อหาวิชา แต่เน้นการเตรียมความพร้อมเพื่อให้เด็กมีพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัย ได้แก่พัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนจึงเน้นการเรียนรู้จากการทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรง และเกิดพัฒนาการ 4 ด้าน จึงเรียกว่า “การจัดประสบการณ์” ที่มีลักษณะเป็นการบูรณาการอย่างเต็มรูปแบบ เพราะไม่มีข้อจำกัดเรื่องความลุ่มลึกในการถ่ายทอดเนื้อหาวิชาต่างๆ ให้แก่เด็ก เหมือนการสอนรายวิชาโดยมีขั้นตอนการบูรณาการเพื่อสร้างหลักสูตร ดังนี้

ขั้นที่ 1 เลือกหัวข้อที่จะเรียน

ขั้นที่ 2 ระดมความคิดจากเด็กเพื่อสร้างหลักสูตร บูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม และพัฒนาการ 4 ด้าน

ขั้นที่ 3 วางแผนการจัดกิจกรรมแบบบูรณาการ ระหว่างเนื้อหาเกี่ยวกับกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม และพัฒนาการ 4 ด้าน

ขั้นที่ 4 บูรณาการกิจกรรมและเนื้อหาตามพัฒนาการแต่ละด้าน

ขั้นที่ 5 จัดกิจกรรม เนื้อหา และพัฒนาการ 4 ด้าน ที่บูรณาการแล้ว เพื่อใช้ทำการสอน โดยมีกระบวนการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นประสบการณ์ (ทำกิจกรรม) ให้นักเรียนทำกิจกรรม (ซึ่งอาจจะลองผิดลองถูก) เพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรงในเรื่องที่จะเรียน ด้วยความเชื่อที่ว่าวิธีการเรียนรู้ที่ดีที่สุดคือการให้ผู้เรียนลงมือทำในสิ่งนั้น (Learning by Doing)

2. ขั้นสะท้อนความคิด (สร้างความรู้) ให้นักเรียนสร้างความรู้จากประสบการณ์ โดยคิดทบทวนว่าเด็กได้เรียนรู้อะไรบ้างจากสิ่งที่ทำ

3. ขั้นทฤษฎี (สรุปความรู้เป็นความคิดรวบยอด) ให้นักเรียนสรุปความรู้ที่ค้นพบจากการทำกิจกรรม เป็นความคิดรวบยอด (Concept) เปรียบเทียบกับทฤษฎีในบทเรียน ให้นักเรียนสรุปทฤษฎีเองจากประสบการณ์

4. ขั้นนำไปใช้ ให้นักเรียนนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้ไปใช้ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์จำลองหรือในชีวิตจริง

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ มีหลักความเชื่อที่ว่า การจัดประสบการณ์เรียนรู้ทุกครั้งต้องคำนึงถึงประโยชน์ที่เด็กได้รับเป็นหลัก และมีวิธีการที่เด็กเป็นผู้กระทำ มีส่วนร่วม โดยยึดหลักการ ดังนี้

1. จัดประสบการณ์การเล่นและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมอย่างต่อเนื่อง
2. เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบทสังคมที่เด็กอาศัยอยู่
3. จัดให้มีความสมดุล มีทั้งกิจกรรมที่เด็กริเริ่มครุริเริ่ม กิจกรรมในห้องเรียน และนอกห้องเรียน กิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก กิจกรรมที่ต้องเคลื่อนไหวและต้องสงบ กิจกรรมรายบุคคล กลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่
4. จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญทั้งกระบวนการและผลผลิต

5. จัดการประเมินพัฒนาเด็กอย่างเป็นกระบวนการต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของการจัด
ประสบการณ์

6. ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

การที่เด็กได้เรียนรู้ผ่านการทำกิจกรรมที่หลากหลายช่วยให้เกิดการตกผลึกทาง
ความคิด และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ความรู้ที่ได้ไม่ลบล้างหายไปโดยง่าย การนำสาระการ
เรียนรู้และทักษะต่างๆ ที่ต้องการให้เด็กฝึกฝนมาเชื่อมโยงไว้ในการสอน การใช้แหล่งเรียนรู้
รอบตัว สื่อมีความหลากหลายมีความเพียงพอกับความต้องการของเด็ก และการจัดกิจกรรม
ที่มีความยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนให้เหมาะกับกลุ่มเด็กและสภาพแวดล้อม โดยมุ่งให้เกิด
ประโยชน์แก่เด็กมากที่สุด (พัฒนา ชัชพงศ์, 2530 : 140 - 142)

จากแนวคิดดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยควรเน้นที่ความ
สนใจเด็ก และต้องคำนึงถึงช่วงวัย และระดับพัฒนาการของเด็ก ให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติและ
เรียนรู้ด้วยตนเอง ผ่านกิจกรรมต่างๆ ให้เด็กได้ฝึกคิด วางแผน ปฏิบัติจริง และสร้างความรู้
ด้วยตนเอง มีโอกาสได้ปฏิสัมพันธ์และเรียนรู้จากบุคคลอื่น ซึ่งประสบการณ์เหล่านี้จะเป็น
ความรู้ที่คงทนติดตัวเด็กไปตลอดและเป็นประโยชน์

การจัดการเรียนรู้แบบโครงการ

การสอนแบบโครงการหรือแบบโครงการ Project Approach วงการศึกษาของไทยใช้ชื่อ
“การสอนแบบโครงการ” ในระดับปฐมวัยศึกษาหรือระดับอนุบาลศึกษาและใช้ชื่อการสอนแบบ
โครงการ ในระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา การสอน ดังกล่าวเป็นวิธีการหนึ่งในหลาย
วิธีที่ส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้โดยการสร้างความรู้ด้วยตนเองนับเป็นตัวอย่างที่ดีสำหรับการ
ปฏิบัติที่เหมาะสมและการเรียนรู้ที่มีความหมาย

ความหมายของ (Project Approach) คือวิธีการสอนรูปแบบหนึ่งที่ได้ให้โอกาสเด็ก
ปฐมวัยเรียนรู้โดยการสืบค้นข้อมูลอย่างลึกในหัวเรื่องที่เด็กสนใจ มีค่าต่อการเรียนรู้การ
สืบค้นอาจทำโดยเด็กกลุ่มเล็กๆ หรือเด็กทั้งชั้นร่วมกันหรืออาจเป็นเพียงเด็กคนใดคน
หนึ่ง เพื่อหาคำตอบจากคำถามที่เด็กร่วมกันคิดด้วยกันกับเพื่อนหรือร่วมกันคิดกับครู และทำ
ให้เกิดกระบวนการสืบค้นขึ้นมา ทั้งนี้หัวเรื่องที่นำมาสืบค้นมักจะมี ความหมายต่อตัวเด็กเช่น
บ้านรถยนต์ รถเมล์ เครื่องบิน โรงพยาบาล เป็นต้น นอกจากนี้ยังสามารถบูรณาการเข้าไป

หลักสูตรปฐมวัยได้หลากหลายวิธี ขึ้นอยู่กับครูและสถานศึกษาที่นำไปใช้ หรือบูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ รวมทั้งภาษา ในขณะที่ทำโครงการได้อีกด้วย

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการนั้น Kilpatrick ได้นำแนวคิดของ Dewey มาประยุกต์ใช้ โดยทำการทดลองวิธีการสอนด้วยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการและฝึกหัดนักศึกษาครูให้รู้จักใช้วิธีการสอนแบบโครงการ เขาได้พบว่าเด็กเรียนรู้ได้ดีที่สุดเมื่อเด็กได้วางแผนร่วมกันมีอิสระในการตัดสินใจ และได้ทำในสิ่งที่ต้องการ ต่อมาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการได้รับการพัฒนารูปแบบให้ชัดเจน โดย Katz ชาวอเมริกาและ Chard ชาวแคนาดา ซึ่งทั้งคู่ได้พิมพ์เผยแพร่หนังสือชื่อว่า “Engaging Childrens Mind : The Project Approach” ขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ ในประเทศไทย ดร.วัฒนา มัคคสมัน ได้นำหนังสือเล่มนี้มาเป็นแนวในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทย และพัฒนาเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

การสอนแบบโครงการ (The Project Approach) ได้รับความสนใจจากครูปฐมวัยมาอย่างต่อเนื่อง มีการกล่าวขวัญกันอย่างมากในแวดวงการศึกษาปฐมวัยของไทยและเมื่อพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ประกาศใช้เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2542 หมวดที่ครูสามารถดำเนินการได้ทันทีคือหมวดที่เกี่ยวข้องกับแนวการจัดการศึกษาที่ยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสำคัญที่สุด มีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้การจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมต้องให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการคิด เรียนรู้จากประสบการณ์จริงเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ฯลฯ จึงสอดคล้องกับวิธีการสอนแบบโครงการ การสอนแบบโครงการนั้นมีมานานแล้ว มิใช่เป็นเรื่องใหม่ ในวงการศึกษามาแต่กลับมามีความสนใจและถูกนำมาใช้ในระดับปฐมวัยศึกษาในหลายประเทศรวมทั้งในประเทศไทยด้วย เนื่องจากผลการวิจัยที่ทำให้เข้าใจยิ่งขึ้นว่าเด็กเรียนรู้อย่างไรและความจำเป็นที่ท้าทายของสังคมเทคโนโลยีรวมทั้งการใช้หลักสูตรแบบบูรณาการและการสอนที่ยึดเด็กเป็นสำคัญ

ความหมายของการสอนแบบโครงการ

การสอนแบบโครงการ (Project Approach) หมายถึง การจัดการเรียนการสอนรูปแบบหนึ่งซึ่งให้ความสำคัญกับเด็ก ส่งเสริมให้เด็กแสวงหาคำตอบจากการเรียนเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างลุ่มลึกเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยที่เด็กหรือครูร่วมกันกำหนดเรื่องที่ต้องการเรียนรู้

แล้วดำเนินการแสวงหาความรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหา โดยครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและจากแหล่งเรียนรู้ มีผู้ให้ความหมายของโครงการไว้หลายท่าน ดังนี้

Helm and Katz (2001) กล่าวว่า การสอนแบบโครงการคือ วิธีการสอนรูปแบบหนึ่งที่ทำให้โอกาสเด็กเรียนรู้โดยการสืบค้นหาข้อมูลอย่างลึกในหัวเรื่องเฉพาะที่เด็กสนใจ ควรค่าแก่การเรียนรู้โดยปกติการสืบค้นจะทำโดยเด็กกลุ่มเล็กๆ ที่อยู่ในชั้นเรียนหรือเด็กทั้งชั้นร่วมกันหรือบางโอกาสอาจเป็นเพียงเด็กคนใดคนหนึ่งเท่านั้น หัวเรื่องที่ถูกเลือกควรมีความหมายต่อชีวิตต่อตัวเด็ก และครูสามารถบูรณาการเนื้อหา เช่นคณิตศาสตร์ การอ่าน และวิทยาศาสตร์ ฯลฯ ในการทำโครงการของเด็กได้ด้วยทั้งนี้ ลักษณะเด่นของโครงการคือการค้นหาคำตอบจากคำถามที่เกี่ยวกับหัวเรื่อง คำถามนี้อาจมาจากเด็ก จากครูหรือครูกับเด็กร่วมกัน เด็กมีโอกาสที่จะวางแผนสืบค้นด้วยตนเอง โดยมีครูช่วยเหลือการทำโครงการของเด็กจะรวมการวางแผนศึกษาสถานที่ต่างๆ และหรือสัมภาษณ์ เด็ก แก้ปัญหาแลกเปลี่ยนสิ่งที่เด็กเรียนรู้กับบุคคลอื่น เช่นเดียวกับ วัฒนา มัคคสมัน (2539 : 51-52, 2544 : 3-10) ได้ให้ความหมายของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการคล้ายกันว่า เป็นการจัดประสบการณ์ที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างลุ่มลึก โดยเรื่องที่เรียน และประเด็นปัญหาที่ศึกษามาจากความสนใจของเด็กเอง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนมุ่งให้เด็กมีประสบการณ์ตรงกับเรื่องที่ศึกษานั้น โดยการเปิดโอกาสให้เด็กได้ศึกษาอย่างใกล้ชิด จากแหล่งความรู้เบื้องต้น อาจใช้ระยะเวลาที่ยาวนานอย่างเพียงพอตามความสนใจเด็ก เพื่อให้เด็กได้ค้นหาคำตอบและคลี่คลายความสงสัยใคร่รู้ ในการจัดกิจกรรมเด็กอาจประสบกับทั้งความสำเร็จและความล้มเหลวในวิธีการแสวงหาความรู้ตามวิธีการของเด็กเอง และเมื่อเขาพบคำตอบ ก็จะนำความรู้ใหม่ที่ได้นั้นมาเสนอในรูปแบบต่างๆตามความต้องการของเด็กเอง อาจเป็นงานเขียน งานวาดภาพระบายสี การสร้างแบบจำลอง การเล่นเกม ละคร การทำหนังสือหรือรูปแบบอื่นๆ โดยจะนำเสนอความรู้ต่อเพื่อนๆ คุณครู ผู้ปกครองและคนอื่นๆ ทำให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจในความสำเร็จนั้น และ(คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 สำหรับเด็ก 3-5 ปี กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ)ได้ให้ความหมายไปในทำนองเดียวกันว่า การสอนแบบโครงการ (Project Approach) คือการที่เด็กศึกษาสืบค้นลงลึกในเรื่องที่เด็กสนใจหรือทั้งผู้สอนหรือเด็กสนใจ โดยเด็กเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ สืบค้นข้อมูลเพื่อหาคำตอบจากคำถามของตนเอง ภายใต้การช่วยเหลือแนะนำ การอำนวยความสะดวกและการสนับสนุนจากครูผู้สอน แบ่งเป็น 3 ระยะ คือระยะเริ่มต้นโครงการ ระยะพัฒนาโครงการ และระยะสรุปโครงการ ซึ่งแต่ละระยะประกอบด้วย การอภิปราย การออกภาคสนาม การสืบค้น การนำเสนอ และการจัดแสดง

จากความหมายที่กล่าวมาในข้างต้น กล่าวโดยสรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ(Project Approach) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่让孩子ได้เลือกเรียนตามความสนใจ โดยเด็กจะได้รับ

การเรียนรู้ร่วมกันจากการสืบค้นข้อมูลด้วยตนเอง เพื่อให้ได้คำตอบในแต่ละคำถามของเด็กๆ เด็กจะได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมไม่ว่าจะเป็นการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ การทดลองสมมติฐาน การทำศนศึกษา โดยมีครูเป็นผู้คอยแนะนำ และจัดอุปกรณ์อำนวยความสะดวกให้กับเด็กๆ ต้องเป็นผู้ที่ยอมรับเด็กโดยแท้ เชื่อมั่นว่าเด็กสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตัวเอง โดยครูจะต้อง แสดงบทบาทผู้ฟังที่ดีให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงความต้องการความสนใจของเด็กและจัดกิจกรรมตามความสนใจของเด็กอย่างแท้จริงเมื่อจบโครงการแล้วเด็กๆ และครูร่วมกันจัดแสดงนิทรรศการนำเสนอต่อเพื่อน ผู้ปกครอง และผู้ที่สนใจร่วมชมงานต่อไป

ประเภทของโครงการ

เนื่องจากโครงการ คือ การแก้ปัญหาหรือข้อสงสัยของนักเรียน โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ถ้าเนื้อหาหรือข้อสงสัยตรงกับรายวิชาใด ก็จัดเป็นโครงการในรายวิชานั้น ๆ จึงแบ่งโครงการตามการได้มาซึ่งคำตอบของกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. โครงการประเภทการสำรวจและรวบรวมข้อมูล
2. โครงการประเภททดลอง
3. โครงการประเภทสิ่งประดิษฐ์
4. โครงการประเภททฤษฎี เป็นการใช้จินตนาการของตนเองมาอธิบายหลักการหรือแนวคิดใหม่ๆ

1. โครงการประเภทการสำรวจและรวบรวมข้อมูล โครงการประเภทนี้ผู้ทำโครงการเพียงต้องการสำรวจ และรวบรวมข้อมูล แล้วนำข้อมูลเหล่านั้นมาจำแนกเป็นหมวดหมู่ และนำเสนอในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้เห็นในลักษณะหรือความสัมพันธ์ในเรื่องที่ต้องการศึกษาให้ชัดเจน โครงการประเภทสำรวจข้อมูล ไม่จำเป็นต้องมีตัวแปรเข้ามาเกี่ยวข้อง นักเรียนเพียงสำรวจรวบรวมข้อมูล แล้วนำข้อมูลที่ได้มาจัดให้เป็นหมวดหมู่และนำเสนอ ก็ถือว่าเป็นการโครงการประเภทสำรวจรวบรวมข้อมูลแล้ว

2. โครงการประเภททดลอง ในการทำโครงการการประเภททดลอง จะต้องจัดการกับตัวแปรที่มีผลต่อการทดลอง จะต้องจัดการกับตัวแปรที่มีผลต่อการทดลอง คือ

- 1) ตัวแปรต้นหรือตัวแปรอิสระ หมายถึงเหตุของการทดลอง หรือข้อสงสัย
- 2) ตัวแปรตาม คือ ผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรต้น หรือผลจากข้อสงสัย
- 3) ตัวแปรควบคุม หมายถึง สิ่งที่ต้องควบคุมให้เหมือนกัน มิฉะนั้นจะมีผลทำให้

ตัวแปรตามเปลี่ยนไป

4) ตัวแปรแทรกซ้อน คือตัวแปรควบคุมที่ไม่สามารถควบคุมได้ ซึ่งจะมีผลแทรกซ้อน ทำให้ผลการทดลองผิดไป

3. โครงการประเภทสิ่งประดิษฐ์ เป็นการนำเอาความรู้ที่มีอยู่มาประดิษฐ์หรือสร้างสิ่งใหม่ๆ ซึ่งรวมถึงการเขียนหนังสืออ่านประกอบหรือหนังสืออ่านเพิ่มเติม การแต่งคำประพันธ์ การแต่งเพลง การแต่งบทละครอื่นๆ

4. โครงการประเภททฤษฎี เป็นการศึกษาหลักการหรือทฤษฎีต่างๆ เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ สามารถแบ่งโครงการ ได้หลายประเภทขึ้นอยู่กับเกณฑ์การจำแนก ซึ่งในที่นี้จะขอแบ่งประเภทของโครงการโดยใช้เกณฑ์การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แบ่งได้ 2 ประเภท

4.1 โครงการตามสาระการเรียนรู้ เป็นโครงการที่ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามเนื้อหาสาระที่หลักสูตรกำหนดไว้ ลักษณะของกิจกรรมจะเป็นการบูรณาการความรู้ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องเป็นพื้นฐานในการกำหนดโครงการและการปฏิบัติ

4.2 โครงการตามความสนใจ เป็นโครงการที่ผู้เรียนกำหนดขึ้นตามความถนัด ตามความสนใจความต้องการ อาจเกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระที่หลักสูตรกำหนดไว้ หรือเป็นเรื่องที่อยู่ใกล้ตัวเด็กที่เด็กสนใจก็ได้ พันธุ์ ทองหมูนุ่ม (อ้างถึงใน พิบูล เกิดปลั่ง 2554 :38)

จากประเภทของโครงการที่กล่าวมา โครงการตามความสนใจ เป็นโครงการที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย เพราะเป็นเรื่องที่เด็กสนใจอยากเรียนรู้ อาจมาจากเรื่องใกล้ตัวเด็ก ซึ่งการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัยเน้นให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริงและเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นสำคัญ ถ้าเป็นเรื่องที่เด็กสนใจ เด็กจะมีความตั้งใจ ให้ความร่วมมือ และสามารถลงมือหาคำตอบด้วยตนเองตามขั้นตอนกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ เด็กมีการรับรู้และแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง

หลักการของการสอนแบบโครงการ

การจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนนี้ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภายใต้บรรยากาศที่เป็นมิตร มีอิสระเสรี ให้เกียรติ ให้ความสำคัญแก่เด็กในฐานะคนคนหนึ่งที่มีสิทธิเท่าเทียมกันทุกคน สร้างความรู้สึกที่มั่นคง กล้าคิด กล้าแสดง กล้าลงมือทำ ครูเป็นผู้คอยให้ความสนับสนุน คอยช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการ ครูจะไม่ใช่ผู้ถ่ายทอดความรู้ แต่จะเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน และเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่เอื้อให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมในเรื่องราวที่เป็นความสนใจและท้าทายความสามารถของเด็ก ให้โอกาสเด็กได้ค้นพบและเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงกับสิ่งของ เรื่องราว สถานที่ บุคคลและเหตุการณ์ต่างๆภายในชุมชนของเด็ก ตามวิธีการของแต่ละบุคคลเปิดโอกาสให้เด็กได้ประเมินผลการทำงานของตนเองได้เห็นพัฒนาการ

ความสำเร็จและล้มเหลวของตน ครูเป็นผู้ให้ข้อมูลย้อนกลับในทางบวก และคอยแนะนำช่วยเหลือให้เด็กได้ประสบผลสำเร็จในการทำกิจกรรม

หลักการสำคัญของการสอนแบบโครงการ เป็นดังนี้

1. เด็กศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างลุ่มลึกลงไป ในรายละเอียดของเรื่องนั้น ด้วยกระบวนการคิด และแก้ปัญหาของเด็กเอง
2. เรื่องที่ศึกษากำหนดโดยเด็กเอง
3. ประเด็นที่ศึกษา เกิดจากข้อสงสัยหรือปัญหาของเด็กเอง
4. เด็กได้มีประสบการณ์ตรงกับเรื่องที่ศึกษาโดยการสังเกตอย่างใกล้ชิด จากแหล่งความรู้เบื้องต้น
5. ระยะเวลาการสอนยาวนานอย่างเพียงพอตามความสนใจของเด็ก
6. เด็กได้ประสบทั้งความล้มเหลวและความสำเร็จในการศึกษา ตามกระบวนการแก้ปัญหาของเด็ก
7. ความรู้ใหม่ที่ได้จากกระบวนการศึกษาและการแก้ปัญหาของเด็กเป็นสิ่งที่เด็กใช้กำหนดประเด็นศึกษาขึ้นใหม่ หรือใช้ปฏิบัติกิจกรรมที่เด็กต้องการ
8. เด็กได้นำเสนอกระบวนการศึกษาและผลงานต่อคนอื่น
9. ครูไม่ใช่ผู้ถ่ายทอดความรู้ หรือกำหนดกิจกรรมให้เด็กทำ แต่เป็นผู้กระตุ้นให้เด็กใช้ภาษา หรือสัญลักษณ์อื่นๆ เพื่อจัดระบบความคิดและสนับสนุนให้เด็กใช้ความรู้ ทักษะที่มีอยู่คิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง

วัตถุประสงค์ของการสอนแบบโครงการ

รูปแบบการสอนแบบโครงการนี้พัฒนาขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์หลัก 4 ประการคือ เมื่อใช้รูปแบบการสอนนี้แล้ว ผู้เรียนจะมีคุณลักษณะ ดังนี้

1. สามารถพัฒนากระบวนการคิดของตนเอง
2. สามารถลงมือปฏิบัติกิจกรรมได้ด้วยตนเอง
3. สามารถแก้ปัญหาได้อย่างเป็นกระบวนการ
4. เห็นคุณค่าในตนเอง

ลักษณะสำคัญของการสอนแบบโครงการ

การสอนแบบโครงการ คือ การที่เด็กเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม ทำการเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งจากความสนใจ เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่ใช้ร่วมกับระบบการสอนในหลักสูตรตามปกติ โดยโอกาสที่ครูจะใช้รูปแบบการเรียนการสอนนี้จะเกิดขึ้นภายใต้สภาพการเรียนการสอนตามปกติ เมื่อครูสังเกตเห็นว่าเด็กมีความสนใจในเรื่องหนึ่งเรื่องใดเป็นพิเศษ และต้องการจะศึกษาเรื่องนั้น

ต่อไป และครูพิจารณาว่าสามารถจัดกิจกรรมเพื่อศึกษาเรื่องนั้นได้และมีแหล่งทรัพยากรเพียงพอสำหรับศึกษาเรื่องนั้น จุดเน้นสำคัญของการจัดการเรียนการสอนนี้มุ่งที่ความสนใจของเด็กเป็นหลัก เพื่อให้เด็กมีโอกาสได้ศึกษาเรื่องที่ตนสนใจ ในวิธีการของเด็กเอง ดังนั้นการสอนแบบโครงการไม่มีการวางแผนการสอนอย่างชัดเจนไว้ล่วงหน้า ครูผู้สอนคอยจะสังเกตจนพบความสนใจของเด็ก แล้วจึงจะสามารถร่วมกันวางแผนและกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกันกับเด็กขึ้น และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการความสนใจของเด็ก แม้ว่าการสอนแบบโครงการจะมุ่งที่ความสนใจของเด็กเป็นรายบุคคล แต่ในการเลือกหัวข้อของโครงการที่จะทำการศึกษา นั้น เด็กทั้งกลุ่มจะร่วมกันเลือกหัวข้อของโครงการร่วมกัน ภายใต้กรอบความสนใจของเด็กส่วนใหญ่ในห้องเรียนและภายใต้การพิจารณาของครูว่าหัวข้อดังกล่าวสามารถเลือกเป็นหัวข้อโครงการได้หรือไม่ โดยครูพิจารณาเกณฑ์ในการเลือกหัวข้อของโครงการดังนี้

- 1) เป็นหัวข้อที่เด็กทุกคนหรือเด็กส่วนใหญ่ของกลุ่มสนใจ
- 2) มีแหล่งทรัพยากร ในท้องถิ่นเพียงพอที่จะจัดกิจกรรมในหัวข้อ โครงการนี้ได้
- 3) เป็นหัวข้อที่เด็กพอจะมีประสบการณ์อยู่บ้างแล้ว
- 4) เป็นหัวข้อที่เด็กสามารถใช้ประสบการณ์ตรงในการค้นหาข้อมูลข้อเท็จจริงได้
- 5) เป็นเรื่องที่เป็นจริง สามารถให้เด็กมีประสบการณ์ตรงกับเรื่องนั้นได้
- 6) เป็นเรื่องที่เปิดโอกาสให้มีการร่วมมือกันทำงาน
- 7) เป็นเรื่องที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติ สร้างสิ่งของหรือเล่นสมมติ

สาระสำคัญของการสอนแบบโครงการ

1. สาระหลัก

สาระหลักของรูปแบบ คือ กระบวนการแก้ปัญหา จะเป็นสาระหลักที่ครูใช้กระตุ้นให้เด็กใช้ตลอดกระบวนการจัดการเรียนการสอน

กระบวนการแก้ปัญหา

กระบวนการแก้ปัญหาคือ กระบวนการที่ต้องการให้เด็กคิดหาวิธีการแก้ปัญหาโดยครูมีหน้าที่กระตุ้นให้เด็กเกิดความคิด ในการที่จะหาวิธีการแก้ปัญหา ตามวิธีการของเด็ก มีขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดประเด็นปัญหา จากการที่เด็กสังเกต ศึกษาข้อมูล รับรู้และทำความเข้าใจ ปัญหา จนสามารถสรุปและกำหนดประเด็นปัญหาขึ้นได้
2. เด็กวิเคราะห์โดยการอภิปรายหรือแสดงความคิดเห็นเพื่อแยกแยะประเด็นปัญหา สภาพ สาเหตุ และลำดับความสำคัญของปัญหา
3. เด็กสร้างทางเลือกในการแก้ปัญหาด้วยการตั้งสมมติฐาน
4. เด็กตรวจสอบสมมติฐานด้วยการลงมือปฏิบัติ

5.สรุปผล สังเคราะห์ความรู้ด้วยตนเอง

ในการที่เด็กคิดแก้ปัญหาได้นั้นครูต้องมีการกระตุ้นให้เด็กคิด โดยการกระตุ้นให้เด็กได้ในทักษะในการคิดและลักษณะทางการคิด ทิศนา แจมณีและคณะ (2540) ได้กล่าวถึง ทักษะทางการคิดและลักษณะทางการคิดไว้ว่า ประกอบด้วยทักษะและลักษณะต่อไปนี้

ทักษะการคิด ประกอบด้วย

ทักษะการสื่อสาร ได้แก่

ทักษะการฟัง

ทักษะการจำ

ทักษะการอ่าน

ทักษะการรับรู้

ทักษะการเก็บความรู้

ทักษะการดึงความรู้

ทักษะการจำได้

ทักษะการใช้ความรู้

ทักษะการอธิบาย

ทักษะการทำความเข้าใจ

ทักษะการบรรยาย

ทักษะการพูด

ทักษะการเขียน

ทักษะการแสดงออก

ทักษะที่เป็นแกนหรือทักษะขั้นพื้นฐานทั่วไป ได้แก่

ทักษะการสังเกต

ทักษะการสำรวจ

ทักษะตั้งคำถาม

ทักษะการรวบรวมข้อมูล

ทักษะการจัดหมวดหมู่

ทักษะการตีความ

ทักษะการเชื่อมโยง

ทักษะการใช้เหตุผล

ทักษะการระบุ

ทักษะการจำแนกความแตกต่าง

ทักษะการจัดลำดับ

ทักษะการเปรียบเทียบ

ทักษะการอ้างอิง

ทักษะการแปลความ

ทักษะการขยายความ

ทักษะการสรุปความ

ทักษะการคิดขั้นสูง ที่สำคัญมีดังนี้

ทักษะการนิยาม

ทักษะการการผสมผสาน

ทักษะการสร้าง

ทักษะการปรับโครงสร้าง

ทักษะการหาความเชื่อพื้นฐาน

ทักษะการตั้งสมมติฐาน

ทักษะการกำหนดเกณฑ์

ทักษะการวิเคราะห์

ทักษะการจัดระบบ

ทักษะการจัดโครงสร้าง

ทักษะการหาแบบแผน

ทักษะการทำนาย

ทักษะการทดสอบสมมติฐาน

ทักษะการพิสูจน์

ลักษณะการคิด

ครูกระตุ้นให้เด็กมีลักษณะการคิดหลายๆ รูปแบบ หลายๆ ลักษณะ ลักษณะการคิดเป็นประเภทของการคิดที่แสดงลักษณะเฉพาะที่ชัดเจน ลักษณะการคิดแต่ละลักษณะจะอาศัยทักษะพื้นฐานบางประการ และมีกระบวนการหรือการคิดไม่มากนัก ลักษณะการคิดดังกล่าวประกอบด้วย การคิดคล่อง การคิดหลากหลาย การคิดละเอียด การคิดชัดเจน การคิดกว้าง การคิดไกล การคิดลึกซึ้ง และการคิดอย่างมีเหตุผล

สาระที่เป็นเนื้อหาตามหัวข้อโครงการ เป็นเนื้อหาที่เกิดจากความสนใจ ความต้องการของเด็ก แล้วถูกกำหนดเป็นหัวข้อโครงการที่จะทำการศึกษา

จากสาระสำคัญของการสอนแบบโครงการ ที่มีสาระหลักของรูปแบบ คือ กระบวนการแก้ปัญหา จะเป็นสาระหลักที่ครูใช้กระตุ้นให้ เด็กใช้ตลอดกระบวนการจัดการเรียนการสอน

กระบวนการเรียนการสอน

ขั้นตอนการสอน

การจัดการเรียนการสอนตามกระบวนการของการสอนแบบโครงการสำหรับเด็กประกอบไปด้วยระยะของโครงการ 3 ระยะ ใหญ่ๆ คือ

ระยะที่ 1 เริ่มต้นโครงการ

ระยะที่ 2 พัฒนาโครงการ

ระยะที่ 3 รวบรวมสรุป

การสอนแบบโครงการเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มีความยืดหยุ่นสูงมาก แต่ก็มีขั้นตอนในการสอนที่ชัดเจน ตลอดโครงการหนึ่งใดๆที่นักเรียนเลือกทำจะใช้เวลาในการทำโครงการ วันละ 50-70 นาที ตลอดโครงการบางที่อาจจะใช้เวลา 1 สัปดาห์ หรือ 3 สัปดาห์ หรือ 4 สัปดาห์ หรือ 3 เดือน ขึ้นอยู่กับหัวข้อโครงการที่นักเรียนเลือกและขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่นักเรียนเลือกปฏิบัติเพื่อค้นหาคำตอบและนำเสนอผลการศึกษาในครั้งนั้น ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบการสอนแบบโครงการมี 3 ระยะ คือ (Katz & Chard, 1994; Katz, L. And Chard, S.Engaging, 1995)

ระยะที่ 1 ทบทวนความรู้และความสนใจเด็ก

เด็กและครูใช้เวลาส่วนใหญ่ในการอภิปรายเพื่อเลือกและปรับหัวเรื่องที่จะทำการสืบค้นหัวเรื่องอาจเสนอโดยเด็ก ครู หรือครูและเด็กร่วมกัน โดยใช้หลักในการเลือกหัวเรื่อง ดังนี้

1. เลือกหัวเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ที่เด็กมีอยู่ทุกวัน อย่างน้อยเด็กประมาณ 2-3 คนควรจะคุ้นเคยกับหัวเรื่อง และจะช่วยในการตั้งประเด็นคำถามเกี่ยวกับหัวเรื่อง

2. เลือกหัวเรื่องที่มีคุณค่าสำหรับการเรียนรู้ของเด็ก และมีแหล่งข้อมูลในท้องถิ่นเพียงพอที่จะให้เด็กทำโครงการ

3. ทักษะพื้นฐานทางการรู้หนังสือและจำนวน ควรบูรณาการอยู่ในหัวเรื่องที่ทำโครงการ รวมทั้งวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และภาษา เช่น การถามคำถาม การนับ การทำกราฟการสังเกต การสเก็ตซ์ภาพ การสังเกตด้วยการวาดภาพ การสร้าง การปั้น การประดิษฐ์

4. หัวเรื่องที่เลือกควรใช้เวลาทำโครงการได้อย่างน้อย 1 สัปดาห์และเหมาะที่จะทำการสำรวจค้นคว้าที่โรงเรียนมากกว่าที่บ้าน

เมื่อได้หัวเรื่องแล้วครูควรเริ่มทำแผนที่ทางความคิด (mind map) หรือใยแมงมุม(Web) เพื่อระดมความคิดร่วมกับเด็กในหัวเรื่องนี้ และจัดแสดงแผนที่ทางความคิดที่ทำไว้ภายในชั้นเรียน ข้อมูลต่างๆที่ได้สามารถใช้ในการสรุป อภิปรายระหว่างทำโครงการ และยังสามารถเชื่อมโยงไปยังหัวเรื่องย่อยได้อีก นอกจากนี้ในช่วงอภิปรายระดมความคิดครูจะทราบว่าเด็กมีประสบการณ์ในหัวเรื่องเพียงใด ตามความเหมาะสมของวัย เช่น เด็กปฐมวัยอาจใช้การเขียนภาพ เล่นบทบาทสมมติ ฯลฯ ครูจะเป็นผู้ช่วยให้เด็กเสนอคำถามที่ต้องการสืบค้นหาคำตอบจดหมายเกี่ยวกับหัวเรื่องที่จะสืบค้นถูกส่งไปยังบ้านของเด็ก ครูจะเป็นผู้กระตุ้นให้พ่อแม่พูดกับเด็กเกี่ยวกับหัวเรื่อง เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ครูจะชี้แนะวิธีสืบค้นเพื่อให้เด็กแต่ละคนได้ทำงานตามศักยภาพโดยใช้ทักษะพื้นฐานทางการสร้าง การวาดภาพ ดนตรี และบทบาทสมมติ

ระยะที่ 2 ให้โอกาสเด็กค้นคว้าและมีประสบการณ์ใหม่

เป็นงานในภาคสนาม ประกอบด้วยการสืบค้นตามแหล่งข้อมูลต่างๆ ระยะนี้ถือเป็นหัวใจของโครงการ ครูจะเป็นผู้จัดหา จัดเตรียมแหล่งข้อมูลให้เด็กสืบค้น ไม่ว่าจะเป็นของจริง หนังสือ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ หรือแม้แต่การออกไปศึกษานอกสถานที่หรือนัดหมายผู้เชี่ยวชาญ วิทยากรท้องถิ่น เพื่อให้เด็กทำการสืบค้นสังเกตอย่างใกล้ชิด และบันทึกสิ่งที่พบเห็นอาจมีการเขียนภาพที่เกิดจากการ สังเกต จัดทำกราฟ แผนภูมิ ไดอะแกรม หรือสร้างแบบต่างๆ สำรวจ คาดคะเน มีการอภิปราย เล่นบทบาทสมมติเพื่อแสดงความเข้าใจในความรู้ใหม่ที่ได้อีก (Katz & Chard, 1994)

ระยะที่ 3 ประเมิน สะท้อนกลับ และแลกเปลี่ยนงานโครงการ

เป็นระยะสรุปเหตุการณ์ รวมถึงการเตรียมการเสนอรายงานและผลที่ได้ในรูปแบบของการจัด แสดง การค้นพบ และจัดทำสิ่งต่างๆ สนทนา เล่นบทบาทสมมติหรือจัดนำชมสิ่งที่ได้จากการก่อสร้าง ครูจะจัดให้เด็กได้แลกเปลี่ยนสิ่งที่ตนเรียนรู้กับผู้อื่นเด็กสามารถช่วยกันเล่าเรื่องการทำ

โครงการให้ผู้อื่นฟัง โดยจัดแสดงสิ่งที่เป็นจุดเด่นให้เพื่อนในชั้นเรียนอื่น ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้บริหารได้เห็น ครูจะช่วยเหลือเด็กเลือกวัสดุอุปกรณ์ที่จะนำมาแสดง ซึ่งการทำเช่นนี้เท่ากับช่วยให้เด็ก ทบทวนและประเมินโครงการทั้งหมด ครูอาจเสนอให้เด็กได้จินตนาการความรู้ใหม่ที่ได้ ผ่านทาง ศิลปะ ทางละคร สดทำยครุ นำความคิดและความสนใจของเด็กไปสู่การสรุปโครงการและอาจนำไปสู่หัวเรื่องใหม่ของโครงการต่อไป (Katz,1994)

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

การแก้ปัญหาเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับสติปัญญาและการคิด ดังนั้นการศึกษาด้าน การแก้ปัญหาจึงมีความเข้าใจการพัฒนาการทางสติปัญญา ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาที่ เกี่ยวข้องกับการคิดแก้ปัญหามีดังนี้

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Piaget's Theory of Cognitive Development)

เพียเจต์ ได้ศึกษาพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวัยที่มีพัฒนาการทาง สติปัญญาที่สมบูรณ์ โดยเชื่อว่า เด็กเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว โดยอาศัยขบวนการทำงานที่สำคัญของ โครงสร้างทางสติปัญญา คือ ขบวนการปรับเข้าสู่โครงสร้าง(Assimilation) ทำหน้าที่รับข้อมูลเข้า มาตีความหมายเท่าที่ระดับสติปัญญารับรู้ได้ โดยนำสิ่งใหม่มาปรับให้เข้ากับความรู้เดิมที่มีอยู่ ถ้า ข้อมูลใหม่ที่รับเข้ามานั้นแตกต่างจากข้อมูลเดิมมากไม่สามารถเข้าใจข้อมูลใหม่ได้หมด จึงต้องปรับ ข้อมูลก่อนรับเข้าไปในโครงสร้างทางความคิด ส่วนการปรับขยายโครงสร้าง (Accommodation) เป็นการปรับ โครงสร้างที่มีอยู่แล้วภายในให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ โดยปรับโครงสร้างทางความคิด ให้เหมาะสมกับประสบการณ์ที่รับเข้าไป (วยุภา จิตรสิงห์, 2534) นอกจากนี้ ลำดับขั้นของพัฒนาการ ทางสมองของเด็กไม่ว่าอยู่ในสภาพของวัฒนธรรมใดก็ตาม เป็นอย่างเดียวกันและพัฒนาการทาง ความคิดของบุคคลจากวัยเด็กถึงวัยที่มีพัฒนาการทางสติปัญญาที่สมบูรณ์ มีการพัฒนาเป็นลำดับขั้น (Stage) ตามวุฒิภาวะและมีความต่อเนื่องกัน สภาพแวดล้อมมีส่วนช่วยในการกระตุ้นเด็กให้ค้นพบ ความรู้ใหม่ที่นำเด็กไปสู่ขั้นตอนต่าง ๆ ได้อย่างสมบูรณ์

ขั้นพัฒนาการทางสติปัญญาหรือการคิด ซึ่งแต่ละระยะของพัฒนาการแต่ละระยะดังนี้

ระยะที่ 1 ขั้นประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว (Sensorimotor Stage) พัฒนาการขั้นนี้เริ่ม ตั้งแต่แรกเกิดถึง 2 ปี เด็กเกิดการเรียนรู้จากประสาทสัมผัสทางปาก หู และตา ต่อสภาพแวดล้อม รอบ ๆ ตัว เด็กมักหยิบจับวัตถุมาลูบคลำ หรือเคาะ ฯลฯ ในขั้นนี้ความคิดความเข้าใจของเด็ก ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว เช่น สามารถประสานงานระหว่างกล้ามเนื้อมือและสายตา สามารถรู้ว่า สสารไม่หายไปจากโลก สามารถค้นหาวัตถุที่เปลี่ยนที่ไป ตลอดจนสามารถสื่อสารโดยใช้ ภาษาก็ได้ เด็กวัยนี้ชอบทำอะไรบ่อยๆซ้ำๆ เป็นการเลียนแบบ พยายามแก้ปัญหาแบบลองผิดลอง ถูก เมื่อสิ้นสุดระยะนี้เด็กมีการแสดงออกของพฤติกรรมอย่างมีจุดมุ่งหมายและสามารถ

แก้ปัญหาโดยเปลี่ยนวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการ แต่ความสามารถในการวางแผนของเด็กยังอยู่ในขีดจำกัด

ระยะที่ 2 ขั้นการแก้ปัญหาด้วยการรับรู้และยังไม่รู้จักใช้เหตุผล(Proportional Stage) ระยะนี้อยู่ในช่วงอายุประมาณ 2-7 ปี ซึ่งแบ่งออกเป็นขั้นย่อย ๆ อีก 2 ขั้น คือ ในช่วงอายุ 2-4 ปี เป็นช่วงที่เด็กเริ่มมีเหตุผลเบื้องต้น สามารถโยงความสัมพันธ์ระหว่าง 2 เหตุการณ์หรือมากกว่า มาเป็นเหตุผลเกี่ยวข้องซึ่งกันและกันได้ แต่เหตุผลของเด็กวัยนี้ยังมีขอบเขตจำกัด เพราะเด็กยังยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง คือยึดความคิดของตนเองเป็นใหญ่ และมองไม่เห็นเหตุผลของคนอื่น ความคิดและเหตุผลของเด็กวัยนี้จึงไม่ค่อยถูกต้องกับหลักความเป็นจริง เด็กในช่วงอายุประมาณ 4-7 ปี จะมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัวดีขึ้น รู้จักแยกแยะชิ้นส่วนของวัตถุ เริ่มมีการพัฒนาการเกี่ยวกับการอนุรักษ์ แต่ยังไม่แจ่มชัด รู้จักแบ่งพวก แต่ยังคงคิดหรือตัดสินใจของการกระทำต่าง ๆ จากสิ่งที่เห็นภายนอกเท่านั้น

ระยะที่ 3 ขั้นการแก้ปัญหาด้วยเหตุผลกับสิ่งที่เป็นรูปธรรม (Concrete - Operation Stage) อยู่ในช่วงอายุ 7-11 ปี เป็นระยะที่เด็กเข้าใจความคิดของผู้อื่นได้ดี เพราะเด็กเริ่มลดความคิดยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง โดยเริ่มนำเอาเหตุผลรอบ ๆ ตัวมาคิดประกอบในการตัดสินใจหรือแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน เด็กวัยนี้สามารถคิดทบทวนกลับได้ นอกจากนี้ความสามารถในการจำของเด็กในช่วงอายุนี้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สามารถจัดกลุ่มหรือจัดพวกได้อย่างสมบูรณ์สามารถสนทนากับบุคคลอื่นและเข้าใจความคิดของผู้อื่นได้ดี

ระยะที่ 4 ขั้นการแก้ปัญหาด้วยเหตุผลกับสิ่งที่เป็นนามธรรม (Formal - Operation) อยู่ในช่วงอายุ 11 ปีขึ้นไป ขั้นนี้เป็นขั้นสุดท้ายของการพัฒนาทางสติปัญญาของเด็ก เพียเจต์เชื่อว่าความคิดความเข้าใจของเด็กในขั้นนี้เป็นขั้นที่สมบูรณ์ที่สุด คือเด็กสามารถคิดได้แม้สิ่งนั้นไม่ปรากฏให้เห็น สามารถตั้งสมมติฐานและพิสูจน์ได้ สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยมีการคิดก่อนแก้ปัญหานั้น ๆ สามารถเข้าใจสูตรหรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ได้ดี พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กวัยนี้จะเจริญเติบโตเต็มที่เช่นเดียวกับผู้ใหญ่ แต่อาจมีการตัดสินใจแก้ปัญหาต่างจากผู้ใหญ่อยู่บ้าง เพราะมีประสบการณ์น้อยกว่า

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรูเนอร์ (Bruner 's Theory of Cognitive Development)

ทฤษฎีของบรูเนอร์มีส่วนคล้ายคลึงกับทฤษฎีของเพียเจต์ค่อนข้างมาก โดยบรูเนอร์เน้นที่ความสำคัญของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมว่ามีอิทธิพลต่อการพัฒนาสติปัญญาและความคิดของเด็ก และได้เสนอแนวคิดใหม่ ๆ ได้แก่ หลักสูตรแบบเกลียว (Spiral Curriculum) และการเรียนรู้จากการค้นพบด้วยตนเอง (Discovery Learning) เป็นต้น

บรูเนอร์ ได้แบ่งการพัฒนาทางสติปัญญาออกเป็น 3 ชั้น คือ

1. ชั้น Enactive Stage ชั้นนี้เปรียบได้กับชั้นประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว (Sensorimotor Stage) ของเพียเจต์ เป็นชั้นที่เด็กเรียนรู้จากการกระทำ (Learning by Doing) มากที่สุด

2. ชั้น Iconic Stage ชั้นนี้เปรียบได้กับชั้นก่อนปฏิบัติการคิด (Preoperational Stage) ซึ่งครอบคลุมชั้นก่อนปฏิบัติการคิด (Preconceptual Thought) และชั้นนี้ก็ออกเองโดยไม่ต้องใช้เหตุผล ในวัยนี้เด็กเกี่ยวข้องกับความจริงมากขึ้น โดยเกิดจากความคิดการรับรู้เป็นส่วนใหญ่ อาจจะมีจินตนาการบ้าง แต่ยังไม่สามารถคิดได้ลึกซึ้งเหมือนชั้นปฏิบัติการคิดรูปธรรมของเพียเจต์

3. ชั้น Symbolic Stage เป็นพัฒนาการขั้นสูงสุดของบรูเนอร์ เปรียบได้กับชั้นปฏิบัติการคิดด้วยรูปธรรม (Concrete Operation) ของเพียเจต์ ชั้นนี้เด็กสามารถเข้าใจความสัมพันธ์ของสิ่งของ สามารถคิดรวบยอด ในสิ่งต่าง ๆ ที่ซับซ้อนได้มากขึ้น บรูเนอร์มีความคิดเห็นตรงข้ามกับเพียเจต์ โดยกล่าวว่า พัฒนาการด้านการคิดอย่างมีเหตุผลของเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการคิดเพื่อแก้ปัญหา ความคงที่ในเชิงปริมาณของสสารนั้นย่อมขึ้นอยู่กับอิทธิพลของภาษาที่เป็นถ้อยคำหรือประสบการณ์ทางภาษา ประเภทนี้ของเด็กเป็นสำคัญ บรูเนอร์ยืนยันว่า การพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลและสติปัญญานั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบทั้งภายในและภายนอก สำหรับองค์ประกอบภายในนั้นหมายถึง กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลของเด็กขึ้นอยู่กับปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้อื่น และขึ้นอยู่กับความต้องการที่เด็กพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมต่างๆไปของเด็กด้วย ในส่วนที่เกี่ยวกับกระบวนการอันเนื่องมาจากองค์ประกอบภายนอก ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของสื่อมวลชนหรือความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เด็กเหล่านั้นมีประสบการณ์ตรง นอกจากนี้กระบวนการในการคิดและสติปัญญาของเด็กก็ยังขึ้นอยู่กับเทคนิคต่างๆ หลายอย่าง ซึ่งเทคนิคแต่ละอย่างนั้นต้องอาศัยทักษะ โดยใช้ภาษาที่เป็นถ้อยคำและวัฒนธรรมเป็นสื่อกลาง

ทฤษฎีพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของไวโกตสกี (Vysotsky's Theory of Cognitive Development)

Vysotsky (วัฒนา มัคคสมัน, 2544 : 12) ได้กล่าวว่าเด็กเกิดการเรียนรู้พัฒนาการทางสติปัญญาและทัศนคติขึ้น เมื่อมีการเกิดปฏิสัมพันธ์และทำงานร่วมกับคนอื่น ๆ เช่น ผู้ใหญ่ ครู เพื่อน บุคคลเหล่านี้ให้ข้อมูลสนับสนุนให้เด็กเกิดขึ้นใน Zone of Proximal Development หมายถึง สภาวะที่เด็กเผชิญกับปัญหาที่ทำหยาแต่ไม่สามารถคิดแก้ปัญหาได้โดยลำพังเมื่อได้รับการช่วยเหลือและแนะนำจากผู้ใหญ่ หรือจากการทำงานร่วมกับเพื่อนที่มีประสบการณ์มากกว่าเด็กสามารถแก้ปัญหาได้และเกิดการเรียนรู้ขึ้น การให้การช่วยเหลือแนะนำในการแก้ปัญหาและการเรียนรู้

ของเด็ก (Assisted Learning) เป็นการให้การช่วยเหลือแก่เด็กเมื่อเด็กแก้ปัญหาโดยลำพังไม่ได้เป็นการช่วยเหลือที่เหมาะสม เพื่อให้เด็กแก้ปัญหาได้ด้วยตัวเอง วิธีการที่ครูเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก เพื่อให้การช่วยเหลือเด็ก เรียกว่า การช่วยเสริมศักยภาพทางการเรียน เป็นการแนะนำช่วยเหลือให้เด็กแก้ปัญหาด้วยตัวเอง โดยให้การแนะนำ (Clue) การช่วยเตือนความจำ (Reminders) การกระตุ้นให้คิด (Encouragement) การแบ่งปัญหาที่สลับซับซ้อนให้ง่ายขึ้น (Breaking the Problem down into step) การให้ตัวอย่าง (Providing an Example) หรือสิ่งอื่น ๆ ที่ช่วยเด็กแก้ปัญหาและเรียนรู้ด้วยตนเอง การให้การช่วยเหลือ (Scaffolding) ที่มีประสิทธิภาพต้องมีองค์ประกอบและเป้าหมาย 5 ประการ ดังนี้ 1) เป็นกิจกรรมการร่วมกันแก้ปัญหา 2) เข้าใจปัญหาและมีวัตถุประสงค์ที่ตรงกัน 3) บรรยากาศที่อบอุ่น และการตอบสนองที่ตรงกับความต้องการ 4) มีการจัดสภาพแวดล้อม กิจกรรม และบทบาทของผู้ใหญ่ให้เหมาะสมกับความสามารถและความต้องการ 5) สนับสนุนให้เด็กควบคุมตนเองในการแก้ปัญหา ครูมีหน้าที่ในการจัดเตรียมสภาพแวดล้อม ให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองและให้คำแนะนำด้วยการอธิบาย และให้เด็กมีโอกาสทำงานร่วมกับผู้อื่นแล้วให้โอกาสเด็กแสดงออกตามวิธีการต่าง ๆ ของเด็กเองเพื่อครูได้รู้ว่าเด็กต้องการทำอะไร (สุจิตรา เกียรติรัมย์, 2551 : 23-24)

จากการศึกษาทฤษฎีของเพียเจต์ บรูเนอร์ และไวทีกอดสกี สรุปได้ว่า การแก้ปัญหากับพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย เพราะเป็นวัยที่มีพัฒนาการทางสติปัญญาเจริญสูงสุด และเป็นความสามารถทางการคิดของสมองที่เกิดจากการเรียนรู้ผ่านการกระทำกับวัตถุและเกิดการคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง ผู้ใหญ่สามารถให้คำแนะนำและช่วยเหลือได้เมื่อเด็กแก้ปัญหานั้นโดยลำพังไม่ได้ ทักษะการแก้ปัญหามีความสามารถส่งเสริมได้โดยการจัดประสบการณ์หรือกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือทำด้วยตนเอง และกิจกรรมควรมีความหลากหลายสอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กเพื่อกระตุ้นให้เด็กคิดแก้ปัญหาและเกิดการเรียนรู้ ค้นพบด้วยตนเอง

แนวคิดและความเชื่อในเรื่องการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอน

1. เด็กเล็ก ๆ วัยเริ่มเรียน เรียนรู้จากการอยู่ร่วมกับผู้อื่นและจากธรรมชาติรอบ ๆ ตัว โดยการเชื่อมโยงประสบการณ์จากประสาทสัมผัสทั้ง 5 กับสิ่งต่างๆที่เป็นรูปธรรม ผ่าน การ ได้ สัมผัส ได้ยิน ได้เห็น ได้รับรส และได้กลิ่น จะมีความสำเร็จจำกัดในด้านการ คิดเหตุผล และสิ่งที่เป็นนามธรรม

2. เด็กเรียน โดยสร้างองค์ความรู้ และค่านิยมของตนเองขึ้นมาจาก การ ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆทั้งทางกายภาพและการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

3.การจัดการเรียนการสอน ต้องเป็นเรื่องของกาสรจัดเตรียมสภาพแวดล้อมเพื่อให้ผู้เรียน ได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยครูมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก และคอยช่วยเหลือผู้เรียนในห้วงมือปฏิบัติกิจกรรมตามความต้องการของผู้เรียนภายใต้บรรยากาศ ที่เป็นมิตร มีอิสระเสรี ให้เกียรติให้ความสำคัญแก่นักเรียนทุกคน

4.การประเมินผลการเรียนการสอน เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอน เป็น กระบวนการที่เกิดขึ้นตลอดเวลา ในการจัดกิจกรรมตามกระบวนการการเรียนการสอนเป็นการ ประเมินผลตามสภาพจริงที่เกิดขึ้น เป็นกระบวนการ สังเกต บันทึก และรวบรวมข้อมูลจากการ ปฏิบัติจริงของผู้เรียน จากวิธีการทำงานและผลงานที่นักเรียนทำ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนแต่ละคน ประสบผลสำเร็จในการเรียนตามศักยภาพของตน

แนวคิดเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง

การเห็นคุณค่าในตนเอง หรือ Self-esteem หมายถึง การรู้คุณค่าในตัวเอง ประกอบไปด้วย ความตระหนักถึงคุณค่าของตนเอง และความเชื่อมั่นในความสามารถ ของตนเองซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินชีวิต เพราะมีผลกระทบต่อการตัดสินใจลำพัง ความคิดอย่างเดียวไม่สามารถสร้างความมั่นใจให้ตัวเองได้ ความมั่นใจจะต้องเริ่มสร้าง อย่างสม่ำเสมอตั้งแต่วัยเด็ก

บุคคลเห็นคุณค่าในตนเองจากการรับรู้ถึงลักษณะของตนเอง แล้วประเมิน ตนเองให้คุณค่าตนเองจากผลการประเมิน แล้วยอมรับ เชื่อมั่นและชื่นชมตนเองในด้าน ความสามารถ ความสำเร็จ และมีคุณค่า ขณะเดียวกันก็รับข้อจำกัดของตนเอง แล้ว แสดงออกในรูปของความรู้สึก ทศนคติต่อตนเอง อันมีผลต่อการแสดงพฤติกรรมของ บุคคลนั้นๆ

การเห็นคุณค่าในตนเองสำคัญอย่างไร

เด็กปฐมวัยที่มี Self-esteem หมายถึง เด็กที่มีความคิดที่ดีต่อตนเอง มองเห็น และแน่ใจว่าตนเองมีคุณลักษณะต่างๆ เช่น ความสามารถ ความรับผิดชอบที่จะช่วยเหลือ ตนเองให้ประสบความสำเร็จ มีความมั่นใจในตนเอง รับผิดชอบ ตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ ล่วงไปได้ด้วยตนเอง ส่วนเด็กที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง เด็กที่มีความรู้สึกนึกคิดที่ไม่ดีเกี่ยวกับ ตนเอง มักมีแต่ความสงสัยในความสามารถของตนเอง ไม่แน่ใจว่าตนมีความสามารถที่ช่วยเหลือตนเองได้ หรือถ้าทำแล้วงานจะสำเร็จด้วยดี เด็กประเภทขาดความเชื่อมั่นในตนเองจะมีความรู้สึกไม่ไว้วางใจหรือไม่ พอใจในตนเองอยู่เสมอ ผลที่ตามมาก็คือ ขาดความกล้าและไม่ยอมต่อสู้กับสิ่งต่างๆ หรือเผชิญกับอุปสรรคที่ เกิดขึ้น จะต้องคอยแต่พึ่งพาผู้อื่นอยู่เสมอ การเริ่มปลูกฝังความเชื่อมั่นในตนเองให้กับเด็ก เป็นส่วนหนึ่งของ

การพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กตามทฤษฎีและแนวคิดของ Erik Erikson นักจิตวิเคราะห์ชาวอเมริกันที่เน้นและให้ความสำคัญกับสิ่งที่มีผลต่อพัฒนาการทางบุคลิกภาพและการมีความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กมากที่สุด คือ การปฏิบัติตนของพ่อแม่ที่มีต่อเด็ก สิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก และประสบการณ์ต่างๆ ที่เขาได้รับตั้งแต่แรกเกิด ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า แม่คือ บุคคลแรกที่ช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ลูก ดังนั้น ในช่วงปีแรกของชีวิต แม่จะเป็นผู้สร้างความรู้สึกไว้วางใจ ความรู้สึกมองโลกในแง่ดีให้กับชีวิตทารก เพราะเมื่อทารกร้องไห้ ไม่ว่าจะ เป็นความรู้สึกหิว ความรู้สึกอะไรก็ได้แล้วแต่ หากได้รับการตอบสนองจากผู้เป็นแม่ ทารกก็จะรู้จักการรอคอย รอเวลาที่แม่จะมาทำสิ่งต่างๆ ตอบสนองต่อความต้องการของทารก ทารกเรียนรู้วิธีการร้องไห้เมื่อต้องการแม่ และแม่จะเป็นผู้ตอบสนองความต้องการนั้นๆ ได้ Erikson ได้กล่าวถึงความเกี่ยวข้องของสัมพันธภาพระหว่างแม่และทารกว่าเป็นพื้นฐานของการพัฒนาความรู้สึกของเด็กที่จะไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจสิ่งต่างๆ ในโลก ในช่วงอนุบาลหรือปฐมวัยซึ่งเป็นวัยทองของชีวิต เด็กเริ่มเรียนรู้ว่าตนเองมีความสามารถที่จะช่วยตนเองได้ หรืออาจจะเป็นเด็กที่ช่างสงสัย เมื่อเขาสามารถพัฒนาความไว้วางใจจากแม่และสภาพแวดล้อมรอบตัวเขาได้ เขาก็จะเกิดความนึกคิดที่ดีเกี่ยวกับตนเองในด้านต่างๆ พร้อมกันนั้นก็สร้างความเชื่อมั่นให้มีขึ้นต่อตนเอง การเลี้ยงดูอย่างเอาใจใส่จากแม่ การให้ความรักความอบอุ่น ที่เด็กได้รับอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอจากแม่ จะบอกให้เด็กทราบว่าเขเป็นที่รัก เป็นที่ต้องการ และมีคุณค่าเพียงใด สิ่งเหล่านี้จะสร้างความเชื่อมั่นในตนเองเพิ่มมากขึ้น

บุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูง จะรู้สึกว่าคุณค่าตนเองมีค่าเป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือ สามารถกำหนดวิถีชีวิตของตนเองได้ มีความเพียรพยายามเพื่อเอาชนะอุปสรรคในชีวิต และสามารถเผชิญกับปัญหาที่ยุ่งยาก มีความกล้าเสี่ยง มีความกระตือรือร้นที่จะไปให้ถึงเป้าหมายสำคัญในชีวิตของตนเอง สามารถยอมรับความเป็นจริงที่เกิดขึ้น เป็นผู้ปราศจากอคติ มีความรู้สึกพอใจในชีวิตของตน มีความสุขในชีวิต และดำรงชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ

การเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเอง

1. ได้รับความยอมรับจากผู้อื่น
2. ได้ประสบผลสำเร็จและชื่นชมความสามารถ ความสำเร็จของตน
3. ได้เรียนรู้และยอมรับลักษณะที่ดีของตนและยอมรับข้อจำกัดของตน
4. ได้ใช้ความพยายามมุ่งมั่นในการทำงานเพียงลำพังและร่วมกับผู้อื่น
5. ได้รับความย้อนกลับที่เป็นทางบวก
6. ได้ฝึกการยอมรับและเคารพผู้อื่น
7. ได้แสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจของตน
8. ได้ช่วยเหลือผู้อื่น

9. ได้ตัดสินใจและประเมินผลตนเอง

แนวคิดเกี่ยวกับการสอนแบบโครงการ

1. เด็กศึกษาในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างลุ่มลึกลงไป ในรายละเอียดของเรื่องนั้นๆ จนพบคำตอบที่ต้องการ

2. เรื่องที่เด็กศึกษาเป็นเรื่องที่เด็กเป็นผู้เลือกเองตามความสนใจ ประเด็นที่ศึกษาที่เป็นประเด็นที่เด็กตั้งคำถามขึ้นเอง

3. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งให้เด็กได้มีประสบการณ์ตรงกับเรื่องที่ศึกษานั้น โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้สังเกตอย่างใกล้ชิด จากแหล่งความรู้เบื้องต้น

4. ในจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จะใช้ระยะเวลาที่ยาวนานอย่างเพียงพอตามความสนใจของเด็ก เพื่อที่จะให้เด็กได้ค้นพบคำตอบ และคลี่คลายความสงสัยใคร่รู้

5. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เด็กได้ประสบกับทั้งความสำเร็จและความล้มเหลวใน วิธีการแสวงหาความรู้ตามวิธีการของเด็กเอง

6. เมื่อเด็กได้ค้นพบคำตอบแล้ว เด็กจะนำความรู้ใหม่ที่ได้นั้นมาเสนอในรูปแบบต่างๆ ตามความต้องการของเด็กเอง อาจจะเป็นงานเขียน งานวาดภาพระบายสี การสร้างแบบจำลอง การเล่นเกม ละคร การทำหนังสือ หรือรูปแบบอื่นๆ

7. เด็กได้นำความรู้เสนอต่อเพื่อนๆ และคนอื่นๆ อันจะแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของกระบวนการศึกษาของตน และเกิดความภาคภูมิใจในความสำเร็จนั้น

จากทฤษฎีและแนวที่กล่าวมานั้นในการจัดการเรียนการสอนแบบโครงการ ผู้สอน จะต้องเน้นที่ตัวเด็กเป็นสำคัญและจะต้องคำนึงถึงระดับพัฒนาการ วัย และความแตกต่างของบุคคล คอยให้คำแนะนำ อำนวยความสะดวกและส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กรู้จักการคิด แก้ปัญหาต่างๆด้วยตนเอง ให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 เห็นคุณค่า ในตนเองและทุกสิ่งรอบตัว ที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์ร่วมด้วย มีความพยายามในการค้นหาคำตอบจนประสบความสำเร็จ

เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ตลอดการสอน 1 โครงการ เวลาที่ใช้ขึ้นอยู่กับการได้ดำเนินการ ตามขั้นตอนการสอนของรูปแบบ คือ ตั้งแต่เริ่มต้นโครงการ พัฒนาโครงการ และรวบรวมสรุป ดังนั้น เวลาในการสอน 1 โครงการ จึงไม่สามารถสรุปให้แน่นอนตายตัวได้ เพราะขึ้นอยู่กับความสนใจ

ในการทำกิจกรรมของเด็ก บางโครงการอาจใช้เวลา 1-2 วัน แต่ในบางโครงการอาจใช้เวลาในการทำกิจกรรม 3-4 เดือน

ส่วนในการสอน 1 ครั้งใน 1 วันใช้เวลาประมาณ 15-60 นาที ซึ่งก็สามารถยืดหยุ่นให้มากกว่าหรือน้อยกว่านี้ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของโรงเรียน และความสนใจของเด็กเป็นสำคัญ

บทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้แบบโครงการเตรียมการและแนวทางการปฏิบัติสำหรับช่วงทำกิจกรรมในโครงการ

ในช่วงเวลาการทำกิจกรรมเป็นช่วงเวลาที่สำคัญที่สุดที่จะส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมให้เกิดขึ้น และเป็นสิ่งที่ท้าทายครูที่จะสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมจริยธรรมทางสังคมในการที่จะให้เด็กยอมรับนับถือซึ่งกันและกันและร่วมมือกัน ดังนั้นการวางแผนสำหรับครูในช่วงกิจกรรมเพื่อให้ครูสามารถจัดประสบการณ์แบบโครงการควบคู่กับการส่งเสริมจริยธรรมทางสังคม ครูจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. การกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจ เพราะความสนใจจะเป็นสิ่งช่วยให้เด็กพัฒนาสติปัญญาและจริยธรรมทางสังคมให้ก้าวหน้าขึ้น ดังนั้นการเลือกหัวข้อหรือการนำเสนอกิจกรรมต่างๆ ที่เด็กจะทำในโครงการจะต้องให้เด็กเกิดความสนใจ ครูจะต้องสังเกตการณ์ทำกิจกรรมของเด็กแต่ละคนซึ่งเป็นแหล่งความคิดใหม่ๆ สำหรับการนำไปสู่ความสนใจในกิจกรรมเด็กจึงเป็นข้อมูลที่ดีที่สุดในการค้นหาความสนใจและเมื่อสามารถตอบสนองความสนใจให้กับเด็กได้ เด็กก็จะมีพลังในการทำกิจกรรมต่างๆ

2. การตอบสนองเป้าหมายที่เด็กตั้งไว้ ความสนใจเป็นจุดเริ่มต้นของการกำหนดเป้าหมายในการทำกิจกรรมและเป็นโอกาสที่ครูจะช่วยให้เด็กสามารถที่จะค้นหากิจกรรมบางอย่างที่จะกระตุ้นให้พวกเขาสามารถทำในสิ่งที่พวกเขาสนใจ ซึ่งไม่ได้หมายความว่าเด็กจะถามครูตลอดเวลาหรือครูจะไม่สามารถเสนอแนะกิจกรรมให้กับเด็กได้ แต่หมายความว่ากิจกรรมที่เด็กทำเป็นกิจกรรมที่เด็กต้องการเรียนรู้ตามความสนใจของตนเอง เด็กสามารถที่จะค้นหาสิ่งที่สนใจตามเป้าหมายที่ตนเองตั้งไว้

3. ส่งเสริมให้เด็กมีเหตุผล การส่งเสริมให้เด็กมีเหตุผลควรเริ่มต้นตั้งแต่การให้เด็กได้มีอิสระในการเลือกและการตัดสินใจที่จะทำกิจกรรมจะใช้อุปกรณ์และอื่นๆแต่ครูจะต้องคำนึงถึงระดับความยากง่ายของกิจกรรมที่เด็กทำได้ทำ และคิดถึงเหตุและผล อันจะนำเด็กไปสู่ความเข้าใจถึงเรื่องความสัมพันธ์ ครูสามารถส่งเสริมเรื่องการมีเหตุผลให้กับเด็กขณะที่ทำโครงการ

4. ส่งเสริมให้เด็กร่วมมือ ครูจะเข้าใจความหมายของความร่วมมือให้ชัดเจน ความร่วมมือไม่ได้หมายความว่าเด็กทั้งชั้นต้องทำงานร่วมกันทั้งหมด แต่หมายความว่า การส่งเสริมให้เด็กได้เปลี่ยนความคิดเห็นช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งบางครั้งเด็กอาจจะทำงานคนเดียวแต่เด็กพูดคุยและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน ก็ถือว่าเด็กมีพฤติกรรมความร่วมมือ แต่ถ้าเป็นไปได้ครูควรส่งเสริมให้เด็กได้ทำงานร่วมกันซึ่งในแต่ละระยะของโครงการครูสามารถส่งเสริมความร่วมมือให้กับเด็กได้

ทั้ง 4 ข้อที่กล่าวมาคือ การกระตุ้นความสนใจของเด็ก การตอบสนองเป้าหมายในการเรียนรู้ที่ เด็กตั้งไว้ การส่งเสริมให้เด็กมีเหตุผล และการส่งเสริมความร่วมมือจะเป็นแนวทางในการวางแผนการจัดกิจกรรมให้กับเด็กในแต่ละโครงการ ซึ่งจะช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ และส่งเสริมจริยธรรมทางสังคมให้กับเด็กควบคู่กันไป

บทบาทที่สำคัญของครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนตามรูปแบบการสอนแบบโครงการ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนนี้ มีหลักการที่ตอบสนองความสนใจใฝ่รู้ของเด็กเป็นหลัก ดังนั้น บทบาทหลักอันสำคัญของครูจึงเน้นไปที่ จะต้องคอยสังเกต บันทึกคำพูด พฤติกรรม การกระทำต่างๆของเด็ก เพื่อที่จะให้ได้ข้อมูลความต้องการความสนใจของเด็กรวมทั้งได้รู้ว่าเด็กมีประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่กำลังเรียนอยู่มากน้อยอย่างไร แล้วจากนั้นครูจึงมีบทบาทในการจัดเตรียม สิ่งของ สถานที่ บุคคล หรือ เหตุการณ์ให้เด็กได้มีโอกาสมีประสบการณ์ตรงกับสิ่งนั้นๆ บทบาทสำคัญที่ครูต้องแสดงมีดังต่อไปนี้

1. การบันทึกคำพูดและพฤติกรรมเด็ก

คือการนำข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนที่ครูสังเกตเห็นจากการกระทำของเด็ก จากการสังเกตการคุยกับเพื่อนๆหรือคนอื่นๆ จากการที่ครูพูดคุยสนทนากับเด็กเอง คำพูดและการแสดงออกเหล่านี้ จะสะท้อนความสนใจใฝ่รู้ของเด็ก พื้นความรู้เดิมของเด็ก คุณลักษณะเฉพาะตัวของเด็ก เมื่อครูได้ข้อมูลเหล่านี้จากการสังเกตหรือวิธีการอื่นๆ เช่น การใช้เทปบันทึกเสียง การอภิปรายกลุ่ม การสนทนากันในกลุ่มย่อย หรือการสนทนากันเป็นรายบุคคล หรือจากการสังเกตเห็นโดยไม่ตั้งใจ ครูควรนำมาบันทึกแล้วเก็บรวบรวมไว้ในแฟ้มสะสมข้อมูลส่วนตัวของเด็ก

2. การจัดสื่อ และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ไว้ในห้องเรียน

ระหว่างนักเรียนทำกิจกรรมตามรูปแบบการสอนแบบโครงการ นักเรียนจะสามารถคิดกิจกรรมใหม่ๆ ได้อย่างกว้างขวางมากมายเมื่อเขามีวัสดุอุปกรณ์อยู่ในมือ เด็กๆคิดไม่ได้หรือคิดได้ยากมากกว่าอยากจะทำอะไรสักอย่าง โดยใช้วัสดุอะไรมาทำ แต่ถ้าเขามีหรือเห็น

วัตถุประสงค์บางอย่างหรือหลายๆอย่าง วัตถุประสงค์เหล่านี้จะช่วยทำให้เขาคิดทำอะไรต่อมิต่ออะไรได้อย่างมากมาย ดังนั้น ครูควรจัดเตรียมสิ่งต่างๆเหล่านี้ไว้ในห้องเรียน โดยเน้นให้มีวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับหัวข้อ โครงการที่เด็กกำลังศึกษา และให้มีวัตถุประสงค์ที่เปิดโอกาสให้เด็กเลือกใช้ในการทำกิจกรรมต่างๆด้วยตนเอง อย่างเพียงพอ

3. การขอความร่วมมือจากผู้บริหารและผู้ปกครองเด็ก

การได้รับการอำนวยความสะดวกที่จำเป็นในการจัดการเรียนการสอน เป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบนี้ จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่าย ต้องใช้ทรัพยากรในการจัดกิจกรรมมาก ทั้งที่เป็นวัตถุประสงค์ สื่อการสอน เครื่องมือต่างๆ รวมทั้งเครื่องอำนวยความสะดวกอื่นๆ เช่น รถโรงเรียน การติดต่อขอเข้าชมสถานที่ต่างๆ การเชิญวิทยากร การแจ้งข่าวสารผู้ปกครอง การขอความร่วมมือจากผู้ปกครองให้สนับสนุนพูดคุยกับนักเรียนที่บ้านตามเนื้อหาของหัวข้อโครงการ การขออนุญาตพานักเรียนไปทัศนศึกษานอกสถานที่ การขอความร่วมมือในการขอให้นำวัสดุสิ่งของมาแบ่งปันกันในห้องเรียนหรือการเชิญผู้ปกครองมาร่วมกิจกรรม เช่น ชมผลงานของเด็ก สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ครูต้องขอความร่วมมือจากผู้บริหาร โรงเรียน และผู้ปกครองเด็ก เพื่อให้ผู้บริหาร โรงเรียนและผู้ปกครองเข้าใจวัตถุประสงค์และแนวทางการจัดกิจกรรม ครูควรนำกิจกรรมการเรียนการสอนมาปรึกษาหารือผู้บริหาร เพื่อที่ผู้บริหารจะได้พิจารณาให้การช่วยเหลือและให้ข้อเสนอแนะด้วย

4. จัดทัศนศึกษาหรือการสำรวจธรรมชาติ

ความเชื่อของรูปแบบการสอนนี้ เชื่อว่าเด็กสร้างความรู้ของเขาขึ้นมาด้วยตนเอง และจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมต่างๆ ทั้งในและนอกห้องเรียนตลอดเวลา การได้ทัศนศึกษา สำรวจธรรมชาติและปรากฏการณ์ต่างๆ รอบๆ ตัวอย่างใกล้ชิด จึงเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ จากแหล่งความรู้เบื้องต้นอีกวิธีหนึ่ง ในขณะที่เด็กออกไปทัศนศึกษาและสำรวจสิ่งต่างๆครุมีบทบาท คือ

- 1) ช่วยเด็กเตรียมคำถามสำหรับการไปทัศนศึกษา
- 2) เข้าไปมีส่วนร่วมในการสำรวจและสังเกตอย่างใกล้ชิด
- 3) สนทนากับเด็ก
- 4) ครูช่วยเด็กแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น โดยการกระตุ้นให้เด็กได้แก้ปัญหาด้วยตนเอง

5. กิจกรรมลงมือปฏิบัติ

การที่เด็กลงมือปฏิบัตินี้จะเป็นการเล่นในลักษณะที่เรียกว่า การเล่นเกี่ยวกับการคิด ครูต้องคอยกระตุ้นให้เด็กแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ทำให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง

6. เชิญวิทยากร

เป็นกิจกรรมหนึ่งที่เด็กได้มีโอกาสได้ศึกษาจากแหล่งความรู้เบื้องต้นและมีโอกาสได้ปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ครูจะต้องศึกษาข้อมูลเด็ก เมื่อได้วิทยากรที่ต้องการจะต้องมีการนัดหมายก่อนแล้วขอความร่วมมือกับผู้บริหาร ออกหนังสือเชิญอย่างเป็นทางการ จากนั้นก็ติดต่อประสานงานกับวิทยากรในการเตรียมตัว จัดเตรียมของที่ระลึกให้กับวิทยากร เมื่อเสร็จสิ้นการสนทนาแล้ว ครูควรนำการอภิปรายมาขยายความรู้ที่ได้

7. การให้เด็กได้พบเหตุการณ์ไม่คาดฝัน

เกิดขึ้นได้ 2 ลักษณะ คือ เหตุการณ์ที่ครูไม่ได้วางแผนไว้แต่เกิดขึ้นเอง และอีกลักษณะหนึ่งคือ ครูมีการวางแผนไว้ก่อนเพื่อเป็นการจุดประกายให้เด็กๆ สนใจเลือกโครงการที่จะศึกษา

จากบทบาทของครูที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าบทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้ แบบโครงการนั้น จะอยู่ในฐานะผู้คอยให้การอำนวยความสะดวกสะดวกโดย จัดสภาพแวดล้อมการเรียน บรรยากาศการเรียน วิธีการเรียนเรียนและสื่อวัสดุอุปกรณ์ ในการเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ได้พัฒนาองค์ความรู้ต่าง ๆ ด้วยตนเอง การเรียนรู้ นั้น ๆ จึงจะเป็นสิ่งที่มีความหมายต่อผู้เรียน ครูจะต้องคอยดูแลช่วยเหลือเด็กโดยการกระตุ้นให้เด็กรู้จักการแก้ปัญหาด้วยตนเอง จัดกระบวนการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ ที่หลากหลายเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ และพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ

บทบาทของเด็กในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ

1. เด็กเป็นผู้เลือกและตัดสินใจ เด็กจะเป็นผู้ริเริ่มกิจกรรมจากความสนใจและความตั้งใจของตนเอง เด็กเป็นผู้เลือกเรื่องที่น่าสนใจอยากเรียน วัสดุอุปกรณ์และตัดสินใจว่าจะใช้วัสดุอุปกรณ์นั้นอย่างไร การที่เด็กมีโอกาสเลือกและตัดสินใจจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองมากกว่าได้รับการถ่ายทอดความรู้จากครู

2. เด็กได้เรียนรู้แบบลงมือกระทำลงมือปฏิบัติด้วยตนเองจะมีเครื่องมือ และวัสดุอุปกรณ์ที่หลากหลาย เพียงพอ และเหมาะสมกับระดับอายุของเด็ก เด็กต้องมีโอกาสและมีเวลาเพียงพอที่จะเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างอิสระ เมื่อเด็กใช้เครื่องมือหรือวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เด็กจะมีโอกาสเชื่อมโยงการกระทำต่างๆ และเรียนรู้ในเรื่องของความสัมพันธ์ และมีโอกาสในการแก้ปัญหามากขึ้นด้วย

3. เด็กใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการเรียนรู้ด้วยการลงมือกระทำเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประสาทสัมผัสทั้ง 5 การที่ให้เด็กได้สำรวจและจัดกระทำกับวัตถุโดยตรงทำให้เด็ก

รู้จักวัตถุ หลังจากที่เด็กคุ้นเคยกับวัตถุแล้วเด็กจะนำมาวัตถุต่างๆมาเกี่ยวข้องกันและเด็กจะได้เรียนรู้เรื่องความสัมพันธ์ ครูมีหน้าที่จัดให้เด็กค้นพบความสัมพันธ์เหล่านี้ด้วยตนเอง

4. เด็กได้ใช้ภาษา สิ่งที่เด็กพูดจะสะท้อนประสบการณ์และความเข้าใจของเด็ก ในห้องเรียนที่เด็กเรียนรู้แบบลงมือกระทำเด็กมักจะเล่าว่าตนกำลังทำอะไร หรือทำอะไรไปแล้วในแต่ละวัน เมื่อเด็กมีอิสระในการใช้ภาษาเพื่อสื่อความคิดและรู้จักฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เด็กจะเรียนรู้วิธีการพูดที่เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น เด็กจะได้พัฒนาการคิดควบคู่ไปกับ การพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองด้วย

5. เด็กจะต้องมีการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นสร้างความสัมพันธ์กับคนรอบข้าง สังเกตและค้นหาความตั้งใจ และความสนใจของเด็ก ให้เด็กคิดและทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง

การจัดการสอนแบบโครงการมีประโยชน์ดังนี้

1. เด็กจะเห็นคุณค่าของตนเอง เป็นแนวทางให้เด็กพึ่งพาตนเองได้
2. ส่งเสริมให้เด็กมีโอกาสที่จะประยุกต์ใช้ทักษะที่มีอยู่
3. เด็กเกิดแรงจูงใจภายในและความสามารถที่เกิดจากตัวเด็กเองในงานและกิจกรรมที่ทำ
4. เด็กรู้จักตัดสินใจว่าควรทำอะไร และผู้ใหญ่ยอมรับในความต้องการของเด็ก
5. เด็กสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง อย่างมีความสุข สนุกสนานเพราะเด็กได้เรียนในสิ่งที่ตนเอง
6. สนใจ รู้จักประยุกต์ใช้ความรู้
7. ส่งเสริมให้เด็กมีวิธีการทำงานอย่างมีแบบแผน
8. สามารถนำรูปแบบการสืบค้นความรู้ไปใช้ได้ในชีวิตจริง
9. สร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและครอบครัว เนื่องจากการสอนแบบโครงการ
10. พ่อแม่ ผู้ปกครองจะต้องร่วมมือกับครู สนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กทุกรูปแบบ

1. ครูสร้างความสนใจให้กับเด็กโดยการจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นความอยากรู้ของเด็กและ เป็นการสังเกตความสนใจของเด็ก เช่น การเล่านิทาน การเดินสำรวจสิ่งที่อยู่รอบๆ โรงเรียน เป็นต้น
2. เด็กและครูร่วมกันพิจารณา อภิปรายคัดเลือกหัวข้อที่สนใจ เพื่อทำโครงการร่วมกัน
3. เด็กร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์เดิมของเด็ก ด้วยการเล่าเรื่อง เขียนภาพ ทำแผนที่ความคิด (Mindmap) หรือไฮแมงมุม (web) โดยข้อมูลต่างๆจะเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมของเด็กที่เกี่ยวกับหัวข้อเรื่อง
4. เด็กนำหัวข้อเรื่องที่สนใจ ไปสนทนากับผู้ปกครอง โดยครูจัดทำจดหมายถึงผู้ปกครอง ให้ผู้ปกครองช่วยให้ความรู้แก่เด็กเพื่อมาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ใหม่กับเพื่อนๆ
5. เด็กร่วมกันตั้งคำถามที่ตนสงสัยเกี่ยวกับหัวข้อเรื่อง เพื่อสืบค้นหาข้อมูลและคำตอบที่ต้องการ โดยครูจะต้องคอยสังเกตและร่วมพูดคุยกระตุ้นให้เด็กเกิดการคิดแก้ปัญหา

ระยะที่ 2 ระยะพัฒนาโครงการ

1. เด็กและครูร่วมกันพิจารณาวางแผนทำกิจกรรม ซึ่งเป็นการนำไปสู่การคิดค้นหาคำตอบที่ต้องการ โดยครูเป็นผู้ที่คอยให้การสนับสนุน แนะนำแนวทาง
2. เด็กแสวงหาคำตอบ จากคำถามด้วยวิธีการต่างๆ โดยครูเป็นผู้คอยจัดหา จัดเตรียมแหล่งข้อมูล สิ่งอำนวยความสะดวกให้กับเด็กๆ เพื่อให้เด็กได้สืบค้น เช่น สื่อของจริง การไปศึกษานอกสถานที่ การเชิญวิทยากร การทดลองแก้ปัญหา เป็นต้น
3. เด็กบันทึกความรู้ที่ได้จากการสังเกตค้นพบ เป็นข้อมูลในรูปแบบต่างๆ เช่น วาดภาพ ทำกราฟ แผนภูมิต่างๆ เพื่อแสดงความเข้าใจในองค์ความรู้ที่ได้รับ โดยครูต้องบันทึกภาพขั้นตอนการสืบค้น บันทึกคำพูดของเด็ก เพื่อเป็นข้อมูลจัดแสดงและเก็บลงในแฟ้มเก็บผลงานของเด็ก
4. เด็กและครูร่วมกันทบทวนข้อมูลที่ได้จากการค้นพบ เพื่อปรับปรุงแก้ไขหรือค้นคว้าหาคำตอบข้อสงสัยใหม่เพิ่มเติม

ระยะที่ 3 ระยะสรุปโครงการ

1. เด็กร่วมกันสรุปองค์ความรู้ที่ได้สืบค้นในรูปแบบต่างๆ เช่น กราฟ แผนภูมิ เขียนภาพ สร้างหรือประดิษฐ์สิ่งต่างๆ ที่ได้จากการค้นพบ
2. เด็กร่วมกันวางแผนอภิปราย คัดเลือกงาน จัดแสดงผลงาน การเรียนรู้ตลอดโครงการและปฏิบัติ เพื่อแบ่งปันประสบการณ์การทำงานให้ผู้อื่นทราบ อาจเป็นเพื่อนในชั้นเรียน ครู พ่อ แม่ ผู้ปกครอง โดยการจัดแสดงผลงาน เช่น จัดบอร์ดแสดงผลการเรียนรู้ และชิ้นงานที่เด็กทำ เป็นต้น
3. เมื่อสิ้นสุดการแสดงผลงาน ครูและเด็กร่วมกันประเมินโครงการ ซึ่งผลสรุปอาจนำไปสู่โครงการใหม่ต่อไปได้

การสอนแบบ โครงการ เป็นการสอนวิธีหนึ่งในหลายๆวิธีที่มีอยู่ ทำให้เด็กเกิดการ

เรียนรู้ ช่วยบูรณาการความรู้ ทักษะ และนำเสนออย่างเป็นทางการในห้องเรียน เด็กได้ ประยุกต์ และใช้สิ่งที่ตนเรียนรู้ แก้ปัญหา และเปลี่ยนสิ่งที่ทราบ พัฒนาทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นและทำ ทายให้เด็กคิด เป็นการสนับสนุนพัฒนาการเด็กทางด้านสมอง เด็กมักจะมีคำถามของตนเองและ สนใจที่จะเรียนรู้ใช้แหล่งข้อมูลต่างๆ รวมทั้งตัวครูในการหาคำตอบ ครูควรจะได้รับฟังสิ่งที่เด็กพูด และสิ่งที่เด็กถามอย่างจริงจัง ผลสำเร็จของการทำโครงการจึงขึ้นอยู่กับประสบการณ์เดิม สิ่งแวดล้อม ความสนใจและความอยากรู้อยากเห็นของเด็กเป็นอย่างมาก การสอนแบบโครงการ น่าจะเป็นหนทางหนึ่งสำหรับครูที่จะสนับสนุนให้เด็กได้เรียนรู้อย่างกระตือรือร้นอย่างมี ความหมายต่อเด็ก และนำครูไปสู่การสอนที่มีประสิทธิภาพได้ทางหนึ่ง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

งานวิจัยในประเทศ

ศิรินาถ บัวคลี่ (2549) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยโดยใช้การจัดประสบการณ์แบบโครงการ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ เด็กปฐมวัย ชั้นปีที่ 3 โรงเรียนวัดบ้านโป่ง “ สามัคคีคุณูปถัมภ์ ” จังหวัดราชบุรี จำนวน 20 คน ซึ่ง ประกอบด้วย เป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 เริ่มต้นโครงการ ระยะที่ 2 พัฒนาโครงการ และระยะที่ 3 รวบรวมสรุป ผลการวิจัยพบว่า 1)ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยก่อนและหลัง ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 โดย คะแนนหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการสูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ 2) เด็กปฐมวัยมีความสามารถในการทำโครงการโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี คือ เด็กปฐมวัยมีความสามารถในการทำโครงการออกอัญชันได้ มีความตั้งใจกระตือรือร้นในการศึกษาค้นคว้า มีความรับผิดชอบในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย มีการวางแผนการทำงาน มีส่วนร่วมในการ แก้ปัญหาและสรุปผลงานกลุ่ม 3) เด็กปฐมวัยมีความคิดเห็นว่าการจัดประสบการณ์แบบโครงการทำ ให้ได้ลงมือปฏิบัติจริง มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน มีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างเด็กกับ เด็ก และเด็กกับครู

ทิวารวรรณ สังข์ภิรมย์ (2552 :บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลของการจัดประสบการณ์แบบ โครงการเกี่ยวกับภาวะ โลภรื้อนที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่าง นักเรียน ชายหญิงที่มีอายุระหว่าง 5-6ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนเกษมพิทยา สังกัด สำนักงานบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร จำนวน 15 คน ได้มาจากการสุ่มจำนวนแบบกลุ่ม(Cluster Random Sampling)จำนวน 1 ห้องเรียน จาก 2 ห้องเรียน และจัด ให้เด็กปฐมวัยได้รับจัดประสบการณ์แบบโครงการเกี่ยวกับภาวะ โลภรื้อน ระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 50 นาที ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับจัดประสบการณ์แบบโครงการเกี่ยวกับภาวะ โลภ

รื้อน มีความสามารถในการแก้ปัญหาโดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านการแก้ปัญหาของตนเอง ด้านการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น และด้านการแก้ปัญหาเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วีรยา ปราบพยัคฆ์ (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลการจัดประสบการณ์แบบโครงการ โดยสอดแทรกดนตรีบรรเลงคลาสสิก เพื่อพัฒนาจินตนาการของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3/4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 เทศบาลท่าโขลง ๑ (อนุบาล)จำนวน 30 คน ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยมีจินตนาการหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง โดยแยกตามเกณฑ์ ดังนี้ เกณฑ์การต่อเติมความสมบูรณ์ ภาพที่สร้างขึ้นใหม่ การต่อเนื่องด้วยเส้น การต่อเนื่องที่ทำให้เกิดเรื่องราว การข้ามเส้นกันเขต โดยใช้ชิ้นส่วนที่กำหนดให้ นอกกรอบใหญ่ การข้ามเส้นกันอิสระ โดยไม่ใช้ชิ้นส่วนที่กำหนดให้ให้ ในกรอบใหญ่ การแสดงความใกล้เคียง-ไกล หรือมิติของภาพ อารมณ์ขัน การคิดแปลกใหม่ไม่ติดตามแบบแผน ร่วมกับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ โดยแบ่งเป็น 3 ระยะ เด็กปฐมวัยมีจินตนาการหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการ โดยสอดแทรกดนตรีบรรเลงคลาสสิกสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พิกุล เกิดปลั่ง (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลการใช้ชุดกิจกรรมการจัดประสบการณ์แบบโครงการ โดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1/4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 เทศบาลท่าโขลง ๑ (อนุบาล)จำนวน 34 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาชุดกิจกรรมการจัดประสบการณ์แบบโครงการ โดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ใช้วิธีแบบโครงการมี 3 ระยะ มีประสิทธิภาพ 81.99/ 83.53 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ 2) ดัชนีประสิทธิผลของชุดกิจกรรมการจัดประสบการณ์แบบโครงการ โดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง มีค่าเท่ากับ 0.59 มีค่าเท่ากับ ซึ่งหมายความว่าชุดกิจกรรมการจัดประสบการณ์แบบโครงการ โดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของเด็กปฐมวัย ทำให้ผลการเรียนของเด็กปฐมวัยเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่สูงขึ้นร้อยละ 59 3) คะแนนการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าคะแนนการทดสอบก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นิชัญญา พัตรภักดิ์ กฤษณา สมะวรรณระ และอรัญญา ชูยกระเดื่อง (2555 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยปีที่ 2 โดยใช้วิธีแบบโครงการ กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลบูรพาพิทยาคาร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 22 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) แผนการจัดประสบการณ์ทักษะทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยปีที่ 2 โดยใช้วิธีแบบโครงการมี 3 ระยะ มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 82.73/83.48 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 2) ประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยปีที่ 2 โดยใช้วิธีแบบโครงการ มีค่าเท่ากับ 0.7867 3) ทักษะทาง

คณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยปีที่ 2 โดยใช้วิธีแบบโครงการ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

งานวิจัยต่างประเทศ

Sallee Jean Beneke (2010) อ้างถึงใน รุ่งนภา สรรค์สวัสดิ์ 2550 : 56) ได้วิจัยเรื่องการสอนโครงการของวัยเด็กกับการแก้ปัญหา ผลวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงที่สุดในการสอนแบบโครงการในวัยเด็กได้ผลต่างกัน 3 ประเภท การสอนจากการอบรมการสอนโครงการหลังจากทำการสอน 1 ปี การใช้การสอนแบบโครงการ จัดเป็นเนื้อหา ดังนี้ หลักสูตร การประเมิน การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง การจัดระยะเวลา แผนการสอน คุณภาพของ โครงการ หลังจากทำการสอน 1 ปี ทำให้การวิจัยแบบโครงการ ครูมีความกระตือรือร้นในการจัดกระบวนการเรียนการสอนแบบโครงการในระดับปานกลาง ครูให้ความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนแบบโครงการ โดยได้รับความร่วมมือกับผู้ปกครองช่วยกันทดลอง เพื่อเป็นการประเมินโครงการ ซึ่งเป็นการทำทลายความสามารถของนักเรียนในการจัดหลักสูตรเป็นอย่างดี

Joseph Kirjick (อ้างถึงใน ราตรี ทองสามลี 2547 : 65) ได้ศึกษารูปแบบการให้ความช่วยเหลือของครูมัธยมศึกษาตอนต้นในการทำโครงการของนักเรียนพบว่า ครูต้องให้ความช่วยเหลือและเอาใจใส่อย่างมากกับนักเรียนที่เรียนอ่อน นักเรียนที่เก่งจะสามารถช่วยเหลือตนเองได้ นักเรียนจะเป็นผู้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าในเรื่องที่ตนเองสนใจ ซึ่งส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับบทเรียน โดยใช้วิธีศึกษาค้นคว้า ปรัชญา เทคโนโลยีและต้องการประสานงาน เพื่อขอความร่วมมือ นอกจากนั้นครูต้องขอความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญทั้งด้านเนื้อหาและเทคโนโลยี เพื่อเป็นข้อมูลในการพิจารณาโครงการของนักเรียนและการศึกษา ยังให้ทราบว่ากรจัดการเรียนการสอนแบบโครงการเป็นการเรียนแบบร่วมมือ ผลที่ได้จากโครงการเป็นการพัฒนาความคิดรวบยอดและสร้างมนุษยสัมพันธ์ทางวิชาการของนักเรียนได้เป็นอย่างดี

Dot Schuler (2000) ผลการวิจัยเรื่อง มาตรฐานของการทำงานแบบโครงการ ผลการวิจัยพบว่า เมื่อมีการคำนวณอายุของนักเรียนที่เหมาะสมและมาตรฐานการเรียนรู้เพื่อแสดงให้เห็นคุณภาพของโครงการ โดยการใช้มาตรฐานของโรงเรียน Illinois State ได้ทำการคัดเลือกนักเรียน 2 คน ได้มาจากชุมชนจาก Community –Grafton, Illinois มีการวิจัยเป็น 3 ระยะ มีการตรวจเนื้อหาที่สนใจ แสดงให้เห็นถึง ความรู้ความสามารถ มีการแบ่งงานหน้าที่รับผิดชอบนักเรียนใช้ทักษะการจัดประสบการณ์ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ (Project Approach) สามารถพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยได้อย่างเป็นระบบ และเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กที่แตกต่างจากการจัดประสบการณ์โดย ทั่วๆไป คือ การเปิดโอกาสให้เด็กสร้างทางเลือกและใช้การตัดสินใจ การให้เด็กได้เรียนรู้ความผิดพลาดของตนเอง ให้เด็กได้คิดวิเคราะห์ เพื่อช่วยในการคิดและตัดสินใจในครั้งต่อไป การให้เด็กคาดการณ์ถึงผลที่จะเกิดขึ้น ความลึกซึ้งในเรื่องที่

ศึกษาขึ้นอยู่กับความสนใจของเด็กที่จะค้นคว้าหาความรู้ของตนเองและครูจะให้คำแนะนำตามความสนใจที่เด็กอยากเรียนรู้ ในแต่ละระยะของการทำโครงการจะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ และพัฒนาโครงการที่ทำจนเป็นผลสำเร็จระหว่างการจัดการเรียนรู้ เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกายด้านอารมณ์จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา ด้านร่างกายเด็กปฐมวัยได้มีโอกาสศึกษา ทดลอง เรียนรู้ ผ่านประสาทสัมผัสต่างๆ มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมฝึกการคิดแก้ปัญหา ด้วยการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และสรุปความคิดรวบยอดเป็นความรู้ใหม่ ด้านอารมณ์ จิตใจ เด็กปฐมวัยได้แสดงออกทางอารมณ์ด้วยการสื่อสารพัฒนาการรับรู้คุณค่าของตนเอง ซึ่งทำให้พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ ได้รับการพัฒนานำไปสู่การเรียนรู้ในระดับขั้นต่อไป ด้านสังคม เด็กปฐมวัยได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนเป็นกลุ่ม พัฒนาความอดทน เรียนรู้การปฏิบัติตามข้อตกลงระหว่างกัน ด้านสติปัญญา เด็กจะได้ฝึกทักษะการคิดด้านต่างๆแก่เด็ก เด็กจะฝึกคิดและแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งเด็กสามารถนำประสบการณ์ที่เกิดขึ้นมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันของเด็กได้

จากงานวิจัยข้างต้นจะเห็นได้ว่า การสอนแบบโครงการนั้น มีความเหมาะสมในการนำมาใช้จัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียน เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการคิด การแก้ปัญหา และพัฒนาทักษะด้านต่างๆ ที่ผู้เรียนควรได้รับการพัฒนา การสอนแบบโครงการจะมีการจัดการเรียนการสอนโดยผู้เรียนเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม ศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จากความสนใจของเด็กเอง อย่างลุ่มลึกลงไปในรายละเอียดของเรื่องนั้น โดยเป็นกิจกรรมที่เน้นกระบวนการ การลงมือปฏิบัติ การใช้กระบวนการคิด และแก้ปัญหาผ่านกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หรือกระบวนการอื่นๆ ด้วยตัวเด็กเอง จนค้นพบคำตอบและได้รับความรู้ที่ต้องการ ภายใต้การแนะนำช่วยเหลือ ส่งเสริมและสนับสนุนของครู ทำให้ผู้เรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และผู้เรียนยังสามารถนำประสบการณ์ที่เกิดขึ้นมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันของเด็กได้

การแก้ปัญหอย่างสร้างสรรค์

การแก้ปัญหอย่างสร้างสรรค์เป็นกระบวนการที่เกิดจากการสร้างสรรค์ที่มา จากความสามารถในการแก้ปัญหา มีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่านดังนี้

Mitchel and Kowali (1999 : 4 อ้างถึงใน พัชรา พุ่มพชาติ) ได้กล่าวถึง การแก้ปัญหอย่างสร้างสรรค์ เป็นวิธีการคิดและการแสดงพฤติกรรมอย่างหนึ่ง ที่ประกอบด้วย

- 1) การสร้างสรรค์ (Creative) หมายถึง ความคิดที่ประกอบด้วยลักษณะ ที่แปลกใหม่หรือลักษณะเฉพาะ ซึ่งผู้สร้างสรรค์จะต้องมีอย่างน้อยหนึ่งชนิดในการหาคำตอบ
- 2) ปัญหา (Problem) หมายถึง สภาพการณ์ที่แสดงออกถึงความท้าทาย โอกาส หรือสิ่งที่ต้องให้ความสนใจ
- 3) การแก้ไข (Solving) หมายถึง วิธีการในการวางแผนที่จะตอบคำถามดำเนินการ

ประชุม หรือตัดสินใจกับปัญหา Dorval, Isaken and Treffinger (2003) ได้กล่าวสรุปในทำนองเดียวกันไว้ว่า การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง รูปแบบการแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่สร้างสรรค์ และทำให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้โดยง่าย เช่นเดียวกับ Indiana Creative Problem Solving Initiative Blumberg Center (2003 : 161) การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง กระบวนการการแก้ปัญหาที่มีความยืดหยุ่นมีกระบวนการปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งก่อให้เกิดแนวคิดที่แปลกใหม่ที่เป็นประโยชน์ และมีคุณค่า ซึ่งสอดคล้องกับ กรมวิชาการ (2541 : 8) ได้กล่าวถึง การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ไว้ว่า การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ รูปแบบการแก้ปัญหาด้วยวิธีที่วางโครงสร้างไว้เป็นอย่างดี มีความมุ่งหมายให้บุคคลสามารถแก้ปัญหาที่ยุ่ยาก โดยมีทางออกในรูปแบบใหม่และมีประสิทธิภาพ และ บุคา รักษ์ไทย และธนิกานต์ มามะศิริานนท์ (2542 : 8) ได้ให้ความหมายว่า การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ เป็นกระบวนการที่ต้องใช้ทั้งความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สัญชาติญาณและการหยั่งรู้ จินตนาการ การคิดเชิงวิเคราะห์ การวินิจฉัย การตัดสินใจ และการจัดทำแผนการปฏิบัติอย่างเป็นระบบ

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เป็นกระบวนการที่มีการปฏิบัติอย่างเป็นระบบเมื่อเผชิญกับสถานการณ์ที่เป็นปัญหาเกิดขึ้นสามารถนำสภาพการณ์เหล่านั้นมาสู่กระบวนการคิดที่เป็นระบบเพื่อคิดหาวิธีที่แปลกใหม่มาใช้ในการแก้ปัญหา

กระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

กระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์นั้นมีขั้นตอนที่เป็นระบบ มีผู้กล่าวถึงการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ไว้หลายท่าน ดังนี้

Torrance(1988 : 153 - 156) ได้กล่าวถึงว่า กระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอนสรุปได้ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การค้นพบความจริง (Fact-Finding) ในขั้นนี้เริ่มตั้งแต่เกิดความรู้สึกกังวลใจ มีความสับสนวุ่นวาย (Mess) เกิดขึ้นในจิตใจแต่ไม่สามารถบอกได้ว่าเป็นอะไร จากจุดนี้ก็พยายามตั้งสติและพิจารณาว่าความยุ่งยาก วุ่นวายสับสน หรือสิ่งสิ่งทำให้เกิดความกังวลใจคืออะไร

ขั้นที่ 2 การค้นพบปัญหา (Problem - Finding) ขั้นนี้เกิดต่อจากขั้นที่ 1 เป็นการระบุปัญหาที่เกิดขึ้นจากความยุ่งยาก วุ่นวาย สับสนหรือสิ่งทำให้เกิดความกังวลใจ

ขั้นที่ 3 การตั้งสมมติฐาน (Idea - Finding) ขั้นนี้เกิดต่อจากขั้นที่ 2 เมื่อรู้ว่ามีปัญหาเกิดขึ้น ก็จะพยายามคิดและตั้งสมมติฐานขึ้น และรวบรวมข้อมูลต่างๆ เพื่อนำไปใช้ทดสอบสมมติฐานในขั้นต่อไป

ขั้นที่ 4 การค้นพบคำตอบ (Solution - Finding) ในขั้นนี้จะพบคำตอบจากการทดสอบสมมติฐานในขั้นที่ 3

ขั้นที่ 5 ยอมรับการค้นพบ (Acceptance-Finding) ขั้นนี้จะเป็นการยอมรับคำตอบที่ได้จากการพิสูจน์เรียบร้อยแล้วว่าจะแก้ปัญหาให้สำเร็จได้อย่างไร และต่อจากจุดนี้การแก้ปัญหาหรือการค้นพบยังไม่จบตรงนี้ แต่ผลที่ได้จากการค้นพบจะไปสู่หนทางที่จะทำให้เกิดแนวคิด หรือสิ่งใหม่ที่เรียกว่า New Challenges

Guilford (1971 : 104) ได้เสนอขั้นตอนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียมการ (Preparation) คือการรับรู้และการเข้าใจปัญหา ต้องเข้าใจและรับรู้ก่อนว่าปัญหานั้นคืออะไร เป็นปัญหาที่แท้จริงของเหตุการณ์ใด

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นวิเคราะห์ปัญหา (Analyze) คือการระบุแจกแจงลักษณะของปัญหาที่เกิดขึ้น โดยพิจารณาว่าปัญหามีองค์ประกอบอะไรบ้าง สิ่งใดบ้างที่ทำให้เกิดปัญหาตั้งคำถามกับตนเองถึงแนวทางที่จะช่วยให้พบทางออก แยกแยะระหว่างข้อมูลที่ไม่จำเป็นและจำเป็น

ขั้นตอนที่ 3 เสนอแนวทางในการแก้ปัญหา (Production) คือการหาวิธีการแก้ปัญหาที่ตรงกับสาเหตุออกมาในรูปของวิธีการปฏิบัติ การรวบรวมข้อเท็จจริงต่างๆ เพื่อตั้งสมมติฐานรวมทั้งการพิจารณาแหล่งข้อมูล

ขั้นตอนที่ 4 การตรวจสอบผล (Verification) เป็นขั้นที่เสนอเกณฑ์เพื่อตรวจสอบผลลัพธ์ที่ได้จากการเสนอวิธีการแก้ปัญหา ต้องมีการปรับปรุงเพื่อให้ได้วิธีการที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหา

ขั้นตอนที่ 5 การนำไปประยุกต์ใหม่ (Reapplication) คือการนำวิธีการแก้ปัญหาที่ถูกต้องไปใช้ในโอกาสต่อไปเมื่อประสบปัญหาที่มีลักษณะเดียวกัน

นิพาดา เทวกุล (2552) ได้กล่าวว่า การคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์นั้นประกอบไปด้วยกระบวนการคิด 4 ขั้นตอนคือ

1. การค้นหาความหมายของปัญหา ขั้นตอนนี้จะมีความสำคัญมาก เพราะถ้าเรารู้ว่าอะไรคือปัญหาที่แท้จริง ก็สามารถหาหนทางในการแก้ได้ตรงมากขึ้น อีกทั้งทำให้เกิดความมั่นใจมองเห็นปัญหาได้ทะลุปรุโปร่ง อันจะทำให้ได้คำตอบที่ชัดเจนและเป็นการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ด้วย

2. การเปิดใจกว้างเพื่อนำไปสู่วิธีการแก้ไขปัญหา นักคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์จะทำการคัดเลือกความคิดเห็นและข้อมูลต่างๆ ไว้เป็นจำนวนมากก่อนที่จะพิสูจน์แยกแยะให้ได้ความคิดเห็นที่ดีที่สุด ดังนั้นคนเราจึงต้องแสวงหาและเปิดประตูสู่ความคิดไม่ว่าจะเป็นจากการอ่าน การสังเกตและการทำงานร่วมกัน

3. การพิสูจน์แยกแยะให้ได้ความคิดเห็นที่ดีที่สุด การคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์นั้นมักต้องใช้วิธีแก้ปัญหาหรือคำตอบที่ดีกว่าหรือมากกว่าวิธีการแก้ปัญหาหรือคำตอบที่ได้มาครั้งแรกเพียงอย่างเดียว เพราะความคิดเห็นและข้อมูลที่สำคัญๆ นั้นมีอยู่อย่างมากมาย จึงจำเป็นที่จะต้องพยายามให้ได้มาซึ่งความคิดเห็นที่ดีที่สุดโดยการแยกแยะและคัดเลือกออกมาเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ดีที่สุด

4. การเปลี่ยนความคิดเห็นให้เป็นการกระทำ จุดมุ่งหมายสำคัญของการแก้ปัญหาก็คือการเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นไปสู่การปฏิบัติจริง คนส่วนใหญ่มีความคิดสร้างสรรค์แต่ไม่เคยนำไปสู่การ

ปฏิบัติ ซึ่งกระบวนการคิดสร้างสรรค์นั้นไม่ได้จบลงแค่คิดในใจ การเปลี่ยนความคิดไปสู่การปฏิบัตินั้น ต้องเอาชนะอุปสรรคหลายอย่าง เช่นความไม่มั่นใจในตัวเอง ความขลาดกลัว และต้องมีความมุ่งมั่นเด็ดเดี่ยวในความเพียรไม่ว่าจะใช้เวลานานสักเท่าใด ก็จะไม่แปรเปลี่ยนความคิดสร้างสรรค์ที่ได้เพาะตัวเป็นรูปร่างและติดตามจนกระทั่งเกิดความสมบูรณ์ในทางปฏิบัติ

Isaken and Treffinger (1991 : 89-93) กล่าวถึงกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์แยกไว้ดังนี้

1. การทำความเข้าใจในปัญหา (Understanding The Problem) ประกอบด้วย

Mess Finding ค้นพบว่าปัญหาเกิดขึ้น

Data Finding สืบหาข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวข้องกับปัญหา เพื่อพิจารณาข้อมูลที่สำคัญซึ่งนำไปสู่การแก้ปัญหา

Problem Finding พิจารณาค้นหาปัญหาที่สำคัญที่สุด

2. การลงความเห็น (Generration Idea)

Idea Finding เป็นการระดมความคิดที่หลากหลายเพื่อนำเสนอวิธีแก้ปัญหา

3. การวางแผนเพื่อลงมือปฏิบัติ (Planing for Action)

3.1 Solution Finding เป็นการเลือกวิธีแก้ปัญหาที่ดีที่สุดโดยการพัฒนาเกณฑ์สำหรับการวิเคราะห์แนวทางที่เป็นไปได้

3.2 Acceptance Finding ยอมรับผลที่ได้เพื่อนำไปปฏิบัติต่อไป

ไพฑูรย์ กานต์ชัยลักษณ์ (2553) กล่าวถึงกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ว่า เป็นกระบวนการที่ช่วยในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ โดยใช้การระดมสมองเน้นการคิดเชิงบวก เลือกและประเมินวิธีการแก้ปัญหานั้นได้วิธีที่ดีที่สุด สามารถแก้ปัญหาที่ยุ่งยากโดยมีทางออกในรูปแบบใหม่และมีประสิทธิภาพขั้นตอนที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมกระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ มีด้วยกัน 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การค้นหาปัญหา (Problem finding)

ขั้นตอนที่ 2 การค้นหาแนวคิดในการแก้ปัญหา (Idea finding)

ขั้นตอนที่ 3 การค้นหาทางเลือกในการแก้ปัญหา (Solution finding)

ขั้นตอนที่ 4 การค้นหาการยอมรับ (Acceptance finding)

วัชรา เล่าเรียนดี (2556 : 46) ได้กล่าวถึงกระบวนการ 5 ขั้นตอนของเทคนิคการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (A five-step process of Creative Problem Solving : CPS) ไว้ดังนี้

กระบวนการ 5 ขั้นตอนของเทคนิค CPS (A five-step process of CPS) ประกอบด้วย

1. ค้นหาความจริงจากเหตุการณ์หรือสถานการณ์ (Fact finding)
2. ค้นหาปัญหาที่แท้จริง (Problem finding)
3. ค้นหาแนวคิด (Idea finding) ในการแก้ปัญหา
4. ค้นหาแนวทางการแก้ปัญหา (Solution finding) เลือกแนวทางที่เหมาะสมที่สุด
5. ยอมรับข้อค้นพบ (Acceptance finding)

การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค CPS เริ่มด้วยการเสนอเหตุการณ์หรือสถานการณ์ก่อน และให้ผู้เรียนค้นพบปัญหาที่แท้จริง จนกระทั่งได้แนวทางการแก้ปัญหาเพราะดำเนินการแก้ปัญหาและยอมรับข้อค้นพบในที่สุด

จากแนวคิดกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สรุปได้ว่า กระบวนการแก้ปัญหา อย่างสร้างสรรค์นั้นผู้เรียน มีวิธีที่หลากหลายเมื่อผู้เรียนเจอกับเหตุการณ์ใด หรือสถานการณ์ต่างๆ แล้วจะต้องมีการรับรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานการณ์นั้นๆ ก่อน จากนั้นร่วมกันสำรวจข้อมูลรวบรวมข้อมูล ความคิดเห็นต่างๆ และคัดเลือกความคิดเห็น เพื่อหาปัญหาที่แท้จริง และเลือกแนวทางในการแก้ปัญหาที่ดีที่สุดและยอมรับผลที่ได้ เพื่อลงสู่การปฏิบัติ เพื่อให้เด็กได้แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ออกมาตาม ขั้นตอนอาจจะออกมาเป็นชิ้นงานที่แปลกใหม่ได้

ความสามารถในการแก้ปัญหอย่างสร้างสรรค์

Torrance (1987 : 85) กล่าวว่า ความสามารถในการแก้ปัญหอย่างสร้างสรรค์ คือ ความสามารถในการนำประสบการณ์ จินตนาการมาใช้ในการดำเนินงานแก้ไขปัญหตามขั้นตอนของกระบวนการแก้ปัญหอย่างสร้างสรรค์ 5 ขั้นตอน ดังนี้

- ขั้นที่ 1 การพบความจริง (Fact finding) ความสามารถในการระบุปัญหา
- ขั้นที่ 2 การค้นหาปัญหา (Problem finding) ความสามารถในการคิดหาวิธีแก้ปัญหา
- ขั้นที่ 3 การตั้งสมมติฐาน (Idea finding) ความสามารถในการคิดหาวิธีแก้ปัญหา
- ขั้นที่ 4 การค้นพบคำตอบ (Solution finding) เป็นความสามารถคัดเลือกวิธีแก้ปัญหา
- ขั้นที่ 5 ยอมรับผลการค้นพบ (Acceptance finding) ความสามารถในการนำความรู้ที่ได้ไปสร้างเป็นความรู้ใหม่

Parnes (1992 : 189-194) กล่าวถึง ความสามารถในการแก้ปัญหอย่างสร้างสรรค์ไว้ สรุปได้ว่าเป็นการประยุกต์ใช้จินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์เพื่อดำเนินการ แก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอนตามกระบวนการแก้ปัญหอย่างสร้างสรรค์ 6 ขั้นตอน คือ

1. ความสามารถในการกำหนดปัญหาจากสถานการณ์
2. การค้นหาความจริง (Fact finding) ความสามารถในการหาข้อมูลจาก

สถานการณ์หรือปัญหาที่กำหนดให้

3. การค้นหาปัญหา (Problem finding) ความสามารถในการระบุปัญหาที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์

4. การค้นหาความคิด (Idea finding) เป็นความสามารถในการหาแนวคิดหรือขอบเขตของปัญหา เพื่อหาวิธีการแก้ปัญหา โดยการรวบรวมความคิดหรือตั้งเป็นสมมติฐาน

5. การค้นหาคำตอบ (Solution finding) เป็นความสามารถในการปฏิบัติตามทางเลือกของการแก้ปัญหาจากสมมติฐานเพื่อหาคำตอบ

6. การยอมรับสิ่งที่ค้นพบ (Acceptance finding) เป็นความสามารถในการตรวจสอบและประเมินกระบวนการคิดและคำตอบที่ได้ ตลอดจนสามารถนำผลผลิตที่ได้ไปสร้างเป็นความรู้ใหม่

พัชรา พุ่มพชาติ (2556 : 8) กล่าวว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย หมายถึง ระดับพฤติกรรมที่แสดงถึงการรับรู้ การทำความเข้าใจกับปัญหา และการคิดหาเหตุผลเพื่อแสวงหาทางเลือกมาปฏิบัติในการแก้ปัญหาด้วยวิธีการใหม่ที่ต่างจากสิ่งที่มีอยู่เดิม หลากหลายมากกว่าหนึ่งวิธีหรือหนึ่งแนวคิด และทำการประเมินข้อค้นพบสำหรับการแก้ปัญหา สามารถแก้ปัญหาได้สำเร็จ โดยพิจารณาระดับพฤติกรรมที่แสดงถึงความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้

1. ความสามารถด้านความเข้าใจปัญหา หมายถึง ระดับพฤติกรรมที่แสดงถึงความสามารถในการใช้คำถาม การอภิปราย และบอกสิ่งที่เป็นปัญหาในลักษณะแปลกใหม่ต่างจากที่พบหรือมีอยู่เดิม และอธิบายสาเหตุของปัญหามากกว่าหนึ่งแนวคิด

2. ความสามารถด้านการสืบค้นข้อมูล หมายถึง ระดับพฤติกรรมที่แสดงถึงความสามารถในการใช้ประสาทสัมผัสมากกว่าหนึ่งอย่างในการสืบค้นข้อมูล และการนำเสนอผลการสืบค้นข้อมูล ด้วยวิธีการและเหตุผลที่มากกว่าหนึ่งวิธีหรือหนึ่งแนวคิด

3. ความสามารถด้านการนำเสนอวิธีในการแก้ปัญหา หมายถึง ระดับพฤติกรรมที่แสดงถึงความสามารถในการนำเสนอวิธีการในการแก้ปัญหาที่เป็นของตนเองมีความแปลกใหม่ต่างจากที่พบหรือมีอยู่เดิม และอธิบายขั้นตอนการแก้ปัญหาได้ตามลำดับ

4. ความสามารถด้านการปฏิบัติ หมายถึง ระดับพฤติกรรมความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมด้วยวิธีการที่หลากหลายมากกว่าหนึ่งวิธีตามวิธีและขั้นตอนที่วางแผนไว้

5. ความสามารถด้านการประเมินผล หมายถึง ระดับพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถในการนำเสนอผลการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นของตนเอง มีความแปลกใหม่ต่าง

จากที่พบหรือมีอยู่เดิม และอธิบายข้อสรุปถึงการนำผลการปฏิบัติมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์มากกว่าหนึ่งวิธีหรือหนึ่งแนวคิด

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ คือความสามารถในการคิด การสืบค้นหาข้อมูลด้วยวิธีการหลากหลาย นำเสนอผลงานได้สามารถปฏิบัติกิจกรรม รู้จักการนำประสบการณ์มาประยุกต์ เข้าสู่กระบวนการแก้ปัญหาสามารถหาปัญหา เลือกแนวทางการแก้ไข ตลอดจนนำคำตอบที่ได้ไปสร้างเป็นความรู้ใหม่ได้ต่อไป

การส่งเสริมการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

Guilford (1967) ได้กล่าวถึงบุคลิกภาพของคนที่มีความคิดสร้างสรรค์ว่า จะต้องมีความฉับไวที่รู้ปัญหาและมองเห็นปัญหา มีความว่องไวและสามารถจะเปลี่ยนความคิดใหม่ๆ ได้ง่าย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการแก้ปัญหาเป็นกิจกรรมที่สำคัญยิ่งของชีวิตที่ต้องทำให้สำเร็จลุล่วงจึงจะทำให้ชีวิตสามารถดำเนินไปได้อย่างมีความสุข ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ โดยปกติคนเราทั่วไปมักเลือกวิธีการที่จะเลี่ยงปัญหามากกว่าการเผชิญปัญหา ซึ่งถ้าคนเรารู้จักที่จะเรียนรู้การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ก็จะมีชีวิตที่สนุกสนานร่าเริงและมีความสุขมากยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้สอนมีบทบาทที่สำคัญในการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ให้กับผู้เรียน ประกอบด้วยลักษณะดังนี้ (Isaksen 1994 อ้างถึงในพัชรา พุ่มพชาติ)

1. จัดเตรียมสภาพแวดล้อมที่อิสระเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สร้างงานใหม่โดยมีการติดตามและสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ประสบความสำเร็จตามสถานการณ์ และวิธีการให้เป็นไปตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน สนับสนุนให้มีการเรียนรู้ด้วยการคิดที่หลากหลาย โดยจัดเตรียมข้อมูลและห้องเรียนให้อยู่ในสภาพที่อิสระและไม่มีข้อจำกัด
2. จัดเตรียมกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติอย่างหลากหลายได้เลือกทำตามความสนใจที่แตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล
3. จัดเตรียมสภาพแวดล้อมที่เปิดกว้างและปลอดภัยจะช่วยสนับสนุนและสร้างแรงเสริมความคิดนอกกรอบ โดยผู้เรียนจะจะสามารถสำรวจ สร้างสรรค์ และพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
4. สนับสนุนการเรียนรู้และการนำไปใช้ของทักษะและเทคนิคการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ที่เหมาะสมในชั้นเรียนและกิจกรรมอื่นๆ

5. สนับสนุนให้มีการทำกิจกรรมที่ผู้เรียนมีโอกาสเลือกและมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย และขั้นตอนที่ใช้ในการตัดสินใจ จะช่วยสร้างความรู้สึกรักของแต่ละบุคคลให้สามารถกำหนดตนเองได้ว่าเขาจะทำอะไร และทำอะไรให้ดีที่สุด

6. จัดเตรียมเวลาให้เหมาะสมกับงานเพื่อให้สามารถปฏิบัติได้สำเร็จ และจัดเตรียมงานให้เหมาะสมกับเวลา เพื่อให้ปฏิบัติได้ตามความเป็นจริง

7. จัดเตรียมสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในสภาพสบายไม่มีการลงโทษ มีการแนะนำสนทนากับผู้เรียนให้เกิดความมั่นใจในตนเอง มีการให้กำลังใจและห่วงใย แม้มีการทำงานที่ผิดพลาดหรือล้มเหลว

8. ให้อิสระและมีทางเลือกที่หลากหลายแก่ผู้เรียนในการแก้ปัญหาและสร้างงานด้วยวิธีการใหม่ๆ

9. สนับสนุนให้มีการทำกิจกรรมกลุ่มและเดี่ยว

10. ความยุ่งยากและความวุ่นวายจะเกิดขึ้นน้อยที่สุด เมื่อมีการวางแผนที่ชัดเจนในการกำหนดเป้าหมาย และจะต้องมีความยืดหยุ่นบ้างในบางครั้ง

11. การสร้างสรรค์จะเกิดขึ้นจากการเคารพที่มีต่อกันและการยอมรับระหว่างบุคคล จึงควรให้ผู้เรียนได้มีการแลกเปลี่ยนและร่วมมือในการทำกิจกรรม

12. สนับสนุนให้มีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและมีการเอาใจใส่ดูแลการเปิดใจกว้างยอมรับวิธีการแก้ปัญหา แม้มีการขัดแย้งบ้าง แต่ก็จะทำให้เกิดความคิดใหม่ขึ้นมาได้

ครูควร เอาใจใส่จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ทั้งสภาพห้องเรียน การจัดหาสื่อ อุปกรณ์ให้พร้อม มีแผนการจัดกิจกรรมไว้ล่วงหน้า และดำเนินการจัดกิจกรรมตามแผน ส่งเสริมให้เด็กได้เลือกปฏิบัติกิจกรรมอย่างหลากหลาย ครูควรให้โอกาสเด็กอธิบายผลงานของตนเองและ ชื่นชมผลงานของตนเอง ครูควรมีคำถามให้เด็กได้คิด และเชื่อมโยงไปสู่การใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

การประเมินผลการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

นักวิชาการด้านการคิดได้คิดเครื่องมือที่วัดระดับความคิดของมนุษย์ จำแนกได้ 2 ประเภท ดังนี้

1. การประเมินผลด้วยการใช้แบบทดสอบ เป็นแนวทางการประเมินผลทางการศึกษา และจิตวิทยา โดยใช้การศึกษาและวัดคุณลักษณะภายในของมนุษย์ เริ่มจากการศึกษาและ

วัดระดับเชาว์ปัญญา ศึกษาเกี่ยวกับสมอง ซึ่งมีลักษณะขององค์ประกอบและความสามารถ จัดเป็นกลุ่มได้ 2 ประเภท คือ

1.1 การใช้แบบทดสอบมาตรฐาน เป็นแบบทดสอบที่มีผู้สร้างไว้แล้ว โดยนักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญ พร้อมทั้งหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบไว้แล้ว จนเป็นแบบทดสอบมาตรฐานที่นิยมใช้กันอย่างทั่วโลก มีทั้งแบบทดสอบการคิดทั่วไป และแบบทดสอบการคิดเฉพาะด้าน เช่น แบบทดสอบสติปัญญาแบบทดสอบความถนัด และแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพและสังคม ซึ่งในการสร้างแบบทดสอบมาตรฐานสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีใช้กันในประเทศไทย ส่วนใหญ่เป็นการแปลจากแบบทดสอบของต่างประเทศ ในการสร้างแบบทดสอบมาตรฐานนั้น ควรประกอบด้วยกลุ่มที่มีความชำนาญ อาทิ นักวัดผล นักจิตวิทยา นักการศึกษาที่มีขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบมาตรฐานสำหรับเด็กปฐมวัย ดังนี้

1.1.1 การพิจารณาสร้างให้ครอบคลุมจุดมุ่งหมายของการจัดประสบการณ์ในระดับปฐมวัยเหมาะสมกับบริบทของสังคมและวัฒนธรรมไทยทั่วประเทศควรกำหนดจุดประสงค์ประชากรและกรอบแนวทางการจัดประสบการณ์ การสุ่มตัวอย่าง แผนการจัดประสบการณ์ คู่มือครูหลักสูตร ตลอดจนข้อคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชารวมทั้งนักวัดผล

1.1.2 ศึกษาลักษณะสำคัญของแบบทดสอบมาตรฐานซึ่งควรประกอบด้วยลักษณะดังนี้

- 1) มีจุดประสงค์การวัดและประเมินผลอย่างเด่นชัด
- 2) การสร้างต้องอาศัยเทคนิคและวิชาการจากผู้เชี่ยวชาญในการเขียนการตรวจสอบและการพิมพ์
- 3) ข้อสอบแต่ละข้อต้องผ่านการทดลองและวิเคราะห์คุณภาพรายข้อและนำมาปรับปรุงหลายครั้งก่อนที่รวมเป็นฉบับ

4) ตรวจสอบคุณภาพห้วงบับให้มีความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นสูงและหาคะแนนปกติฐานชาติ (National Norm) นำมาวัดและประเมินความก้าวหน้าของนักเรียนได้

1.2 การสร้างแบบวัดและประเมินความสามารถการคิดที่ครูสร้างขึ้นเอง เนื่องจากแบบทดสอบมาตรฐานที่ใช้วัด โดยทั่วไปนั้นไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และความต้องการจึงต้องสร้างและจัดทำวิธีวัดและประเมินผลที่ตรงเป้าหมายและวัตถุประสงค์ โดยทั่วไปจะกำหนดจุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินครอบคลุมของเขตด้านสติปัญญา (Cognitive Domain) มีขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบโดยครู ดังนี้

1.2.1 ทำความเข้าใจจุดมุ่งหมายของแบบทดสอบของครู (Teacher Made Test)

1.2.2 ศึกษาลักษณะสำคัญซึ่งมีลักษณะสำคัญดังนี้

- 1) ข้อสอบที่ครูสร้างขึ้นต้องกำหนดจุดประสงค์และเนื้อหาเฉพาะเจาะจง ตรงกับประสบการณ์ที่เด็กได้รับตามชั้นหรือโรงเรียนที่ครูใช้เท่านั้น
- 2) สามารถเขียนข้อสอบ มีภาพที่ชัดเจน คำสั่ง คำถาม ได้ครอบคลุมทุกสมรรถภาพ และทักษะในแต่ละข้อและเขียนได้มากข้อ
- 3) การสร้างครูผู้สอนควรขอความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญหรือนักวัดผล
- 4) ข้อสอบแต่ละข้อต้องผ่านการทดลองวิเคราะห์คุณภาพรายข้อและนำมาปรับปรุงก่อนที่รวมเป็นฉบับ
- 5) ตรวจสอบคุณภาพทั้งฉบับเพื่อต้องการความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นสูง
- 6) ขอบเขตการใช้อ้างอิงเฉพาะกลุ่มนักเรียนในโรงเรียนหรือเฉพาะห้องเรียนเท่านั้น
- 7) สามารถบอกเพียงแต่ว่าเด็กรอบรู้ในหน่วยการสอนนั้นหรือไม่
- 8) ใช้หลักเบื้องต้นที่จำแนกความสามารถของนักเรียน ว่าเด็กมีความสามารถด้านสติปัญญา ด้านความรู้สึกและด้านทักษะระดับไหนต้องปรับหรือไม่อย่างไร

1.2.3 สร้างแบบทดสอบที่มีการกำหนดจุดมุ่งหมาย เขียนข้อความ รวบรวมข้อสอบ และดำเนินการสอบผู้เรียน

2. การวัดและประเมินผลจากการประเมินสภาพจริง แนวทางนี้เน้นที่การปฏิบัติจริงในชีวิตเป็นการใช้วิจารณ์ญาณในการตัดสิน ดังนั้นผู้สอนต้องมีการกำหนดเกณฑ์ให้ชัดเจนเพื่อความเที่ยงตรงของการวัดและประเมินผล สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ and (2547) ให้ความหมายการประเมินสภาพจริงเด็กปฐมวัย หมายถึง การประเมินว่าเด็กรู้อะไร และสามารถทำอะไรได้บ้าง โดยการให้เด็กลงมือทำงานที่มีความหมายต่อเด็กในอนาคต หรือสอดคล้องกับความเป็นจริงจากชิ้นงานที่มีความหมายต่อเด็ก และอาศัยการประเมินทางตรงมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ การประเมินสภาพจริงประกอบด้วยส่วนสำคัญสองส่วน คือ 1) ชิ้นงานหรือกิจกรรมประเมิน 2) กฎเกณฑ์การให้คะแนน ชิ้นงานหรือกิจกรรม (Scoring Rubric) เพื่อประเมินความสามารถของเด็กหลากหลายด้าน ไม่ประเมินด้านสติปัญญาเพียงอย่างเดียว แต่การประเมินพัฒนาการเด็กโดยรอบด้านทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา รวมทั้งไม่จำกัดการประเมินเด็กเฉพาะในห้องเท่านั้นแต่สามารถประเมินเด็กนอกห้องเรียน

พัชรา พุ่มพชาติ (2552) กล่าวว่า การประเมินการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ใน เด็กปฐมวัย สามารถพิจารณาได้จาก

1. การสังเกตและการใช้คำถาม ในขณะที่เด็กปฏิบัติกิจกรรมทั้งกิจกรรมรายบุคคลและกลุ่ม ด้วยการบันทึกภาพพฤติกรรม และการสัมภาษณ์ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์พฤติกรรมและผลงาน

2. การประเมินผลงาน โดยทำการประเมินเป็นระยะต่อเนื่องเพื่อดูพัฒนาการความก้าวหน้าในการแสดงออกของการปฏิบัติกิจกรรมที่แสดงถึงการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

3. การสัมภาษณ์ ที่มีการเตรียมคำถามให้เด็กได้มีการคิดเห็นต่อการแสดงออก และต่อผลงานที่สังเกต โดยการใช้ภาษา การเรียบเรียงคำพูด และการประยุกต์ใช้ต่อสิ่งที่เด็กแสดงออกในทางสร้างสรรค์

4. การจัดทำแฟ้มสะสมผลงาน โดยครูและเด็กสามารถที่จะช่วยและคัดเลือกผลงานมาจัดเป็นแฟ้มสะสมงานที่แสดงร่องรอย พัฒนาการ และการสร้างสรรค์ผลงานที่มีความก้าวหน้าอย่างเป็นระยะ

5. การจัดนิทรรศการ เพื่อให้เด็กนำผลงานของตนเองและกลุ่มมาจัดแสดงและอธิบายให้แก่ผู้มาร่วมชมเกี่ยวกับความคิดหรือการแสดงออกในรูปแบบต่างๆที่เหมาะสม ซึ่งเด็กสามารถที่จะร่วมกันสร้างสรรค์และนำเสนอผลงานของตนเองด้วยความภาคภูมิใจ

สรุปได้ว่า การที่เลือกวิธีการวัดและประเมินผลนั้นต้องขึ้นอยู่กับอายุ วัย ของผู้เรียนว่าผู้เรียนอยู่ในระดับใด มีความสามารถเท่าใด การวัดและประเมินผลพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็กปฐมวัยเป็นเรื่องสำคัญมากเพราะสามารถบอกพัฒนาการความสามารถและการเรียนของเด็กปฐมวัย ดังนั้นผู้ประเมินจะต้องเลือกแบบประเมินให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียนและวัดได้ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

งานวิจัยในประเทศ

พัชรา พุ่มพชาติ (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างเป็นครูปฐมวัย 3 คนและเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาล 1-3 จำนวน 74 คน ของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ผลการวิจัยพบว่า 1) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดประสบการณ์การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยมีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตาม

รูปแบบการจัดประสบการณ์การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยมีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ไม่ได้รับการจัดประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดประสบการณ์การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 4 ระยะ คือ ก่อนการจัดประสบการณ์ หลังการจัดประสบการณ์ครั้งที่ 1 หลังการจัดประสบการณ์ครั้งที่ 2 และติดตามผลการจัดประสบการณ์ มีพัฒนาการสูงขึ้นอย่างเป็นลำดับ และมีความคงทนของพฤติกรรมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในระยะติดตามผลการจัดประสบการณ์ และพบว่า เด็กปฐมวัยเกิดจินตนาการคิดสร้างสรรค์ การคิดหาเหตุผลในการนำความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ ตามระดับพัฒนาการมาใช้ในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 4) ครูปฐมวัยมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการจัดประสบการณ์ในระดับดีมาก มีความสามารถในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ และมีความสามารถในการจัดประสบการณ์ของครูปฐมวัยตามรูปแบบการจัดประสบการณ์อยู่ในระดับมาก ความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์มีความเหมาะสมและอยู่ในระดับมาก เนื่องจากเป็นรูปแบบการจัดประสบการณ์ที่แสดงแนวคิด กระบวนการจัดประสบการณ์ สื่อ และการจัดสภาพแวดล้อมและการประเมินที่ชัดเจน สามารถปฏิบัติได้ตามสภาพจริง

อภิชัย เหล่าพิเดช และอรพิน ศิริสัมพันธ์ (2556 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เรื่อง ปัญหาทางสังคมของไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/1 จำนวน 52 คน ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 ของโรงเรียนสารสิทธิ์พิทยาลัย อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปัญหาทางสังคมของไทยด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูง 2) ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์เรื่อง ปัญหาทางสังคมของไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง 3) ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

งานวิจัยต่างประเทศ

Shakless (1985 อ้างถึงใน กนกวรรณ พิทยะภัทร์ 2556 : 82) ได้ศึกษาผลของการสอนเทคนิคการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มทดลองเช้า และกลุ่มทดลองบ่าย กลุ่มควบคุมบ่าย กลุ่มทดลองได้รับการสอนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ จำนวน 18 บทเรียน ๆ ละ 30 นาที ในขณะที่กลุ่ม

ควบคุมสอนตามหลักสูตรปกติ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองมีความสามารถในการแก้ปัญหา สูงที่สุด

Parnes and Meadows (1960. อ้างถึงใน จิราภรณ์ เป็งวงศ์ 2546 : 32) ได้ ทดลองใช้วิธีการระดมพลังสมองในการหาวิธีแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่าง ออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มทดลองฝึกการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์โดยใช้วิธีระดมสมองกลุ่ม ควบคุมฝึกการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์โดยไม่ใช้วิธีระดมพลังสมอง ผลการวิจัย พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม

Indiana Creative Problem Solving Initiative Blumberg Center (2003 : 45) ทำ การวิจัยเรื่องความสามารถในการแก้ปัญหา โดยให้นักเรียนเรียนรู้กระบวนการแก้ปัญหาอย่าง สร้างสรรค์ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนรู้กระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ มี ความสามารถในการแก้ปัญหาเพิ่มสูงขึ้น

จากงานวิจัยข้างต้นจะเห็นว่า การจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมให้กับผู้เรียน เปิด โอกาสให้เด็กได้เรียนรู้และแก้ปัญหาด้วยตนเองด้วยวิธีการที่หลากหลายมีผลทำให้ ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของผู้เรียนสูงขึ้นกว่าเดิม

ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย

ความหมายของทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย

Thomas MacIntyre (2003) กล่าวว่า ทักษะทางสังคมหมายถึง การติดต่อสื่อสาร การแก้ปัญหา การตัดสินใจ การจัดการเรื่องของตนเอง และความสามารถในการ สัมพันธ์ กับเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกัน ซึ่งยอมให้ใครเริ่มต้นหรือรักษาสัมพันธภาพทางสังคมใน ทางบวกกับคนอื่น ๆ ส่วนบวกพร่องหรือส่วนเกินในพฤติกรรมทางสังคม จะเกี่ยวข้องกับ การเรียน การสอน และบรรยากาศและการประสานเข้าด้วยกันอย่าง เหมาะสมในชั้นเรียน ความ สามารถทาง สังคมเกี่ยวข้องกับ การยอมรับของเพื่อนรุ่นราว คราวเดียวกัน และของคุณครู รวมทั้งความสำเร็จก่อนและหลังจบจากโรงเรียนแล้ว

Westwood(1977) ได้ให้ความหมายของทักษะทางสังคมว่า เป็นส่วนประกอบของ พฤติกรรมสำหรับบุคคล ซึ่งมีความสำคัญที่จะช่วยในการเริ่มมี ปฏิสัมพันธ์ทางบวกต่อผู้อื่น และผดุงรักษาซึ่งความสัมพันธ์นั้นไว้

กฤษฎา ทิพิไล(2555:9) ได้ให้ความหมายไว้ในทำนองเดียวกันว่า ทักษะทางสังคม เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะต่างๆเพื่อที่จะเข้าเป็นสมาชิกในสังคม โดยการแสดงพฤติกรรม ความรู้สึก มารยาท การใช้คำพูด ตลอดจนการปรับตัวให้เข้ากับบุคคลรอบข้าง และ สถานการณ์ต่างๆตามแบบแผน และกฎเกณฑ์ทางสังคมได้อย่างเหมาะสม

Riggio (1986:649) กล่าวว่า ทักษะทางสังคมจิตลักษณะส่วนตัวของบุคคลที่แสดงถึงความสามารถในการสื่อความกับผู้อื่น โดยผู้ที่มีทักษะทางสังคมสูงจะสื่อความได้ดีและชัดเจน ส่วนผู้ที่มีทักษะทางสังคมต่ำจะสื่อความได้ไม่ดีและไม่ชัดเจน โดยทักษะทางสังคมแบ่งได้เป็น 6 ด้าน คือ

1. การแสดงออกทางอารมณ์ (Emotional Expressivity) ความสามารถในการแสดงออกในการสื่อสารกับผู้อื่น โดยไม่ใช่ถ้อยคำ เป็นการสื่อสารด้วยอารมณ์ รวมทั้งการแสดงทัศนคติและการแสดงระหว่างบุคคลโดยไม่ใช่ถ้อยคำ

2. ความไวในการรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น (Emotional Sensitivity) ความสามารถในการรับรู้และแปลความหมายอารมณ์ของผู้อื่น โดยบุคคลนั้นไม่ต้องใช้คำพูด

3. การควบคุมอารมณ์ของตนเอง (Emotional Control) ความสามารถในการสกัดกั้นอารมณ์ของตนเอง เมื่อการควบคุมอารมณ์นั้นเป็นสิ่งจำเป็น หรือการแสดงอารมณ์ที่ไม่ใช่เป็นความรู้สึกที่แท้จริงของตนเอง

4. การแสดงออกทางสังคม (Social Expressivity) ความสามารถในการแสดงถ้อยคำหรือการสนทนากับผู้อื่นอย่างคล่องแคล่วและมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่นได้อย่างดี

5. ความไวในการรับรู้ทางสังคม (Social Sensitivity) ความสามารถในการเข้าใจข้อความของผู้อื่นพูด มีความรู้ทั่วไป เกี่ยวกับสถานการณ์ทางสังคม

6. การควบคุมทางสังคม (Social Control) ความสามารถในการแสดงบทบาททางสังคม มีทักษะในการแสดงตน และการแนะนำผู้อื่น

กัลยาณี อินตะสิน (2550 :25) กล่าวว่า ทักษะทางสังคม หมายถึง ความสามารถในการอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รู้จักรับผิดชอบ รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง รู้จักการปฏิบัติต่อผู้อื่น ได้รับการยอมรับจากสมาชิกในสังคมและสร้างประโยชน์ให้แก่สังคม

เพิ่มพร สุ่มมาตย์ (2555:55) ให้ความหมายว่า ทักษะทางสังคม หมายถึง ความสามารถในการเข้าสังคมได้อย่างมีความสุข ด้วยการเล่นร่วมกับเพื่อน การปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล

จากความหมายที่กล่าวมา ทักษะสังคม เป็นกลุ่มของทักษะต่าง ๆ ที่ใช้ในการปฏิสัมพันธ์ และการสื่อสารระหว่างกัน ในสังคม อันได้แก่ ทักษะการสื่อสาร การพูด การฟัง การทำงานร่วมกัน รวมทั้งความสามารถในการเข้าใจถึงสถานการณ์ที่หลากหลาย กฎกติกาต่าง ๆ ในสังคม ความสามารถในการรู้จักผู้อื่น และทักษะสังคมเป็นทักษะที่จำเป็นต้องได้รับการฝึกฝนอย่างเป็น ระบบเช่นเดียวกับทักษะอื่นๆ

ความสำคัญของทักษะทางสังคม

ทักษะทางสังคมมีความสำคัญอย่างมาก สังคมจะเป็นสุขได้นั้น ทุกคนในสังคมจะต้องได้รับการพัฒนาทักษะทางสังคมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ความสำคัญของทักษะทาง สังคมมีผู้กล่าวไว้ ดังนี้

Hargie and McCarTan (1986) กล่าวว่า ทักษะทางสังคมมีความสำคัญ 6 ประการ คือ

1. ทักษะทางสังคมเป็นพฤติกรรมที่มีจุดมุ่งหมายและต้องมีความตั้งใจ
2. ทักษะทางสังคมหมายถึงพฤติกรรมทางสังคมที่ผู้อื่นสามารถสังเกตได้
3. พฤติกรรมที่แสดงออกนั้นจะต้องเหมาะสมกับสถานการณ์
4. ทักษะทางสังคมจะต้องประกอบด้วยพฤติกรรมทางสังคมหลายๆด้าน อย่างที่มีความสัมพันธ์กัน เช่น การแสดงความรู้สึกความสนใจผู้อื่นอาจจะประกอบด้วยการยิ้ม การจ้องมอง และการใช้คำพูด เป็นต้น
5. ทักษะทางสังคมประกอบด้วยพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้
6. องค์ประกอบสุดท้ายของทักษะทางสังคม ซึ่งมีความสำคัญตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Albert Bandura(1986) (Bandura 's Social Learning Theory) ก็คือ

ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมของตนเอง และจะต้องรู้ว่าเมื่อไรควรจะพูด หรือจะทำอะไรซึ่งมีความสำคัญพอๆ กับการที่จะพูดว่าอย่างไร ความสามารถทางด้านความรู้ความเข้าใจของแต่ละคนนี้ จะมีอิทธิพลต่อ ความสามารถในการเรียนรู้ทักษะใหม่ๆด้วย

กระทรวงศึกษาธิการ(2544:90-91) ให้แนวคิดว่าทักษะทางสังคมทางสังคมมีความสำคัญทำให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะเพื่อนำไปแก้ปัญหาหรือพัฒนาในชีวิตประจำวัน เนื้อหาที่ต้องเรียนรู้คือ ความรู้พื้นฐานทักษะอาชีพ ทักษะการแก้ปัญหาและพัฒนาชีวิต และทักษะทางสังคม เพื่อการประสานสัมพันธ์และอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ซึ่งทักษะเหล่านี้ คือ ทักษะชีวิตที่ทุกคนต้องมี ต้องเรียนรู้ และเรียนรู้อยู่ทุกขณะของชีวิต

สุขุมล เกษมสุข (อ้างถึงใน อโนชา ธีรธำรง, 2550:11) กล่าวว่า ทักษะทางสังคมเป็นสิ่งที่จำเป็น เพราะมนุษย์ไม่สามารถอยู่ตามลำพังได้ ต้องมีเพื่อนมีกลุ่มสังคม ต้องดำรงชีวิตอยู่ร่วมกัน ตั้งแต่สังคมครอบครัวขยายออกไปเป็นสังคมใหญ่ ทุกกลุ่มสังคมต้องมีการติดต่อสัมพันธ์พึ่งพาอาศัยกัน จะต้องอาศัยทักษะทางสังคมทั้งสิ้น ทักษะทางสังคมมีความสำคัญ ดังนี้

1.ความสำคัญส่วนบุคคล ช่วยให้บุคคลมีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขยิ่งสภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปมาก ทักษะทางสังคมยังมีความจำเป็นมากเท่านั้น บุคคลต้องสามารถปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น สื่อความหมาย ทำงานร่วมกัน แก้ปัญหาตนเองและสังคมได้ สามารถปรับตัวได้ทุกสภาพแวดล้อม สิ่งเหล่านี้ช่วยให้มนุษย์ดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

2.ความสำคัญทางสังคม สังคมใดมีสมาชิกเป็นผู้มีทักษะทางสังคมดี รู้จัก เลี้ยสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีความคิดสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาสังคมที่ตนอยู่ สังคมนั้นย่อมเป็นสังคมที่สงบสุข มีความเจริญมั่นคง แต่ถ้าสังคมใดมีลักษณะตรงกันข้าม สมาชิกขาดทักษะทางสังคมสังคมนั้นย่อมมีปัญหาไม่สงบสุข และมีความเลื่อม นพรัดน์ นาสาลิงห์ (2551:17) กล่าวว่า ทักษะทางสังคมเป็นทักษะที่มีความสำคัญกับมนุษย์เป็นอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะเด็กหรือผู้ใหญ่ก็จำเป็นที่จะต้องปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ต้องดำรงชีวิตและทำงานร่วมกับผู้อื่นเสมอ ทักษะทางสังคมจะช่วยให้บุคคลดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และเมื่อบุคคลในสังคมสามารถดำรงชีวิตร่วมกันอย่างมีความสุข ก็จะทำให้สังคมนั้นเป็นสังคมที่น่าอยู่สงบสุข

Broman (1982 : 65 อ้างถึงใน กฤษฎาภรณ์ ทิพาโส,2555 :16)ได้กล่าวถึง ทักษะทางสังคมที่เด็กควรเรียนรู้ มีดังต่อไปนี้

- 1.สนทนาเกี่ยวกับเหตุการณ์เรื่องราว โดยใช้ศัพท์ที่ถูกต้อง
- 2.ได้ฝึกการควบคุมตนเอง เคารพตนเอง เชื่อมมั่นในตนเอง เป็นอิสระ รู้จักการแบ่งปันและมีมารยาทดี
- 3.แสดงความรู้สึกและอารมณ์ด้วยวิธีการที่เหมาะสม
- 4.แสดงบทบาทพฤติกรรมมนุษย์และการกระทำ โดยการใช้อุปกรณ์จำลอง
5. มีความรับผิดชอบการเป็นเจ้าของสมบัติของโรงเรียน
6. รู้จักขออนุญาตก่อนใช้สิ่งของหรือของผู้อื่น
- 7.มีความตั้งใจที่จะช่วยเหลือผู้อื่น
- 8.นั่งอยู่กับกลุ่มและมีส่วนร่วมในการวางแผน การเล่าเรื่องและอื่นๆ
- 9.พูดอย่างอิสระกับครูและเด็กอื่นๆ ในกลุ่มเล็กๆ อย่างไม่เป็นทางการ
- 10.ทำงานเสร็จก่อนเปลี่ยนไปทำกิจกรรมอย่างอื่น

- 11.ถามคำถามและมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่ม
- 12.มีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่นๆ ทุกวัน
- 13.แสดงความสนใจต่อสิ่งใหม่ๆหรือผู้คนใหม่ๆ
- 14.แสดงผลงานที่ตนเลือกทำด้วยความสมัครใจ
- 15.มีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม โดยไม่ข่มหรือแสดงอำนาจเหนือผู้อื่น
- 16.รู้จักทักทายแขกที่มาเยือน
- 17.รู้จักการรอคอย
- 18.ยอมรับคำติโดยไม่โกรธหรือเสียใจ

Thomas McIntyre (2003) กล่าวว่า ทักษะทางสังคมที่สำคัญมี 10 ประการ ดังนี้

1. **ความมุ่งมั่น** แรงผลักดันสู่ความสำเร็จที่ไม่หยุดหย่อนอาจเป็นเหมือนดาบสองคมได้ พ่อแม่หรือครูอาจารย์ไม่ควรหวังพึ่งการผลักดันลูกหรือนักเรียนไปตลอด โดยเฉพาะช่วงที่ลูกเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษา

วิธีการ: ส่งเสริมให้ลูกแสดงออกถึงความคิดเห็นที่ลูกมีหรือสิ่งที่เป็นแรงบันดาลใจของลูก อย่าเก็บไว้คนเดียว

2. **ระเบียบวินัย** ด้วยสื่อสังคมออนไลน์ที่มีรुकคืบอย่างมาในปัจจุบัน การมีระเบียบวินัยดูเหมือนจะเป็นเรื่องที่ทำไต่ยากสำหรับเด็กในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม การมีระเบียบวินัยในตนเองอยู่เสมอสามารถช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จในเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้

วิธีการ: ส่งเสริมให้ลูกเป็นคนมีระเบียบวินัยโดยให้ทำกิจกรรมที่สร้างระเบียบวินัยขึ้น เช่น เรียนเล่นดนตรี เป็นต้น

3. **ความพากเพียร** “ไม่มีอะไรไต่มาง่ายๆ” ไม่มีทางลัดสำหรับความสำเร็จของชีวิต และนักเรียนจำเป็นต้องเรียนรู้ให้มาก นั่นเป็นเพียงหนทางเดียวที่จะก้าวไปสู่จุดสูงสุดของชีวิต ซึ่งต้องมาจากความขยันหมั่นเพียรนั่นเอง

วิธีการ: สอนให้ลูกคุณเข้าใจว่าไม่มีอะไรไต่มาง่าย ๆ ตั้งแต่เขาอายุยังน้อย และลูกจะไต่รางวัลตอบแทนก็ต่อเมื่อเขาไต่ใช้ความพยายามแล้ว

4. **เข้าสังคม** ในชีวิตนี้คุณจะพบเจอกับผู้คนมากมายและคุณต้องการความช่วยเหลือจากผู้อื่นเพื่อหนทางสู่ความสำเร็จของคุณ การจะเป็นเช่นนั้นไต่คุณต้องทำให้พวกเขาชอบคุณเสียก่อน

วิธีการ: เข้าร่วมกิจกรรมหลักสูตรพิเศษต่าง ๆ ตั้งแต่อายุน้อย นักเรียนจะได้พบเจอกับผู้คนมากมายและจะพัฒนาทักษะที่จำเป็นต้องใช้ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม

5. **ความเป็นผู้นำ** ความเป็นผู้นำเป็นเรื่องของคุณภาพที่ตอนนี้นายจ้างจำนวนมากปรารถนา โรงเรียนเองก็มีการพัฒนาและมองหาความสามารถในการเป็นผู้นำในตัวนักเรียนเช่นกัน

วิธีการ: การเข้าร่วมกิจกรรมเสริมนอกห้องเรียนเป็นวิธีที่จะช่วยพัฒนาทักษะความเป็นผู้นำได้

6. **ความยืดหยุ่น** ไม่มีใครมีชีวิตที่สมบูรณ์แบบไปทุกอย่าง และทุกคนก็มีวันที่ผิดหวังด้วยกันทั้งนั้น สิ่งที่สำคัญคือ เราต้องมีความเข้มแข็งที่จะยืนขึ้นสู้อีกครั้งได้

วิธีการ: ตามที่สมาคมด้านจิตวิทยาของอเมริกากล่าวไว้ การปลูกฝังให้เด็กมีความสัมพันธ์ที่แนบแน่นกับเพื่อน ๆ และครอบครัวจะทำให้เขาได้รับการสนับสนุนที่ดี และเขาจะมีกำลังใจที่จะกลับมาต่อสู้กับสิ่งต่าง ๆ ได้อีกครั้ง หลังจากที่ต้องทุกข์กับเรื่องร้าย ๆ

7. **เป็นคนดี** ทำอย่างไรได้อย่างนั้น ถ้าคุณดีกับคนอื่น คนอื่นก็จะดีกับคุณเช่นกัน

วิธีการ: สอนให้ลูกคุณรู้จักผิดชอบชั่วดีตั้งแต่เขาอายุน้อย เมื่อโตขึ้นเขาจะมีเข็มทิศที่ช่วยชี้นำสิ่งผิดสิ่งถูก

8. **ความรับผิดชอบ** คนที่ประสบความสำเร็จมักเป็นคนที่มีความรับผิดชอบสูงมาก และหากนักเรียนขาดคุณสมบัติข้อนี้แล้ว พวกเขาจะไปได้ไม่ไกล

วิธีการ: จัดแบ่งภาระหน้าที่เบา ๆ ให้ลูกรับผิดชอบ เช่น ให้ลูกรับผิดชอบงานบ้าน ตั้งแต่อายุน้อย คุณให้เหมาะสมตามอายุของลูก เขาจะเรียนรู้ถึงความสำคัญของการรับผิดชอบงาน

9. **รู้จักให้อภัย** การให้อภัยเป็นเรื่องที่สำคัญ การนึกถึงเรื่องหมางใจไม่เพียงแต่ทำให้จิตใจน้อยลงแต่ยังทำให้คุณสูญเสียโอกาสหลายอย่างและทำให้คุณเป็นไม่มีความสุขในชีวิตด้วย

วิธีการ: สอนให้ลูกรู้จักให้อภัยและรู้จักลืม เพื่อให้เขาฝึกมีทัศนคติในด้านบวก

10. **รู้จักอดทน** “ช้า ๆ ได้พร้าเล่มงาม” คนที่รู้จักรอคอยมักได้สิ่งที่ดี นั่นจึงทำให้ความอดทนมีความสำคัญ การเป็นคนใจร้อนหรือขึ้น ๆ ลง ๆ อยู่ตลอดเวลา มักนำไปสู่การตัดสินใจที่ผิดพลาดได้

วิธีการ: สอนให้ลูกคุณรู้จักอดทนตั้งแต่เขายังอายุน้อย

จากความสำคัญของทักษะทางสังคมที่กล่าวมา สรุปว่า ทักษะทางสังคมนั้นมีความสำคัญ อย่างยิ่งในชีวิตและในสังคมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็ว ทักษะทางสังคมยิ่งมีความสำคัญมากขึ้น เพราะคนในสังคมต้องมีการปฏิสัมพันธ์

ร่วมกัน มีการสื่อสารทำงานร่วมกัน เมื่อทุกคนมีทักษะทางสังคมที่ดี ทำให้สมาชิกทุกคนในสังคมจะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและสังคมก็จะมีแต่ความสงบ

ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคม

มีนักการศึกษา ได้ศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมไว้ดังนี้

1.ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของ Piaget

Piaget (1969) ได้กล่าวว่า พัฒนาการเด็กในระยะปฐมวัยว่าเป็นวันที่เด็กจะเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคม โดยเด็กยังไม่เข้าใจว่า ความดี ความไม่ดี เป็นอย่างไร จึงยึดถือความพอใจของตนเองเป็นใหญ่(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2528:8)การจัดสิ่งแวดล้อมทั้งที่บ้านและโรงเรียนให้เด็กอย่างเหมาะสม ทำให้เด็กปรับตัวในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของ Erikson

Erikson (1997)กล่าวว่า บุคลิกภาพของมนุษย์จะพัฒนาได้ดีหรือไม่ ขึ้นอยู่กับประสบการณ์แต่ละช่วงอายุ ถ้าเด็กได้รับการตอบสนองอย่างเต็มที่ จะมีบุคลิกภาพและพร้อมที่จะพัฒนาขั้นต่อไป อย่างมีประสิทธิภาพ อีริกสันได้แบ่งระยะพัฒนาทางสังคมไว้ 8 ระยะ ในช่วงระยะปฐมวัย

1. ระยะความรู้สึกเชื่อมั่น (The Sense of Trust) อายุของระยะนี้อยู่ระหว่างหลังคลอดจนถึงอายุ 1 ปี ระยะนี้ถ้าเด็กมีความสบายและได้รับความรักความอบอุ่นจากแม่ในยามที่เขาต้องการ เด็กจะมีการปรับตัวที่ดี สามารถพัฒนาความรู้สึกไว้วางใจขึ้นได้ และในทางตรงข้าม ถ้าเด็กขาดความสุขทางกาย ขาดความรักอบอุ่น ก็จะเป็นผู้ที่ไม่สามารถควบคุม อารมณ์ตนเอง มีความกลัวและขาดความไว้วางใจผู้อื่น

2. ระยะต้องการทำหรือค้นหาด้วยตนเอง (The Sense of Autonomy) อายุของเด็กระยะนี้อยู่ระหว่าง 1 – 3 ปี เป็นระยะที่เด็กเริ่มฝึกการขับถ่าย ถ้าเด็กปฏิบัติได้ดีก็จะสามารถผ่านขั้นนี้ไปได้ด้วยดี เด็กจะเรียนรู้ในการรักษาความตั้งใจของตนเองและทำความตั้งใจให้เป็นจริง

3. ระยะการคิดริเริ่ม (The Sense of Initiative) อายุของเด็กระยะนี้อยู่ระหว่าง 3 – 6 ปี เด็กจะพยายามสร้างเอกลักษณ์ของตนเอง และสามารถแสดงความรู้สึกและพฤติกรรมที่เหมาะสมในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้ เด็กสามารถพัฒนาความร่วมมือและการเป็นผู้นำผู้ตามที่ดีได้ระยะนี้ หากเด็กเกิดความกลัว เด็กจะยึดผู้ใหญ่เป็นที่พึ่งตลอดเวลา ทำให้ความคิดจินตนาการและการพัฒนาทักษะทางสังคมถูกจำกัดไปด้วย

3.ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของ Havighurt's

Havighurt's(1953-1972) ได้รับอิทธิพลแนวความคิดจากอีริกสัน (Erikson) เกี่ยวกับลักษณะของการพัฒนาแต่ละช่วงวัยของชีวิตนั้นถ้าสิ่งที่เด็กทำในชีวิตประจำวันได้ในสิ่งที่เด็กทำในช่วงนั้น ๆ เด็กจะรู้สึกว่าคุณประสบความสำเร็จ แต่ถ้าบุคคลใดไม่ประสบความสำเร็จในงานนั้น จะมีผลต่อการปรับตัวได้เสนองานตามขั้นพัฒนาการทางสังคมในเด็กปฐมวัย คือ

1. เด็กสามารถมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความจริง สังคมและกายภาพ ซึ่งหมายถึง การที่เด็กมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งที่อยู่รอบตัว เช่น พ่อ แม่ โรงเรียน ครู และสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กต้องเกี่ยวข้องกับ

2. เด็กสามารถที่จะเรียนรู้ สร้างความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับพี่น้องและเพื่อนรวมทั้งชอบเลียนแบบบุคคลอื่น

3. เด็กสามารถที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ถูกกับสิ่งที่ผิดและเริ่มมีพัฒนาการทางจริยธรรม

3. พัฒนาการทางด้านสังคมตามแนวความคิดของ Alfred Adler(1956) ศึกษาแนวความคิดตามทฤษฎีของ ฟรอยด์ (1856-1939) แต่ก็มีบางเรื่องที่ไม่เห็นด้วย เช่น บุคคลใดก็ตามที่มีความรู้สึกว่าตนได้“ขาด”ในสิ่งใด ก็จะต้องมีการเติม “เต็ม” ในสิ่งที่ตนขาดให้เต็มและ แอดเลอร์ก็มีความเชื่อว่า ปัจจัยที่ได้รับจากสังคมจะมี ความสำคัญมากกว่าแรงขับทางเพศ เพราะสังคมจะมีส่วนสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของแต่ละ คน แนวความคิดนี้ ชื่อ Individual Psychology มีหลักการสำคัญดังนี้

3.1 การเข้าร่วมสังคม(Social) การอยู่ร่วม ในสังคม จำเป็นจะต้องมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การเข้าร่วมสังคมของมนุษย์เริ่มต้น จากครอบครัวเป็นอันดับแรก ครอบครัวจึงมี ส่วนสำคัญในการสร้าง การเข้าร่วมสังคม ของเด็ก แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 อายุ 1-3 ขวบ เป็นช่วงที่เด็กมีความยุ่งยากใจเกี่ยวกับตนเอง เพราะเด็กไม่สามารถช่วยตัวเองได้ จะต้องพึ่งพาผู้อื่น บางครั้งก็ก่อให้เกิดความวุ่นวายกับผู้อื่น เช่น กิน ด้วยตนเอง ไม่ได้ต้องพึ่งผู้ใหญ่ บางครั้งสื่อความหมายไม่ถูกต้อง ทำให้เกิดปมด้อย ทำให้เด็ก ไม่ยอมอยู่หนึ่ง พยายามทำความเข้าใจกับผู้อื่นและลบปมด้อยของตนเองออกไป 13 ระยะที่ 2 อายุประมาณ 4-5 ขวบ เด็กเริ่มมีความคิดและความคาดหวังเกิดขึ้น เกิดจากการเชื่อมโยงประสบการณ์ที่ผ่านมาเข้าด้วยกัน และมีการแสดงออกตามความคาดหวัง นั้น การแสดงออกของเด็กวัยนี้ มีส่วนช่วยในการตั้งเป้าหมายในชีวิตอนาคตได้

3.2 การมีปมด้อย(Sense of Inferiority) ปมด้อยเป็นความรู้สึกส่วนลึกของจิตใจเด็ก ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้เด็กมีพฤติกรรมเพื่อ ไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ ปมด้อยมี 2 ลักษณะ คือ

3.2.1 ปมด้อยทางด้านร่างกาย อาจติดตัวมาตั้งแต่กำเนิดหรืออาจเกิดภายหลังการคลอด ก็ได้ เป็นลักษณะที่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน ผู้ที่มีปมด้อยทางด้านร่างกาย เช่น จมูกแหว่ง แขน ขาด้วน ฯลฯ จะชดเชยโดยสร้างปมเด่นขึ้นมา เช่น ไม่มีเท้าก็เอาอวัยวะส่วนที่เหลือจาก เท้านั้นเล่น

เครื่องดนตรีหรือกลอง หรือบางครั้งร่างกายอาจสร้างปมเด่นให้มีประสิทธิภาพเพิ่มเป็น 2 เท่า เช่น ตาบอด แต่การได้ยินจะดีเพิ่มขึ้น 2 เท่า

3.3.2 ปมค้อยทางด้านสังคม ลักษณะสังคมและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อเด็ก ทำให้เด็กมีความกังวลใจ ตึงเครียด ร่าเริง ฯลฯ ได้ตลอดเวลา ปมค้อยทางด้านสังคมจะมีผลต่อตัวเด็ก มากที่สุด จะเป็นผลมาจากครอบครัวของเด็ก ดังนี้

1.ลำดับการเกิด มีผลต่อความรู้สึกเป็นปมค้อย เช่น ลูกคนโตจะเป็นลูกที่พ่อแม่ชื่นชม ให้ความรัก เป็นพิเศษ แต่เมื่อมีน้อง ความที่เคยเป็นที่หนึ่ง ก็ ไม่ได้เป็นที่หนึ่งต่อไป หากพ่อแม่ให้ความสนใจในตัวน้องมากกว่า ก็จะทำให้ลูกคนโตรู้สึกมีปมค้อย และพยายามเรียกร้องความสนใจของพ่อแม่โดยมี พฤติกรรมถดถอย เช่น ปัสสาวะรดที่นอน เป็นต้น ฉะนั้นลำดับการเกิดไม่ว่าจะเป็นลูกคนโต คนกลาง คนสุดท้อง หรือลูกคนเดียวของพ่อแม่ ย่อมมีความรู้สึกที่เป็นปมค้อยแตกต่างกันออกไป

2.บรรยากาศภายในครอบครัว หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่าง พ่อแม่ -ลูก พี่น้อง ภายในครอบครัว ฯลฯ บรรยากาศภายในครอบครัวควรเป็นบรรยากาศที่ราบรื่น เพราะจะ ช่วยสร้างเจตคติ ค่านิยม การมองโลกในแง่ดีของเด็ก แต่ถ้าบรรยากาศในครอบครัวของเด็ก ไม่มีความราบรื่น มีการทะเลาะเบาะแว้งกันบางครั้ง จะทำให้เด็กมีลักษณะที่ไม่ดี บางครั้ง อาจจะมองโลกในแง่ร้ายก็เป็นได้

3.ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบต่างๆ เช่น การให้ความรักมากเกินไป ควบคุมมากเกินไป ไม่ได้ให้ความสนใจเลย หรืออาจมีการเลี้ยงดูที่จริงแต่ไม่ยอมรับหรือเกลียดชังลูก ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบต่างๆมีผลต่อการแสดงพฤติกรรมของเด็กทั้งสิ้น เช่น เลี้ยงดู แบบให้ความรักมากเกินไป อาจแสดงออกโดยการสัมผัสและให้ความใกล้ชิดทางร่างกายหรือ มีความรู้สึกว่าคุณเป็นเด็กอยู่เสมอ ทำให้พ่อแม่ต้องตัดสินใจหรือให้ความช่วยเหลือลูกในทุก กรณี ผลคือ เด็กไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ เข้ากับเพื่อนฝูงไม่ได้ ไม่มีความสุข รู้สึกโดด เดี่ยว อ้างว้าง ชอบทำงานคนเดียว บางครั้งเรียกร้องความสนใจจากผู้อื่นด้วยการเจ็บป่วย ทางร่างกาย อ่อนเพลีย ฯลฯ

4.ความไม่เสมอภาคทางเพศ ทำให้เด็กมีปมค้อยแตกต่างกันไปในแต่ละสังคม บางครั้งให้ความสนอกกับเพศชายมาก จนทำให้เพศหญิง มีความรู้สึกที่เป็นปมค้อย หรือสังคมที่ คาดหวังเพศชายต้องเป็นผู้นำ มีความเข้มแข็ง กล้าหาญ มีความเชื่อมั่นในตนเอง หรือมี ลักษณะสมเป็นเพศชาย ทำให้เด็กชายอาจไม่ มีความมั่นใจเกิดเป็นปมค้อยว่าตนไม่มี ลักษณะที่สมความเป็นชาย และเพศหญิงก็อาจเกิดปมค้อยได้มาก ถ้าคิดว่า บทบาทความ เหมาะสมทางเพศของตนยังไม่สมบูรณ์

3.3 วิธีชีวิตในสังคม (Style of Life) วิธีชีวิตของเด็กในสังคมจะเป็นวิถีทางที่ช่วยลด ปมค้อยของตนเอง มาจากแรงผลักดัน 2 ประการ คือ

3.3.1 แรงขับภายในร่างกายของตน เป็นสิ่งที่ได้รับมาจากบรรพบุรุษ เช่น เด็กที่มีระดับสติปัญญาสูงจะสามารถเรียนรู้ได้รวดเร็ว ทำให้วิถีชีวิตของเด็กที่มีสติปัญญาสูงย่อมแตกต่างไปจากเด็กที่มีสติปัญญาต่ำ

3.3.2 อิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมภายนอก เป็นประสบการณ์ที่เด็กได้รับมาตั้งแต่แรกคลอด ประสบการณ์ดังกล่าวจะเป็นตัวหล่อหลอมหรือส่งเสริมให้เด็กมีวิถีชีวิตสังคม มีพฤติกรรมแสดงออกมาตามประสบการณ์ที่ได้รับมาทั้งสิ้น

3.3.3 เป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายในชีวิต (Goal) เป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายในชีวิตของเด็กเป็นลักษณะ การทำงานที่ผสมผสานกันระหว่างแรงขับภายในและ อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมภายนอก การตั้งจุดมุ่งหมายในชีวิตย่อมแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับความพอใจของ เด็กแต่ละคน เป็นสำคัญ ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมตามแนวความคิดของแอคเลอร์เน้นว่า เมื่อเกิด ความรู้สึกมีปมด้อย บุคคลจะพยายามตั้งเป้าหมายในชีวิตด้วยการกระทำทุกวิถีทางเพื่อ เอาชนะปมด้อยและสร้างปมเด่นขึ้นมา การดำเนินชีวิตของเด็กในสังคม จึงมีการดำเนินไป ตามวิถีทางชีวิตของแต่ละคนนั่นเอง

5. ทฤษฎีพัฒนาการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างบุคคล (Social Inter Personal Theory)

Sullivan (1892-1949) ได้กล่าวว่า เด็กปฐมวัยเป็นระยะที่เด็กได้พัฒนาทักษะการเคลื่อนไหว และทักษะทางภาษา ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้อย่างอิสระกว้างขวางมากขึ้น เด็ก เรียนรู้ทิศทางของวัฒนธรรมที่เขามีส่วนร่วมอยู่ เมื่อเขามีวุฒิภาวะพอที่จะใช้ภาษาในการ ติดต่อสื่อสาร เขาก็จะเรียนรู้วิธีการที่จะปฏิบัติกับบุคคลอื่น เพื่อที่จะทำให้ตนเองรู้สึกมั่นคง ปลอดภัย เด็กเริ่มรู้สึกถึงสิ่งที่ทำให้เขารู้สึกกังวลและสามารถจัดการความวิตกกังวลนั้นได้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2536 : 11) ได้กำหนดพัฒนาการออกเป็น 6 ชั้น แต่ในที่นี้จะกล่าวเฉพาะ 2 ระยะที่เกี่ยวกับเด็กปฐมวัยเท่านั้น ดังนี้

1. วัยเด็กเล็ก (Childhood) อายุ 2-4 ปีเป็นระยะที่เด็กพัฒนาการเคลื่อนไหว และทักษะทางภาษา ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้อย่างอิสระ และกว้างขวางมากขึ้น เด็กจะเรียนรู้ถึงวัฒนธรรมที่เขามีส่วนร่วมอยู่ เมื่อเด็กมีวุฒิภาวะพอที่จะใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสาร เขาก็จะเรียนรู้วิธีการที่จะปฏิบัติกับบุคคลอื่น เพื่อที่จะทำให้ตนเองรู้สึกมั่นคงปลอดภัย เด็กเริ่มรู้ถึงสิ่งที่ทำให้เขารู้สึกวิตกกังวล และสามารถกำจัดความวิตกกังวลนั้นได้

2. วัยเข้าโรงเรียน (Juvenile Era) อายุ 4-11 ปี ระยะนี้เด็กเริ่มรู้จักตนเอง และเห็นสิ่งต่างๆ แตกต่างไปจากคนอื่น และมีความสัมพันธ์ผู้อื่นนอกเหนือจากพ่อ แม่ ผู้ปกครอง ทำให้เด็กรู้จักสถานภาพความเป็นตัวตนของเขา จากความสัมพันธ์ที่เขามีส่วนร่วมอยู่ (พัชรี ผลโยธิน & 2542)

จากทฤษฎีที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการทางสังคมที่ดีและมีบุคลิกภาพด้านความประพฤติ ความรู้สึกที่แสดงออกในสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ อย่างเหมาะสม รู้จักสร้างความร่วมมือและเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีได้ เด็กจะพยายามสร้างเอกลักษณ์ของตนเอง และรู้ว่าตนเองต่างจากบุคคลอื่น จากการศึกษาปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม การเลียนแบบและการเรียนรู้สร้างความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับพ่อแม่ พี่น้องและบุคคลอื่น ๆ ดังนั้นการส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัยต้องสอดคล้องกับขั้นพัฒนาการตามวัยของเด็ก แล้วสามารถส่งเสริมให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครูด้วยกิจกรรมที่ทำให้เด็กเกิดการร่วมมือกันในรูปแบบที่เหมาะสมจะทำให้เด็กเกิดพัฒนาการทางสังคมที่ดี และสามารถส่งเสริมในขั้นต่อไป ทำให้เด็กสามารถพัฒนาและแสดงออกต่อผู้อื่น ได้อย่างเหมาะสม นำมาสู่การปรับตัวเข้าสู่สังคมอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข

ลักษณะพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

เด็กปฐมวัย เป็นวัยที่เริ่มพัฒนาความสามารถในการเข้าสังคม เพราะเด็กวัยนี้สามารถใช้ภาษาในการติดต่อและสื่อความหมายได้ดีขึ้น จึงสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคมได้ ดังที่ SeefeldtZ(1980 : 7-11) ได้อธิบายถึงลักษณะพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ดังนี้

1. ลักษณะทางสังคมของเด็กวัย 3 ปี เป็นวัยแห่งการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง เด็กจะเห็นว่าตนเองสำคัญที่สุด มีความสุขที่จะเล่นคนเดียว แต่ก็ชอบที่นั่งเล่นอยู่ข้างๆผู้อื่น ไม่เล่นเป็นกลุ่มหรือเล่นร่วมกับผู้อื่น ไม่แบ่งปัน วัยนี้ยังไม่มียุติเพื่อนที่ชอบเป็นพิเศษ และเล่นกับเด็กที่มาอยู่ใกล้ๆเท่านั้น

2. ลักษณะทางสังคมของเด็กวัย 4 ปี เด็กวัยนี้จะเริ่มสนใจผู้อื่นมากขึ้น เด็กจะเริ่มเล่น กับผู้อื่นบ้างในบางสถานการณ์ ชอบเล่นบทบาทสมมติ และเลียนแบบชีวิตในครอบครัว ซึ่งพบเห็น ในชีวิตประจำวัน โดยทั่วไปเด็กยังมีลักษณะที่แสดงถึงความก้าวร้าวทางกายเอะอะ ไม่ระมัดระวัง เกรและยังมีลักษณะของการเป็นนาย ขณะเดียวกันเด็กจะเริ่มเป็นผู้ช่วยที่ดี มีท่าทีแสดงความเป็นมิตร เริ่มรู้จักการแลกเปลี่ยน การรอคอย เริ่มแบ่งปัน

3. ลักษณะทางสังคมของเด็กวัย 5 ปี เด็กวัยนี้มีความเป็นมิตรมากขึ้น มีความกระตือรือร้นที่จะช่วยเหลือผู้อื่น เริ่มเข้ากลุ่มอื่นใหญ่ขึ้นจาก 2 คน เป็น 5 คน เริ่มมีเพื่อนที่ถูกใจเป็นพิเศษ ชอบเล่นละครสมมติ เล่นเลียนแบบ เล่นละครใบ้ การทะเลาะกับเพื่อนลดน้อยลง เพราะเริ่มเข้าใจและยอมรับความสำคัญของผู้อื่น เป็นระยะที่เริ่มจะมีความเห็นคล้อยตามผู้อื่น และเริ่มมีความรู้สึกไม่พอใจถ้าเพื่อนในกลุ่มไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของกลุ่ม

4. ลักษณะทางสังคมของเด็กวัย 6 ปี เด็กวัยนี้เป็นวัยที่เริ่มมีการประสานสัมพันธ์กับผู้อื่นเล่นเป็นกลุ่ม และมักจะมีเพื่อนเพศเดียวกัน เริ่มรู้สึกกังวลเกี่ยวกับสังคมภายในกลุ่มของตนเองมีเพื่อนรักเป็นพิเศษเพียงคนเดียว ในการเล่นยังชอบแสดงเป็นคนเด่น เล่นรุนแรง พยายามที่จะเป็นที่หนึ่ง ในการเล่น

ต้องการเป็นผู้นำ และถ้าหากการเล่นนั้นมีกฎเกณฑ์ที่ยากเกินกว่าความสามารถของตน ก็จะพยายามปรับกฎนั้นให้มาเป็นประโยชน์กับตน

Piaget(1969) นักจิตวิทยาากลุ่มที่เน้นความรู้ความเข้าใจ (Cognitive) กล่าวว่า เด็ก 3-5 ขวบ

3.1 เด็กวัยนี้จะมีเพื่อนน้อย และมักจะเปลี่ยนเพื่อนเสมอ เพราะสังคมของเด็กวัยอนุบาลไม่แน่นอน และกลุ่มเพื่อนก็มักจะเป็นกลุ่มเด็กเล็ก ๆ 2-3 คน

3.2 เด็ก 3 ขวบ จะรู้จักเสียสละของบางอย่าง เพื่อให้ได้สิ่งอื่นที่ตนพอใจมาแทน

3.3 เด็กวัยนี้จะเล่นรวมกันทั้งสองเพศอย่างสนุกสนาน แต่ก็มักมีเด็กบางคนหรือบางกลุ่มที่เล่นแยกพวก ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากสาเหตุที่เด็กผู้ชายชอบแกล้งและรังแกเด็กผู้หญิง

3.4 เด็กวัยนี้แม้จะมีการทะเลาะกันบ่อย แต่เด็กจะคืนดีกันในระยะเวลาต่อมา เพราะเด็กลืมน่าย พ่อแม่หรือครูไม่ควรเข้าไปเกี่ยวข้อง นอกจากการทะเลาะนั้นรุนแรงเกินไป

3.5 เด็กวัย 4 ขวบ จะช่างพูด ชอบอ้างหลักฐาน ชอบพูดยกตน ข่มท่าน เช่น “ผมวิ่งเก่งกว่าเธอ” “ผมทำสำเร็จก่อนเธอ” ฯลฯ

3.6 เด็กวัย 5 ขวบ จะทำสิ่งง่าย ๆ ได้ตามความสามารถ ทำตามผู้ใหญ่ได้ง่าย ไม่ดื้อดึงและมีความรับผิดชอบมากขึ้น สามารถปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมได้ มีความละเอียดใจ และการเข้าใจถึงการเลื่อมเสียชื่อเสียงจึงสามารถคบกับเพื่อนได้ดีขึ้น

3.7 เด็กวัยนี้จะสนุกสนานอยู่กับการเล่นละคร เพราะเด็กวัยนี้มีจินตนาการกว้างขวาง เรื่องที่เล่นอาจคิดขึ้นเองง่าย หรือเลียนแบบโทรทัศน์ ผู้ปกครองควรเอาใจใส่เด็กดูรายการโทรทัศน์ที่เหมาะสม

พรรณิ ชูทัย เจนจิต (2537 : 157-158) ได้กล่าวว่า เด็กในช่วงอายุนี้ เรียนรู้ที่จะติดต่อกับคนอื่น ๆ นอกบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อนวัยเดียวกันและเด็กเริ่มเรียนรู้ที่จะปรับตัวเข้ากับเพื่อน ๆ ลักษณะความต้องการทางสังคมของเด็กปฐมวัยมีดังนี้

1. เด็กเริ่มมีความต้องการที่จะสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนในวัยเดียวกัน และมีเพื่อนเพียง 1 - 2 คน และเป็นเพศเดียวกัน แต่ถึงอย่างไรเด็กมักมีสังคมไม่แน่นอน สามารถเล่นกับเพื่อนส่วนใหญ่ในชั้นด้วยความเต็มใจ

2. มีความต้องการที่จะเล่นกับเพื่อนกลุ่มเล็ก ๆ และเปลี่ยนกลุ่มบ่อย ๆ การเล่นเป็นไปในลักษณะต่างคนต่างเล่น แม้ว่าจะอยู่ในกลุ่มเดียวกันก็ตาม

3. มีการทะเลาะเบาะแว้งกันบ่อย ๆ แต่เป็นช่วงระยะเวลาสั้น ๆ เด็กมักจะลืมน่าย

4. เด็กมีความต้องการที่จะแสดงออกและจะสนุกสนานกับการเล่นละคร ซึ่งเขาอาจแต่งขึ้นเอง หรือเลียนแบบรายการโทรทัศน์

5. เด็กชายและเด็กหญิง มีความสนใจคล้ายกัน และยังไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาททางเพศ

6. เด็กต้องการเป็นที่ยอมรับของผู้ใหญ่และกลุ่มเพื่อน ต่างจากวัยทารกซึ่งกลัวคนแปลกหน้ากระบวนการที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมทางสังคม จะเกิดขึ้นโดยผ่าน 3 กระบวนการคือ

1. การเร้าทางสังคม หมายถึง “บุคคล” ที่มีอิทธิพล ซึ่ง “เพียงแต่บุคคลอื่นปรากฏกายเท่านั้นจะมีผลต่อพฤติกรรมของสังคม” จะเห็นว่า คนไข้เมื่อได้ฟังคำพูดของนายแพทย์ที่ปลอบใจ ก็จะทำให้มีกำลังใจในการต่อสู้กับอาการเจ็บป่วยจากที่เคยเบื่อหน่ายในชีวิต ก็ชยันปฏิบัติตนตามที่หมคนแนะนำ

2. การเสริมแรงทางสังคม แรงเสริม แบ่งเป็นแรงเสริมปฐมภูมิ และแรงเสริมทุติยภูมิ แรงเสริมปฐมภูมิ เป็นแรงเสริมที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต อันได้แก่ปัจจัย 4 หรือ สิ่งที่จะนำมาซึ่งปัจจัย 4 คือ เงิน แรงเสริมทุติยภูมิ เช่นการที่บุคคลให้การยอมรับ ทักทาย ให้ความสนใจ

3. การประเมินผลทางสังคม การแสดงพฤติกรรมทางสังคม เป็นการกระทำที่มีการตัดสินใจด้วยการหาข้อมูลทุกครั้ง บุคคลรอบข้างคือแหล่งข้อมูลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ มนุษย์จะใช้การสังเกตพฤติกรรมของผู้อื่น เมื่อตอนเกิดความไม่แน่ใจว่าควรแสดงพฤติกรรมอย่างไรออกมา

Morrison and Macintyre (1975 : 21) ให้ความหมายพฤติกรรมทางสังคมว่า เป็นพฤติกรรมที่คนเรากระทำออกไป โดยมีสาเหตุจากผู้อื่น หรือพฤติกรรมของเราเองที่ส่งผลกระทบต่อผู้อื่น เช่น บรรยากาศการเรียน การสอนเคร่งเครียดทำให้ผู้เรียนเกิดความเครียดตามไปด้วย Getzela and Thanlen ใน Morrison and Macintyre(1975: 21) Personality Need - disposition Behavior Personal Dimension รูปที่ 1 แสดงการเกิดพฤติกรรมทางสังคม พฤติกรรมทางสังคม เกิดขึ้นตามรูป ซึ่งมีตัวแปรหลัก 2 ประเภท คือ 1. มิติทางสังคม (Normative Dimension) ประกอบด้วยตัวแปรในมิติที่เกี่ยวข้องกับ สังคม คือ สถาบัน (Institution) บทบาท (Role) และความคาดหวัง (Expectation) 2. มิติส่วนบุคคล (Personal Dimension) ประกอบด้วยตัวแปรในมิติที่เกี่ยวข้องภายใน ตัวบุคคล คือ บุคคล (Individual) บุคลิกภาพ (Personality) และอารมณ์ (Need - disposition) มิติทั้ง 2 ประกอบด้วยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลในการกำหนดพฤติกรรมใน ระบบสังคม ถ้าระบบสังคม คือ ครอบครัว ครอบครัวก็คือสถาบัน ซึ่งมีหน้าที่อบรม สั่งสอน ฝึกฝน ให้สมาชิกในครอบครัว ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมส่วนรวมได้ แต่ละคนในครอบครัวต่างมีหน้าที่ ตำแหน่ง สถานภาพที่ต้องแสดง เช่น บทบาทการเป็นพ่อ แม่ พี่ น้อง ลูก หรือหลาน

จากลักษณะของพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย พ่อแม่เป็นบุคคลที่สำคัญต่อเด็กอย่างมาก เด็กสนใจการเลียนแบบพ่อแม่ตามเพศของตน ครูควรให้ความรู้และสร้างความเข้าใจกับพ่อแม่ เพื่อให้พ่อแม่นำผลการศึกษาไปพัฒนาครอบครัวการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัย ต้องเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กเกิดทักษะทางสังคม โดยให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นรอบตัว เด็กจะได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกัน การช่วยเหลือกัน การทำกิจกรรมเป็นกลุ่มทำให้เด็กได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันและกัน ทำให้ดำเนินงานสำเร็จได้ด้วยดี ทำให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยตนเองจากการปฏิบัติ โดยมีครูเป็นผู้กระตุ้นชักนำ โดยการจัดประสบการณ์และจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม จะเป็นการเอื้อต่อการพัฒนาทุกด้านอย่างเป็นระบบ รวมทั้งพฤติกรรมด้านสังคม อันจะนำมาสู่การแสดงพฤติกรรมอย่างเหมาะสม

การเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย

Albert Bandura (1986) กล่าวว่า การเรียนรู้ของมนุษย์นั้นเกิดจากพฤติกรรมบุคคลนั้นมีการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) อย่างต่อเนื่องระหว่างบุคคลนั้น (Person) และสิ่งแวดล้อม (Environment) ซึ่งทฤษฎีนี้เน้นบุคคลเกิดการเรียนรู้โดยการให้ตัวแบบ (Learning Through Modeling) โดยผู้เรียนจะเลียนแบบจากตัวแบบ และการเลียนแบบนี้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยการสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบ การสังเกตการณ์ตอบสนองและปฏิบัติต่าง ๆ ของตัวแบบ สภาพแวดล้อมของตัวแบบ ผลการกระทำ คำบอกเล่า และความน่าเชื่อถือของตัวแบบได้ การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยจึงเกิดขึ้นได้ ซึ่งกระบวนการต่าง ๆ ของการเลียนแบบของเด็กประกอบด้วย 4 กระบวนการ คือ

1. กระบวนการดึงดูดความสนใจ (Attentional Process) กิจกรรมการเรียนรู้ที่เด็กได้สังเกตตัวแบบ และตัวแบบนั้นดึงดูดให้เด็กสนใจที่จะเลียนแบบ ควรเป็นพฤติกรรมง่าย ๆ ไม่สลับซับซ้อนง่ายต่อการเอาใจใส่ของเด็กที่เกิดการเลียนแบบและเกิดการเรียนรู้

2. กระบวนการคงไว้ (Retention Process) คือ กระบวนการบันทึกหรือเก็บเป็นความจำ การที่เด็กจะต้องมีความแม่นยำในการบันทึกสิ่งที่ได้เห็นหรือได้ยินเก็บเป็นความจำ ทั้งนี้ เด็กดึงข้อมูลที่ได้จากตัวแบบออกมาใช้กระทำตามโอกาสที่เหมาะสม เด็กที่มีอายุมากกว่าจะเรียนรู้จากการสังเกตการณ์กระทำที่ฉลาดของบุคคลอื่น ๆ ได้มากกว่า โดยประมวลไว้ในลักษณะของภาพพจน์ (Imaginal Coding) และในลักษณะของภาษา (Verbal Coding) และเด็กโตขึ้นนำประสบการณ์และสัญลักษณ์ต่าง ๆ มาเชื่อมโยงและต่อมาจะใช้การเรียนรู้มีเทคนิคที่นำมาช่วยเหลือความจำ คือ การท่องจำ การทบทวน หรือการฝึกหัด และการรวบรวมสิ่งที่เกี่ยวข้องกันในเหตุการณ์ ซึ่งจะช่วยให้เขาได้เก็บสะสมความรู้ไว้ในระดับซึ่งสามารถนำมาใช้ได้เมื่อต้องการ

3. กระบวนการแสดงออก (Motor Reproduction Process) คือ การแสดงผลการเรียนรู้ด้วยการกระทำ คือ การที่เด็กเกิดผลสำเร็จในการเรียนรู้จากตัวแบบต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความแม่นยำ เด็กจะต้องแสดงพฤติกรรมได้จากการเรียนรู้ด้วยการเคลื่อนไหวออกมา เป็นการกระทำออกมาในรูปแบบของการใช้กล้ามเนื้อความรู้สึกด้วยการกระทำครั้งแรกไม่สมบูรณ์ ดังนั้น เด็กจำเป็นต้องลองทำหลาย ๆ ครั้ง เพื่อให้ได้ลักษณะพฤติกรรมที่ต้องการ แล้วเขาก็จะได้รับทราบผลของการกระทำจากประสบการณ์เหล่านั้น เพื่อนำมาแก้ไขพฤติกรรมที่ยังไม่เข้ารูปเข้ารอย สิ่งนี้จะทำให้เกิดพัฒนาการในการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เด็กที่มีอายุมากกว่าจะมีกล้ามเนื้อที่แข็งแรงและสามารถควบคุมได้ดีกว่าเด็กที่มีอายุน้อยกว่า

4. กระบวนการจูงใจ (Motivational Process) คือ กระบวนการเสริมแรงให้กับเด็กเพื่อแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบได้ถูกต้อง โดยเด็กเกิดการเรียนรู้จากการเรียนรู้จากการเลียนแบบตัวแบบที่จะมาจากบุคคลที่มีชื่อเสียงมากกว่าบุคคลที่ไม่มีชื่อเสียง จากการเลียนแบบตัวแบบที่มาจากบุคคลที่เป็นเพศเดียวกับเด็กมากกว่าจะเป็นเพศตรงข้ามกัน จากการเลียนแบบตัวแบบที่เป็นรางวัล เช่น เงิน ชื่อเสียง สถานภาพทางเศรษฐกิจสูง จากพฤติกรรมของบุคคลที่ถูกลงโทษ มีแนวโน้มที่จะไม่ถูกนำมาเลียนแบบ และจากการที่เด็กได้รับอิทธิพลจากตัวแบบที่มีความคล้ายคลึงกับเด็ก ได้แก่ อายุ หรือสถานภาพทางสังคม

แนวคิดของเบนดูรา เน้นพฤติกรรมใด ๆ ก็ตามสามารถปรับหรือเปลี่ยนได้ตามหลักการเรียนรู้ เป็นการกระตุ้นเด็ก มีการเรียนรู้พัฒนาการทางด้านสังคม โดยใช้การสังเกตตัวแบบที่เด็กเห็น เด็กมีระดับการเรียนรู้แล้ว เด็กจะมีทางเลือกใหม่ ๆ เพิ่มมากขึ้น เพื่อเก็บสะสมพฤติกรรมที่เป็นไปได้เอาไว้ และยิ่งกว่านั้นตัวแปรจะช่วยให้เขาเลือกสถานการณ์ที่ดีที่สุดไว้ใช้ปฏิบัติต่อไป

สิริมา วิทยุอนันตพงษ์ (อ้างถึงใน กฤษณาภรณ์ ทิพโส, 2555:9) กล่าวว่า การเรียนรู้ของมนุษย์เกิดจากพฤติกรรมของบุคคลนั้น มีปฏิสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อม ซึ่งทฤษฎีนี้ เน้นบุคคลเกิดการเรียนรู้โดยการให้ตัวแบบ (Learning Through Modeling) โดยผู้เรียนจะทำการลอกเลียนแบบจากตัวแบบ การเรียนรู้ดังกล่าวนี้ เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยการสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบ ผลการกระทำ คำบอกเล่า และความน่าเชื่อถือของตัวแบบได้ ซึ่งกระบวนการต่างๆของการเลียนแบบของเด็กประกอบด้วย 4 กระบวนการ คือ กระบวนการดึงดูดความสนใจ (Attention Process) คือกิจกรรมการเรียนรู้ที่เด็กสังเกตตัวแบบ และตัวแบบนั้นดึงดูดใจให้เด็กสนใจที่เลียนแบบควรเป็นพฤติกรรมง่ายๆ ไม่สลับซับซ้อนง่ายต่อการเอาใจใส่ของเด็กที่เกิดการเลียนแบบและเกิดการเรียนรู้ เช่น กระบวนการคงไว้ (Retention Process) คือกระบวนการบันทึกหรือเก็บเป็นความจำ การที่เด็กจะต้องมีความแม่นยำ ในการบันทึกสิ่ง

ที่ได้เห็นหรือได้ยินเก็บเป็นความจำ ทั้งนี้เด็กดึงข้อมูลที่ได้จากตัวแบบออกมาใช้กระทำตามโอกาสที่เหมาะสม เด็กที่มีอายุมากกว่าจะเรียนรู้จากการสังเกตการกระทำที่ฉลาดของบุคคลอื่นๆ ได้มากกว่า โดยประมวลไว้ในลักษณะของภาพพจน์ (Imaginal Coding) และในลักษณะของภาษา (Verbal Coding) และเด็กโตขึ้นนำประสบการณ์ และสัญลักษณ์ต่างๆ มาเชื่อมโยงและต่อมาจะ ใช้การเรียนรู้ มีเทคนิคที่นำมาช่วยเหลือความจำ คือ การท่องจำ การทบทวน หรือการฝึกหัดคิด และการรวบรวมสิ่งที่เกี่ยวข้องกันในเหตุการณ์ ซึ่งจะช่วยให้เขาได้เก็บสะสมความรู้ไว้ในระดับ ซึ่งสามารถนำมาใช้ได้เมื่อต้องการกระบวนการแสดงออก (Motor Reproduction Process) คือ การแสดงผลการเรียนรู้ด้วยการกระทำ คือการที่เด็กมีผลสำเร็จ ในการเรียนรู้จากตัวแบบต่างๆ เพื่อให้เกิดความแม่นยำ เด็กจะต้องแสดงพฤติกรรมที่ได้จากการเรียนรู้ด้วยการเคลื่อนไหวออกมา เป็นการกระทำออกมาในรูปของการใช้กล้ามเนื้อ ความรู้สึกด้วยการกระทำครั้งแรกไม่สมบูรณ์ ดังนั้น เด็กจำเป็นต้องลองทำหลายๆ ครั้ง เพื่อให้ได้ลักษณะพฤติกรรมที่ต้องการ เพื่อนำมาแก้ไข พฤติกรรมที่ยังไม่เข้ารูปเข้ารอย สิ่งนี้จะทำให้เกิดพัฒนาการ ในการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เด็กที่มีอายุมากกว่าจะมีกล้ามเนื้อที่แข็งแรงและสามารถควบคุมได้ดีกว่าเด็กที่มีอายุน้อย

กฤษดา ดันดิผลาชีวะ (อ้างถึงใน อโนชา ธีรธำรง, 2550 : 17) กล่าวว่า เด็กปฐมวัยต้องเรียน สังคมศึกษา แต่สังคมศึกษาในความหมายของการศึกษาปฐมวัยไม่ได้หมายถึง ศาสตร์ทางสังคม จิตวิทยา ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ หรือเศรษฐศาสตร์ แต่หมายถึง การเรียนข้อความรู้ ทักษะ เจตคติ ในสาระสำคัญทางสังคมที่บูรณาการลงในกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย และพัฒนาการของเด็ก ได้แก่ การสังเกตการณ์เปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และการใช้ข้อความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม มาเพื่อการปฏิบัติตนในสังคมให้ถูกต้อง สาระทางสังคมศึกษาที่เด็กปฐมวัย เรียน ได้แก่ การเรียนรู้เรื่องคน ครอบครัว ชุมชนโลก การมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่ม รวมถึงการเข้าใจ และยอมรับความรู้สึกของบุคคลอื่น

การเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง เป็นการเรียนรู้ คน ที่ประกอบด้วย ร่างกาย อวัยวะต่างๆ การสัมผัสกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวเรา ความรู้สึก อารมณ์คน และชื่อของตน สังคมศึกษาที่เด็กปฐมวัยต้อง เรียนรู้วัฒนธรรมทางภาษา การใช้ภาษาทำทาง ได้จำแนกเป็นประเด็นได้อย่างน้อย 5 สาระ ดังนี้

1. การเรียนรู้เกี่ยวกับผู้อื่น สังคมเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เด็กต้องเรียนรู้ผู้อื่น จากจุดใกล้ตัว คือ ครอบครัว พ่อแม่ และญาติ เด็กต้องเรียนรู้มารยาททางสังคม การให้ การรับ การช่วยเหลือที่จะอยู่ร่วมกัน และการเป็นเพื่อน

2. การเรียนรู้การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น เด็กเรียนรู้วัฒนธรรมแรกจากครอบครัว เมื่อมาปฏิสัมพันธ์กับบุคคลภายนอก เด็กต้องเรียนรู้วัฒนธรรมของชุมชน เช่น การไหว้ การ

พักท่าย การขอขอบคุณ เด็กเด็กต้องเรียนรู้วัฒนธรรมทางภาษา การใช้กิริยาท่าทาง และการสื่อสารด้วย

3. การเรียนรู้กฎการอยู่ร่วมกับสังคม ซึ่งเป็นการเรียนรู้การปฏิบัติที่จะเป็นสมาชิกครอบครัวที่ดี การเรียนรู้ความสัมพันธ์ของมนุษย์และสัตว์ มนุษย์และสิ่งแวดล้อม และการอยู่อย่างเกื้อหนุนกันและกัน

4. การเรียนรู้สังคมนรอบตัว การเรียนรู้ทางสังคมนี้เป็นการสร้างให้เด็กรู้จักตนเอง การร่วมมือกับบุคคลอื่น ในอันที่จะอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เด็กต้องรู้จักครอบครัว ชุมชน และโลก เรื่องที่เด็กต้องเรียน ได้แก่

- 4.1 รู้จักสมาชิกครอบครัว และความสัมพันธ์กันในครอบครัว
- 4.2 พัฒนาการตระหนักรู้วัฒนธรรม ประเพณี และเพื่อนร่วมโลก
- 4.3 การเรียนรู้ภูมิศาสตร์ ความเป็นอยู่ และภาษาของคนอื่น
- 4.4 รู้จักบุคคลและแหล่งเรียนรู้ในชุมชน
- 4.5 สร้างเสริมอัตมโนทัศน์ และการรับรู้คนอื่น
- 4.6 เรียนรู้ชุมชน สภาพแวดล้อม และแหล่งทรัพยากร
- 4.7 เห็นความแตกต่างระหว่างบรรยากาศประเทศตน และประเทศอื่น

จากข้อมูลข้างต้น สรุปได้ว่า เด็กควรได้เรียนรู้สังคม ในเรื่องเกี่ยวกับตนเองและผู้อื่น เรื่องที่ใกล้ตัวจากสิ่งที่ย้ายไปหายาก การปฏิบัติตนในสังคม รู้จักการรับรู้และการแสดงอารมณ์ การรู้จักสิ่งแวดล้อมรอบๆตัว การปฏิบัติตามกฎกติกา มารยาทเพื่อนำมาปฏิบัติในสังคมให้ถูกต้อง และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขต่อไป

พัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัย

Gordon and Browne, (1985 : 344) กล่าวว่า มีกลไกหลายประการที่ทำให้เด็กเรียนรู้สังคม สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura (1986) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ทางสังคมเกิดจากการเลียนแบบด้วยการซึมซับสารสนเทศเก็บไว้ในตน เมื่อสังเกตเห็นภาวะการกระทำอันเป็นตัวอย่างจากบุคคลใกล้ชิด ได้แก่ พ่อ แม่ คนเลี้ยง บุคคลแวดล้อมในครอบครัวและเพื่อน ซึ่ง Boulton-Lewis and Catherwood, (1994 : 277). เมื่อเด็กอยู่บ้านเด็กเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมจากพ่อแม่ คนเลี้ยงและสมาชิกในครอบครัว เมื่อเข้าโรงเรียนการได้พบเพื่อน พบครู ประกอบกับการทำกิจกรรมที่โรงเรียนทำให้รู้สังคมได้กว้างขวางขึ้นพฤติกรรมทางสังคมจะถูกปรับเปลี่ยนไปตามสิ่งแวดล้อมใหม่ หากประสบการณ์ทางสังคมที่เด็กได้รับดีเด็กจะมีพัฒนาการทางสังคมดี สามารถใช้การปรับตัวเข้ากับสังคมในทางที่ถูกต้องได้ และมีมนุษยสัมพันธ์ดีและ กุหลาบ ดันติผลา

ชีวะ (2547) กล่าวว่า การพัฒนาทางสังคม เป็นกระบวนการที่เด็กเรียนรู้พฤติกรรมที่สังคมยอมรับ หรือต้องการ ซึ่งส่วนหนึ่งมาจากค่านิยมของครอบครัวและสังคมที่เด็กอาศัยอยู่

เด็กวัย 3- 4 ปี อยู่ในวัยที่เริ่มออกนอกบ้าน เรียนรู้ที่จะมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น โดยเฉพาะกับเด็กวัยเดียวกัน เพราะเมื่อถึงวัยนี้ เด็กๆ จะต้องออกไปอยู่ที่ศูนย์ดูแลเด็ก หรือโรงเรียนอนุบาล ทำให้เด็กต้องพบกับบุคคลอื่นที่ไม่ใช่พ่อแม่หรือคนในครอบครัว ซึ่งเด็กแต่ละคนจะมีพฤติกรรม การเข้าสังคมและการเล่นที่ต่างกันออกไป เล่นคนเดียว : จะเล่นกับของเล่นโดยไม่สนใจเด็กที่เล่นอยู่ใกล้เคียง ฝ้ามองดูการเล่นของเพื่อน : อาจจะถูกคุย ถามคำถาม แนะนำ แต่ไม่เล่นร่วมกับเพื่อน เล่นแบบขนาน : อาจจะสนใจเล่นด้วยกัน และช่วยในการทำกิจกรรมต่างๆ

เด็กวัยนี้ บางคนไม่สามารถเข้าสังคมได้ เป็นเพราะอยู่ในภาวะ เก็บตัว เพราะขาดพื้นฐานทางด้านสังคม หรือประสบการณ์ล้มเหลวในการเข้ากลุ่ม จึงหาทางออกให้ตนเองด้วยการอยู่คนเดียว หรือเด็กบางคนอยู่ในภาวะขี้อาย อาจเกิดจากการขาดความเชื่อมั่นในตัวเอง หรือไม่ก็ขาดความไว้วางใจในสังคม จนเป็นเหตุให้เข้ากลุ่มเพื่อนไม่ได้และ “สมอง” ของเด็กเองก็เป็นส่วนสำคัญ เพราะเมื่อสมองส่วนหน้า (Frontal Lobe) ยังพัฒนาไม่สมบูรณ์ ก็จะมีผลต่อพัฒนาการทางสังคมของเด็กด้วย

ปัจจัยที่มีผลต่อพัฒนาการทางด้านสังคม

1. ครอบครัว ลักษณะครอบครัวและบรรยากาศ ภายในครอบครัว มีผลต่อพัฒนาการทางด้านสังคมของเด็ก เช่น ครอบครัวอบอุ่น มีความรักและเอาใจใส่ต่อกัน เป็นพื้นฐานในการช่วยปรับตัวเข้ากับเพื่อน นอกจากนี้ เจตคติ ค่านิยม และแนวทางการปฏิบัติในครอบครัวก็เป็นแนวทางของการพัฒนาการทางสังคม โดยพัฒนาการทางสังคมเริ่มต้นตั้งแต่ในครรภ์มารดา พ่อแม่มีการสื่อสารและตั้งความคาดหวังที่มีต่อลูก ทันทีที่คลอดทารกและแม่เริ่มมีสัมผัสแรกคลอด หลังคลอด ถ้าพ่อแม่ให้การเลี้ยงดูที่ดีเด็กก็จะปรับตัวได้ดีต่อไป

2. สิ่งแวดล้อมของชุมชนที่ครอบครัวตั้งอยู่ มีผลต่อพัฒนาการทางสังคม เช่น อยู่ในสังคมเมืองหรือชนบท สังคมเกษตรกรรม หรืออุตสาหกรรม เป็นต้น

3. โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา สภาพทั่วไป บรรยากาศของโรงเรียน ครู นโยบายหรือปรัชญาการศึกษาของโรงเรียน สิ่งเหล่านี้ ช่วยส่งเสริมและเป็นแนวทางในการพัฒนาการทางสังคมของเด็ก

4. กลุ่มเพื่อนและการสร้างค่านิยมระหว่างเพื่อน มีผลต่อพัฒนาการทางสังคมและมีผลต่อพฤติกรรมของเด็ก คือ ถ้าเด็กเข้ากับเพื่อนได้ดี จะเรียนดี สุขภาพจิตดีและมั่นใจในตนเอง

รูปแบบของพัฒนาการทางสังคม

ระยะแรกคลอด ไม่มีเครื่องบ่งชี้ว่า เด็กมีพัฒนาการทางด้านสังคม เพราะเด็กมีการ

เคลื่อนไหวโดยใช้ประสาทสัมผัสและอวัยวะของร่างกาย โดยผู้ใหญ่เป็นผู้เข้าหา ดูแลและช่วยเหลือเด็กมากกว่า

อายุ 3 เดือน ไปแล้ว รู้จักมองตามพี่เลี้ยง พ่อแม่ หรือผู้ใกล้ชิด ยิ้มเมื่อมีคนเข้ามาหา ร้องไห้เมื่อหิว

อายุ 5 เดือน รู้จักยิ้มกับสิ่งที่ทำให้เกิดความพอใจ

อายุ 6 เดือน แยกแยะใบหน้าคนได้ทำให้กลัวคนแปลกหน้า เริ่มรับรู้ถึงเพื่อนวัยเดียวกับตน แต่ยังไม่แสดงออก

อายุ 9 เดือน ได้ตอบกับเพื่อนเป็นครั้งแรก แม้ว่าร่างกายจะยังมีความสามารถไม่เพียงพอก็ตาม

อายุ 10 เดือน รู้จักเลียนแบบท่าทางผู้ใหญ่

อายุ 12 เดือน เริ่มจับใบหน้า หู จมูก ปาก ตา คนที่มาอุ้ม เล่นกับเพื่อนวัยเดียวกันยังไม่เป็น เริ่มเข้าใจชื่อสิ่งของบางอย่าง เริ่มทำตามคำสั่งของผู้ใหญ่ได้ พฤติกรรมที่ใช้มากในสังคม คือ การหัวเราะ 3

อายุ 2 ปี สามารถการโต้ตอบระหว่างเด็กวัยเดียวกัน ได้ มองเห็น ได้ชัดเจนขึ้น

อายุ 2-3 ปี เด็กเริ่มออกไปสู่สังคมนอกบ้าน แต่ยังไม่รู้วิธีติดต่อหรือสร้างสัมพันธกับผู้อื่น ได้ดี

พัฒนาการทางสังคมของเด็กอายุ 3 – 4 ปี

ชอบเข้ากลุ่ม มีท่าที่เป็นมิตร รู้จักผ่อนปรน รู้ว่าสิ่งใดเป็นประโยชน์ต่อตัวเอง แต่ยังไม่เข้าใจแท้จริงถึงการร่วมมือช่วยเหลือกัน อยากมีเพื่อน จนบางครั้งยอมเป็นลูกไล่ให้เด็กโตหรือยอมเข้ากลุ่มเด็กที่เล็กกว่า ถ้าเข้ากลุ่มไม่ได้จะหาวิธีใหม่ๆ เช่น บางคนแสดงท่าทางตลก เพื่อนจะได้ชอบใจ และยอมรับเข้ากลุ่ม มักเปลี่ยนเพื่อนเล่นบ่อย เลือกลงเล่นเป็นเพศตรงข้ามมากกว่าจะเล่นกับเพศเดียวกัน และคนที่เหนือกว่าคนอื่นมักจะได้เป็นหัวหน้า มีพัฒนาการทางภาษาและสมอง ทำให้รู้จักคำศัพท์มากขึ้น จะพูดชักชวนหรือกีดกันเพื่อนให้เล่นด้วยกัน แต่จะเล่นกับเพศตรงข้ามได้ไม่นาน การทะเลาะกันเป็นเรื่องธรรมดา โกรธง่ายหายเร็ว ไม่เก็บความโกรธเอาไว้ในใจเลย แสดงความรักชอบพอกับผู้ใหญ่และเพื่อนๆ สังเกตเห็นว่าหญิงชายมีลักษณะและท่าทางที่ต่างกัน พ่อจะเป็นแบบอย่างของผู้ชาย และแม่เป็นแบบอย่างของผู้หญิง เชื้อฟังมากขึ้น รู้จักเก็บของเล่น

พัฒนาการทางสังคมของเด็กอายุ 4 - 5 ปี

เข้าใจความจำเป็นของการให้ และรับ

รู้จักการอดทนรอคอย และลำดับก่อนหลัง

ตอบสนองต่อกฎเกณฑ์ เช่น มีกฎว่าไม่ดีหรือทำร้ายเด็กคนอื่น หรือ เล่นได้แค่หน้าบ้าน

สนใจและอยากเล่นเป็นกลุ่ม และเกาะกลุ่มกันมากขึ้น มีการแข่งขันระหว่างกลุ่ม
ชอบมีเพื่อน และอยู่ท่ามกลางเพื่อนๆ จะคุยและเล่นจนไม่ยอมเลิก
ถ้าเล่นด้วยกันเป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากกว่า 2 คน โดยเฉพาะจำนวนเลขคู่เช่น 3 คนมักจะกีดกัน
เด็กคนที่ 3

เด็กจะคุ้นเคยกับการเล่นรวมกันเป็นกลุ่ม เด็กๆ จะรู้วิธีการจัดการตนเองในกลุ่ม จัดการ
ปัญหาทะเลาะเบาะแว้งได้ดีพอสมควร

ชอบกระซิบและมีความลับ

ชอบเล่นกับเด็กมากกว่าผู้ใหญ่ เล่นกับเพื่อนได้ทั้งผู้ชายและผู้หญิง แต่เพื่อนสนิทมักเป็นเพศ
เดียวกัน

ชอบเล่นสมมุติ

วัยเข้าโรงเรียนหรือวัยเด็กตอนต้น โรงเรียนอนุบาลมีจุดมุ่งหมายให้เด็กได้มีโอกาสฝึกทักษะและ
การอยู่ร่วมกันในสังคม ระยะแรกเด็กยังทำได้ไม่ดี ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางสนใจตนเอง ไม่รู้จักให้และรับ
ผู้นำกลุ่มมักเป็นผู้ที่มีอายุมากกว่าเด็กคนอื่น ฉลาดและมักเปลี่ยนตัวผู้นำบ่อยครั้ง เด็กค้นพบว่า การมี
สังคมกับเพื่อนวัยเดียวกันสนุกสนาน กว่าที่มีสังคมกับผู้ใหญ่ขณะเดียวกันเด็กยังต้องการความรักความ
เอาใจใส่จากผู้ใหญ่อย่างใกล้ชิดเพื่อช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางสังคมที่ดีต่อไปได้วัยนี้ จะมีเพื่อนและโลก
สมมติ เพื่อนสมมติ คือเพื่อนที่เด็กสร้างขึ้นตามจินตนาการ ความคิด หรือใจปรารถนาของตน มีคุณค่า
มากในเด็กที่ปรับตัวเข้ากับเพื่อนไม่ได้ เพราะช่วยลดความเครียด แต่ถ้าเด็กใช้จินตนาการมากเกินไปจะทำ
ให้เด็กเพื่อน บางครั้งหากนำเพื่อนสมมติไปใช้กับเพื่อนจริงอาจไม่ได้ผล อาจก่อให้เกิดปัญหาขึ้นมาได้

ประโยชน์ของการเข้ากลุ่มสังคม

1. ฝึกนิสัยของการร่วมมือและการแข่งขันในทุกด้าน เด็กรับไว้โดยที่ไม่รู้ตัว
2. เด็กได้รับการตอบสนองเกี่ยวกับความต้องการทางด้านสังคม ได้แก่ การได้รับการยกย่อง
ได้รับตำแหน่งในสังคม มีความมั่นคงทางด้านจิตใจ มีความรู้สึกเป็นเจ้าของในกลุ่ม
3. การเข้าร่วมกลุ่มเป็นแบบแผนในการพัฒนาการทางด้านบุคลิกภาพในทุกด้าน ทั้งด้าน
แนวความคิด อารมณ์ ทัศนคติและค่านิยม

การส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัย

Dickinson (1987 : 107) กล่าวถึงแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมสำหรับเด็ก
ปฐมวัยไว้ดังนี้

1. การกำหนดตารางกิจกรรมประจำวันอย่างเหมาะสมและต่อเนื่องกัน จัดกิจกรรมที่ต้องใช้
พลังงาน และกิจกรรมที่ผ่อนคลายสลับกัน ทำให้เด็กไม่เบื่อหน่ายมีบรรยากาศการเรียนที่ดี การที่

เด็กผู้ดารา กิจกรรมประจำวันและสิ่งที่ครุคาดหวังให้เด็กจะทำทำให้เกิดความเป็นระเบียบและมีความรู้สึกมั่นใจ การเสริมแรงทันทีที่เด็กแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมจะช่วยให้เด็กมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ

2. การเสริมแรงพฤติกรรมทางสังคมแก่เด็กปฐมวัย ควรพูดให้ชัดเจนว่า เด็กได้แสดงพฤติกรรมที่ได้อย่างไร เช่น “เธอใจดีจังที่ช่วยมานะเช็ดสีที่หกบนพื้น” การชมเชยของครุมีคุณค่าสำหรับเด็กส่วนใหญ่ เพราะเป็นตัวอย่างที่ดี เด็กมักจะเอาอย่าง ในบางครั้งอาจใช้ทำทางแทนการเสริมแรงด้วยวาจาตามความเหมาะสม

3. การให้รางวัล การส่งเสริมความร่วมมือและการช่วยเหลือกันนับว่าเป็นพฤติกรรมทางสังคมที่ควรส่งเสริม ตัวอย่างเช่น “ถ้าแต่ละกลุ่มช่วยกันดูแลห้องให้เรียนรื้อภายใน 5 นาที ครูจะเล่นิทานสนุก ๆ ให้ฟัง 1 เรื่อง” การเสริมแรงที่กล่าวมาเป็นการเสริมแรงจากภายนอกหรือจากผู้อื่นเป็นการกระตุ้นให้เด็กช่วยกันทำงานจนสำเร็จตามเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาทางสังคม เพื่อมุ่งให้เด็กทำในสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จด้วยตัวเอง เกิดความพอใจและภูมิใจในผลงานที่เด็กทำได้ ซึ่งเป็นการเสริมแรงจากภายในตัวเด็กเอง

4. การเสริมความเป็นอิสระ พัฒนาการทางสังคมที่เห็นเด่นชัดในโรงเรียนคือการที่เด็กสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองและรับผิดชอบสิ่งที่ตนทำ ครูควรให้การเสริมแรงในพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกอย่างเหมาะสม ครูไม่ควรใช้คำพูดที่คุกคามหรือข่มขู่ แต่ควรบอกกล่าวให้ทุกคนทราบเงื่อนไข เช่น “ใครที่โต๊ะเรียบร้อยแล้ว แสดงว่าพร้อมที่จะรับประทานอาหารกลางวัน” หรือ “ใครที่ทำผนังและคนนั้นต้องทำความสะอาด”

5. ส่งเสริมให้เด็กรู้และสนใจความรู้สึกของผู้อื่น การส่งเสริมให้เด็กมีพฤติกรรมการช่วยเหลือ นับว่ามีความเหมาะสม เพราะช่วยให้เด็กเอาใจใส่ในความต้องการของผู้อื่น รับรู้ความรู้สึกของผู้อื่น โดยครูชมเชย ชวนให้เด็กสนใจการกระทำที่แสดงถึงความมีน้ำใจหรือแนะนำ ให้เด็กแบ่งปัน ร่วมมือและให้ความช่วยเหลือผู้อื่น

วัยเด็กเล็กหรือวัยเด็กตอนต้น เป็นวัยของการเตรียมตัวเพื่อเข้าเรียนในโรงเรียน มีข้อเสนอแนะสำหรับการเตรียมความพร้อมในทุกด้าน ดังนี้

1.1 การศึกษาของเด็กไม่ควรเป็นการเรียนพิเศษเพื่อสอบเข้า ความเข้าใจผิดของพ่อแม่ คือ โรงเรียนอนุบาลที่ดี คือ โรงเรียนที่เน้นวิชาการ ความจริงแล้วโรงเรียนอนุบาลที่ดี ไม่ควรเร่งสอนหนังสือในระดับวัยเด็กเล็ก หรือวัยเด็กอนุบาล แต่ควรมุ่งฝึกให้เด็กมีความพร้อมที่จะเรียนในกิจกรรมการเล่น มีร่างกายแข็งแรง เพื่อเตรียมความพร้อม สำหรับการเรียนในการศึกษาภาคบังคับต่อไป

1.2 การศึกษาของวัยเด็กเล็กควรจะเริ่มมาจากบิดามารดาก่อนเสมอ เด็กจะมีความสามารถ และมีคุณค่าเพียงใด ขึ้นอยู่กับการอบรม เลี้ยงดูของพ่อแม่ มากกว่าโรงเรียน พ่อแม่ควรส่งเสริม ดังนี้

1.2.1 ถ่ายทอดความรู้ให้ลูกทุกเรื่อง พ่อแม่เปรียบเสมือนห้องสมุดเคลื่อนที่ให้กับลูก

1.2.2 พ่อแม่ต้องวางพื้นฐานทางการศึกษาควบคู่ไปกับการให้ความรักอย่างมีเหตุผล

1.2.3 พ่อแม่ไม่ควรแข่งขันชิงดีชิงเด่นระหว่างพ่อแม่ด้วยกัน

1.2.4 กฎเกณฑ์เงื่อนไขที่แน่นอนของการศึกษาวัยเด็กเล็กไม่มี เพราะเด็กยังไม่เข้าใจ ในความแตกต่างของกฎเกณฑ์ จึงควรปล่อยให้เด็กได้หยิบจับ เล่น แสดงออกตามความพอใจ ของเด็ก และพ่อแม่ควรให้การสนับสนุนต่อไป

1.3 วิธีการสอนในวัยเด็กเล็ก มีการร่วมมือระหว่างพ่อแม่และครู เพื่อช่วยให้เด็กได้พัฒนา ศักยภาพไปได้สูงสุด ด้วยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ข้อปัญหา ต่างๆ พ่อแม่และครูต้องเชื่อมั่น ในความสามารถของเด็ก ด้วยการจัด ประสบการณ์ที่ดีและเหมาะสมให้กับเด็ก ให้โอกาสเด็กได้ลงมือ ปฏิบัติ มีตัวแบบที่ดี ขณะที่ เด็กลงมือกระทำ ต้องดูแลให้คำแนะนำที่ถูกต้อง ฝึกลักษณะนิสัยของ เด็ก ฝึกการใช้เหตุผล เด็กวัยนี้ จะยึดตนเองเป็นใหญ่ สนุกสนานในการเล่น ไม่รู้วันเวลา เมื่อผู้ใหญ่ ให้ทำอะไรมักปฏิเสธ ผู้ใหญ่ควรเริ่มสอนการใช้เหตุผล ด้วยการหลอกล่อให้เด็กทำพฤติกรรมที่พึง ประารถนา ลบนิสัยการเอาแต่ใจตัวให้เลือนหายไป ฝึกลักษณะนิสัยอันเนื่องมาจากสรีระภายใน ร่างกายของเด็ก เช่น ฝึกแบบแผนการ กิน การนอน การขับถ่าย เป็นการฝึกลักษณะนิสัยเพื่อ เสริมสร้างให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่ดีใน อนาคต เช่น ฝึกให้รับประทานอาหารได้ทุกชนิด ฝึกให้ล้าง มือหลังจากเข้าส้วม เป็นต้น ฝึกการมีวินัย วัยเด็กเล็กควรได้รับการสั่งสอนให้เด็กมีวินัยในตนเอง ฝึกให้เด็กมี ระเบียบ เล่นและเก็บของเข้าที่ ทิ้งขยะให้เป็นที่เป็นทาง ข้ามถนนบนทางม้าลายและ สะพานลอย ฯลฯ การที่เด็กมีวินัยควรฝึกตั้งแต่อายุยังน้อยและจะทำให้เป็นความเคยชินในวัย ต่อมา ได้ วินัยมี 2 ลักษณะ คือ

1) วินัยเชิงบวก เป็นสิ่งที่ช่วยให้เด็กมีการเจริญเติบโตทางด้านจิตใจ เช่น เด็กมีวินัย ด้วยตนเอง สามารถควบคุมตนเองได้ ถ้าเด็กมีวินัยเชิงบวกจะทำให้เด็กเกิดแรงจูงใจที่จะ ปฏิบัติดีจากใจ ของเด็กเอง

2) วินัยเชิงลบ เป็นวินัยที่เกิดจากการควบคุมของผู้ใหญ่หรือผู้มีอำนาจ ในบางครั้งเด็ก อาจ รู้สึกเจ็บปวดเพราะถูกบังคับให้กระทำวินัยเป็นสิ่งจำเป็นและมีประโยชน์ต่อเด็ก ช่วยให้เด็กเรียนรู้ที่จะ กระทำตามสังคม และจะทำให้สังคมยอมรับ ผลคือ เด็กจะมีความสุขและปรับตัวได้ดี มีความรู้สึกรับผิดชอบ การฝึกสร้างวินัยในวัยเด็ก ควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

2.1) ผู้แจ้กฎเกณฑ์และระเบียบวินัยของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่ ให้เข้าใจและให้เด็กปฏิบัติตามข้อบังคับนั้น

2.2) ผู้ใหญ่ต้องมีการลงโทษ ถ้าเด็กฝ่าฝืนระเบียบวินัยด้วย ความจงใจ และต้องให้รางวัล เมื่อเด็กทำดีหรือปฏิบัติตาม ระเบียบวินัย

2.3) ผู้ใหญ่ต้องใช้เทคนิคในการอบรมระเบียบวินัยให้แก่เด็ก ด้วยความเสมอต้นเสมอปลาย ถ้าไม่คงที่จะทำให้เกิดความสับสนในตัวเด็กได้

2.4) บรรยากาศภายในครอบครัว และลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ จะทำให้เด็กมีระเบียบวินัยในตนเองที่แตกต่างกัน

2.5) ความต้องการในการมีวินัยของเด็กจะเปลี่ยนแปลงตามวัน เวลา สถานที่ และกิจกรรมที่เด็กได้กระทำรวมทั้งอายุ เพศ สภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมของเด็กด้วยการส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัยพัฒนาการทางด้านสังคมของเด็กปฐมวัยนั้นเป็นวัยที่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางสำคัญสนใจสิ่งแวดลอมรอบตัวชอบเลียนแบบและมักแสดงอารมณ์ต่างๆ โดยเปิดเผย อีริกสัน เห็นว่าเด็กวัยนี้กำลังสนใจสิ่งแวดลอมรอบตัวอยากเห็นชอบทำตามและเลียนแบบมีความคิดริเริ่ม ถ้าสิ่งแวดลอมที่เด็กประสบอยู่ ทำให้เด็กมีความสุขเด็กจะมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงมองโลกในแง่ดีถ้าสภาพแวดลอมรอบตัวขาดความสุขเด็กจะมีความเครียดเกิดความวิตกกังวลขาดความเชื่อมั่นในตนเองและมองโลกในแง่ร้าย Freud (1856-1939) เห็นว่าเด็กเป็นวัยแห่งการเรียนรู้ประสบการณ์รอบตัวโดยเห็นว่าประสบการณ์ที่เด็กได้รับในระยะ 5 ปีแรกมีความสำคัญต่อเด็กมากเพราะจะกลายเป็นพื้นฐานของบุคลิกภาพเมื่อเด็กโตเป็นผู้ใหญ่สุขภาพจิตจะดีเพียงใดขึ้นอยู่กับพัฒนาการที่ผ่านมานี้ในแต่ละขั้นตอนหากความต้องการของเด็กในขั้นหนึ่งๆ ไม่ได้รับการตอบสนองอาจทำให้เกิดชะงักในขั้นต่อไป ยิวพา เดชะคุปต์ and : (2542)

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช (2537 : 58) ได้กล่าวถึงสิ่งที่ต้องคำนึงถึงในการส่งเสริมลักษณะพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยดังนี้

1. ปลุกฝังลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่เด็กการอบรมสงสอนเด็กด้วยความรักความเข้าใจและความมีเหตุผลรวมทั้งการเป็นแบบอย่างลักษณะที่พึงประสงค์ของสมาชิกในสังคมจะช่วยสร้างพื้นฐานที่มั่นคงในการพัฒนาลักษณะนิสัยอันเป็นที่พึงปรารถนาของสังคมเมื่อเด็กเติบโตจนการเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งต่างๆด้วยตนเองเด็กปฐมวัยจะมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้สิ่งรอบตัวโดยการลงมือกระทำด้วยตนเองการเสริมแรงกระตุ้นให้เด็กสนใจช่วยตนเองมีระเบียบวินัยในการทำกิจวัตรประจำวันช่วยฝากความเป็นตัวของตัวเองรู้จักรับผิดชอบตนเองซึ่งจะพัฒนาไปสู่การรู้จักช่วยเหลือและรับผิดชอบต่อผู้อื่นและสังคมส่วนรวมต่อไป

2. การส่งเสริมประสบการณ์ความสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคมการฝึกให้เด็กปฐมวัยรู้จักตนเอง ได้รับความรู้สึกและการกระทำของผู้อื่นมีทักษะทางสังคมที่เหมาะสมกับลักษณะธรรมชาติของเด็กตามวัยจะช่วยให้เด็กเรียนรู้การปรับตัวเข้ากับผู้อื่นในสังคมได้อย่างราบรื่นเหมาะสมกับกาลเทศะ โดยการสนับสนุนให้เด็กมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อมรอบตัวมากขึ้น รวมทั้งได้รับกำลังใจ หรือคำชมเชยเมื่อแสดงพฤติกรรมที่ประสงค์และคำแนะนำแก้ไขปรับปรุงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

3. การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการเล่นของเด็ก เด็กเรียนรู้สังคมและสิ่งแวดล้อมจากการเล่นร่วมกับเพื่อนวัยเดียวกันหรือผู้ใกล้ชิดขณะเล่นนั้นเด็กเรียนรู้การสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนมีการยอมรับบทบาทซึ่งกันและกันรู้จักการแบ่งปันและผลัดเปลี่ยนรวมทั้งความร่วมมือทำกิจกรรมรวมกัน

4. การยอมรับความแตกต่างทางบุคลิกภาพของเด็ก เด็กแต่ละคนมีลักษณะเฉพาะตัวที่แตกต่างกันไปตามธรรมชาติ การอบรมเลี้ยงดูในสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมือนกัน เช่นเด็กบางคนปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ง่ายแต่บางคนต้องใช้เวลาปรับตัวระยะหนึ่ง เด็กบางคนอารมณ์มั่นคงมีทัศนคติที่ดีต่อผู้อื่นแต่บางคนเจ้าอารมณ์หงุดหงิดง่ายเข้ากับผู้อื่นได้ยาก เป็นต้น

การส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมของเด็กวัย 3-4 ปี

สร้างบรรยากาศสบายๆ เพื่อพาเด็กเข้าสังคมความรู้สึกที่แท้จริงของเด็ก และช่วยกระตุ้นให้เข้ากลุ่มเพื่อน ให้เด็กรู้สึกว่าการเข้าสังคมไม่ใช่เรื่องยาก หรือน่ากลัว เด็กบางคนอาจชอบเล่นคนเดียว หรืออาจจะเล่นกับพี่น้อง ผู้ใหญ่หรือกลุ่มเพื่อนได้บ้าง ซึ่งถือเป็นเรื่องปกติธรรมดาเด็กบางคนตอนเล็กๆ อาจจะ ขี้อาย แต่ก็ค่อยๆ ปรับตัว ถ้ามีโอกาสได้อยู่ใกล้ชิดหรือได้เล่นกับเด็กอื่นบ่อยๆ แนะนำให้เด็กเล่นอย่างเหมาะสม โดยพ่อแม่หรือสมาชิกในครอบครัวแสดงบทบาทการเล่นที่เหมาะสมอย่างทำให้เด็กอายุมากขึ้น ด้วยการพยายามลှ่นให้เข้าหาคนอื่น หรือพูดจาดูว่า ให้เขาารู้สึกอึดอัดเป็นเป้าสายตา ให้เด็กแสดงความสามารถ ได้คิดอะไรด้วยตัวเอง ต้องไม่คาดหวังให้เด็กดีเลิศไปทั้งหมด ไม่จู้จี้จ๋ายหรือวิพากษ์วิจารณ์เวลาที่เด็กทำไม่ได้ และสนับสนุนให้ลองทำใหม่ หากทำครั้งแรกไม่สำเร็จ เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจในตัวเอง

จัดตารางกิจวัตรประจำวันของเด็กให้แน่นอน โดยเฉพาะกิจวัตรพื้นฐาน เช่น เวลาตื่นนอน เวลารับประทานอาหาร และเวลาเข้านอน เป็นต้น

ควบคุมและจำกัดการดูรายการโทรทัศน์ วีดีโอ การเล่นเกมคอมพิวเตอร์ หรือการเล่นมือถือ เพราะสิ่งเหล่านี้จะขัดขวางการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็ก

ให้เวลาพูดคุยกับเด็กในช่วงวัยนี้เด็กให้มากพอ เพื่อคอยเป็นผู้ช่วยและให้ข้อมูลที่ถูกต้องกับเด็กทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก ในทุกๆ เรื่อง เพราะเด็กจะเลียนแบบ

ฝึกมารยาทและสร้างระเบียบวินัย โดยให้เด็กรู้จักและทำตามกฎ กติกาหรือข้อตกลงภายในบ้าน เล่นบทบาทสมมติกับเด็ก ในรูปแบบต่างๆ ที่จะเจอในชีวิตประจำวันเพื่อฝึกหัดก่อนที่เด็กจะได้เจอสถานการณ์จริง

ส่งเสริมบทบาททางเพศของเด็ก เช่น เด็กผู้หญิงเล่นแต่งตัว แต่งหน้าเลียนแบบแม่ให้เด็กพูดถึงลักษณะเอกลักษณ์ของตัวเอง และแสดงออกด้วยท่าทางและคำพูดว่าชื่นชมเด็กในแง่บวก ควรสอนเด็กทั้งเพศชายและหญิงให้มีทั้งความเข้มแข็งและความอ่อนโยน มอบหมายงานหรือให้เด็กช่วยเหลือตัวเองตามวัย ให้รางวัลเป็นชมเชยกับเด็ก เช่น ชมเชยเมื่อเด็กมีความพยายามทำงานจนสำเร็จ แม้ว่าผลงานจะไม่สมบูรณ์ก็ตาม ไม่ควรลงโทษ เด็กโดยการให้เด็กช่วยทำงานบ้าน แต่ควรมอบหมายให้ทำงานบ้าน โดยเลือกให้เหมาะสมกับวัย

การส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมของเด็กวัย 4-5 ปี

แม้ว่าเด็กวัยนี้จะจัดการปัญหาทะเลาะเบาะแว้งได้ดีพอสมควร ผู้ใหญ่สามารถเข้าไปไกล่เกลี่ยหรือให้คำแนะนำได้บ้าง

การพาลูกออกไปวิ่งเล่นนอกบ้าน นอกจากจะช่วยส่งเสริมด้านมิติสัมพันธ์แล้วช่วยให้เด็กรู้จักการแก้ปัญหาด้วย

ฝึกให้รับผิดชอบงานบ้านเล็กๆ น้อยๆ เช่น เช็ดโต๊ะ เก็บรองเท้า เพื่อเรียนรู้การแก้ปัญหาและรู้จักวางแผน

จากแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมดังกล่าว การส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสมมีหลายวิธีการ วิธีการปฏิสัมพันธ์ของครูกับเด็ก เช่น การเสริมแรง การชมเชย วิธีจัดกิจกรรมให้เด็กมีความรับผิดชอบ ร่วมมือ แบ่งปัน ช่วยเหลือ โดยส่งเสริมอย่างต่อเนื่องและเหมาะสม วิธีการเหล่านี้จะส่งเสริมให้เด็กมีพฤติกรรมแสดงออกในด้านการรับรู้ความต้องการของผู้อื่น การแก้ปัญหา การร่วมกิจกรรมกับผู้อื่น ซึ่งจะเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของสังคมที่ควรส่งเสริมให้เกิดขึ้นกับเด็กปฐมวัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม

งานวิจัยในประเทศ

อโนชา ธิราชรุ่ง(2550 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการใช้รูปแบบกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ เด็กชาย – หญิง อายุระหว่าง 4-5 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง(ฝ่ายประถม)ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่าง อย่างง่าย จัดเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 15 คนเพื่อรับการจัดกิจกรรมรูปแบบศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 45 นาที ผลการวิจัยพบว่า ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย หลังผ่านกิจกรรมรูปแบบศิลปะ

สร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้แล้ว มีทักษะพื้นฐานทางสังคมโดยรวมและจำแนกรายทักษะมีค่าเฉลี่ย คะแนนสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนการทดลอง

กัลยาณี อินตะสิน (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกในระดับปฐมวัยจากการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวประกอบการเล่น เกม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นเด็กออทิสติก เพศชาย อายุ 3 ปี 2 เดือน 1 ราย ที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์โรงพยาบาลเชียงใหม่ประชานุเคราะห์ ว่าเป็นเด็กออทิสติก มีความบกพร่องในด้านสังคม ทำการศึกษาโดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบ Single Subject Design รูปแบบ A-B-a การรวบรวมข้อมูลใช้วีดิทัศน์ถ่ายภาพบันทึกพฤติกรรมขณะที่ได้ร่วมกิจกรรมกับผู้อื่น รวมถึงการใช้แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมทางสังคม และสรุปผลการสังเกตพฤติกรรมทางสังคม แล้วนำเสนอเป็นรูปกราฟประกอบการบรรยาย พบว่า การสอนทักษะทางสังคมให้กับเด็กออทิสติกจากการเคลื่อนไหวประกอบการเล่น เกม ส่งผลให้เด็กมีพฤติกรรมทักษะทางสังคมด้านต่างๆ อยู่ในระดับดี ดังนี้ ด้านการเล่นร่วมกับเพื่อน ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม และด้านการปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม

จริยา สันดานนท์ (2553 : บทคัดย่อ) การพัฒนาสัมพันธภาพทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมการวาดภาพต่อเติมจากภาพปะติดเป็นกลุ่ม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชาย - หญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ชั้นอนุบาล ปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนวัดบางปะกอก สังกัดกรุงเทพมหานคร ได้มาโดยใช้วิธีการ สุ่มอย่างง่าย (โดยการจับสลาก) มา 1 ห้องเรียน จากจำนวน 6 ห้องเรียน และใช้แบบประเมิน สัมพันธภาพทางสังคมของเด็กที่มีคะแนนสัมพันธภาพทางสังคม อยู่สุดจนวน 15 คน ทำการทดลองโดยการจัดกิจกรรมการวาดภาพต่อเติมจากภาพปะติดเป็นกลุ่ม เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ ละ 3 วัน วันละ 20 นาทีรวม 24 ครั้งผลการวิจัยพบว่าเด็กปฐมวัยก่อน ระหว่าง และหลังการจัดกิจกรรมการวาดภาพต่อเติมจาก ภาพปะติดเป็นกลุ่มในแต่ละชุด วงสัปดาห์มีสัมพันธภาพทางสังคม โดยเฉลี่ย ในระดับมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วรรณภรณ์ มะลิรัตน์ (2554 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวพื้นฐานแบบกลุ่ม ที่มีต่อทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ เด็กชาย - หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนวัดคันลัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ได้มาจากการสุ่มตัวอย่าง อย่างง่าย มาหนึ่งห้องเรียนจากสองห้องเรียน และสุ่มนักเรียนจากห้องที่เลือก ได้มาจำนวน 15 คน เป็นกลุ่มทดลองกิจกรรมการเคลื่อนไหวพื้นฐานแบบกลุ่ม ใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 20 นาที รวมระยะเวลา 32 ครั้ง ผลการศึกษาพบว่า ก่อนการจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวพื้นฐานแบบกลุ่มของเด็กปฐมวัยมีระดับคะแนนทักษะทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เพิ่มพร สุ่มมาตย์ (2555 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะการสื่อสารและทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก โดยใช้รูปแบบการสอนสื่อความหมาย กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ ได้แก่ เด็ก ออทิสติก ห้องเรียนคู่ขนานสำหรับบุคคลออทิสติก โรงเรียนบ้านนิเวศน์ จังหวัด ร้อยเอ็ด ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 10 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงผลการวิจัยพบว่า เด็กออทิสติกที่ได้รับการฝึกทักษะทางสังคม โดยรูปแบบการสอนสื่อความหมายสูงกว่าก่อนได้รับการฝึกทักษะทางสังคม โดยใช้รูปแบบการสอนสื่อความหมาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งโดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ด้านการแบ่งปัน และด้านการปฏิบัติตามข้อตกลง

กฤษฎาภรณ์ ทิพใส (2555 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนระดับปฐมวัย โรงเรียนบ้านดง (นพค.15กรป.กลางอุบลรัตน์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 4 โดยใช้การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 โรงเรียนบ้านดง (นพค.15กรป.กลางอุบลรัตน์) ตำบลดง อำเภอสรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ผลการวิจัยพบว่าทักษะทางสังคมของนักเรียนระดับปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์มีพัฒนาการด้านทักษะทางสังคมหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

งานวิจัยในต่างประเทศ

Halow (1932 : 174) ทำการทดลองพบว่า การมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างเด็กกับเพื่อนในวัยเด็กตอนต้น จะมีผลต่อพฤติกรรมทางสังคมเมื่อเด็ก เมื่อเด็กโตขึ้น (Goslin. 1962 : 283-296) พบว่าเด็กเป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อนจะมีลักษณะคล่องแคล่ว ว่องไว สนใจต่อสิ่งรอบตัว ไร้เรง เข้ากับคนง่าย เชื่อมมั่นในตนเอง ไวต่อความรู้สึกและสนใจผู้อื่น

Salome(1979 : 1349) ได้วิจัยถึงความแตกต่างของปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยระหว่างเด็กหญิงกับเด็กชายในแง่ของ 1. วิธีการที่ใช้ในการเข้ากลุ่ม 2. วิธีที่ใช้ในการรวมกับเด็กอื่นเป็นกลุ่มและ 3. การมีส่วนร่วมเล่นในกลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอายุ 4 – 5 ปี จำนวน 30 คน เป็นชายและหญิงเท่ากัน จากการสังเกตพฤติกรรมในขณะที่เด็กเล่นกับกลุ่มเพื่อน ครั้งละ 10 นาที โดยสังเกตเด็กทีละคนรวมเวลาที่สังเกตคนละ 70 นาที ตลอดเวลา 5 สัปดาห์ ขณะสังเกตจะบันทึกเสียงแล้วนำไปวิเคราะห์พฤติกรรมผลการวิจัยพบว่าไม่มีความแตกต่างระหว่างเด็กชายกับเด็กหญิงในด้านต่อไปนี้

1. วิธีการที่ใช้ในการเข้ากลุ่ม
2. วิธีการรวมเด็กอื่นเป็นกลุ่ม

3. การมีส่วนร่วมเล่นในกลุ่ม

Mary (1981 : 4603) ได้ศึกษาปฏิสัมพันธ์ของเด็กที่มีความสามารถในการเข้ากลุ่มเพื่อนในแง่ของความถี่ของพฤติกรรมและระยะเวลาของการปฏิสัมพันธ์และวิธีการเข้ากลุ่มเพื่อนรวมทั้งความรู้สึกและการเข้ากลุ่มไม่ได้ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอายุ 4 ปี จำนวน 40 คน เป็นชาย 20 คน และหญิง 20 คน วิธีการศึกษาใช้เทคนิคสังเกตมีติดบันทึกพฤติกรรมขณะเล่นด้วยวิดีโอเทปคนละ 1 นาที แล้วนำมาตีความจากนั้นนำมาจัดเป็นประเภทพฤติกรรมผลการวิจัยปรากฏว่า เด็กที่มีความสามารถในการเข้ากลุ่มเพื่อนมากมีปฏิสัมพันธ์มากกว่าและใช้เวลาในการปฏิสัมพันธ์ยาวนานกว่าเด็กที่มีความสามารถในการเข้ากลุ่มเพื่อนน้อย เด็กที่มีความสามารถในการเข้ากลุ่มเพื่อนจะใช้พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์หลายวิธีและวิธีการที่เข้ากลุ่มแล้วไม่ได้ผลน้อยกว่าเด็กที่มีความสามารถน้อยกว่าและใช้พฤติกรรมทางบวกมากกว่า ส่วนเด็กที่มีความสามารถน้อยกว่าจะใช้วิธีการทางลบมากกว่า ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญของวิธีการที่ใช้ในการเข้ากลุ่มเพื่อนในแง่ของวิธีการลบกับวิธีที่ไม่ได้ผล

Blalock (1984 : 172) ได้ศึกษาการสังเกตเด็กอนุบาล 2 ห้อง นักเรียนจำนวน 36 คนในขณะที่เด็กกำลังเล่นอย่างอิสระและได้รหัสพฤติกรรมเด็ก (Child Behavior code) ครูผู้สอนเป็นผู้ตอบแบบสอบถามและทำนายสถานภาพเด็กแต่ละคน ผลการศึกษาแสดงให้เห็นถึงสหสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญระหว่างคะแนนการยอมรับทางสังคมมิติ (Social Metric) ของเด็กกับการทำนายการยอมรับเพื่อนที่ถูกทำนาย และเด็กที่มีผลกระทบทางสังคมมิติ (Social Metric) สูง ตอบคำถามปลายเปิดน้อยและแสดงความรัก ความรู้สึกทางคำพูดกับเพื่อนน้อย

สรุป

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย โรงเรียนวัดปริวาราม(มณีสิริวรรณ) และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสังเคราะห์ได้เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ และนำรูปแบบไปจัดประสบการณ์พัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดปริวาราม (มณีสิริวรรณ) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 อ.สามพราน จ. นครปฐม ผู้วิจัยพบว่า การจัดประสบการณ์ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ (Project Approach) สามารถพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยได้อย่างเป็นระบบ และเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กที่แตกต่างจากการจัดประสบการณ์โดย ทั่วไป คือ การเปิดโอกาสให้เด็กสร้างทางเลือก และใช้การตัดสินใจ การให้เด็กได้เรียนรู้ความผิดพลาดของตนเอง ให้เด็กได้คิดวิเคราะห์เพื่อช่วยในการคิดและตัดสินใจในครั้งต่อไป การให้เด็กคาดการณ์ถึงผลที่จะเกิดขึ้น ความลึกซึ้งในเรื่องที่ศึกษาขึ้นอยู่กับความสนใจของเด็กที่จะค้นคว้าหาความรู้ของตนเองและครูจะให้คำแนะนำตามความสนใจที่เด็กอยากเรียนรู้ ในแต่ละระยะของการทำโครงการ จะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้

สิ่งต่าง ๆ และพัฒนาโครงการที่ทำจนเป็นผลสำเร็จระหว่างการจัดการเรียนรู้ เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกายด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา ด้านร่างกาย เด็กปฐมวัย ได้มีโอกาสศึกษา ทดลอง เรียนรู้ ผ่านประสาทสัมผัสต่าง ๆ มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ฝึกการคิด แก้ปัญหาด้วยการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และสรุปความคิดรวบยอดเป็นความรู้ใหม่ ด้านอารมณ์ จิตใจ เด็กปฐมวัยได้แสดงออกทางอารมณ์ด้วยการสื่อสาร พัฒนาการรับรู้คุณค่าของตนเอง ซึ่งทำให้ พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ ได้รับการพัฒนานำไปสู่การเรียนรู้ในระดับขั้นต่อไป ด้านสังคม เด็ก ปฐมวัยได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนเป็นกลุ่ม พัฒนาความอดทน เรียนรู้การปฏิบัติตามข้อตกลงระหว่างกัน ด้านสติปัญญา เด็กจะได้ฝึกทักษะการคิดด้านต่างๆแก่เด็กเด็กจะฝึกคิดและแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองอย่าง สร้างสรรค์ ซึ่งเด็กสามารถนำประสบการณ์ที่เกิดขึ้นมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ของเด็กได้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และทักษะทางสังคม โดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ สำหรับเด็กปฐมวัย เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ประเภทการวิจัย แบบการทดลองระยะยาวหนึ่งกลุ่ม (The One – Group Time-Series Design) ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังรายละเอียดต่อไปนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัยชาย-หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 กลุ่มโรงเรียนเพชรจินดา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครปฐม เขต 2 จังหวัดนครปฐม จำนวน 10 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัยชาย-หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนวัดปริดราม (มณีสิริวรรณ) ซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (มาเรียม นิลพันธุ์, 2555 : 125) จำนวนนักเรียน 28 คน

ระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ใช้เวลาในการดำเนินการจัดประสบการณ์ 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน คือ วันจันทร์ถึงวันศุกร์ วันละ 45 นาที เริ่มดำเนินการใน วันที่ 4 กรกฎาคม ถึง 5 กันยายน พ.ศ. 2559 โดยจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ ในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ซึ่งในการทำกิจกรรมแต่ละวันสามารถยืดหยุ่นได้ตามลักษณะของกิจกรรมและความสนใจของเด็กปฐมวัย

แบบแผนการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบแผนการวิจัยแบบการทดลองระยะยาวหนึ่งกลุ่ม (One - Group Time-Series Design) (ชุศรี วงศ์รัตน์ และองอาจ นัยพัฒน์ 2551 : 101)

ตารางที่ 2 แบบแผนการวิจัย

X	XO ₁ , XO ₂ , XO ₃ ,....., XO ₈
---	---

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการวิจัย

X	หมายถึง	การจัดประสบการณ์ โดยการใช้การสังเกตพฤติกรรม ผ่านการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ
XO ₁ , XO ₂ , XO ₃ ,.....,	หมายถึง	การสังเกตพฤติกรรมในระหว่างการจัดประสบการณ์ เรียนรู้แบบโครงการ
XO ₈	หมายถึง	การสังเกตพฤติกรรมหลังการทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่

1. แผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการจัด
ประสบการณ์ตามหลักสูตรการศึกษา

ปฐมวัย พุทธศักราช 2546 โดยสาระที่ควรเรียนรู้ เป็นเรื่องราวรอบตัวเด็กที่นำมา
เป็นสื่อในการจัดกิจกรรม ให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ไม่เน้นการท่องจำเนื้อหา ผู้สอน
สามารถกำหนดรายละเอียดขึ้นเองให้สอดคล้องกับวัย ความต้องการ และความสนใจ
ของเด็ก โดยคำนึงถึงประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมในชีวิตจริงของเด็ก สาระที่ควร
เรียนรู้ด้านเรื่องราวเกี่ยวกับสิ่งต่างๆรอบตัวเด็กจากหน่วยการจัดประสบการณ์ การ
จัดการเรียนรู้แบบโครงการ ชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 4 โครงการ ได้แก่ โครงการ
น้ำสมุนไพร โครงการทับทิมกรอบ โครงการวันहरรรษา และโครงการซูชิ

ขั้นตอนในการสร้างแผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการสำหรับเด็กปฐมวัย
มีดังนี้

1.1 ศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546
หลักสูตรสถานศึกษา ข้อมูลพัฒนาการของเด็ก ความสัมพันธ์ของมาตรฐาน สภาพ

ที่พึงประสงค์ของเด็กอายุ 5 ปี ประสบการณ์สำคัญและสาระที่ควรเรียนรู้ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัด ประสบการณ์แบบโครงการ

1.2 สร้างแผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ซึ่ง ประกอบด้วย 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 เริ่มต้นโครงการ ระยะที่ 2 พัฒนาโครงการ ระยะ ที่ 3 สรุปโครงการ จำนวน 4 โครงการ (รายละเอียดดังตารางที่ 4)

1.3 นำแผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ เสนอต่ออาจารย์อาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหาและภาษา การจัดกิจกรรม

1.4 นำแผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ดังนี้ คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ด้านการศึกษาปฐมวัย และด้านหลักสูตรและการสอน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา(Content Validity) ความเหมาะสมของภาษา และวิธีการจัดกิจกรรม จากนั้นข้อมูลมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) (Index Of Item Objective Congruence) ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60-1.00

1.5 ปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการตามที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำคือ ปรับปรุงขั้นตอนการจัดกิจกรรมให้ชัดเจน ให้เด็กปฐมวัยได้ทดลองปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง และปรับการใช้ภาษาชัดเจนเหมาะสมกับเด็กปฐมวัย

1.6 นำแผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนวัดปรีดาราม(มณีสิริวรรณ) ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างก่อน และจึงนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 3 รายละเอียดของแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ “โครงการน้ำสมุนไพร”

	วันที่	กิจกรรม	ระยะเวลา
1 เริ่มต้น โครงการ	4-5 กรกฎาคม 2559	1.เด็กและครูร่วมกันสนทนา เรื่องที่เด็กมีความสนใจ อยากเรียนรู้ร่วมกัน โหวตและ ตั้งชื่อโครงการ	2 วัน วันละ 45 นาที
		2.เด็กเล่าประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับโครงการน้ำสมุนไพร โดยครูจดบันทึก และให้เด็กวาดภาพประสบการณ์เดิมของตัวเอง จากนั้น ครูแจกจดหมายถึงผู้ปกครองให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการให้ความรู้ใหม่กับเด็กโดยเขียน วาดภาพ และเล่าให้เด็กฟังเกี่ยวกับโครงการน้ำสมุนไพร	
		3.เด็กเล่าประสบการณ์ใหม่ที่ได้อะไรมาให้เพื่อนๆ ฟัง(ครูจดบันทึก) และให้เด็กวาดภาพประสบการณ์ใหม่	
		4.เด็กๆ ร่วมกันบอกสิ่งที่เด็กสงสัยอยากรู้เกี่ยวกับโครงการน้ำสมุนไพรและร่วมกันตั้งเป็นคำถามที่เด็กอยากรู้ โดยครูควรเริ่มทำแผนที่ทางความคิด (Mindmap) หรือ ไบแมงมุม (Web) เพื่อระดมความคิดร่วมกับเด็ก	
		5.เด็กๆ พยายามเกี่ยวกับคำตอบที่เด็กๆ จะสำรวจสืบค้นได้นั้น จะใช้วิธีการใดบ้าง	
2 พัฒนา โครงการ	6- 13 กรกฎาคม 2559	1. เด็กๆ ร่วมกันสืบค้นเพื่อหาคำตอบที่อยากรู้ โดยการ ใช้แหล่งค้นคว้าข้อมูลอย่างหลากหลาย ตามหัวข้อที่สนใจ เด็กสามารถสัมภาษณ์พ่อแม่ผู้ปกครองของตนเอง บุคคลในครอบครัว เพื่อนนอกโรงเรียน ใช้หนังสือในชั้นเรียนหรือในห้องสมุดทำการค้นคว้า สามารถหาคำตอบของตนด้วยการศึกษานอกสถานที่ สัมภาษณ์วิทยากรท้องถิ่นที่มีความรอบรู้ในหัวเรื่อง อาจสำรวจวิเคราะห์วัตถุสิ่งของด้วยตนเอง มีปฏิบัติทดลองจากการที่เด็กได้ตั้งสมมติฐานไว้	6 วัน วันละ 45 นาที
3 สรุป โครงการ	14 กรกฎาคม 2559	เด็ก ร่วมกันการสรุปโครงการน้ำสมุนไพร ร่วมกันทบทวน จัดนิทรรศการ การเตรียมการเสนอรายงานและผลที่ได้ในรูปของการจัดแสดง	2 วัน วันละ 45 นาที
	15 กรกฎาคม 2559	จัดนิทรรศการ โครงการน้ำสมุนไพร เด็กนำเสนอผลงานด้วยตนเอง และร่วมกันประเมินโครงการ	

ตารางที่ 4 รายละเอียดของแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ “โครงการวันहरथा”

ระยะที่	วันที่	กิจกรรม	ระยะเวลา
1 เริ่มต้น โครงการ	25-26 กรกฎาคม 2559	1.เด็กและครুর่วมกันสนทนา เรื่องที่เด็กมีความสนใจ อยากเรียนรู้ ร่วมกันโหวตและ ตั้งชื่อโครงการ	2 วัน วันละ 45 นาที
		2.เด็กเล่าประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับโครงการวันहरथा โดยครูจดบันทึก และให้เด็กวาดภาพประสบการณ์เดิมของตัวเอง จากนั้นครูแจกจดหมายถึงผู้ปกครองให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการให้ความรู้ใหม่กับเด็กโดยเขียน วาดภาพ และเล่าให้เด็กฟังเกี่ยวกับโครงการวันहरथा	
		3.เด็กเล่าประสบการณ์ใหม่ที่รู้มาให้เพื่อนๆฟัง(ครูจดบันทึก) และให้เด็กวาดภาพประสบการณ์ใหม่	
		4.เด็กๆ ร่วมกันบอกสิ่งที่เด็กสงสัยอยากรู้เกี่ยวกับโครงการวันहरथाและร่วมกันตั้งเป็นคำถามที่เด็กอยากรู้ โดยครูควรเริ่มทำแผนที่ทางความคิด (Mindmap) หรือใยแมงมุม (Web) เพื่อระดมความคิดร่วมกับเด็ก	
		5.เด็กๆพูดคุยเกี่ยวกับคำตอบที่เด็กๆจะสำรวจสืบค้นได้นั้น จะใช้วิธีการใดบ้าง	
2 พัฒนา โครงการ	27 กรกฎาคม - 3 สิงหาคม 2559	1. เด็กร่วมกันสืบค้นเพื่อหาคำตอบที่อยากรู้โดยการใช้แหล่งค้นคว้าข้อมูลอย่างหลากหลาย ตามหัวเรื่องที่สนใจ เด็กสามารถสัมภาษณ์พ่อแม่ผู้ปกครองของตนเอง บุคคลในครอบครัว เพื่อนนอกโรงเรียน ใช้หนังสือในชั้นเรียนหรือในห้องสมุดทำการค้นคว้าสามารถหาคำตอบของตนด้วยการศึกษานอกสถานที่ สัมภาษณ์วิทยากรท้องถิ่นที่มีความรอบรู้ในหัวเรื่อง อาจสำรวจวิเคราะห์วัตถุสิ่งของด้วยตนเอง มีปฏิบัติทดลองจากการที่เด็กได้ตั้งสมมติฐานไว้	6 วัน วันละ 45 นาที
3 สรุป โครงการ	4 สิงหาคม 2559	เด็ก ร่วมกันการสรุปโครงการ วันहरथा ร่วมกันทบทวน จัดนิทรรศการ การเตรียมการเสนอรายงานและผลที่ได้ในรูปของการจัดแสดง	2 วัน วันละ 45 นาที
	5 สิงหาคม 2559	จัดนิทรรศการ โครงการ วันहरथा เด็กนำเสนอผลงานด้วยตนเอง และร่วมกันประเมินโครงการ	

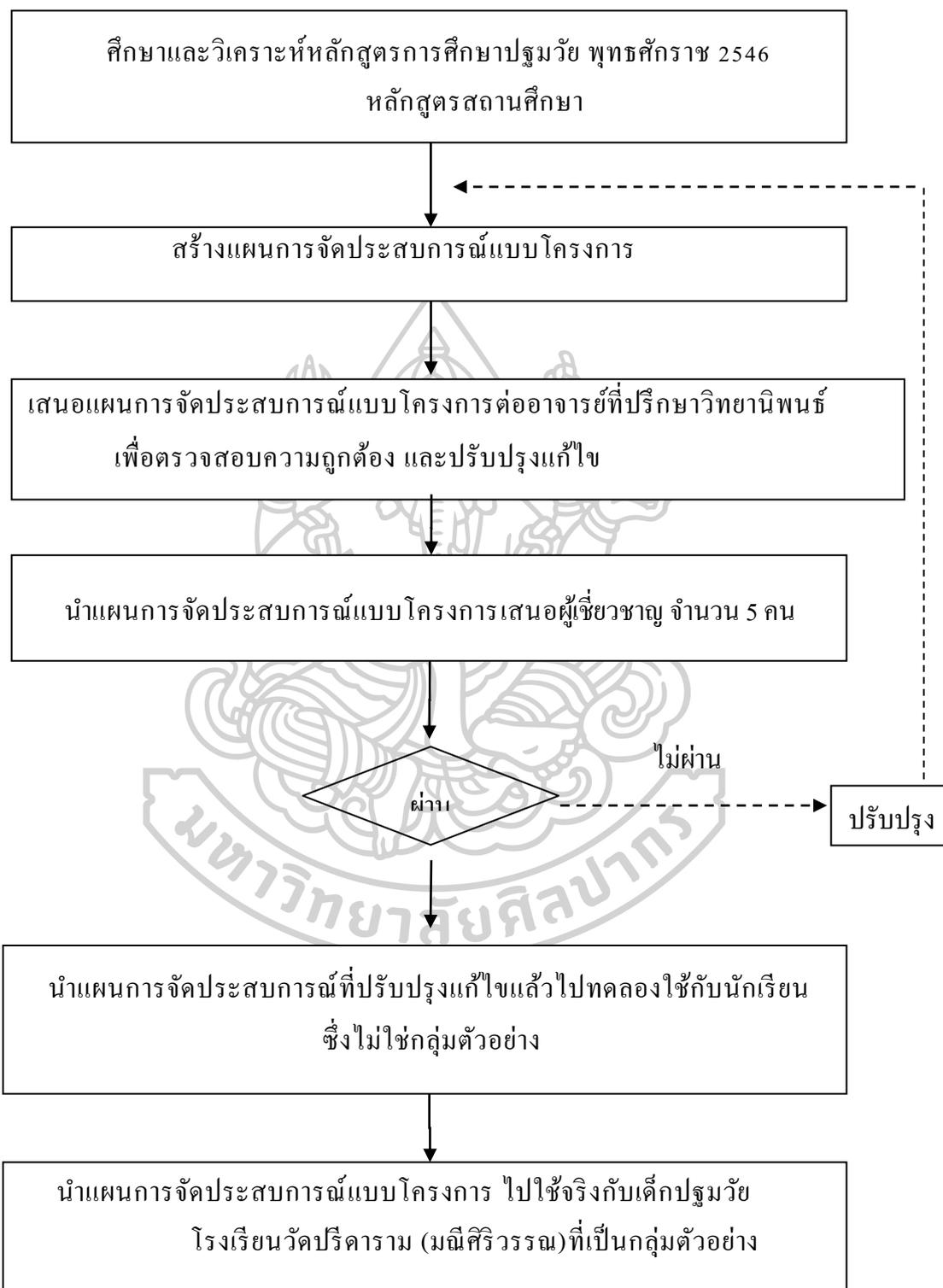
ตารางที่ 5 รายละเอียดของแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ “โครงการทับทิม
กรอบ”

ระยะที่	วันที่	กิจกรรม	ระยะเวลา
1 เริ่มต้น โครงการ	8-9 สิงหาคม 2559	1.เด็กและครูร่วมกันสนทนา เรื่องที่เด็กมีความสนใจ อยากรเรียนรู้ ร่วมกัน โหวดและ ตั้งชื่อโครงการ	2 วัน วันละ 45 นาที
		2.เด็กเล่าประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับ โครงการทับทิมกรอบ โดยครูจด บันทึก และให้เด็กวาดภาพประสบการณ์เดิมของตัวเอง จากนั้นครูแจก จดหมายถึงผู้ปกครองให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการให้ความรู้ใหม่ กับเด็กโดยเขียน วาดภาพ และเล่าให้เด็กฟังเกี่ยวกับโครงการทับทิม กรอบ	
		3.เด็กเล่าประสบการณ์ใหม่ที่รู้มาให้เพื่อนๆฟัง(ครูจดบันทึก) และ ให้เด็กวาดภาพประสบการณ์ใหม่	
		4.เด็กๆร่วมกันบอกสิ่งที่เด็กสงสัยอยากรู้เกี่ยวกับ โครงการทับทิม กรอบและร่วมกันตั้งเป็นคำถามที่เด็กอยากรู้ โดยครูควรเริ่มทำแผนที่ ทางความคิด (Mindmap) หรือไอแมงมุม (Web) เพื่อระดมความคิด ร่วมกับเด็ก	
		5.เด็กๆพูดคุยเกี่ยวกับคำตอบที่เด็กๆจะสำรวจสืบค้นได้นั้น จะใช้ วิธีการใดบ้าง	
2 พัฒนา โครงการ	10- 18 สิงหาคม 2559	1. เด็กร่วมกันสืบค้นเพื่อหาคำตอบที่อยากรู้ โดยการใช้แหล่งค้นคว้า ข้อมูลอย่างหลากหลาย ตามหัวเรื่องที่สนใจ เด็กสามารถสัมภาษณ์พ่อ แม่ผู้ปกครองของตนเอง บุคคลในครอบครัว เพื่อนนอกโรงเรียน ใช้หนังสือในชั้นเรียนหรือในห้องสมุดทำการค้นคว้า สามารถหา คำตอบของตนด้วยการศึกษานอกสถานที่ สัมภาษณ์วิทยากรท้องถิ่นที่ มีความรอบรู้ในหัวเรื่อง อาจสำรวจวิเคราะห์วัตถุสิ่งของด้วยตนเอง มีปฏิบัติทดลองจากการที่เด็กได้ตั้งสมมติฐานไว้	6 วัน วันละ 45 นาที
3 สรุป โครงการ	19 สิงหาคม 2559	เด็ก ร่วมกันการสรุปโครงการทับทิมกรอบ ร่วมกันทบทวน จัด นิทรรศการ การเตรียมการเสนอรายงานและผลที่ได้ในรูปของการจัด แสดง	2 วัน วันละ 45 นาที
	22 สิงหาคม 2559	จัดนิทรรศการโครงการทับทิมกรอบ เด็กนำเสนอผลงานด้วยตนเอง และร่วมกันประเมินโครงการ	

ตารางที่ 6 รายละเอียดของแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ “โครงการซูชิ”

ระยะที่	วันที่	กิจกรรม	ระยะเวลา
1 เริ่มต้น โครงการ	23 - 24 สิงหาคม 2559	1.เด็กและครูร่วมกันสนทนา เรื่องที่เด็กมีความสนใจ อยากเรียนรู้ ร่วมกันไหวและ ตั้งชื่อโครงการ	2 วัน วันละ 45 นาที
		2.เด็กเล่าประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับโครงการซูชิ โดยครูจะจดบันทึก และ ให้เด็กวาดภาพประสบการณ์เดิมของตัวเอง จากนั้นครูแจกจดหมายถึง ผู้ปกครองให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการให้ความรู้ใหม่กับเด็กโดยเขียน วาดภาพ และเล่าให้เด็กฟังเกี่ยวกับโครงการซูชิ	
		3.เด็กเล่าประสบการณ์ใหม่ที่รู้มาให้เพื่อนๆฟัง(ครูจดบันทึก) และให้ เด็กวาดภาพประสบการณ์ใหม่	
		4.เด็กๆร่วมกันบอกสิ่งที่เด็กสงสัยเกี่ยวกับโครงการซูชิและร่วมกัน ตั้งเป็นคำถามที่เด็กอยากรู้ โดยครูควรเริ่มทำแผนที่ทางความคิด (Mindmap) หรือไฮแมงมุม (Web) เพื่อระดมความคิดร่วมกับเด็ก	
		5.เด็กๆพูดคุยเกี่ยวกับคำตอบที่เด็กๆจะสำรวจสืบค้นได้นั้น จะใช้วิธีการ ใดบ้าง	
2 พัฒนา โครงการ	25 สิงหาคม - 1 กันยายน 2559	1. เด็กร่วมกันสืบค้นเพื่อหาคำตอบที่อยากรู้ โดยการ ใช้แหล่งค้นคว้าข้อมูลอย่างหลากหลาย ตามหัวข้อเรื่องที่สนใจ เด็กสามารถสัมภาษณ์พ่อแม่ผู้ปกครองของ ตนเอง บุคคลในครอบครัว เพื่อนนอกโรงเรียน ใช้หนังสือในชั้นเรียนหรือในห้องสมุดทำการค้นคว้า สามารถหาคำตอบของตนด้วยการศึกษานอกสถานที่ สัมภาษณ์วิทยากรท้องถิ่นที่มีความรอบรู้ในหัวเรื่อง อาจสำรวจวิเคราะห์วัตถุสิ่งของด้วยตนเอง มีปฏิบัติทดลองจากการที่เด็กได้ตั้งสมมติฐานไว้	6 วัน วันละ 45 นาที
3 สรุป โครงการ	2 กันยายน 2559	เด็ก ร่วมกันการสรุปโครงการซูชิ ร่วมกันทบทวน จัดนิทรรศการ การ เตรียมการเสนอรายงานและผลที่ได้ในรูปของการจัดแสดง	2 วัน วันละ 45 นาที
	5 กันยายน 2559	จัดนิทรรศการ โครงการซูชิ เด็กนำเสนอผลงานด้วยตนเอง และร่วมกันประเมินโครงการ	

1.7 สรุปขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ดังแผนภูมิที่ 2

แผนภูมิที่ 2 ขั้นตอนการสร้างแผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

2. แบบสังเกตพฤติกรรมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย เพื่อศึกษาและสังเกตพฤติกรรมความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย โดยใช้แนวคิดการประเมินการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในเด็กปฐมวัยของ พัชรา พุ่มพชาติ (2552 : 63) เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสังเกต ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ให้เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยจะสังเกตและบันทึกพฤติกรรมของเด็กเป็นรายบุคคล ในระหว่างที่เด็กทำกิจกรรมจำนวน 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน ในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ เวลา 10.00 น.-10.45น.รวมเวลา 45 นาที

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินผลด้วยแบบสังเกต พฤติกรรมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

2.2 ศึกษากรอบแนวคิดเกี่ยวกับความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นมากำหนดวัตถุประสงค์ของการสังเกตพฤติกรรมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

2.3 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ความสามารถด้านการกำหนดปัญหา 2) ความสามารถด้านการเลือกวิธีในการแก้ปัญหา 3) ความสามารถด้านการปฏิบัติ 4) ความสามารถด้านการประเมินผล ในแต่ละด้านจะมีพฤติกรรมที่ใช้ในการสังเกตพฤติกรรมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ที่แสดงออกมาในขณะที่ทำกิจกรรมโดยมีการให้คะแนน 3 ระดับ ดังนี้

ตารางที่ 7 เกณฑ์คะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์	ระดับคุณภาพ		
	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)
1. ความสามารถด้านการกำหนดปัญหา 1.1 เด็กสามารถใช้คำถาม และบอกสิ่งที่ปัญหาที่แปลกใหม่ต่างจากเดิม	สามารถใช้คำถามมากกว่าหนึ่งคำถาม ในการอภิปราย บอกสิ่งที่ปัญหาในลักษณะที่แปลกใหม่ได้ด้วยตนเอง	สามารถใช้คำถามมากกว่าหนึ่งคำถาม ในการอภิปราย บอกสิ่งที่ปัญหาในลักษณะที่แปลกใหม่โดยมีผู้ชี้แนะ	สามารถใช้คำถามได้หนึ่งคำถาม ในการอภิปราย บอกสิ่งที่ปัญหาในลักษณะที่แปลกใหม่โดยมีผู้ชี้แนะ สามารถอธิบายสาเหตุของปัญหา
1.2 เด็กสามารถอธิบายสาเหตุของปัญหา มากกว่าหนึ่งแนวคิด	สามารถอธิบายสาเหตุของปัญหาได้มากกว่าหนึ่งแนวคิดได้ด้วยตนเอง	สามารถอธิบายสาเหตุของปัญหาได้มากกว่าหนึ่งแนวคิดโดยมีผู้ชี้แนะ	ในลักษณะที่แปลกใหม่ได้ หนึ่งแนวคิด โดยมิผู้ชี้แนะ
2. ความสามารถด้านการเลือกวิธีการในการแก้ปัญหา 2.1 เด็กสามารถนำเสนอผลการสืบค้นด้วยวิธีการและเหตุผลที่ มากกว่าหนึ่งวิธี	สามารถนำเสนอวิธีการในการสืบค้นข้อมูลได้ มากกว่าหนึ่ง แนวคิดได้ด้วยตนเอง	สามารถนำเสนอวิธีการในการสืบค้นข้อมูลได้ มากกว่าหนึ่งแนวคิดโดยมีผู้ชี้แนะ	สามารถนำเสนอวิธีการในการสืบค้นข้อมูลได้ หนึ่งแนวคิดโดยมีผู้ชี้แนะ
2.2 เด็กสามารถนำเสนอวิธีการแก้ปัญหาของตนเองที่มีความแปลกใหม่ต่างจากเดิม	สามารถนำเสนอวิธีการแก้ปัญหาของตนเองที่มีความแปลกใหม่ต่างจากเดิมได้มากกว่า หนึ่งวิธีการได้ด้วยตนเอง	สามารถนำเสนอวิธีการแก้ปัญหาของตนเองที่มีความแปลกใหม่ต่างจากเดิมได้มากกว่า หนึ่งวิธีการโดยมีผู้ชี้แนะ	สามารถนำเสนอวิธีการแก้ปัญหาของตนเองที่มีความแปลกใหม่ต่างจากเดิมได้ หนึ่งวิธีการ โดยมิผู้ชี้แนะ

ตารางที่ 7 เกณฑ์คะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (ต่อ)

ความสามารถในการ แก้ปัญหาอย่าง สร้างสรรค์	ระดับคุณภาพ		
	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)
2.3 เด็กสามารถอธิบาย ขั้นตอนการแก้ปัญหา เป็นขั้นตอนตามลำดับ	สามารถอธิบายขั้นตอน การแก้ปัญหาเป็น ขั้นตอนตามลำดับได้ ด้วยตนเอง	สามารถอธิบายขั้นตอน การแก้ปัญหาเป็นขั้นตอน ตามลำดับได้ โดยมีผู้ ชี้แนะ	สามารถอธิบายขั้นตอน การแก้ปัญหาเป็นขั้นตอน ได้แต่ยังเรียงลำดับไม่ ถูกต้อง แม้มีผู้ชี้แนะ
3. ความสามารถด้าน การปฏิบัติ 3.1 เด็กสามารถ ปฏิบัติ กิจกรรมด้วย วิธีการที่หลากหลาย มากกว่าหนึ่งวิธี	สามารถปฏิบัติ กิจกรรมด้วย วิธีการที่ หลากหลายมากกว่า หนึ่งวิธี ได้ด้วยตนเอง	สามารถปฏิบัติกิจกรรม ด้วยวิธีการที่ หลากหลายมากกว่า หนึ่งวิธี โดยมีผู้ชี้แนะ	สามารถปฏิบัติกิจกรรม ด้วยวิธีการ ได้หนึ่งวิธี โดยมีผู้ชี้แนะ
3.2 เด็กสามารถ ปฏิบัติกิจกรรมตาม ขั้นตอนที่วางแผนไว้	สามารถปฏิบัติกิจกรรม ตามขั้นตอนที่วางแผนไว้ ได้ด้วยตนเอง	สามารถปฏิบัติกิจกรรม ตามขั้นตอนที่วางแผนไว้ ได้ โดยมีผู้ชี้แนะ	สามารถปฏิบัติกิจกรรม ตามขั้นตอนที่วางแผนไว้ ได้ แต่ยังไม่ถูกต้อง ตามขั้นทั้งหมดโดยมีผู้ ชี้แนะ
4.. ความสามารถด้าน การประเมินผล 4.1เด็กสามารถ นำเสนอผลการปฏิบัติที่ เป็นของตนเองมีความ แปลกใหม่ต่างจาก	สามารถนำเสนอผลการ ปฏิบัติที่เป็นของตนเองมี ความแปลกใหม่ต่างจาก ของเดิม ได้ด้วยตนเอง	สามารถนำเสนอผลการ ปฏิบัติที่เป็นของตนเองมี ความแปลกใหม่ต่างจาก ของเดิมได้ โดยมีผู้ ชี้แนะ	สามารถนำเสนอผลการ ปฏิบัติได้แต่ยังพูดตาม เพื่อนบ้าง แม้มีผู้ชี้แนะ
4.2 เด็กสามารถ สรุปผลการปฏิบัติ กิจกรรมของตนที่มี ความแปลกใหม่ต่าง จากเดิม	สามารถสรุปผลการ ปฏิบัติกิจกรรมของตนที่ มีความแปลกใหม่ต่าง จากเดิมได้ ด้วยตนเอง	สามารถสรุปผลการ ปฏิบัติกิจกรรมของตนที่ มีความแปลกใหม่ต่างจาก เดิมได้โดยมีผู้ชี้แนะ	สามารถสรุปผลการ ปฏิบัติกิจกรรมได้ แต่ยังไม่ มีความที่มีความ แปลกใหม่ต่างจากเดิม แม้มีผู้ชี้แนะ

ตารางที่ 7 เกณฑ์คะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (ต่อ)

ความสามารถในการ แก้ปัญหาอย่าง สร้างสรรค์	ระดับคุณภาพ		
	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)
4.3 เด็กสามารถอธิบายข้อสรุปถึงการนำผลการปฏิบัติกิจกรรม มาปรับใช้ในชีวิตรประจำวันได้	สามารถอธิบายข้อสรุปถึงการนำผลการปฏิบัติกิจกรรม มาปรับใช้ในชีวิตรประจำวันได้ด้วยตนเอง	สามารถอธิบายข้อสรุปถึงการนำผลการปฏิบัติกิจกรรม มาปรับใช้ในชีวิตรประจำวันได้ โดยมีผู้ชี้แนะ	สามารถอธิบายข้อสรุปได้เล็กน้อยถึงการนำผลการปฏิบัติกิจกรรม มาปรับใช้ในชีวิตรประจำวันได้ โดยมีผู้ชี้แนะ

ตารางที่ 8 เกณฑ์การแปลความหมายของระดับคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

ค่าเฉลี่ย	ระดับความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์
2.50 – 3.00	ดี
1.50 – 2.49	พอใช้
1.00 – 1.49	ปรับปรุง

2.4 นำแบบสังเกตพฤติกรรมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็ก ปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบพิจารณาให้ข้อเสนอแนะเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข

2.5 นำแบบสังเกตพฤติกรรมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็ก ปฐมวัยที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ด้านการจัดประสบการณ์ปฐมวัย 5 ท่าน เพื่อพิจารณาความเหมาะสม และความเที่ยงตรง (Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ IOC (Index Of Item Objective Congruence) ซึ่งมีค่า IOC ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60-1.00

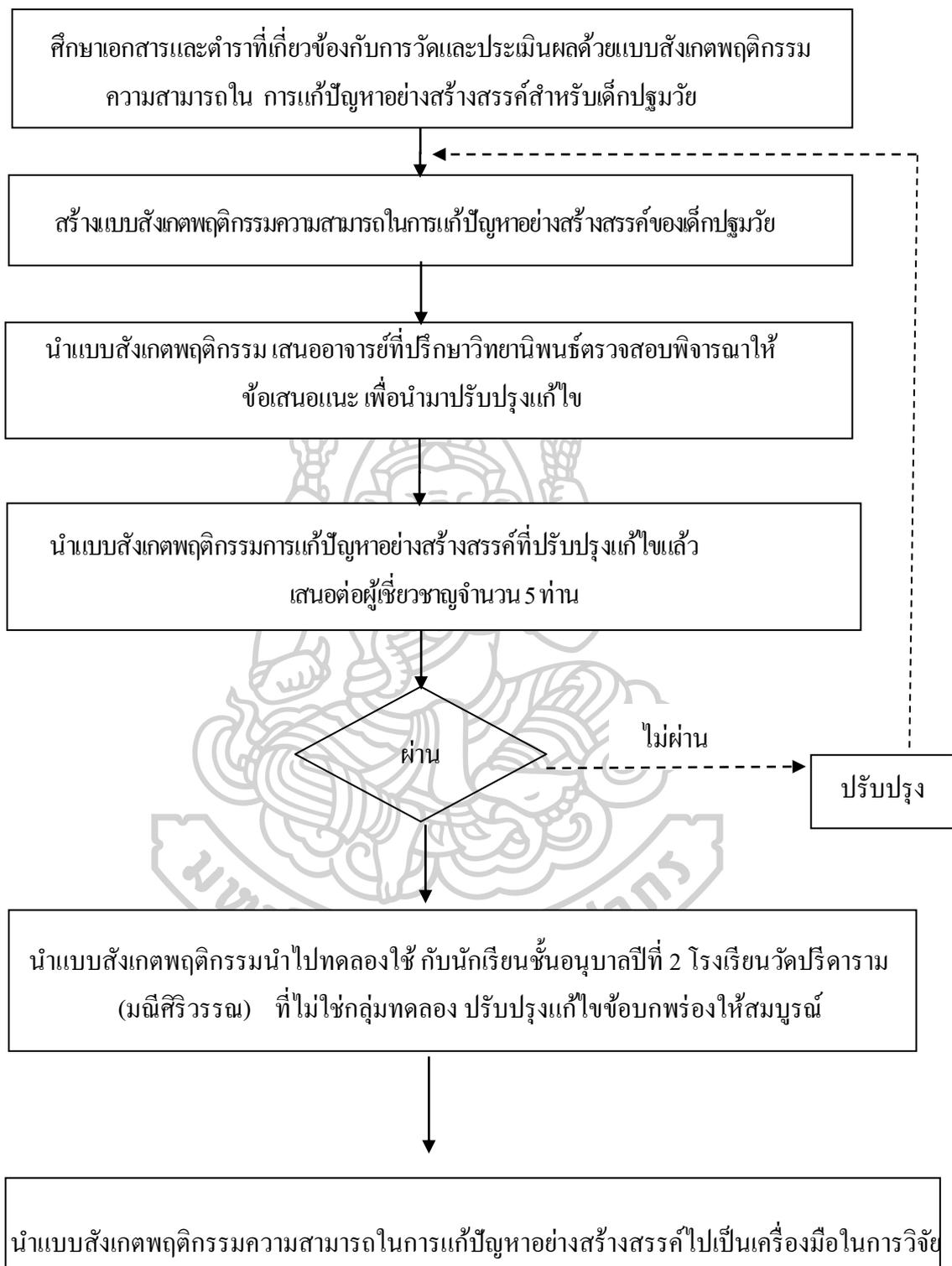
2.6 ปรับปรุงแก้ไขแบบสังเกตพฤติกรรมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ โดยปรับแก้ไขเกณฑ์คะแนน

ระดับคุณภาพ เป็น 3 ,2, 1 และแก้ไขคำอธิบายพฤติกรรมที่เด็กสามารถปฏิบัติได้ในแต่ละระดับให้ชัดเจนมากขึ้น นำไปทดลองใช้ (Try Out) เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ของเครื่องมือ โดยใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดปริดาราม (มณีศิริวรรณ) ที่ไม่ใช่กลุ่มทดลอง ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ภาคเรียน ที่ 1 ปีการศึกษา 2559

2.7 นำผลการสังเกตที่ได้จากการนำแบบสังเกตพฤติกรรมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ไปทดลองใช้ โดยผู้สังเกต 2 คน คือผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยร่วมสังเกต และนำคะแนนที่ได้มาหาค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกตทั้ง 2 คน คือ โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต RAI (Rater Agreement Index) $RAI = 0.9 - 1.0$ ถือว่าค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกตอยู่ในระดับสูง

2.8 นำแบบสังเกตพฤติกรรมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ไปเป็นเครื่องมือในการวิจัย รายละเอียด ดังแผนภูมิที่ 3

แผนภูมิที่ 3 ขั้นตอนการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์
สำหรับเด็กปฐมวัย

3. แบบสังเกตพฤติกรรมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย เพื่อศึกษาและสังเกตพฤติกรรมทักษะ ทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยจะสังเกตและบันทึกพฤติกรรมของเด็กเป็นรายบุคคล ในระหว่างที่เด็กทำกิจกรรมจำนวน 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วันในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ เวลา 10.00 น.-10.45น. รวมเวลา 45 นาที

3.1 ศึกษารายละเอียดของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 เกี่ยวกับพัฒนาการทางด้านสังคมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

3.2 ศึกษาเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินผลด้วยแบบสังเกต และการบันทึกพฤติกรรมเด็กปฐมวัย

3.3 สร้างแบบสังเกตพฤติกรรมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยการศึกษากรอบแนวคิดของทักษะทางสังคม ซึ่งแยกเป็นรายการให้ผู้สังเกตเห็นว่าเด็กมีทักษะทางพฤติกรรมความสามารถในการแสดงออกของเด็กปฐมวัย ในการทำงานร่วมกับผู้อื่นสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและเป็นที่ยอมรับของสังคมได้ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) การช่วยเหลือ 2) การให้ความร่วมมือ 3) การเป็นผู้นำผู้ตาม 4) การกล้าแสดงออก ในแต่ละด้านจะมีพฤติกรรมที่ใช้ในการสังเกตพฤติกรรมทักษะทางสังคมที่แสดงออกมาในขณะที่ทำกิจกรรม โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน 3 ระดับ ดังนี้

ตารางที่ 9 เกณฑ์คะแนนพฤติกรรมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย

พฤติกรรมทักษะทางสังคม	ระดับคุณภาพ		
	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)
1.การช่วยเหลือ			
1.1 การช่วยพุดให้เพื่อนเข้าใจ แนะนำ และ แก้ปัญหาให้เพื่อน	เด็กให้คำแนะนำและช่วยเพื่อนแก้ปัญหา โดยที่เพื่อนไม่ได้ร้องขอ	เด็กให้คำแนะนำและช่วยเพื่อนแก้ปัญหา โดยที่เพื่อนร้องขอ	เด็กไม่ค่อยสนใจเพื่อน
1.2 การช่วยเหลือเพื่อนในการหยิบอุปกรณ์สิ่งของที่ต้องใช้ในการปฏิบัติกิจกรรม	เด็กช่วยหยิบอุปกรณ์สิ่งของที่ต้องใช้ในการปฏิบัติกิจกรรม โดยที่เพื่อนไม่ต้องร้องขอ	เด็กช่วยหยิบอุปกรณ์สิ่งของที่ต้องใช้ในการปฏิบัติกิจกรรม โดยที่เพื่อนร้องขอ	เด็กไม่สนใจในการช่วยเพื่อนในการหยิบอุปกรณ์ต่างๆ
1.3 การช่วยเหลือในการแก้ปัญหาร่วมกันในการทำกิจกรรมในกลุ่ม	เด็กช่วยเพื่อนในการแก้ปัญหาร่วมกัน โดยที่เพื่อนไม่ต้องร้องขอ	เด็กช่วยเพื่อนในการแก้ปัญหาร่วมกัน โดยที่เพื่อนร้องขอ	เด็กไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมกับเพื่อนๆ
1.4 การช่วยเก็บอุปกรณ์ภายในกลุ่มหลังทำกิจกรรม	เด็กช่วยเพื่อนเก็บอุปกรณ์ โดยที่เพื่อนไม่ต้องร้องขอ	เด็กช่วยเพื่อนเก็บอุปกรณ์ โดยที่เพื่อนร้องขอ	เด็กนั่งนิ่งไม่ยอมช่วยเพื่อนๆ ในการช่วยเก็บอุปกรณ์ภายในกลุ่ม
2.การให้ความร่วมมือ			
2.1การพุดให้กำลังใจ สนับสนุนเพื่อนในการทำกิจกรรม	พุดให้กำลังใจ สนับสนุนเพื่อนในการทำกิจกรรม โดยที่เพื่อนและครูไม่ได้ร้องขอ	พุดให้กำลังใจ สนับสนุนเพื่อนในการทำกิจกรรม โดยที่เพื่อนและครูร้องขอ	เด็กไม่สนใจเพื่อนในการทำกิจกรรม

ตารางที่ 9 เกณฑ์คะแนนพฤติกรรมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย (ต่อ)

พฤติกรรม ทักษะทางสังคม	ระดับคุณภาพ		
	ดี(3)	พอใช้(2)	ปรับปรุง(1)
2.2 การยอมรับ ข้อตกลงของกลุ่ม ด้วยความเต็มใจ	เด็กยอมรับข้อตกลงของ กลุ่มด้วยความเต็มใจ	การยอมรับข้อตกลง ของกลุ่มด้วยความเต็ม ใจ โดยที่เพื่อนและครู ร้องขอ	เด็กไม่ปฏิบัติตาม ข้อตกลงของกลุ่ม
2.3 การทำหน้าที่ ของตนในกลุ่มด้วย ความเต็มใจ	เด็กทำหน้าที่ของตนใน กลุ่มด้วยความเต็มใจ	เด็กทำหน้าที่ของตนใน กลุ่มโดยที่เพื่อนร้องขอ	เด็กไม่ยอมทำ หน้าที่ ที่ตนได้รับ
2.4 การปฏิบัติตาม กฎ-กติกา ในการ ทำกิจกรรมภายใน กลุ่ม	เด็กปฏิบัติตามกฎ-กติกา ในการทำกิจกรรม ภายในกลุ่ม โดยเพื่อน และครูไม่ต้องร้องขอ	เด็กปฏิบัติตามกฎ- กติกา ในการ ทำ กิจกรรมภายในกลุ่ม โดยเพื่อน และ ครู ร้องขอ	เด็กไม่ปฏิบัติตาม กฎ-กติกา ในการ ทำกิจกรรมภายใน กลุ่ม
3.การเป็นผู้นำผู้ ตาม 3.1การบอกความ ต้องการและการ แสดงความคิดใน การทำกิจกรรม	เด็กบอกความต้องการ และการแสดงความคิด ในการทำกิจกรรม โดย ไม่ต้องรอให้เพื่อนร้อง ขอ	เด็กบอกความต้องการ และการแสดงความคิด ในการทำกิจกรรม โดย เพื่อนต้องร้องขอ	เด็กไม่แสดง ความคิดของตน ทำตามที่เพื่อนทำ เท่านั้น
3.2 การให้ คำแนะนำเพื่อนใน การทำกิจกรรม	เด็กให้คำแนะนำเพื่อน ในการทำกิจกรรม โดย ที่เพื่อนไม่ได้ร้องขอ	เด็กให้คำแนะนำเพื่อน ในการทำกิจกรรม โดย ที่เพื่อนร้องขอ	เด็กไม่สามารถ แนะนำเพื่อนใน การทำกิจกรรมได้
3.3 รู้และเข้าใจ หน้าที่ของตนใน ฐานะเป็นสมาชิก กลุ่ม	เด็กรู้และเข้าใจหน้าที่ ของตนในฐานะเป็น สมาชิกกลุ่มโดยที่เพื่อน ไม่ได้ร้องขอ	เด็กรู้และเข้าใจหน้าที่ ของตนในฐานะเป็น สมาชิกกลุ่ม โดยที่ เพื่อนร้องขอ	เด็กไม่ปฏิบัติตาม หน้าที่ในกลุ่มตน ชอบเดินไปมาที่ กลุ่มอื่น

ตารางที่ 9 เกณฑ์คะแนนพฤติกรรมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย(ต่อ)

พฤติกรรมทักษะทางสังคม	ระดับคุณภาพ		
	ดี(3)	พอใช้(2)	ปรับปรุง(1)
3.4 การยอมรับฟังและทำตามข้อตกลงของกลุ่มด้วยความเต็มใจ	เด็กยอมรับฟังและทำตามข้อตกลงของกลุ่มด้วยความเต็มใจ	เด็กยอมรับฟังและทำตามข้อตกลงของกลุ่มโดยเพื่อนร้องขอ	เด็กไม่ฟังไม่สนใจเพื่อนๆ
4.การกล้าแสดงออก 4.1ก การกล้าตัดสินใจและการแก้ปัญหาด้วยตนเอง	เด็กตัดสินใจและแก้ปัญหาด้วยตนเองโดยเพื่อนและครูไม่ต้องร้องขอ	เด็กตัดสินใจและแก้ปัญหา โดยเพื่อนและครูร้องขอ	เด็กไม่กล้าตัดสินใจไม่กล้าปฏิบัติ
4.2 การแสดงออกทางวาจาและทำทางด้วยความมั่นใจ	เด็กแสดงออกทางวาจาและทำทางด้วยความมั่นใจ โดยเพื่อนและครูไม่ต้องร้องขอ	เด็กแสดงออกทางวาจาและทำทางด้วยความมั่นใจโดยเพื่อนและครูร้องขอ	เด็กไม่กล้าพูดไม่มีความมั่นใจในตนเอง
4.3 การมองและสบตาผู้อื่นในขณะที่พูดหรือแสดงออก	เด็กมองและสบตาผู้อื่นในขณะที่พูดหรือแสดงออกด้วยความมั่นใจ	เด็กมองและสบตาผู้อื่นในขณะที่พูดหรือแสดงออกโดยเพื่อนร้องขอ	เด็กไม่สบตาผู้อื่นในขณะที่พูดแม้คุณครูและเพื่อนร้องขอ
4.4 การบอกหรือแสดงความรู้สึกของตนให้ผู้อื่นรับรู้ด้วยความมั่นใจ	เด็กบอกหรือแสดงความรู้สึกของตนให้ผู้อื่นรับรู้ได้ด้วย ความมั่นใจ	เด็กบอกหรือแสดงความรู้สึกของตนให้ผู้อื่นรับรู้โดยเพื่อนและครูร้องขอ	เด็กไม่กล้าบอกหรือแสดงความรู้สึกของตนให้เพื่อนและครูรับรู้ได้

ตารางที่ 10 เกณฑ์การแปลความหมายของระดับคะแนนทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย

ค่าเฉลี่ย	ระดับทักษะทางสังคม
2.50 – 3.00	ดี
1.50 – 2.49	พอใช้
1.00 – 1.49	ปรับปรุง

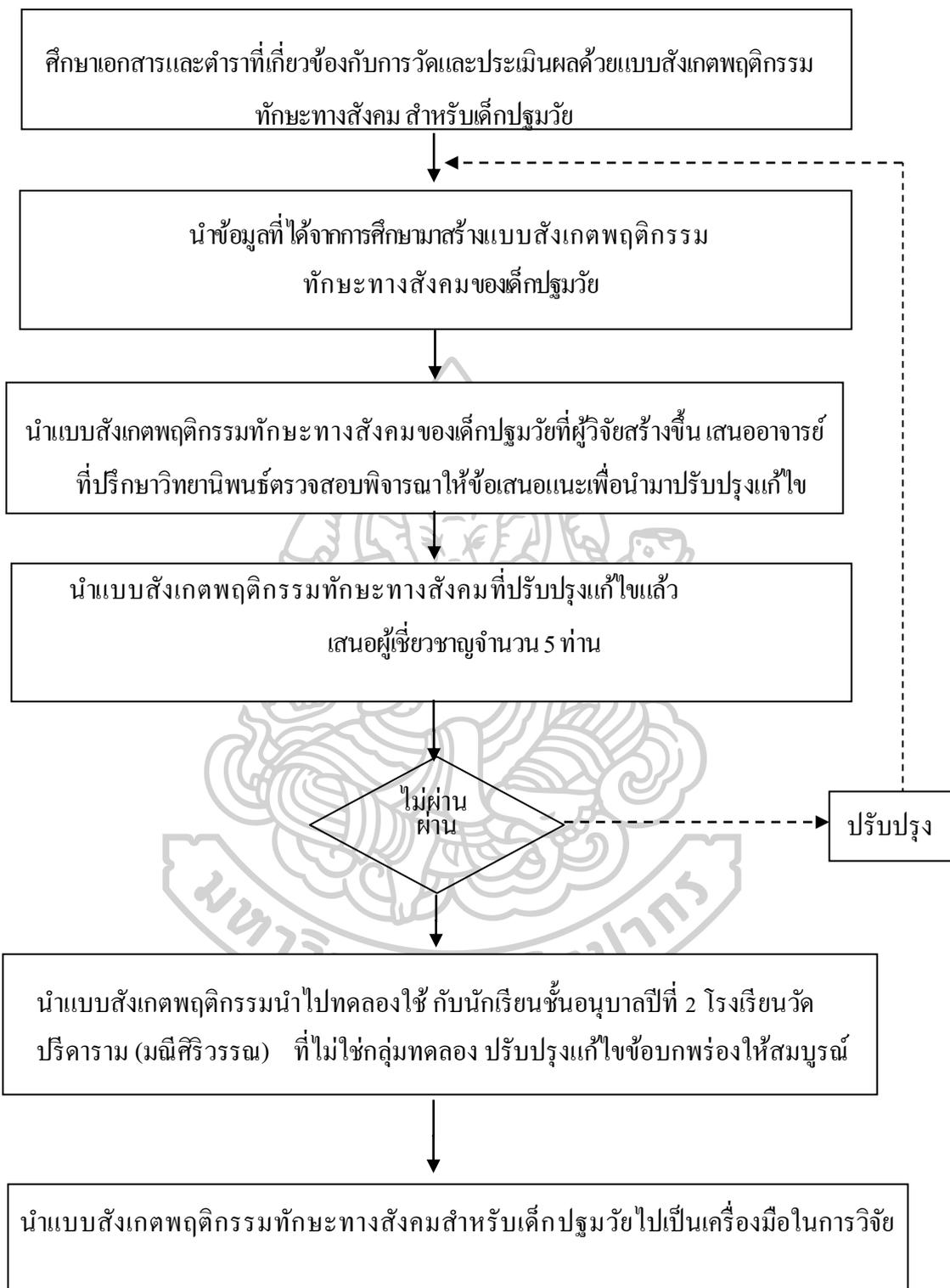
3.4 นำแบบสังเกตพฤติกรรมทักษะทางสังคม ของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบพิจารณาให้ข้อเสนอแนะเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข

3.5 นำแบบสังเกตพฤติกรรมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ด้านการจัดประสบการณ์ปฐมวัย 5 ท่าน เพื่อพิจารณาความเหมาะสม และความเที่ยงตรง (Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ IOC (Index Of Item Objective Congruence) ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60-0.80

3.6 ปรับปรุงแก้ไขแบบสังเกตพฤติกรรมทักษะทางสังคม ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญให้เป็นฉบับสมบูรณ์ โดยปรับแก้ไขเกณฑ์คะแนน ระดับคุณภาพ เป็น 3, 2, 1 ปรับภาษาให้กระชับ มีชัดเจนมากขึ้น นำไปทดลองใช้ (Try Out) เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยใช้กับเด็กปฐมวัย ที่ไม่ใช่กลุ่มทดลอง ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559

3.7 นำผลการสังเกตที่ได้จากการนำแบบสังเกตพฤติกรรมทักษะทางสังคม ไปทดลองใช้ โดยผู้สังเกต 2 คน คือผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยร่วมสังเกต และนำคะแนนที่ได้มาหาค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกตทั้ง 2 คน คือ โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต RAI (Rater Agreement Index) $RAI = 0.9 - 1.0$ ถือว่าค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกตอยู่ในระดับสูงถือว่าค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกตอยู่ในระดับสูง

3.8 นำแบบสังเกตพฤติกรรมทักษะทางสังคม ไปเป็นเครื่องมือในการวิจัยรายละเอียด ดังแผนภูมิที่ 4

แผนภูมิที่ 4 ขั้นตอนการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมทักษะทางสังคม สำหรับเด็กปฐมวัย

4. แบบสอบถามความคิดเห็นของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดประสบการณ์แบบโครงการ โดยเด็กเลือกแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ โดยครูอ่านแบบสอบถามให้เด็กฟัง ใช้คำพูดในการอธิบายให้เด็กฟังเป็นภาษาที่เด็กเข้าใจได้ง่ายมากขึ้น และเด็กเลือกตอบแบบสอบถาม โดยการระบายสีลงในหน้าที่เลือกเป็นคำตอบ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

ศึกษาเอกสาร การสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของเด็กปฐมวัยและ งานวิจัยที่ใช้แบบสอบถามความคิดเห็นสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดประสบการณ์แบบโครงการ จำนวน 1 ฉบับ มีจำนวน 10 ข้อ ซึ่งในการสร้างแบบสอบถาม ต้องคำนึงถึงเด็กปฐมวัยเป็นสิ่งสำคัญเด็กสามารถตอบแบบสอบถาม จาก 3 ตัวเลือก คือถ้าชอบมากใช้สัญลักษณ์ 😊 หน้ายิ้ม ชอบปานกลางใช้สัญลักษณ์ 😐 หน้านิ่งและชอบน้อย ใช้สัญลักษณ์ ☹ หน้าบึ้งให้เด็กเลือกระบายสีลงในหน้าที่เด็กเลือก โดยครูเป็นผู้อ่านแบบสอบถามให้เด็กฟัง การแปลความหมายของระดับคะแนนเฉลี่ยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ โดยใช้เกณฑ์แปล ความหมายของกรมวิชาการ (2542 : 19) ดังนี้

ช่วงคะแนน 2.50-3.00 มาก

ช่วงคะแนน 1.50-2.49 ปานกลาง

ช่วงคะแนน 1.00-1.49 น้อย

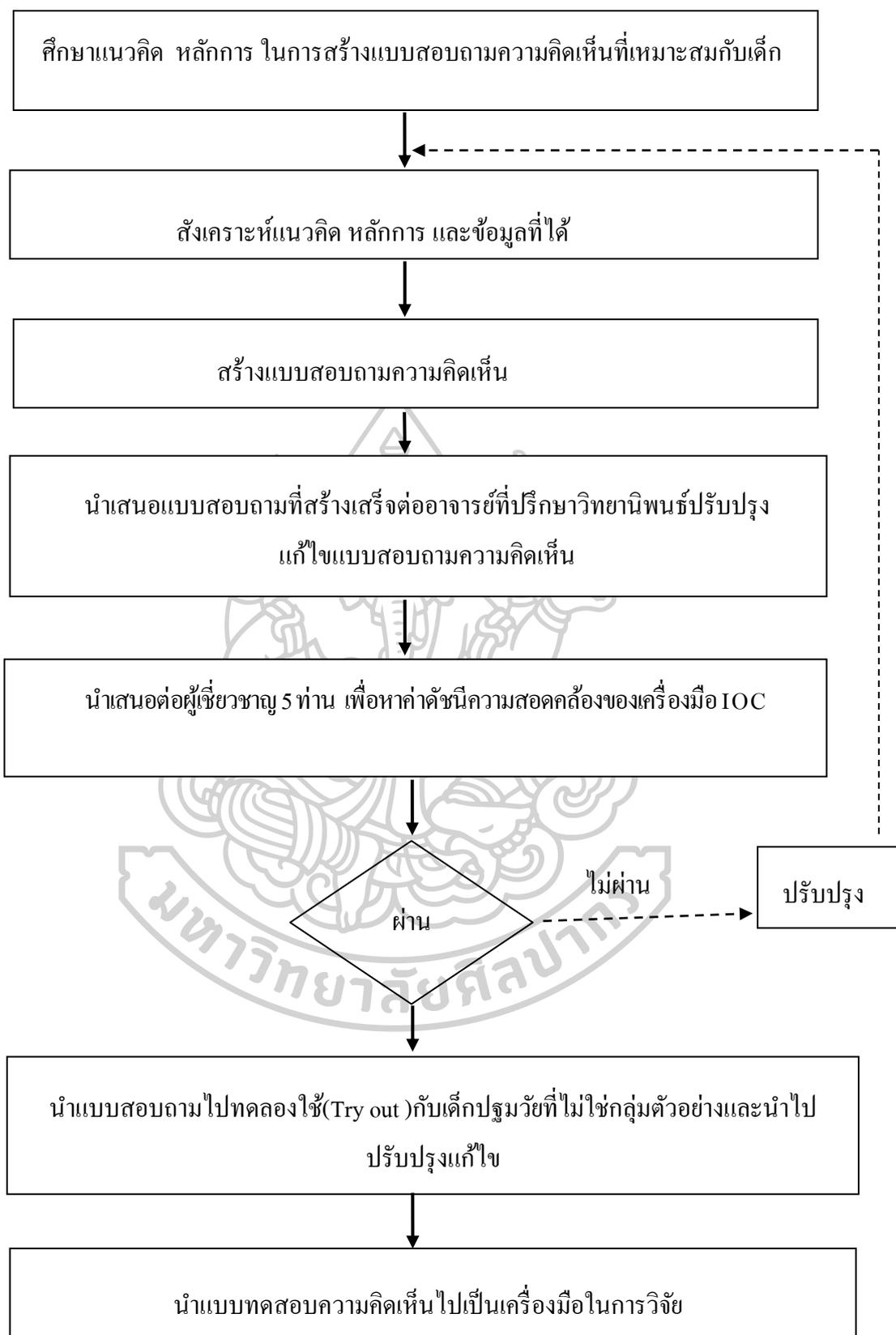
4.1 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาและให้ข้อคิดเห็นเพื่อปรับปรุงแก้ไข

4.2 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาและนำมาวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ถือว่ามีความสอดคล้องกันในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

4.3 ปรับปรุงแก้ไขแบบสังเกตพฤติกรรมทักษะทางสังคม ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ โดยปรับภาษาให้เข้าใจง่ายกระชับ มีชัดเจนมากขึ้นให้มีความเหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ปรับหน้าแต่ละหน้าให้ชัดเจนมากขึ้น

4.4 นำแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีการปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try out) ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาปรับปรุงจนได้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

4.5 นำแบบสอบถามความคิดเห็น ไปเป็นเครื่องมือในการวิจัย รายละเอียดดังแผนภูมิที่ 5

แผนภูมิที่ 5 ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดประสบการณ์แบบ
โครงการ

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง และได้ปฏิบัติการทดลองด้วยตนเอง กับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดปริคาราม (มณีสิริวรรณ) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 โดยดำเนินการ ดังนี้

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากรเพื่อขอความร่วมมือไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนวัดปริคาราม (มณีสิริวรรณ) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ก่อนดำเนินการสอน ผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์การเรียนรู้ให้เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 ทราบ เพื่อให้เด็กมีความเข้าใจในการปฏิบัติตนในการเรียน และมีความพร้อมที่เรียน

3. ดำเนินการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

4. ในขณะที่ทำกิจกรรมการจัดประสบการณ์แต่ละโครงการ ผู้วิจัยทำการสังเกตพฤติกรรมเด็กขณะปฏิบัติกิจกรรม

5. รวบรวมข้อมูลจากคะแนนที่ได้จากการสังเกตพัฒนาการความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และทักษะทางสังคมหลังการจัดประสบการณ์แต่ละโครงการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลมีขั้นตอนดังนี้

การพัฒนาคุณภาพแบบสังเกตพฤติกรรมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และแบบสังเกตพฤติกรรมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ได้แก่

1. การวิเคราะห์ข้อมูล พัฒนาการความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยชั้นปีที่ 2 ด้วยแบบสังเกตพฤติกรรมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ขณะได้รับการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ ประกอบด้วย 4 ด้าน การกำหนดปัญหา การเลือกวิธีในการแก้ปัญหา การปฏิบัติ และการประเมินผล ในแต่ละด้านมีเกณฑ์การให้คะแนน 3 ระดับ ได้แก่ ดี พอใช้ ปรับปรุง โดยใช้ ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา

2. การวิเคราะห์ข้อมูล พัฒนาการของทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยชั้นปีที่ 2 ด้วยแบบสังเกตพฤติกรรมทักษะทางสังคม ขณะได้รับการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ ประกอบด้วย 4 ด้าน การช่วยเหลือ การให้ความร่วมมือ การเป็นผู้นำ ผู้ตาม และการกล้าแสดงออก ในแต่ละด้านมีเกณฑ์การให้คะแนน 3 ระดับ ได้แก่ ดี พอใช้ ปรับปรุง โดยใช้ ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา

3.การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นที่มีต่อการจัดประสบการณ์แบบโครงการ นำคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามความคิดเห็นมาทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา

ตารางที่ 11 สรุปวัตถุประสงค์และวิธีการวิจัย

วัตถุประสงค์	วิธีการ	เป้าหมาย	เครื่องมือ/สถิติ
1.เพื่อศึกษาพัฒนาการความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2 หลังการจัดประสบการณ์เรียนรู้	วิเคราะห์พัฒนาการความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ของเด็กปฐมวัยตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 2546	เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดปริตาราม (มณีสิริวรรณ) จำนวน 28 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย	วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา
2.เพื่อศึกษาพัฒนาการของทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2 หลังการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ	วิเคราะห์พัฒนาการของทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 2546	เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดปริตาราม (มณีสิริวรรณ) จำนวน 28 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย	วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ	การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นที่มีต่อการจัดประสบการณ์แบบโครงการ	เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดปริตาราม (มณีสิริวรรณ) จำนวน 28 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย	การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)และการวิเคราะห์เนื้อหา

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และทักษะทางสังคม โดยการจัดประสบการณ์แบบโครงการสำหรับเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดปริธาราม(มณีสิริวรรณ) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 จำนวน 28 คน โดยนำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ แบบสังเกตพฤติกรรมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และ แบบสังเกตพฤติกรรมทักษะทางสังคม เพื่อเป็นการตอบสนองวัตถุประสงค์และตอบคำถามการวิจัย ผู้วิจัยนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์และนำเสนอผลการวิเคราะห์โดยใช้ตารางแผนภูมิแท่งประกอบคำบรรยาย ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาพัฒนาการ ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 หลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาพัฒนาการของทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 หลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความคิดเห็นของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาพัฒนาการความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 หลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

การวิเคราะห์ข้อมูลนี้เป็นการตอบคำถามการวิจัยข้อที่ 1 พัฒนาการความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 หลังการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการอยู่ในระดับใดซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

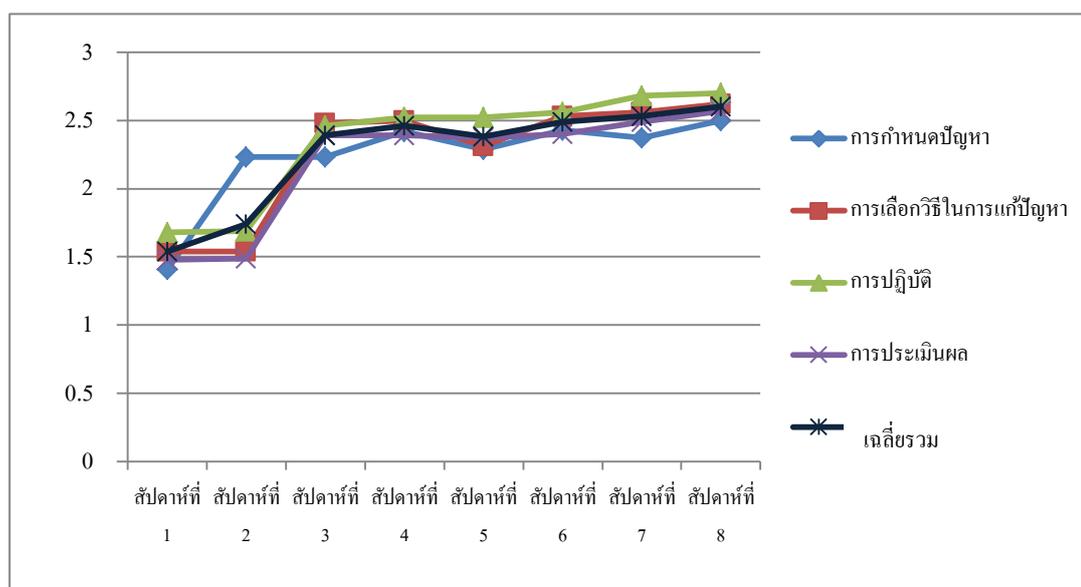
ตารางที่ 12 แสดงพัฒนาการการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

การแก้ปัญหา อย่างสร้าง สรรค์ /สัปดาห์	สัปดาห์ที่ 1			สัปดาห์ที่ 2			สัปดาห์ที่ 3			สัปดาห์ที่ 4			สัปดาห์ที่ 5			สัปดาห์ที่ 6			สัปดาห์ที่ 7			สัปดาห์ที่ 8			ภาพรวม		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1.การ กำหนด ปัญหา	1.41	0.25	ปรับปรุง	2.23	0.34	พอใช้	2.23	0.22	พอใช้	2.42	0.30	พอใช้	2.29	0.32	พอใช้	2.43	0.29	พอใช้	2.37	0.26	พอใช้	2.50	0.24	ดี	2.23	0.42	พอใช้
2.การเลือก วิธีการ แก้ปัญหา	1.54	0.18	พอใช้	1.54	0.20	พอใช้	2.48	0.25	พอใช้	2.50	0.31	ดี	2.31	0.26	พอใช้	2.53	0.20	ดี	2.56	0.20	ดี	2.62	0.19	ดี	2.26	0.48	พอใช้
3.การ ปฏิบัติ	1.68	0.11	พอใช้	1.69	0.09	พอใช้	2.46	0.41	พอใช้	2.52	0.29	ดี	2.52	0.27	ดี	2.56	0.26	ดี	2.68	0.21	ดี	2.70	0.17	ดี	2.35	0.46	พอใช้
4.การ ประเมิน ผล	1.48	0.27	ปรับปรุง	1.49	0.26	ปรับปรุง	2.39	0.25	พอใช้	2.39	0.23	พอใช้	2.37	0.30	พอใช้	2.40	0.24	พอใช้	2.49	0.25	พอใช้	2.57	0.26	ดี	2.20	0.48	พอใช้
เฉลี่ยรวม	1.54	0.20	พอใช้	1.74	0.22	พอใช้	2.39	0.28	พอใช้	2.46	0.28	พอใช้	2.38	0.29	พอใช้	2.49	0.25	พอใช้	2.53	0.23	ดี	2.60	0.22	ดี	2.26	0.46	พอใช้

จากตารางที่ 12 พบว่า โดยภาพรวมเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีพัฒนาการความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์หลังการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ มีพัฒนาการเพิ่มขึ้นในแต่ละสัปดาห์ โดยจะเห็นได้ว่าในสัปดาห์ที่ 8 มีพัฒนาการความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับดีทุกด้าน ในภาพรวมเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการปฏิบัติมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 2.35$, S.D. = 0.46) รองลงมาคือ ด้านการเลือกวิธีการแก้ปัญหา ($\bar{X} = 2.26$, S.D. = 0.48) ด้านการประเมินผล ($\bar{X} = 2.57$, S.D. = 0.26) และ ด้านการกำหนดปัญหา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.23$, S.D. = 0.42)

จากข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยได้นำมาแสดงในลักษณะแผนภูมิ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

แผนภูมิแสดงพัฒนาการความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 หลังการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ

แผนภูมิที่ 6 พัฒนาการความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

จากแผนภูมิแสดงให้เห็นว่า เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีพัฒนาการความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์หลังการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ มีพัฒนาการเพิ่มขึ้น แต่ในสัปดาห์ที่ 3 และ สัปดาห์ที่ 7 ด้านการกำหนดปัญหา และสัปดาห์ที่ 5 ด้านการประเมินผล มีพัฒนาการลดลงเล็กน้อย อาจเนื่องมาจากกิจกรรมในสัปดาห์นั้นอาจจะค่อนข้างยากไปสำหรับเด็กทำให้เด็กมีพัฒนาการลดลง แต่ค่าเฉลี่ยรวมทุกด้านในแต่ละสัปดาห์มีพัฒนาการความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นและในสัปดาห์ที่ 8 มีค่าเฉลี่ยรวมพัฒนาการความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับดีในทุกด้าน ($\bar{x} = 2.60$ S.D. = 0.22)

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาพัฒนาการของทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 หลังได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

การวิเคราะห์ข้อมูลนี้เป็นการตอบคำถามการวิจัยข้อที่ 2 เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีพัฒนาการของทักษะทางสังคมอยู่ในระดับใด

ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

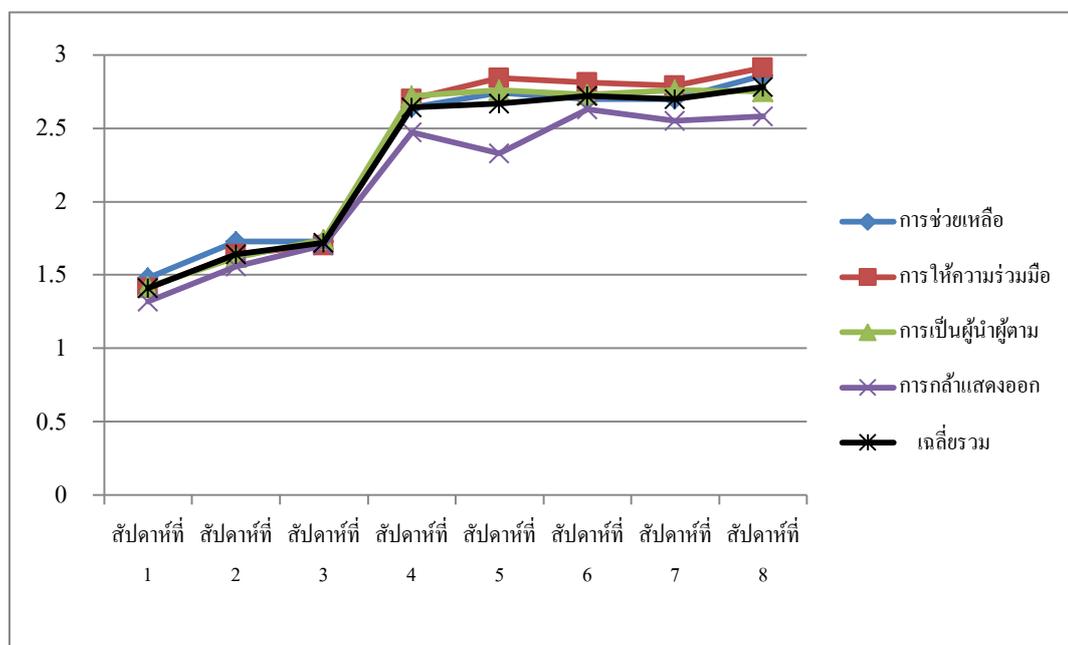
ตารางที่ 13 แสดงพัฒนาการของทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย

ทักษะ ทางสังคม /สัปดาห์	สัปดาห์ที่ 1			สัปดาห์ที่ 2			สัปดาห์ที่ 3			สัปดาห์ที่ 4			สัปดาห์ที่ 5			สัปดาห์ที่ 6			สัปดาห์ที่ 7			สัปดาห์ที่ 8			ภาพรวม		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1.การช่วยเหลือ	1.48	0.18	ปรับปรุง	1.73	0.16	พอใช้	1.73	0.16	พอใช้	2.64	0.24	ดี	2.74	0.17	ดี	2.70	0.15	ดี	2.70	0.21	ดี	2.86	0.14	ดี	2.34	0.54	พอใช้
2.การให้ความร่วมมือ	1.41	0.19	ปรับปรุง	1.64	0.25	พอใช้	1.70	0.18	พอใช้	2.70	0.14	ดี	2.84	0.10	ดี	2.81	0.08	ดี	2.79	0.13	ดี	2.91	0.06	ดี	2.36	0.62	พอใช้
3.การเป็นผู้นำผู้ตาม	1.42	0.16	ปรับปรุง	1.62	0.22	พอใช้	1.74	0.16	พอใช้	2.72	0.16	ดี	2.76	0.12	ดี	2.73	0.20	ดี	2.76	0.16	ดี	2.75	0.17	ดี	2.32	0.58	พอใช้
4.การกล้าแสดงออก	1.32	0.20	ปรับปรุง	1.56	0.33	พอใช้	1.70	0.23	พอใช้	2.47	0.35	พอใช้	2.33	0.25	พอใช้	2.63	0.30	ดี	2.55	0.30	ดี	2.58	0.32	ดี	2.15	0.57	พอใช้
เฉลี่ยรวม	1.41	0.18	ปรับปรุง	1.64	0.24	พอใช้	1.72	0.18	พอใช้	2.64	0.22	พอใช้	2.67	0.16	พอใช้	2.72	0.18	ดี	2.70	0.20	ดี	2.78	0.17	ดี	2.29	0.57	พอใช้

จากตารางที่ 13 พบว่า โดยภาพรวมเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีพัฒนาการความสามารถของทักษะทางสังคมหลังการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ มีพัฒนาการเพิ่มขึ้นในแต่ละสัปดาห์ โดยในสัปดาห์ที่ 8 มีพัฒนาการความสามารถของทักษะทางสังคมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับดีทุกด้าน ในภาพรวมเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการให้ความร่วมมือมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 2.36$, S.D. = 0.62) รองลงมาคือ ด้านการช่วยเหลือ ($\bar{X} = 2.34$, S.D. = 0.14) ด้านการเป็นผู้นำผู้ตาม ($\bar{X} = 2.32$, S.D. = 0.58) และ ด้านการกล้าแสดงออก มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.15$, S.D. = 0.57)

จากข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยได้นำมาแสดงในลักษณะแผนภูมิ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

แผนภูมิแสดงพัฒนาการความสามารถของทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 หลังการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ

แผนภูมิที่ 7 พัฒนาการพัฒนาการความสามารถของทักษะทางสังคม

จากแผนภูมิแสดงให้เห็นว่า หลังการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ มีพัฒนาการความสามารถของทักษะทางสังคมเพิ่มขึ้น แต่ในสัปดาห์ที่ 5 ด้านการกล้าแสดงออกมีพัฒนาการลดลงจากสัปดาห์ที่ 4 เนื่องจากเด็กอาจไม่ค่อยเข้าใจหรือไม่มั่นใจในการปฏิบัติกิจกรรมนั้นๆ จึงแสดงพฤติกรรมออกมาลดลง แต่ค่าเฉลี่ยรวมทุกด้านในแต่ละสัปดาห์มีพัฒนาการความสามารถของทักษะทางสังคมเพิ่มขึ้นและในสัปดาห์ที่ 8 มีค่าเฉลี่ยรวมพัฒนาการความสามารถของทักษะทางสังคมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับดีในทุกด้าน ($\bar{x} = 2.78$ S.D. = 0.17)

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความคิดเห็นของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ

การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อตอบคำถามของการวิจัยข้อที่ 3 เด็กปฐมวัยมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการจัดประสบการณ์แบบโครงการงาน รายละเอียดดังตารางที่ 16

ตารางที่ 14 คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัด
ประสบการณ์แบบโครงการ

ความคิดเห็นของเด็กปฐมวัยที่มีต่อ การจัดประสบการณ์แบบโครงการ	\bar{X}	(S.D.)	ความคิดเห็น	ลำดับที่
1.เด็ก ๆ มีความเข้าใจเรื่องที่เรียนอย่างชัดเจน จากที่คุณครู	2.64	0.50	มาก	5
2.กิจกรรมการจัดการเรียนรู้สนุกสนาน น่าตื่นเต้น	2.86	0.48	มาก	2
3.เด็ก ๆ ได้เรียนรู้จากเรื่องที่ย้ายไปสู่เรื่องที่ยาก	2.39	0.49	ปานกลาง	10
4.การทำกิจกรรม ช่วยทำให้เด็ก ๆ เข้าใจในสิ่งที่เรียนมาก	2.54	0.47	มาก	8
5. เด็ก ๆ ได้เข้ากลุ่มทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนๆ	2.86	0.46	มาก	1
6.การจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ ทำให้เด็ก ๆ รู้จักการปฏิบัติงานอย่างเป็นขั้นตอน	2.39	0.48	ปาน	9
7. สื่อที่คุณครูนำมาจัดการเรียนการสอน ทำให้เด็ก ๆ มี ความเข้าใจในการเรียนรู้มากขึ้น	2.56	0.45	มาก	7
8.เด็ก ๆ ชอบให้มีการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ มาจัด กิจกรรมการเรียนการสอน	2.57	0.48	มาก	6
9. การจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการทำให้เด็ก ๆ สนใจทำกิจกรรมต่างๆมากขึ้น	2.68	0.53	มาก	3
10.การจัดประสบการณ์เรียนรู้ ทำให้เด็ก ๆ ได้เรียนรู้และ ปฏิบัติด้วยตนเอง	2.68	0.53	มาก	3
เฉลี่ย รวม	2.61	0.48	มาก	

จากตารางที่ 14 ความคิดเห็นของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดประสบการณ์แบบโครงการ พบว่าเด็กปฐมวัยมีความคิดเห็นต่อการจัดประสบการณ์โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 2.61$, S.D. = 0.48) และเมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า ความคิดเห็นของเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 1 ได้แก่ ข้อที่ 5 ($\bar{x} = 2.86$, S.D. = 0.46) ลำดับที่ 2 ได้แก่ ข้อที่ 2 ($\bar{x} = 2.86$, S.D. = 0.48) และลำดับที่ 3 ได้แก่ ข้อที่ 9 กับข้อที่ 10 ($\bar{x} = 2.68$, S.D. = 0.53)

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และทักษะทางสังคม โดยการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ สำหรับเด็กปฐมวัย เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ประเภทการวิจัย แบบการทดลองระยะยาว หนึ่งกลุ่ม (The One – Group Time-Series Design) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพัฒนาการความสามารถ ในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2 หลังการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนวัดปริตราราม(มณีสิริวรรณ) ซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม จำนวนนักเรียน 28 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ จำนวน 4 โครงการ ได้แก่ โครงการน้ำสมุนไพร โครงการวันพระยา โครงการทับทิมกรอบ และโครงการซูชิแสนอร่อย ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.60 -1.00 2) แบบสังเกตพฤติกรรมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 4 ด้าน ด้านการกำหนดปัญหา ด้านการเลือกวิธีในการแก้ปัญหา ด้านการปฏิบัติ และด้านการประเมินผลได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.60 -1.00 และมีค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต RAI = 0.90-1.00 3) แบบสังเกตพฤติกรรมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการช่วยเหลือ ด้านการให้ความร่วมมือ การเป็นผู้นำผู้ตาม และด้านการกล้าแสดงออก มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 0.60-0.80 และมีค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต RAI = 0.90-1.00 4) วิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นที่มีต่อการจัดประสบการณ์แบบโครงการพิจารณาเป็นรายข้อ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้คือ 1) วิเคราะห์พัฒนาการความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ของเด็กปฐมวัยโดยใช้ ค่าเฉลี่ย \bar{x}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา 2) วิเคราะห์พัฒนาการของทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยใช้ ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)และการวิเคราะห์เนื้อหา 3) วิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นที่มีต่อการจัดประสบการณ์แบบโครงการของเด็กปฐมวัย โดยใช้ ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)และการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ มีพัฒนาการความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์อยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการปฏิบัติมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือด้านการเลือกวิธีในการแก้ปัญหา และด้านการประเมินผล ซึ่งยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้

2. เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ มีพัฒนาการของทักษะทางสังคมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการให้ความร่วมมือ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือด้านด้านการช่วยเหลือ และด้านการเป็นผู้นำผู้ตาม ซึ่งยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้

3. เด็กปฐมวัยมีความคิดเห็นต่อการจัดประสบการณ์โดยภาพรวมเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก โดยเห็นว่าการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการทำให้ เด็กๆ ได้เข้ากลุ่มทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนๆ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และ ทักษะทางสังคม โดยการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ สำหรับเด็กปฐมวัย

1. ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการมีพัฒนาการการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นในแต่ละสัปดาห์แต่ในสัปดาห์ที่ 3 และ สัปดาห์ที่ 7 ด้านการกำหนดปัญหา และสัปดาห์ที่ 5 ด้านการประเมินผล มีพัฒนาการลดลงเล็กน้อย อาจเนื่องมาจากกิจกรรมในสัปดาห์นั้นอาจจะค่อนข้างยากไปสำหรับเด็กทำให้เด็กมีพัฒนาการลดลง แต่ค่าเฉลี่ยรวมทุกด้านในแต่ละสัปดาห์มีพัฒนาการความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น ถึงแม้ว่าในภาพรวมแต่ละด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์พอใช้ แต่ในช่วงสัปดาห์ที่ 1- 8 จะเห็นได้ว่าเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น โดยในสัปดาห์ที่ 8 เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับดีทุกด้าน ในภาพรวมเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ในด้านการปฏิบัติมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดและในด้านการกำหนดปัญหามีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้นการที่ด้านการปฏิบัติมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เนื่องจากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย เด็กๆ ได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ มีความกระตือรือร้นใฝ่รู้ใฝ่เรียน และเกิดแรงจูงใจในการเรียนมากขึ้น ซึ่งการที่เด็กๆ ได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองนั้น จะทำให้เด็กสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยความรู้ที่

เป็นความรู้ที่คงทนไม่ลบเลือนไปโดยง่ายอีกด้วย และ ด้านการกำหนดปัญหา มีค่าเฉลี่ย น้อยที่สุด อาจเป็นเพราะเด็กปฐมวัยยังมีประสบการณ์จากการเรียนรู้ยังไม่มากพอ เด็กจึงยังไม่สามารถกำหนดปัญหาต่างๆขึ้นมาได้ด้วยตนเองโดยสมบูรณ์ ต้องมีการส่งเสริมและพัฒนาต่อไปโดยครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกและเป็นแหล่งความรู้ในการจัดการเรียน การสอน สื่อต่างๆให้กับเด็ก จากผลการวิจัย จะเห็นได้ว่า เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการในการ แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สูงขึ้นในทุกๆช่วงสัปดาห์จนถึงสิ้นสุดการทดลอง ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ แบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 เริ่มต้นโครงการ ระยะที่ 2 พัฒนาโครงการ ระยะที่ 3 สรุปรูปโครงการ ซึ่งมีรูปแบบการจัด ประสบการณ์ที่เน้นให้เด็กได้เรียนรู้โดยการสืบค้นหาข้อมูลอย่างลึกในหัวเรื่องเฉพาะที่เด็ก สนใจและเปิดโอกาสให้เด็กวางแผนสืบค้นด้วยตนเอง โดยมีครูช่วยเหลือการทำโครงการ ของเด็กจะรวมการวางแผนศึกษาสถานที่ต่างๆ และหรือสัมภาษณ์เด็ก แก้ปัญหา แลกเปลี่ยน สิ่งที่เด็กเรียนรู้กับบุคคลอื่น (Katz, 1994 ;Helm and Katz,2001) โดยการจัดประสบการณ์ เรียนรู้แบบโครงการ ทำให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ดังนี้

ระยะที่ 1 เริ่มต้นโครงการ

เด็กและคุณครูเริ่มต้นจากการกระตุ้นความสนใจเด็ก โดยการพาเด็กออกไปเดิน สำรวจสิ่งต่างๆบริเวณรอบๆโรงเรียน และกลับมาสนทนาร่วมกันเพื่อแลกเปลี่ยนกันแสดง ความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่เด็กๆสนใจ และเสนอหัวเรื่องที่หลากหลาย เด็กเป็นผู้เลือกเรื่องที่ ตนสนใจอยากเรียนรู้ วิธีการอภิปราย ครูสามารถแนะนำการเรียนรู้ให้เด็ก และให้เด็กได้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดเห็นซึ่งกันและกันกับเพื่อนเป็นกลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่

ครูสร้างความสนใจให้กับเด็ก โดยการจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นความอยากรู้ของเด็ก และสังเกตความสนใจของเด็ก โดยการเล่านิทาน การเดินสำรวจสิ่งที่อยู่รอบๆ โรงเรียน จากนั้นเด็กและ ครูร่วมกันพิจารณา อภิปรายคัดเลือกหัวข้อที่สนใจ เพื่อทำโครงการร่วมกัน เด็กร่วมกันแลกเปลี่ยน ความรู้ ประสบการณ์เดิมของเด็ก ด้วยการเล่าเรื่อง เขียนภาพ ทำแผน ที่ความคิด (Mindmap) หรือใยแมงมุม (web) โดยข้อมูลต่างๆจะเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมของเด็กที่เกี่ยวกับหัวเรื่อง เด็กนำหัวเรื่องที่ สนใจไปสนทนากับผู้ปกครอง โดยครูจัดทำจดหมายถึงผู้ปกครอง ให้ผู้ปกครองช่วยให้ความรู้แก่เด็กเพื่อ มาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ใหม่กับเพื่อนๆ ร่วมกันตั้งคำถามที่ตนสงสัยเกี่ยวกับหัวเรื่อง เพื่อสืบค้นหา ข้อมูลและคำตอบที่ต้องการ โดยครูจะต้องคอยสังเกตและร่วมพูดคุยกระตุ้นให้เด็กเกิดการคิดแก้ปัญหา อย่างสร้างสรรค์ เช่น โครงการ น้ำสมุนไพร ในคำถามหนอยากรู้ว่าน้ำสมุนไพรทำมาจากอะไร เด็กๆ ช่วยกันคิดวิธีการที่จะไปหาคำตอบ โดยครูกระตุ้นความคิดเด็กโดยการ ใช้คำถาม เด็กๆเสนอความคิดว่า ไปหาในหนังสือที่ห้องสมุด ไปร้านขายน้ำสมุนไพรหน้าโรงเรียน ไปถามคุณครูห้องอื่น เป็นต้น เด็กๆจะ

เลือกวิธีที่เด็กสนใจจากหลากหลายวิธีการนำไปสู่วิธีการค้นหาคำตอบในระยะที่ 2 ต่อไป เด็กและครู ร่วมกันพิจารณาวางแผนทำกิจกรรม ซึ่งเป็นการนำไปสู่การคิดค้นหาคำตอบที่ต้องการ โดยครูเป็นผู้ที่ คอยให้การสนับสนุน แนะนำแนวทาง

ระยะที่ 2 พัฒนาโครงการ

เป็นงานในภาคสนาม ประกอบด้วยการสืบค้นตามแหล่งข้อมูลต่างๆ ระยะนี้ถือเป็นหัวใจของโครงการ ครูจะเป็นผู้จัดหา จัดเตรียมแหล่งข้อมูลให้เด็กสืบค้น ไม่ว่าจะเป็นของจริง หนังสือ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ หรือแม้แต่การออกไปศึกษานอกสถานที่หรือนัดหมายผู้เชี่ยวชาญ วิทยากรท้องถิ่น เพื่อให้เด็กทำการสืบค้นสังเกตอย่างใกล้ชิด และบันทึกสิ่งที่พบเห็นอาจมีการเขียนภาพที่เกิดจากการสังเกต จัดทำกราฟ แผนภูมิไดอะแกรม หรือสร้างแบบต่างๆ ตำรวจ คาดคะเน มีการอภิปราย เล่นบทบาทสมมติเพื่อแสดงความเข้าใจในความรู้ใหม่ที่ได้อีก (Katz, 1994) ในระยะนี้เด็กจะรู้จักการนำเสนอผลการสืบค้นของกลุ่มตน ร่วมกันนำเสนอวิธีการที่แปลกใหม่หลากหลายวิธีอย่างเป็นขั้นตอน เช่น เด็กแต่ละกลุ่มร่วมกันคิดวิธีการทำวันในกลุ่มของตน จากนั้นบอกวิธีแต่ละขั้นตอนให้คุณครูช่วยบันทึก จนครบทุกกลุ่ม จากนั้นคุณครูช่วยเขียนวิธีการทำให้เด็กๆ ลงบนกระดาษเทาขาว และทบทวนวิธีการให้กับเด็กๆ แต่ละกลุ่ม เด็กร่วมกันวาดวิธีการทำวันในกลุ่มของตนในแต่ละขั้นตอนและออกมาอภิปรายสมมติฐานวิธีการทำวันในกลุ่มของตนให้เพื่อนฟังจากนั้นเด็กทดสอบสมมติฐานในกลุ่มของตน เด็กจะได้รับประสบการณ์การลองผิดลองถูก รู้จักการแก้ปัญหาเมื่อสมมติฐานของเด็กๆ ไม่เป็นจริง เด็กๆ มีวิธีการแก้ปัญหาอย่างไร เด็กบางคนจะเสนอว่า “เชิญคุณแม่หนูมาทำวันค่ะ” บางคนเสนอให้ “เปิดยูทูปดูวิธีการทำวันครับ” บางคนก็เสนอให้ไปร้านทำขนม เป็นต้น

ระยะที่ 3 ระยะสรุปโครงการ

เด็กร่วมกันสรุปองค์ความรู้ที่ได้สืบค้นในรูปแบบต่างๆ เช่น กราฟ แผนภูมิ เขียนภาพ สร้าง หรือประดิษฐ์สิ่งต่างๆ ที่ได้จากการค้นพบ วางแผนอภิปราย คัดเลือกงาน จัดแสดงผลงาน การเรียนรู้ตลอดโครงการและปฏิบัติเพื่อแบ่งปันประสบการณ์การทำงานให้ผู้อื่นทราบ อาจเป็นเพื่อนในชั้นเรียน ครู พ่อ แม่ ผู้ปกครอง โดยการจัดแสดงผลงาน เช่น จัดบอร์ดแสดงผลการเรียนรู้ และชิ้นงานที่เด็กทำ เป็นต้น เมื่อสิ้นสุดการแสดงผลงาน ครูและเด็กร่วมกันประเมินโครงการ ซึ่งผลสรุปอาจนำไปสู่โครงการใหม่ต่อไปได้

การจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กที่แตกต่างจากการจัดประสบการณ์โดยทั่ว ๆ ไป คือ การเปิดโอกาสให้เด็กสร้างทางเลือก และใช้การตัดสินใจ การให้เด็กได้เรียนรู้ความผิดพลาดของตนเอง ให้เด็กได้คิด

วิเคราะห์เพื่อช่วยในการคิดและตัดสินใจในครั้งต่อไป การให้เด็กคาดการณ์ถึงผลที่จะเกิดขึ้น ความลึกซึ้งในเรื่องที่ศึกษาขึ้นอยู่กับความสนใจของเด็กที่จะค้นคว้าหาความรู้ของตนเอง ส่งเสริมให้เด็กรู้จักตัดสินใจว่าควรทำอะไร และผู้ใหญ่ยอมรับในความต้องการของเด็กโดยที่เด็กมีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีครูเป็นผู้ให้คำแนะนำ และเด็กเป็นผู้ตัดสินใจลงมือทำด้วยตัวเด็กเอง (Katz, 1994 ;Katz and Chard, 1995) สอดคล้องกับ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ที่ระบุว่า การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย จะต้องจัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น โดยที่การเล่นดังกล่าวต้องไม่ใช่การเล่นโดยไม่มีจุดมุ่งหมาย และไม่ใช่การยึดเนื้อหาเนื้อหาของระดับประถมศึกษาให้แก่เด็ก การจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย ครูจะต้องเข้าใจการเรียนรู้ที่เด็ก และสร้างเสริมประสบการณ์และธรรมชาติการเรียนรู้ให้แก่เด็ก

2. ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ มีพัฒนาการของทักษะทางสังคมเพิ่มขึ้นในแต่ละสัปดาห์ แต่ในสัปดาห์ที่ 5 ด้านการกล้าแสดงออกมีพัฒนาการลดลงจากสัปดาห์ที่ 4 เนื่องจากเด็กอาจไม่ค่อยเข้าใจหรือไม่มั่นใจในการปฏิบัติกิจกรรมนั้นๆ จึงแสดงพฤติกรรมออกมาลดลง แต่ค่าเฉลี่ยรวมทุกด้านในแต่ละสัปดาห์มีพัฒนาการความสามารถของทักษะทางสังคมเพิ่มขึ้น ถึงแม้ว่าในภาพรวมแต่ละด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์พอใช้ แต่ในช่วงสัปดาห์ที่ 1- 8 จะเห็นได้ว่าเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการของทักษะทางสังคมเพิ่มขึ้น โดยในสัปดาห์ที่ 8 เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการของทักษะทางสังคมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับดีทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการให้ความร่วมมือ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดและ ด้านการกล้าแสดงออก มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้นจากผลการวิจัย ด้านการให้ความร่วมมือ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดแสดงให้เห็นว่า เด็กปฐมวัยมีความสนใจในการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ เพราะเด็กมีการตอบสนองต่อการเรียนรู้ได้ดี เด็กๆ ให้ความร่วมมือในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในทุกๆ โครงการ และด้านการกล้าแสดงออก มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เนื่องจากเด็กยังมีความอายไม่ค่อยกล้าพูดหน้าชั้นเรียนซึ่งเด็กในช่วงวัยนี้ยังขาดความมั่นใจ จะต้องได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากคุณครู การชมเชย การให้กำลังใจซึ่งกันละกันจากเพื่อนๆ การฝึกให้เด็กได้ออกมาพูดหน้าชั้นบ่อยๆ เด็กก็จะมีความกล้าแสดงออกมาโดยธรรมชาติ ทั้งนี้การจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ ช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับเด็กปฐมวัยดังนี้ ในระยะที่ 1 เริ่มต้นโครงการ เด็กได้เรียนรู้การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นจากการเสนอหัวข้อและเลือกหัวข้อในการเรียนรู้ ระยะที่ 2 พัฒนาโครงการเด็กๆ จะได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนเป็น

กลุ่มช่วยกันคิดช่วยกันปฏิบัติกิจกรรมในกลุ่มของตนให้สำเร็จลุล่วง เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี กล้าแสดงออกในการพูด การตัดสินใจด้วยตนเอง ร่วมกันอภิปรายคำตอบ การตั้งสมมติฐาน ร่วมกัน และทดสอบสมมติฐานเป็นกลุ่ม ระยะที่ 3 สรุปรูปโครงการ เด็กๆร่วมกันสรุปรูปโครงการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น จัดนิทรรศการร่วมกัน การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ส่งเสริม จริยธรรมทางสังคม แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ได้ให้ความสำคัญอย่างมากกับการส่งเสริมจริยธรรมทางสังคม เพราะจริยธรรมทางสังคมเป็นสิ่งที่ช่วยพัฒนาเด็กให้เป็นผู้ที่มีความเป็นตัวของตัวเองสามารถที่จะอยู่ร่วมกับ บุคคลอื่นได้อย่างมีความสุขด้วยความเข้าใจในสิทธิ เสรีภาพ และการยอมรับนับถือบุคคลอื่น มีความเป็น ประชาธิปไตย ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองของสังคมต่อไป นี้คือเป้าหมายระยะยาวของพัฒนาการจริยธรรมทาง สังคม การส่งเสริมจริยธรรมทางสังคมจะต้องใช้เวลาและใช้ความพยายามที่จะพัฒนาและวางรากฐานตั้งแต่ วัยอนุบาล องค์ประกอบที่สำคัญ คือ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่จะส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับเด็ก ภายใต้อาคารที่ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับเด็กและเด็กกับเพื่อนๆ

การจัดประสบการณ์แบบโครงการ เป็นวิธีการสอนที่ส่งเสริมให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล วัตถุ สภาพแวดล้อม โดยการที่เด็กได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับหัวข้อ ที่สนใจอย่างลึกซึ้ง เน้นให้เด็กมีอิสระใน การคิด การค้นคว้าที่จะได้คำตอบจากคำถามที่เด็กตั้งขึ้นด้วยวิธีการต่าง ๆ และนำเสนอสิ่งที่ได้เรียนรู้ ความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ที่มีเกี่ยวกับหัวข้อที่ได้ทำโครงการ การทำโครงการเด็กอาจจะทำเป็น กลุ่มเล็ก ๆ ที่มีความสนใจร่วมกัน หรือเป็นรายบุคคล (จิรภรณ์ วสุวัต, 2544) Piaget ได้กล่าวว่าความรู้จากการจัด ประสบการณ์แบบโครงการ ความรู้ทางสังคม (Conventional Arbitrary Knowledge) เป็นความรู้ที่เกี่ยวกับการ ปฏิบัติตนในสังคม เช่นการปฏิบัติตามกฎข้อบังคับหรือกฎหมาย การเรียนรู้และปฏิบัติตามประเพณีต่าง ๆ ของสังคม หรือ การเรียนรู้ภาษาที่ใช้ในการพูดและเขียนต่อไป

3. ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยมีความคิดเห็นต่อการจัดประสบการณ์แบบโครงการ โดยภาพรวมเห็น ด้วยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เด็กๆชอบการได้เข้ากลุ่มทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนๆมากที่สุด กลุ่ม และชอบการเรียนรู้จากเรื่องที่ยากไปสู่อะไรที่ง่ายที่สุด จากผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดของ Felder and Silverman (Felder-Silverman Learning Style Model) (Felder and Silverman, 1988 อ้างถึงใน ศิริวรรณ วณิชวัฒน์วรชัย, 2559: 66) ซึ่งแบ่งรูปแบบการเรียนรู้ ในข้อที่ 1 Active คือลักษณะผู้เรียนที่เรียนรู้ได้ดีจาก การได้ทำกิจกรรมกับสิ่งที่เรียนรู้ คือ Learn by doing ชอบการทำงานกลุ่ม ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การที่เด็กๆชอบ การได้เข้ากลุ่มทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนๆมากที่สุด เนื่องจากเด็กในช่วงวัยนี้มีความอยากรู้อยากเห็น ชอบสิ่ง แปลกใหม่ ซึ่งการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ จึงทำให้เด็กรู้สึกสนุกสนาน ตื่นเต้น มีความ กระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น แม้ว่าเด็กในวัยนี้จะมีความมั่นใจมากขึ้นและเข้าใจคำสั่งมากขึ้น แต่ก็ยัง ต้องการการยอมรับจากผู้อื่น ชอบเล่นกับเพื่อนวัยเดียวกันและเพศเดียวกัน ฉะนั้นเด็กๆจะชอบปฏิบัติ กิจกรรมต่างๆร่วมกับเพื่อนๆและการที่เด็กๆชอบการได้เรียนรู้จากเรื่องที่ยากไปสู่อะไรที่ง่าย มีค่าเฉลี่ยน้อย

ที่สุด อาจเป็นเพราะว่าเด็กเคยได้รับการเรียนรู้โดยมีคุณครูหรือ พ่อแม่ ผู้ปกครองคอยบอก หาคำตอบให้กับเด็ก โดยไม่มีการเปิดโอกาสให้เด็กคิด และค้นคว้าหาคำตอบด้วยวิธีการของตนเอง เด็กจึงยังไม่มีประสบการณ์ยังไม่เข้าใจการเรียนรู้จากเรื่องง่ายไปสู่เรื่องยาก ซึ่งคุณครูจะต้องค่อยๆปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้และส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับเด็กต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการจัดประสบการณ์แบบโครงการ เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อการจัดประสบการณ์หรือการศึกษาครั้งต่อไปดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

เพื่อให้สามารถนำผลการวิจัยไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะบางประการเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ด้วยการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ มีรายละเอียด ดังนี้

1. จากการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์หลังจากที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ในด้านการกำหนดปัญหา มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่นๆ ดังนั้นการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยควรเป็นกิจกรรมที่ฝึกให้เด็กได้ใช้คำถามมากขึ้น ฝึกให้เด็กได้มองเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากหลายๆสาเหตุ และฝึกให้เด็กพูดและอธิบายสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นได้

2. จากการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการความสามารถของทักษะทางสังคมหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ ในด้านการกล้าแสดงออก มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่นๆ ดังนั้น ครูซึ่งเป็นบุคคลที่สามารถช่วยพัฒนาเด็กให้มีความเชื่อมั่นในตนเองและกล้าแสดงออกได้ โดยการส่งเสริมให้เด็กแสดงความคิดเห็นและมีอิสระในการตัดสินใจ ฝึกพูดหน้าชั้นเรียนบ่อยๆจะทำให้เด็กกล้าพูดและกล้าแสดงความคิดเห็นมากขึ้น

3. จากความคิดเห็นของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดประสบการณ์แบบโครงการพบว่า เด็กๆได้เรียนรู้จากเรื่องง่ายไปสู่เรื่องที่ยากและเด็กๆรู้จักการปฏิบัติงานอย่างเป็นขั้นตอน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นครูจะต้องส่งเสริมและจัดประสบการณ์เรียนรู้ เริ่มต้นในสิ่งที่ใกล้ตัวเด็กก่อน และค่อยๆเชื่อมโยงสิ่งต่างๆ ให้เด็กมีความเข้าใจชัดเจนมากขึ้น เด็กจะค่อยๆปรับการเรียนรู้จากเรื่องง่ายใกล้ตัวไปสู่เรื่องที่ไกลตัวเด็กมากขึ้น และการที่จะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอน

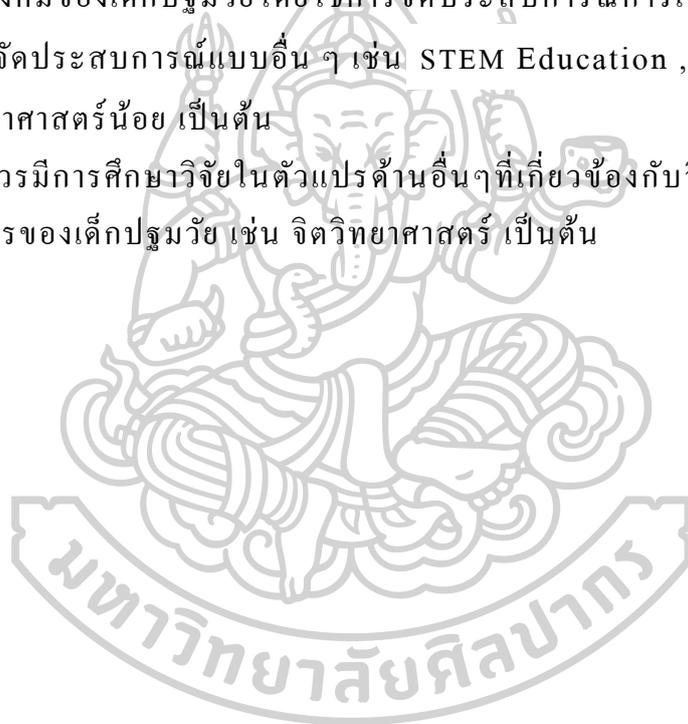
จึงต้องให้เด็กได้รับประสบการณ์ต่างๆ อย่างเหมาะสม โดยการจัดการเรียนรู้บนฐานของหลักการเรียนรู้ให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง การเรียนรู้อาจไม่ได้เกิดขึ้นอย่างทันทีแต่ต้องใช้เวลาที่ค่อยๆ เกิดขึ้นครู่ค่อยๆ ต่อเติมแนวคิด ทักษะ และประสบการณ์ จนกระทั่งเกิดความเข้าใจและเรียนรู้ต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับผู้สนใจในการพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาใช้ในการจัดการเรียนการสอนต่อไป มีรายละเอียด ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาวิจัยความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยใช้การจัดการประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ ร่วมกับการจัดประสบการณ์แบบอื่น ๆ เช่น STEM Education ,กิจกรรมการทดลอง บ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย เป็นต้น

2. ควรมีการศึกษาวิจัยในตัวแปรด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ที่ส่งผลต่อการพัฒนาการของเด็กปฐมวัย เช่น จิตวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

รายการอ้างอิง

- Katz, L. G., & Chard, S. C. (1994). *Engaging Children's Minds: The project approach*. Norwood, NJ: Ablex.
- Katz, L. And Chard, S.Engaging. (1995). *Children's Minds : The Project Approach*. NJ: Ablex .
- S. Chard. (1992). *The Project Approach : A practical guide for teachers* Edmonto, Alberta University of Alberta.
- Sallee Jean Beneke. (2010). *The effects of the project approach on children on inclusive Early childhood classrooms*
- Smily, (2005). Susan E. Scientific Mind . [online]. Retrieved MAY 17,2015, Available from.
http://www.reallygoodauthorsonline.com/ScienceWorks/the_book/2_attitudes/scientific_mind.htm.
- Saunders,H.n. (1995). *The teaching of General Science in Tropical Secondary School*. London : Oxford University Press.
- Visser, J. (2000). *The scientific mind in context*. Learning development institute. [online]. Retrieved June 27,2015, Available from <http://www.learndev.otg/dl/TSM-ConceptPaper.pdf>.
- Weber,M.c. (1972). *The Influence of the Science Curriculum Improvement Study on the Learner's Operational Utilization of Science Processes*. Dissertation Abstracts Internation.
- Lind, K.K. (2000). *Exploring Science in Early Childhood : A Development aooroach*. New York : Delmar.
- Lowson,A.e. (1995). *Science teaching and the development of thinking*.Belmont. CA : wadsworth.
- กระทรวงศึกษาธิการ.(2551).*หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*.
 กรุงเทพฯ : ชุมชนุสหกรณัการเกสรแห่งประเทศไทย..
- กรมวิชาการ. (2546). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546*. กรุงเทพฯ วม.ป.ท.: ม.ป.ท.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2551). *รูปแบบการเรียนการสอนปฐมวัยศึกษา*. กรุงเทพฯ: เบรน-เบส นู๊ค.

- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2547). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: เอ็ดดิสันเพรส ศรีนครินทร์วิโรฒ.
- จิระพันธุ์ พูลพัฒน์. (2551). การศึกษาวิธีการแก้ไขพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็กวัยอนุบาลที่มีประสิทธิผลของนิติตศีกประถมศึกษาวารสารครูศาสตร์ 36 (2): 141-151.
- จิราวรรณ จันทะศรี. (2553). การศึกษาทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยโดยใช้การจัดประสบการณ์แบบสืบเสาะหาความรู้. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชาติร์ เกิดธรรม. (2545). เทคนิคการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- ชูศรี วงศ์รัตน์, รศ.ดร. งามนัยพัฒน์. (2551). แบบแผนการวิจัยเชิงทดลองและสถิติวิเคราะห์ : แนวคิดพื้นฐานและวิธีการ. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ลักษณ์.
- ณัฐนิช สมะจิตร. (2551). การพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยโดยการจัดประสบการณ์ด้วยการวิจัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทิสนา แยมณี. (2550). ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเวศ วะสี. (2542). กระบวนการทางปัญญา เอกสารแผ่นพับเพื่อการเผยแพร่ จัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ปัทมา ศุภกานิต. (2545). การศึกษาพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ.
- ปิยกานต์ ปานอุไร. (2552). การรับรู้การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมโครงการข้าว. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ.
- ปิยกานต์ ปานอุไร. (2544). วิทยาการด้านการคิด. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- ปิยกานต์ ปานอุไร. (2545). ศาสตร์การสอน. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- พิกุล เกิดปลั่ง. (2554). ผลการใช้ชุดกิจกรรมการจัดประสบการณ์แบบโครงการโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยี และสื่อสารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- พัชรา พุ่มพชาติ. (2552). การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุญบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พัชรี ผลโยธิน, & (2542). การสอนแบบโครงการ ใน การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- พิกุล เกิดปลั่ง. (2554). ผลการใช้ชุดกิจกรรมการจัดประสบการณ์แบบโครงการโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยี และสื่อสารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- มาเรียม นิลพันธุ์. (2555). วิจัยทางการศึกษา. ศูนย์วิจัยและพัฒนาทางการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร: นครปฐม.
- เยาวพา เดชะคุปต์. (2542). การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: บริษัทสำนักพิมพ์แม่จักษ์.
- ราตรี ทองสามสี. (2547). การพัฒนาผลการเรียนรู้ เรื่องโจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยวิธีการสอนแบบโครงงาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา หลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รัชดาภรณ์ อินทะนิน. (2544). การศึกษาแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคม ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม. ปริญญาโท กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯวิทยาลัยบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- รัชดาภรณ์ อินทะนิน. (2544). การศึกษาแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคม ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม. ปริญญาโท กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯวิทยาลัยบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ลำควน ปั่นสันเทียะ. (2545). ผลการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่มีต่อทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการศึกษา

ปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- วรารัตน์ ชุมลา. (2553). ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์. ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วยุภา จิตรสิงห์. (2534). การศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ครูใช้คำถามแบบเชื่อมโยงเนื้อหาและแบบเชื่อมโยงประสบการณ์. ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วรรณกรณ์ มะลิรัตน์. (2554). ผลของการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวพื้นฐานแบบกลุ่ม ที่มีต่อทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย. ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วัชรรา เล่าเรียนดี. (2548). เทคนิคและยุทธวิธีพัฒนาทักษะการคิด การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. นครปฐม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วีรยา ปราบพยัคฆ์. (2553). ผลการจัดประสบการณ์แบบโครงการ โดยสอดแทรกดนตรีบรรเลงคลาสสิก เพื่อพัฒนาจินตนาการของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ศศิธร จันทมฤก. (2554). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์และวัฏจักรการสืบสอบหาความรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิทยาศาสตร์ของเด็กอนุบาล. ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิรินาถ บัวคลี่. (2549). การพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย โดยใช้การจัดประสบการณ์แบบโครงงาน. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศิริวรรณ วัฒนวรชัย. (2559). การจัดการเรียนรู้ที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร 13 (2): 65-75.
- สายทอง ชัญญาขก.(2559). การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์วิธีการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาลสรรพสามิตบำรุง. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร 13 (2): 56-64.
- ส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2546). การจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มวิทยาศาสตร์ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: สถาบันส่งเสริม

การสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

ส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.(2531).แนวการประเมินผลจิตพิสัยวิชา
วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: สถาบันส่งเสริมการสอน
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

ส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2551). แนวทางการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์
ปฐมวัยตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 2546 . กรุงเทพมหานคร: สถาบันส่งเสริมการ
สอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

สืบศักดิ์ น้อยดีด. (2555). การศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับจัด
ประสบการณ์แบบโครงการ. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา
ปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2540). คู่มือประเมินพัฒนาการระดับก่อน
ประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2542). เอกสารการอบรมครูวิชาการ
ปีงบประมาณ 2542 กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์.
กรุงเทพมหานคร: ส.ป.ช.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2545). การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและ
วิธีสู่การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ทั้งระบบ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่ง
สินค้าและพัสดุภัณฑ์.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2545 -2559). แผนพัฒนาการศึกษา.
กรุงเทพมหานคร: บริษัท ฟริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2554). การสอนแบบโครงการสำหรับ
เด็ก. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. (2546). แผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อน
ประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.

สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. (2547). การวัดและประเมินผลแนวใหม่เด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

สำนักงานสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.(2553). ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาใน
ทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561). กรุงเทพฯ : บริษัทฟริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

- สุจิตร เคียงรัมย์. (2551). ผลการจัดกิจกรรมการเพาะปลูกที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย. ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- สุดาพร วิชิตชัยชาคร.(2551). ผลการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่มีต่อพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วม ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุวิทย์ มุลคำ. (2551). กลยุทธ์การสอนคิดแก้ปัญหา. พิมพ์ครั้งที่ 4 . กรุงเทพมหานคร : ภาคพิมพ์.
- สุทธิธนา ชันอาสา.(2550). ความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ. ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อารีย์ พันธุ์ มณี. (2557). จากการสอนสู่การจุดประกายความใฝ่รู้. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย 6 (1): 91-103.
- อิทธิศักดิ์ คุ้มมาด.(2554). การเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามรูปแบบ PISAA และหลัก 4 R. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาปฐมวัยศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อัญชลี ไสยวรรณ.(2548). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนทักษะการคิดแสวงหาความรู้สำหรับเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อุลัย บุญโท.(2544). การศึกษาพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ. ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อรรรัตน์ เจริญพรทิพย์. (2550). ผลของประสบการณ์แบบโครงการที่มีต่อทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย. ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย สงขลานครินทร์.

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. อาจารย์ ดร. ชูวีรี ผลพันธ์	อาจารย์ประจำภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล
2. ผศ.ดร.กรภััสสร อินทรบำรุง	อาจารย์ประจำสาขาวิชาการประถมศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย
3. ผศ. ดร. สุชาดา สุทธาพันธ์	ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย
4. ผศ. ดร. ปณัต นัจฉนฤตย์	อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์ และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน
5. ดร. เกษศรีรินทร์ ศรีสัมฤทธิ์	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัด
การศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสมุทรสงคราม
ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย

ภาคผนวก ข
การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ตารางที่ 15 ผลรวมค่าดัชนีความสอดคล้องจากการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้อง
ของแผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ จากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน
โครงการ น้ำสมุนไพร

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ					ΣR	IOC	ความหมาย
	1	2	3	4	5			
1.ความสอดคล้องเหมาะสมกับ วัยของผู้เรียน	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80	สอดคล้อง
2.เหมาะสมต่อกระบวนการ พัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน	+1	+1	+1	0	0	3	0.60	สอดคล้อง
3.ความเหมาะสมของเนื้อหา	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80	สอดคล้อง
4.การจัดแจงวัตถุประสงค์ ระยะเวลาชัดเจน	+1	+1	+1	0	0	3	0.60	สอดคล้อง
5. กิจกรรมการเรียนรู้ หลากหลายเหมาะสมกับผู้เรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
6. กิจกรรมการสอนเน้นให้ ผู้เรียนมีส่วนร่วม	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80	สอดคล้อง
7. สื่อ/นวัตกรรมการสอน หลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหา	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80	สอดคล้อง
8.ความเหมาะสมกับความ สนใจของผู้เรียน	+1	+1	+1	0	0	3	0.60	สอดคล้อง
9.แผนการจัดประสบการณ์การ เรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนได้รับการ พัฒนาความสามารถในการ แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และ	+1	+1	+1	-1	+1	3	0.60	สอดคล้อง
10.ความเหมาะสมของรูปแบบ	+1	+1	+1	0	0	3	0.60	สอดคล้อง

ตารางที่ 16 ผลรวมค่าดัชนีความสอดคล้องจากการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้อง
ของแผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ จากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน
โครงการ วันพระยา

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ					ΣR	IOC	ความหมาย
	1	2	3	4	5			
1.ความสอดคล้องเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80	สอดคล้อง
2.เหมาะสมต่อกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80	สอดคล้อง
3.ความเหมาะสมของเนื้อหา	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80	สอดคล้อง
4.การชี้แจงวัตถุประสงค์ระยะเวลาชัดเจน	+1	+1	+1	-1	+1	3	0.60	สอดคล้อง
5. กิจกรรมการเรียนรู้หลากหลายเหมาะสมกับผู้เรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
6. กิจกรรมการสอนเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
7. สื่อ/นวัตกรรมการสอนหลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหา	+1	+1	+1	+1	-1	3	0.60	สอดคล้อง
8.ความเหมาะสมกับความสนใจของผู้เรียน	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80	สอดคล้อง
9.แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และทักษะทางสังคม	+1	+1	+1	-1	+1	3	0.60	สอดคล้อง
10.ความเหมาะสมของรูปแบบ	+1	+1	+1	0	0	3	0.60	สอดคล้อง

ตารางที่ 17 ผลรวมค่าดัชนีความสอดคล้องจากการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของแผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ จากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน โครงการ ทักษะรอบ

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ					ΣR	IOC	ความหมาย
	1	2	3	4	5			
1.ความสอดคล้องเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
2.เหมาะสมต่อกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน	+1	+1	+1	0	0	3	0.60	สอดคล้อง
3.ความเหมาะสมของเนื้อหา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
4.การชี้แจงวัตถุประสงค์ระยะเวลาชัดเจน	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	สอดคล้อง
5. กิจกรรมการเรียนรู้หลากหลายเหมาะสมกับผู้เรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
6. กิจกรรมการสอนเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80	สอดคล้อง
7. สื่อ/นวัตกรรมการสอนหลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหา	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80	สอดคล้อง
8.ความเหมาะสมกับความสนใจของผู้เรียน	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	สอดคล้อง
9.แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และทักษะทางสังคม	+1	+1	+1	-1	+1	3	0.60	สอดคล้อง
10.ความเหมาะสมของรูปแบบ	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	สอดคล้อง

ตารางที่ 18 ผลรวมค่าดัชนีความสอดคล้องจากการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้อง
ของแผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ จากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน โครงการ ชูชิ

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ					ΣR	IOC	ความหมาย
	1	2	3	4	5			
1.ความสอดคล้องเหมาะสมกับ วัยของผู้เรียน	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	สอดคล้อง
2.เหมาะสมต่อกระบวนการ พัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	สอดคล้อง
3.ความเหมาะสมของเนื้อหา	+1	+1	0	0	+1	4	0.80	สอดคล้อง
4.การชี้แจงวัตถุประสงค์ ระยะเวลาชัดเจน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
5. กิจกรรมการเรียนรู้ หลากหลายเหมาะสมกับผู้เรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
6. กิจกรรมการสอนเน้นให้ ผู้เรียนมีส่วนร่วม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
7. สื่อ/นวัตกรรมการสอน หลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหา	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	สอดคล้อง
8.ความเหมาะสมกับความ สนใจของผู้เรียน	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	สอดคล้อง
9.แผนการจัดประสบการณ์การ เรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนได้รับการ พัฒนาความสามารถในการ แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และ ทักษะทางสังคม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
10.ความเหมาะสมของรูปแบบ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง

ตารางที่ 19 ผลรวมค่าดัชนีความสอดคล้องจากการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของแบบสังเกต
พฤติกรรมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย จากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ					ΣR	IOC	ความหมาย
	1	2	3	4	5			
1.ความสามารถด้านการกำหนดปัญหา								
1.1 เด็กสามารถใช้คำถาม และบอกสิ่งที่เป็นปัญหาที่แปลกใหม่ต่างจากเดิม	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	สอดคล้อง
1.2 เด็กสามารถอธิบายสาเหตุของปัญหา มากกว่า หนึ่งแนวคิด	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
2.ความสามารถด้านการเลือกวิธีในการแก้ปัญหา								
2.1 เด็กสามารถนำเสนอผลการสืบค้นด้วยวิธีการและเหตุผลที่มากกว่า หนึ่งวิธี	+1	+1	+1	-1	+1	3	0.60	สอดคล้อง
2.2 เด็กสามารถนำเสนอวิธีการแก้ปัญห ของตนเองที่มีความแปลกใหม่ต่างจากเดิม	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80	สอดคล้อง
2.3 เด็กสามารถอธิบายขั้นตอนการแก้ปัญหาเป็นขั้นตอนตามลำดับ	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80	สอดคล้อง
3.ความสามารถด้านการปฏิบัติ								
3.1 เด็กสามารถปฏิบัติกิจกรรมด้วยวิธีการที่หลากหลายมากกว่า หนึ่งวิธี	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
3.2 เด็กสามารถปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนที่วางแผนไว้	+1	0	+1	+1	0	4	0.80	สอดคล้อง
4.ความสามารถด้านการประเมินผล								
4.1 เด็กสามารถนำเสนอผลการปฏิบัติที่เป็นของตนเองมีความแปลกใหม่ต่างจาก	+1	0	+1	0	+1	3	0.60	สอดคล้อง
4.2 เด็กสามารถสรุปผลการปฏิบัติกิจกรรมของตนเองที่มีความแปลกใหม่ต่างจาก	+1	0	+1	+1	0	3	0.60	สอดคล้อง
4.3 เด็กสามารถอธิบายข้อสรุปถึงการนำผลการปฏิบัติกิจกรรม มาปรับใช้ใน ชีวิตประจำวันได้	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80	สอดคล้อง

ตารางที่ 20 ผลรวมค่าดัชนีความสอดคล้องจากการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของแบบสังเกต
พฤติกรรมทักษะทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย จากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ					ΣR	IOC	ความหมาย
	1	2	3	4	5			
1.การช่วยเหลือ								
1.1 เด็กช่วยพุดให้ เพื่อนเข้าใจ แนะนำและ แก้ปัญหาให้เพื่อน	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	สอดคล้อง
1.2 เด็กช่วยเหลือเพื่อนในการหยิบอุปกรณ์ สิ่งของที่ต้องใช้ในการปฏิบัติกิจกรรม	0	+1	+1	0	+1	4	0.80	สอดคล้อง
1.3 เด็กแก้ปัญหาร่วมกับเพื่อนในการทำ กิจกรรมเป็นกลุ่ม	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	สอดคล้อง
1.4 เด็กช่วยเก็บอุปกรณ์ภายในกลุ่มหลังทำ กิจกรรม	+1	+1	+1	-1	+1	3	0.60	สอดคล้อง
2.การให้ความร่วมมือ								
2.1 เด็กพุดให้กำลังใจ สนับสนุนเพื่อนใน การทำกิจกรรม	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80	สอดคล้อง
2.2 เด็กยอมรับข้อตกลงของกลุ่มด้วยความ เต็มใจ	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	สอดคล้อง
2.3 เด็กทำหน้าที่ของตนในกลุ่มด้วยความ เต็มใจ	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	สอดคล้อง
2.4 เด็กปฏิบัติตามกฎ-กติกา ในการทำ กิจกรรมภายในกลุ่ม	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80	สอดคล้อง
3.การเป็นผู้นำผู้ตาม								
3.1 เด็กบอกความต้องการและการแสดง ความคิดในการทำกิจกรรม	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	สอดคล้อง
3.2 เด็กให้คำแนะนำเพื่อนในการทำ กิจกรรม	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	สอดคล้อง
3.3 เด็กรู้และเข้าใจหน้าที่ของตนในฐานะ เป็นสมาชิกกลุ่ม	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	สอดคล้อง

ตารางที่ 21 ผลรวมค่าดัชนีความสอดคล้องจากการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของแบบสังเกต
พฤติกรรมทักษะทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย จากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน (ต่อ)

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ					ΣR	IOC	ความหมาย
	1	2	3	4	5			
3.4 เด็กยอมรับฟังและทำตามข้อตกลงของกลุ่มด้วยความเต็มใจ	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	สอดคล้อง
4.การกล้าแสดงออก								
4.1 เด็กกล้าตัดสินใจและการแก้ปัญหาด้วยตนเอง	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	สอดคล้อง
4.2 เด็กแสดงออกทางวาจาและท่าทางด้วยความมั่นใจ	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	สอดคล้อง
4.3 เด็กมองและสบตาผู้อื่นในขณะที่พูดหรือแสดงออก	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	สอดคล้อง
4.4 เด็กบอกหรือแสดงความรู้สึกของตนให้ผู้อื่นรับรู้ด้วยความมั่นใจ	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	สอดคล้อง

ตารางที่ 22 ผลรวมค่าดัชนีความสอดคล้องจากการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้อง
ของแบบสอบถามความคิดเห็นของเด็กปฐมวัย จากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ					ΣR	IOC	ความหมาย
	1	2	3	4	5			
1.การอธิบายของครูทำให้เด็กเข้าใจ เรื่องที่เรียน ได้อย่างชัดเจน	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80	สอดคล้อง
2.กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ สนุกสนาน น่าตื่นเต้น	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	สอดคล้อง
3.ครูสอนเรื่องที่ย้ายไปสู่เรื่องที่ยาก	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80	สอดคล้อง
4.การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ แบบโครงการ ช่วยทำให้เด็ก ๆ มี ความเข้าใจใน เรื่องที่เด็กมีความ สนใจมากขึ้น	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	สอดคล้อง
5.เด็ก ๆ ได้เข้ากลุ่มทำกิจกรรม ร่วมกับเพื่อน	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80	สอดคล้อง
6.การจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบ โครงการ ทำให้เด็ก ๆ รู้จักการ ปฏิบัติงานอย่างเป็นขั้นตอน	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80	สอดคล้อง
7. การที่ครูมีสื่อการสอนทำให้ง่าย ต่อการเข้าใจในการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80	สอดคล้อง
8.เห็นด้วยกับการนำการจัด ประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ มา จัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็ก ปฐมวัย	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	สอดคล้อง
9.การจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบ โครงการทำให้เด็กมีความสนใจ อยากทำกิจกรรมมากขึ้น	+1	+1	+1	+1	+1	4	0.80	สอดคล้อง
10.การจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบ โครงการทำให้เด็กได้เรียนรู้และ ปฏิบัติ ด้วยตนเอง	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	สอดคล้อง

ตารางที่ 23 การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ Descriptive Statistics

ด้านที่	TIME	Mean	Std. Deviation	N
1.การกำหนดปัญหา	WEEK1	1.4171	.25211	28
	WEEK2	2.2361	.34109	28
	WEEK3	2.2321	.22951	28
	WEEK4	2.4271	.30015	28
	WEEK5	2.2971	.32302	28
	WEEK6	2.4357	.29264	28
	WEEK7	2.3721	.26799	28
	WEEK8	2.4929	.24126	28
	Total	2.2388	.42740	224
2.การเลือกวิธีในการแก้ปัญหา	WEEK1	1.5432	.18223	28
	WEEK2	1.5418	.20296	28
	WEEK3	2.4850	.25587	28
	WEEK4	2.5000	.31618	28
	WEEK5	2.3125	.26342	28
	WEEK6	2.5307	.20430	28
	WEEK7	2.5696	.20484	28
	WEEK8	2.6243	.19691	28
	Total	2.2634	.48309	224
3.การปฏิบัติ	WEEK1	1.6857	.11452	28
	WEEK2	1.6925	.09184	28
	WEEK3	2.4646	.41927	28
	WEEK4	2.5239	.29927	28
	WEEK5	2.5207	.27069	28
	WEEK6	2.5621	.26724	28
	WEEK7	2.6818	.21206	28
	WEEK8	2.7032	.17463	28
	Total	2.3543	.46401	224
4.การประเมินผล	WEEK1	1.4879	.27574	28
	WEEK2	1.4971	.26668	28
	WEEK3	2.3918	.25234	28
	WEEK4	2.3979	.23569	28
	WEEK5	2.3729	.30325	28
	WEEK6	2.4075	.24297	28
	WEEK7	2.4968	.25672	28
	WEEK8	2.5729	.26118	28
	Total	2.2031	.48957	224

ตารางที่ 24 แสดงพัฒนาการการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

การแก้ปัญหา อย่างสร้าง สรรค์ /สัปดาห์	สัปดาห์ที่ 1			สัปดาห์ที่ 2			สัปดาห์ที่ 3			สัปดาห์ที่ 4			สัปดาห์ที่ 5			สัปดาห์ที่ 6			สัปดาห์ที่ 7			สัปดาห์ที่ 8			ภาพรวม		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1.การ กำหนด ปัญหา	1.41	0.25	ปรับปรุง	2.23	0.34	พอใช้	2.23	0.22	พอใช้	2.42	0.30	พอใช้	2.29	0.32	พอใช้	2.43	0.29	พอใช้	2.37	0.26	พอใช้	2.50	0.24	ดี	2.23	0.42	พอใช้
2.การ เลือกวิธีใน การ แก้ปัญหา	1.54	0.18	พอใช้	1.54	0.20	พอใช้	2.48	0.25	พอใช้	2.50	0.31	ดี	2.31	0.26	พอใช้	2.53	0.20	ดี	2.56	0.20	ดี	2.62	0.19	ดี	2.26	0.48	พอใช้
3.การ ปฏิบัติ	1.68	0.11	พอใช้	1.69	0.09	พอใช้	2.46	0.41	พอใช้	2.52	0.29	ดี	2.52	0.27	ดี	2.56	0.26	ดี	2.68	0.21	ดี	2.70	0.17	ดี	2.35	0.46	พอใช้
4.การ ประเมินผล	1.48	0.27	ปรับปรุง	1.49	0.26	ปรับปรุง	2.39	0.25	พอใช้	2.39	0.23	พอใช้	2.37	0.30	พอใช้	2.40	0.24	พอใช้	2.49	0.25	พอใช้	2.57	0.26	ดี	2.20	0.48	พอใช้
เฉลี่ยรวม	1.54	0.20	พอใช้	1.74	0.22	พอใช้	2.39	0.28	พอใช้	2.46	0.28	พอใช้	2.38	0.29	พอใช้	2.49	0.25	พอใช้	2.53	0.23	ดี	2.60	0.22	ดี	2.26	0.46	พอใช้

จากตารางที่ 24 พบว่า โดยภาพรวมเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีพัฒนาการความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์หลังการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ มีพัฒนาการเพิ่มขึ้นในแต่ละสัปดาห์ โดยจะเห็นได้ว่าในสัปดาห์ที่ 8 มีพัฒนาการความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับดีทุกด้าน ในภาพรวมเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการปฏิบัติมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 2.35$, S.D. = 0.46) รองลงมาคือ ด้านการเลือกวิธีในการแก้ปัญหา ($\bar{X} = 2.26$, S.D. = 0.48) ด้านการประเมินผล ($\bar{X} = 2.57$, S.D. = 0.26) และ ด้านการกำหนดปัญหา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.23$, S.D. = 0.42)

ตารางที่ 25 ทักษะทางสังคม Descriptive Statistics

ด้านที่	TIME	Mean	Std. Deviation	N
1.การช่วยเหลือ	WEEK1	1.4832	.18125	28
	WEEK2	1.7329	.16097	28
	WEEK3	1.7329	.16097	28
	WEEK4	2.6461	.24047	28
	WEEK5	2.7429	.17981	28
	WEEK6	2.7050	.15789	28
	WEEK7	2.7021	.21923	28
	WEEK8	2.8664	.14208	28
	Total	2.3482	.54114	224
2.การให้ความร่วมมือ	WEEK1	1.4114	.19686	28
	WEEK2	1.6457	.25049	28
	WEEK3	1.7064	.18266	28
	WEEK4	2.7029	.14869	28
	WEEK5	2.8489	.10703	28
	WEEK6	2.8111	.08987	28
	WEEK7	2.7961	.13606	28
	WEEK8	2.9189	.06833	28
	Total	2.3552	.62310	224

ตารางที่ 25 ทักษะทางสังคม Descriptive Statistics (ต่อ)

ด้านที่	TIME	Mean	Std. Deviation	N
3.การเป็นผู้นำ	WEEK1	1.4239	.16468	28
	WEEK2	1.6271	.22712	28
	WEEK3	1.7482	.16555	28
	WEEK4	2.7282	.16868	28
	WEEK5	2.7646	.12521	28
	WEEK6	2.7357	.20141	28
	WEEK7	2.7607	.16835	28
	WEEK8	2.7529	.17816	28
	Total	2.3177	.58981	224
4.การกล้าแสดงออก	WEEK1	1.3296	.20860	28
	WEEK2	1.5657	.33322	28
	WEEK3	1.7021	.23364	28
	WEEK4	2.4786	.35742	28
	WEEK5	2.3361	.25363	28
	WEEK6	2.6375	.30804	28
	WEEK7	2.5500	.30209	28
	WEEK8	2.5818	.32828	28
	Total	2.1477	.57267	224

ตารางที่ 26 แสดงพัฒนาการของทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย

ทักษะ ทางสังคม /สัปดาห์	สัปดาห์ที่ 1			สัปดาห์ที่ 2			สัปดาห์ที่ 3			สัปดาห์ที่ 4			สัปดาห์ที่ 5			สัปดาห์ที่ 6			สัปดาห์ที่ 7			สัปดาห์ที่ 8			ภาพรวม		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1.การช่วยเหลือ	1.48	0.18	ปรับ ปรุง	1.73	0.16	พอใช้	1.73	0.16	พอใช้	2.64	0.24	ดี	2.74	0.17	ดี	2.70	0.15	ดี	2.70	0.21	ดี	2.86	0.14	ดี	2.34	0.54	พอใช้
2.การให้ความ ร่วมมือ	1.41	0.19	ปรับ ปรุง	1.64	0.25	พอใช้	1.70	0.18	พอใช้	2.70	0.14	ดี	2.84	0.10	ดี	2.81	0.08	ดี	2.79	0.13	ดี	2.91	0.06	ดี	2.36	0.62	พอใช้
3.การเป็นผู้นำ ผู้ตาม	1.42	0.16	ปรับ ปรุง	1.62	0.22	พอใช้	1.74	0.16	พอใช้	2.72	0.16	ดี	2.76	0.12	ดี	2.73	0.20	ดี	2.76	0.16	ดี	2.75	0.17	ดี	2.32	0.58	พอใช้
4.การกล้า แสดงออก	1.32	0.20	ปรับ ปรุง	1.56	0.33	พอใช้	1.70	0.23	พอใช้	2.47	0.35	พอใช้	2.33	0.25	พอใช้	2.63	0.30	ดี	2.55	0.30	ดี	2.58	0.32	ดี	2.15	0.57	พอใช้
เฉลี่ยรวม	1.41	0.18	ปรับ ปรุง	1.64	0.24	พอใช้	1.72	0.18	พอใช้	2.64	0.22	พอใช้	2.67	0.16	พอใช้	2.72	0.18	ดี	2.70	0.20	ดี	2.78	0.17	ดี	2.29	0.57	พอใช้

จากตารางที่ 26 พบว่า โดยภาพรวมเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีพัฒนาการความสามารถของทักษะทางสังคมหลังการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ มีพัฒนาการเพิ่มขึ้นในแต่ละสัปดาห์ โดยในสัปดาห์ที่ 8 มีพัฒนาการความสามารถของทักษะทางสังคมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับดีทุกด้าน ในภาพรวมเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการให้ความร่วมมือมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 2.36$, S.D. = 0.62) รองลงมาคือ ด้านการช่วยเหลือ ($\bar{X} = 2.34$, S.D. = 0.14) ด้านการเป็นผู้นำผู้ตาม ($\bar{X} = 2.32$, S.D. = 0.58) และ ด้านการกล้าแสดงออก มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.15$, S.D. = 0.57)

รายละเอียดในการใช้แผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ

รายละเอียดในการใช้แผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ เป็นเอกสารที่ใช้อธิบาย การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องสำหรับผู้ที่มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ ไปใช้ในสถานการณ์จริง ทั้งหมด 4 โครงการการวิจัยครั้งนี้ใช้เวลาในการดำเนินการจัดประสบการณ์ 8 สัปดาห์ จำนวน 4 โครงการ โครงการละ 2 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน คือ วันจันทร์ถึงวันศุกร์ วันละ 45 นาที เริ่มดำเนินการ ในเดือนกรกฎาคม ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2559 โดยจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ ในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ โดยการจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับปัญหาที่ต้องการศึกษา คือ การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และทักษะทางสังคม โดยรายละเอียดการใช้แผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ มีรายละเอียดต่อไปนี้

1. แนวคิดพื้นฐาน
2. หลักการ
3. วัตถุประสงค์
4. ขั้นตอนการจัดประสบการณ์
5. เนื้อหา

แนวคิดพื้นฐาน

การจัดประสบการณ์นี้ นำแนวคิดเกี่ยวกับการการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการเป็นแนวคิดพื้นฐานของการจัดประสบการณ์ครั้งนี้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การเรียนรู้แบบโครงการ

Helm and Katz (2001) กล่าวว่า การสอนแบบ โครงการคือ วิธีการสอนรูปแบบหนึ่งที่ทำให้โอกาสเด็กเรียนรู้โดยการสืบค้นหาข้อมูลอย่างลึกในหัวเรื่องเฉพาะที่เด็กสนใจ ควรค่าแก่การเรียนรู้โดยปกติการสืบค้นจะทำโดยเด็กกลุ่มเล็กๆ ที่อยู่ในชั้นเรียนหรือเด็กทั้งชั้นร่วมกันหรือบางโอกาสอาจเป็นเพียงเด็กคนใดคนหนึ่งเท่านั้น หัวเรื่องที่ถูกเลือกควรมีความหมายต่อชีวิตต่อตัวเด็ก และครูสามารถบูรณาการเนื้อหา เช่นคณิตศาสตร์ การอ่าน และวิทยาศาสตร์ ฯลฯ ในการทำโครงการของเด็กได้ด้วยทั้งนี้ ลักษณะเด่นของโครงการคือการค้นหาคำตอบจากคำถามที่เกี่ยวกับหัวเรื่อง คำถามนี้ อาจมาจากเด็ก จากครูหรือครูกับเด็กร่วมกัน เด็กมีโอกาที่จะวางแผนสืบค้นด้วยตนเอง โดยมีครูช่วยเหลือการทำโครงการของเด็กจะรวมการวางแผนศึกษาสถานที่ต่างๆ และหรือสัมภาษณ์ เด็ก แก้ปัญหาแลกเปลี่ยนสิ่งที่เด็กเรียนรู้กับบุคคลอื่น เช่นเดียวกับ วัฒนา มัคคสมัน (2539 : 51-52, 2544 : 3-10) ได้ให้ความหมายของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการสอน

แบบโครงการคล้ายกันว่า เป็นการจัดประสบการณ์ที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างลุ่มลึก โดยเรื่องที่เรียน และประเด็นปัญหาที่ศึกษามาจากความสนใจของเด็กเอง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมุ่งให้เด็กมีประสบการณ์ตรงกับเรื่องที่ศึกษานั้น โดยการเปิดโอกาสให้เด็กได้ศึกษาอย่างใกล้ชิด จากแหล่งความรู้เบื้องต้น อาจใช้ระยะเวลาที่ยาวนานอย่างเพียงพอตามความสนใจเด็ก เพื่อให้เด็กได้ค้นหาคำตอบและคลี่คลายความสงสัยใคร่รู้ ในการจัดกิจกรรมเด็กอาจประสบกับทั้งความสำเร็จและความล้มเหลวในวิธีการแสวงหาความรู้ตามวิธีการของตัวเอง และเมื่อเขาพบคำตอบ ก็จะนำความรู้ใหม่ที่ได้นั้นมาเสนอในรูปแบบต่างๆตามความต้องการของเด็กเอง อาจเป็นงานเขียน งานวาดภาพระบายสี การสร้างแบบจำลอง การเล่นเกม ละคร การทำหนังสือหรือรูปแบบอื่นๆ โดยจะนำเสนอความรู้ต่อเพื่อนๆ คุณครู ผู้ปกครองและคนอื่นๆ ทำให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจในความสำเร็จนั้น

รายละเอียดของขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละระยะมีดังนี้

การสอนแบบโครงการเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มีความยืดหยุ่นสูงมาก แต่ก็มีขั้นตอนในการสอนที่ชัดเจน ตลอดโครงการหนึ่งใดๆที่นักเรียนเลือกทำจะใช้เวลาในการทำโครงการ วันละ 50-70 นาที ตลอดโครงการบางทีอาจจะใช้เวลา 1 สัปดาห์ หรือ 3 สัปดาห์ หรือ 4 สัปดาห์ หรือ 3 เดือน ขึ้นอยู่กับหัวข้อโครงการที่นักเรียนเลือกและขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่นักเรียนเลือกปฏิบัติเพื่อค้นหาคำตอบและนำเสนอผลการศึกษาในครั้งนั้น ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบการสอนแบบโครงการมี 3 ระยะ คือ(Katz, 1994 Katz and Chard, 1995)

ระยะที่ 1 ทบทวนความรู้และความสนใจเด็ก

เด็กและครูใช้เวลาส่วนใหญ่ในการอภิปรายเพื่อเลือกและปรับหัวเรื่องที่จะทำการสืบค้น หัวเรื่องอาจเสนอโดยเด็ก ครู หรือครูและเด็กร่วมกัน โดยใช้หลักในการเลือกหัวเรื่อง ดังนี้

1. เลือกหัวเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ที่เด็กมีอยู่ทุกวัน อย่างน้อยเด็กประมาณ 2 – 3 คน ควรจะคุ้นเคยกับหัวเรื่อง และจะช่วยในการตั้งประเด็นคำถามเกี่ยวกับหัวเรื่อง
2. เลือกหัวเรื่องที่มีคุณค่าสำหรับการเรียนรู้ของเด็ก และมีแหล่งข้อมูลในท้องถิ่นเพียงพอที่จะให้เด็กทำโครงการ
3. ทักษะพื้นฐานทางการรู้หนังสือและจำนวน ควรบูรณาการอยู่ในหัวเรื่องที่ทำโครงการ รวมทั้งวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และภาษา เช่น การถามคำถาม การนับ การทำกราฟการสังเกต การสเก็ตซ์ภาพ การสังเกตด้วยการวาดภาพ การสร้าง การปั้น การประดิษฐ์
4. หัวเรื่องที่เลือกควรใช้เวลาทำโครงการได้อย่างน้อย 1 สัปดาห์และเหมาะที่จะทำการสำรวจ ค้นคว้าที่โรงเรียนมากกว่าที่บ้าน

เมื่อได้หัวเรื่องแล้วครูควรเริ่มทำแผนที่ทางความคิด (mind map) หรือไฮแมงมุม (Web) เพื่อระดมความคิดร่วมกับเด็กในหัวเรื่องนี้ และจัดแสดงแผนที่ทางความคิดที่ทำไว้ภายในชั้นเรียน ข้อมูลต่างๆที่ได้สามารถใช้ในการสรุป อภิปรายระหว่างทำโครงการ และยังสามารถเชื่อมโยงไปยังหัวเรื่องย่อยได้อีก นอกจากนี้ในช่วงอภิปรายระดมความคิดครูจะทราบว่าเด็กมีประสบการณ์ในหัวเรื่องเพียงใด ตามความเหมาะสมของวัย เช่น เด็กปฐมวัยอาจใช้การเขียนภาพ เล่นบทบาทสมมติ ฯลฯ ครูจะเป็นผู้ช่วยให้เด็กเสนอคำถามที่ต้องการสืบค้นหาคำตอบ จดหมายเกี่ยวกับหัวเรื่องที่จะสืบค้นถูกส่งไปยังบ้านของเด็ก ครูจะเป็นผู้กระตุ้นให้พ่อแม่พูดคุยกับเด็กเกี่ยวกับหัวเรื่อง เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ครูจะชี้แนะวิธีสืบค้นเพื่อให้เด็กแต่ละคนได้ทำงานตามศักยภาพโดยใช้ทักษะพื้นฐานทางการสร้าง การวาดภาพ คนตรี และบทบาทสมมติ

ระยะที่ 2 ให้โอกาสเด็กค้นคว้าและมีประสบการณ์ใหม่

เป็นงานในภาคสนาม ประกอบด้วยการสืบค้นตามแหล่งข้อมูลต่างๆ ระยะนี้ถือเป็นหัวใจของโครงการ ครูจะเป็นผู้จัดหา จัดเตรียมแหล่งข้อมูลให้เด็กสืบค้น ไม่ว่าจะเป็นของจริง หนังสือ วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ หรือแม้แต่การออกไปศึกษานอกสถานที่หรือนัดหมายผู้เชี่ยวชาญ วิทยากรท้องถิ่น เพื่อให้เด็กทำการสืบค้นสังเกตอย่างใกล้ชิด และบันทึกสิ่งที่พบเห็นอาจมีการเขียนภาพที่เกิดจากการสังเกต จัดทำกราฟ แผนภูมิ ไดอะแกรม หรือสร้างแบบต่างๆ สำรวจ คัดคะแนน มีการอภิปราย เล่นบทบาทสมมติเพื่อแสดงความเข้าใจในความรู้ใหม่ที่ได้อีก (Katz, 1994)

ระยะที่ 3 ประเมิน สะท้อนกลับ และแลกเปลี่ยนงานโครงการ

เป็นระยะสรุปเหตุการณ์ รวมถึงการเตรียมการเสนอรายงานและผลที่ได้ในรูปของการจัดแสดง การค้นพบ และจัดทำสิ่งต่างๆ สนทนาเล่นบทบาทสมมติหรือจัดนำชมสิ่งที่ได้จากการก่อสร้าง ครูจะจัดให้เด็กได้แลกเปลี่ยนสิ่งที่ตนเรารู้กับผู้อื่นเด็กสามารถช่วยกันเล่าเรื่องการทำโครงการให้ผู้อื่นฟัง โดยจัดแสดงสิ่งที่เป็นจุดเด่นให้เพื่อนในชั้นเรียนอื่น ครู พ่อแม่ ผู้ปกครองและผู้บริหารได้เห็น ครูจะช่วยเด็กเลือกวัสดุ อุปกรณ์ที่จะนำมาแสดงซึ่งการทำเช่นนี้เท่ากับช่วยให้เด็กทบทวนและประเมินโครงการทั้งหมดครูอาจเสนอให้เด็กได้จินตนาการความรู้ใหม่ที่ได้ผ่านทางศิลปะ ทางละคร สดทำยครูนำความคิดและความสนใจของเด็กไปสู่การสรุปโครงการและอาจนำไปสู่หัวเรื่องใหม่ของโครงการต่อไป (Katz, 1994)

หลักการ

หลักการสำคัญของการสอนแบบโครงการ เป็นดังนี้

1. เด็กศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างลุ่มลึกลงไป ในรายละเอียดของเรื่องนั้น ด้วยกระบวนการคิด และแก้ปัญหาของตัวเอง
2. เรื่องที่ศึกษากำหนดโดยเด็กเอง
3. ประเด็นที่ศึกษา เกิดจากข้อสงสัยหรือปัญหาของตัวเอง

4. เด็กได้มีประสบการณ์ตรงกับเรื่องที่ศึกษาโดยการสังเกตอย่างใกล้ชิด จากแหล่งความรู้เบื้องต้น
5. ระยะเวลาการสอนยาวนานอย่างเพียงพอตามความสนใจของเด็ก
6. เด็กได้ประสบทั้งความล้มเหลวและความสำเร็จในการศึกษาตามกระบวนการแก้ปัญหาของเด็ก
7. ความรู้ใหม่ที่ได้จากกระบวนการศึกษาและการแก้ปัญหาของเด็กเป็นสิ่งที่เด็กใช้กำหนดประเด็นศึกษาขึ้นมาใหม่ หรือใช้ปฏิบัติกิจกรรมที่เด็กต้องการ
8. เด็กได้นำเสนอกระบวนการศึกษาและผลงานต่อคนอื่น
9. ครูไม่ใช่ผู้ถ่ายทอดความรู้ หรือกำหนดกิจกรรมให้เด็กทำแต่เป็นผู้กระตุ้นให้เด็กใช้ภาษาหรือสัญลักษณ์อื่นๆ เพื่อจัดระบบความคิดและสนับสนุนให้เด็กใช้ความรู้ ทักษะที่มีอยู่คิด แก้ปัญหาด้วยตนเอง

วัตถุประสงค์ของการสอนแบบโครงการ

รูปแบบการสอนแบบโครงการนี้พัฒนาขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์หลัก 4 ประการคือ เมื่อใช้รูปแบบการสอนนี้แล้ว ผู้เรียนจะมีคุณลักษณะ ดังนี้

1. เด็กได้รับการพัฒนากระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ
2. เด็กสามารถลงมือปฏิบัติกิจกรรมได้ด้วยตนเอง
3. เด็กมีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างหลากหลาย นำไปสู่การแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์
4. เด็กเห็นคุณค่าในตนเอง

ขั้นตอนการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ

วิธีการจัดการเรียนการสอนมี 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 เริ่มต้นโครงการ เด็กจะร่วมกันคิดเรื่องที่สนใจ

ระยะที่ 2 ระยะวางแผนโครงการ เป็นช่วงเวลาที่กำหนดจุดประสงค์ว่าต้องการเรียนรู้อะไร กำหนดขอบเขตเนื้อหา ระยะเวลาและวิธีการศึกษา ดำเนินโครงการตามที่กำหนดไว้ ที่เน้นกระบวนการแก้ปัญหา จัดเป็นหัวใจของการสอนแบบโครงการ เพราะเด็กจะได้รับข้อมูลใหม่จากประสบการณ์ตรงหรือเป็นแหล่งข้อมูลพื้นฐานเพราะเด็กได้สนทนา พูดคุยกับบุคคล และสืบค้นจากแหล่งเรียนรู้ ขณะเดียวกันเด็กสามารถค้นความรู้จากแหล่งข้อมูลรอง (Secondary Sources) เช่น การดูวิดีโอ การอ่านหนังสือ เป็นต้น

ระยะที่ 3 สรุปโครงการ ครูและเด็กร่วมวางแผนสรุปโครงการ เป็นขั้นตอนการประเมินโครงการ ทบทวนการปฏิบัติ และวางแผนโครงการใหม่ วิธีการสรุปโครงการอาจจะให้เด็กนำผลงานที่ได้รับมอบหมายมาแสดงต่อครูแล้วอภิปรายประเด็นปัญหา หรือให้เด็กนำเสนอผลงาน ในรูปของการจัดแสดง จัดเป็นนิทรรศการ หรือสาธิตผลงาน

เนื้อหา

เนื้อหาของรูปแบบการจัดประสบการณ์ตามขั้นตอนการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ของโรงเรียนวัดปริคาราม โดยแบ่งเป็น 4 โครงการ ตามลำดับดังนี้

สัปดาห์ที่	ชื่อโครงการ	วันที่จัด ประสบการณ์	สาระการเรียนรู้	หมายเหตุ
1	โครงการ น้ำสมุนไพร	วันจันทร์	เด็กเลือกหัวเรื่องพร้อมตั้งชื่อโครงการ และเล่าประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับน้ำสมุนไพร	
		วันอังคาร	เด็กเล่าประสบการณ์ใหม่เกี่ยวกับสมุนไพร และตั้งคำถามที่เด็กๆอยากรู้ร่วมกัน	
		วันพุธ	ค้นหาคำตอบโดยการไปทัศนศึกษาหาคำตอบว่า น้ำสมุนไพรมีน้ำอะไรบ้าง	
		วันพฤหัสบดี	ค้นหาคำตอบโดยการสอบถามบุคลากรน้ำสมุนไพร มีประโยชน์อย่างไร	
		วันศุกร์	การตั้งสมมติฐานในการทำน้ำสมุนไพรมีวิธีการทำอย่างไร	
2	โครงการ น้ำสมุนไพร	วันจันทร์	การทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ร่วมกันของเด็ก	
		วันอังคาร	การทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ร่วมกันของเด็ก	
		วันพุธ	เชิญวิทยากรมาสาธิตวิธีการทำน้ำสมุนไพรและให้เด็กได้ลงมือทำน้ำสมุนไพรด้วยตนเองเป็นกลุ่ม	
		วันพฤหัสบดี	เด็กร่วมกันสรุปโครงการน้ำสมุนไพรร่วมกัน	
		วันศุกร์	จัดนิทรรศการโครงการน้ำสมุนไพร	
3	โครงการ ทับทิมกรอบ	วันจันทร์	เด็กเลือกหัวเรื่องพร้อมตั้งชื่อโครงการ และเล่าประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับน้ำสมุนไพร	
		วันอังคาร	เด็กเล่าประสบการณ์ใหม่เกี่ยวกับสมุนไพร และตั้งคำถามที่เด็กๆอยากรู้ร่วมกัน	
		วันพุธ	ค้นหาคำตอบโดยการไปหาความรู้ที่ห้องสมุดหาคำตอบว่า ทับทิมกรอบทำมาจากอะไร	
		วันพฤหัสบดี	ค้นหาคำตอบโดยการสอบถามบุคลากรทับทิมกรอบ มีลิอะอะไรบ้างคะ	
		วันศุกร์	การตั้งสมมติฐานในการทำทับทิมกรอบ	

ลำดับที่	ชื่อโครงการ	วันที่จัด ประสบการณ์	สาระการเรียนรู้	หมายเหตุ
4	โครงการ ทั้บทีมกรอบ	วันจันทร์	การทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ร่วมกันของเด็ก	
		วันอังคาร	การทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ร่วมกันของเด็ก	
		วันพุธ	เชิญวิทยากรมาสาธิตวิธีการทำทั้บทีมกรอบ และให้เด็กได้ลงมือทำทั้บทีมกรอบด้วยตนเอง เป็นกลุ่ม	
		วันพฤหัสบดี	เด็กร่วมกันสรุปโครงการทั้บทีมกรอบร่วมกัน	
		วันศุกร์	จัดนิทรรศการ โครงการทั้บทีมกรอบ	
5	โครงการ วุ้นหรรษา	วันจันทร์	เด็กเลือกหัวเรื่องพร้อมตั้งชื่อโครงการ และเล่า ประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับวุ้น	
		วันอังคาร	เด็กเล่าประสบการณ์ใหม่เกี่ยวกับวุ้น และตั้ง คำถามที่เด็กอยากวุ้นร่วมกัน	
		วันพุธ	ค้นหาคำตอบโดยการไปทัศนศึกษาหาคำตอบ ว่า วุ้นมีกี่ชนิด	
		วันพฤหัสบดี	ค้นหาคำตอบโดยการสอบถามบุคลากร วุ้นมี รูปแบบอย่างไรบ้าง	
		วันศุกร์	การตั้งสมมติฐานในการทำวุ้นมีวิธีการทำ อย่างไร	
6	โครงการ วุ้นหรรษา	วันจันทร์	การทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ร่วมกันของเด็ก	
		วันอังคาร	การทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ร่วมกันของเด็ก	
		วันพุธ	เชิญวิทยากรมาสาธิตวิธีการทำวุ้นและให้ เด็กได้ลงมือทำน้ำสมุนไพรด้วยตนเองเป็น กลุ่ม	
		วันพฤหัสบดี	เด็กร่วมกันสรุปโครงการวุ้นหรรษาาร่วมกัน	
		วันศุกร์	จัดนิทรรศการ โครงการวุ้นหรรษา	

ลำดับที่	ชื่อโครงการ	วันที่จัด ประสบการณ์	สาระการเรียนรู้	หมายเหตุ
7	โครงการซูชิ	วันจันทร์	เด็กเลือกหัวเรื่องพร้อมตั้งชื่อโครงการ และเล่าประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับซูชิ	
		วันอังคาร	เด็กเล่าประสบการณ์ใหม่เกี่ยวกับสมุนไพร และตั้งคำถามที่เด็กๆอยากรู้ร่วมกัน	
		วันพุธ	ค้นหาคำตอบโดยการไปหาความรู้ที่ห้องปฏิบัติการ ICT คอมพิวเตอร์ เพื่อหาคำตอบว่า ซูชิมีกี่ประเภท	
		วันพฤหัสบดี	ค้นหาคำตอบโดยการสอบถามบุคลากร ซูชิมีหน้าอะไรบ้าง	
		วันศุกร์	การตั้งสมมติฐานในการทำซูชิวิธีการทำอย่างไร	
8	โครงการซูชิ	วันจันทร์	การทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ร่วมกันของเด็ก	
		วันอังคาร	การทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ร่วมกันของเด็ก	
		วันพุธ	เชิญวิทยากรมาสาธิตวิธีการทำซูชิและให้เด็กได้ลงมือทำซูชิ ด้วยตนเองเป็นกลุ่ม	
		วันพฤหัสบดี	เด็กร่วมกันสรุปโครงการซูชิร่วมกัน	
		วันศุกร์	จัดนิทรรศการโครงการซูชิ	

แผนการจัดประสบการณ์

โครงการน้ำสมุนไพรมะนาว

โรงเรียนวัดปรีดาราม(มณีศิริวรรณ)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐมเขต 2

โครงการน้ำสมุนไพร

กิจกรรมเสริมประสบการณ์ ชั้นอนุบาลปีที่ 2/2

วันจันทร์ที่ 4 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2559 เวลา 10.00 – 10.45 น.

สาระสำคัญ

เด็กเลือกหัวเรื่องพร้อมตั้งชื่อโครงการ และเล่าประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับน้ำสมุนไพร
จุดประสงค์

1. เด็กสามารถเลือกเรื่องที่จะเรียนรู้ได้
2. เด็กสามารถเล่าเรื่องสมุนไพรที่ตนรู้จักได้
3. เด็กสามารถร่วมกิจกรรมกับเพื่อนและครูได้อย่างเหมาะสมกับวัย

สาระการเรียนรู้

1. สาระที่ควรเรียนรู้

เลือกหัวเรื่องพร้อมตั้งชื่อโครงการคือเรื่องที่เด็กสนใจอยากจะเรียนรู้โดยเด็กเป็นผู้เลือกหัวเรื่องและตั้งชื่อโครงการ โดยการลงคะแนน

2. ประสบการณ์สำคัญ

ด้านร่างกาย

- การทรงตัวและการประสานสามพันซ์ของกล้ามเนื้อ
- การเคลื่อนไหวอยู่กับที่และการเคลื่อนไหวเคลื่อนที่

ด้านอารมณ์

- การแสดงออกอย่างสนุกสนานจากการร้องเพลง

ด้านสังคม

- การแสดงความคิดเห็นและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

ด้านสติปัญญา

- การคิดหาคำตอบจากการตอบคำถาม
- การรับรู้เรื่องราวจากเพลง “สมุนไพร”

กิจกรรม

วันที่ 1

ระยะที่ 1 เริ่มต้นโครงการ

1. เด็กและครูเดินสำรวจสิ่งต่างๆบริเวณรอบๆโรงเรียน
2. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับสิ่งต่างๆรอบๆตัว โดยใช้คำถาม ดังนี้
 - เด็กๆเห็นหรือพบเจออะไรบ้าง

- เด็กๆมีความสนใจอะไรบ้าง

3. เด็กและครูร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่เด็กๆอยากเรียนรู้ จากนั้นร่วมกัน
โหวตคะแนน นับผลคะแนน นำเรื่องที่เด็กอยากเรียนมากที่สุดมาตั้งชื่อโครงการร่วมกัน

4. เด็กและครูร่วมกันสร้างข้อตกลงเกี่ยวกับการเล่าประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับเรื่อง สมุนไพร
โดยให้เด็กๆร้องเพลงแล้วส่งตุ๊กตาไปรอบๆวงเพลงหยุด ตุ๊กตาคือใคร ให้เด็กคนนั้นออกมาเล่า
ประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับสมุนไพรที่ตนรู้จักให้เพื่อนฟังให้ฟัง

5. เด็กออกมาเล่าประสบการณ์เดิมให้เพื่อนฟังจนครบทุกคน โดยคุณครูจับบันทึกลงใน
กระดาษชาร์ต

6. เด็กและครูร่วมกันสรุปและอภิปราย

7. เด็กๆรับจดหมายถึงผู้ปกครองจากคุณครูเพื่อให้ผู้ปกครองเล่าประสบการณ์ใหม่ให้ฟัง
และนำมาเล่าให้เพื่อนฟังในวันรุ่งขึ้น

สื่อ

1. สวนสมุนไพร
2. บอร์ดลงคะแนน
3. ชาร์ตบันทึกประสบการณ์เดิม
4. จดหมายถึงผู้ปกครอง

การประเมินผล

สังเกตจาก

1. การเลือกเรื่องที่สนใจของเด็ก
2. การเล่าประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับสมุนไพรของเด็ก
3. การร่วมกิจกรรมกับเพื่อนและครูของเด็ก

บันทึกหลังการสอน

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

โครงการน้ำสมุนไพรมะพร้าว

กิจกรรมเสริมประสบการณ์ ชั้นอนุบาลปีที่ 2/2

วันอังคารที่ 5 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2559 เวลา 10.00 – 10.45 น.

สาระสำคัญ

เด็กเล่าประสบการณ์ใหม่เกี่ยวกับสมุนไพรมะพร้าว และตั้งคำถามที่เด็กๆอยากรู้ร่วมกัน

จุดประสงค์

1. เด็กสามารถเล่าประสบการณ์ใหม่เกี่ยวกับสมุนไพรมะพร้าวได้
2. เด็กสามารถตั้งคำถามที่ตนเองอยากรู้ได้
3. เด็กสามารถบอกวิธีการหาคำตอบได้อย่างหลากหลาย
4. เด็กสามารถเลือกและอธิบายวิธีการหาคำตอบได้
5. เด็กสามารถร่วมกิจกรรมกับเพื่อนและครูได้

สาระการเรียนรู้

1. สาระที่ควรเรียนรู้

การเล่าประสบการณ์ใหม่เกี่ยวกับสมุนไพรมะพร้าว โดยผู้ปกครองทำได้หลายวิธี

- จากการค้นหาจาก
- การหาข้อมูลจากหนังสือ
- การเล่าจากประสบการณ์ของผู้ปกครองเอง

2. ประสบการณ์สำคัญ

ด้านร่างกาย

- การทรงตัวและการประสานสามพันซ์ของกล้ามเนื้อ
- การเคลื่อนไหวอยู่กับที่และการเคลื่อนไหวเคลื่อนที่

ด้านอารมณ์

- การแสดงออกอย่างสนุกสนานจากการร้องเพลง “สมุนไพรมะพร้าว”
- การผ่อนคลายจากการวาดรูป

ด้านสังคม

- การแสดงความคิดเห็นและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
- การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม

ด้านสติปัญญา

1. การเล่าประสบการณ์ใหม่ได้เข้าใจ

2. การตั้งคำถามที่ตนเองอยากรู้ได้
3. การบอกวิธีการหาคำตอบได้อย่างหลากหลาย
4. การเลือกและอธิบายวิธีการหาคำตอบได้

กิจกรรม

วันที่ 2

ระยะที่ 1 เริ่มต้นโครงการ

1. เด็กออกมาดมสิ่งของในกล่องปริศนา ส่งไปให้เพื่อนจนครบทุกคน และร่วมกันทาย จากนั้น เลือกตัวแทนเด็กออกมาเฉลยสิ่งของในกล่อง (ใบเตย)
2. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับสิ่งของปริศนา โดยใช้คำถาม ดังนี้
 - เด็กๆเคยเห็นสิ่งของในกล่องนี้ที่ไหนบ้าง
 - เด็กๆเคยเห็นว่ามีสีอะไรบ้าง
3. เด็กและครูร่วมกันสร้างข้อตกลงเกี่ยวกับการเล่าประสบการณ์ใหม่โดยเด็กๆส่งไม้ของเล่นต่อกันไปรอบๆวงพร้อมทั้งร้องเพลงเมื่อเพลงจบไม้คืออยู่ที่ใครให้เด็กคนนั้นเล่าประสบการณ์ใหม่
4. เด็กนำจดหมายตอบกลับจากผู้ปกครองมาแล้วให้เพื่อนฟังจนครบทุกคน โดยคุณครูจัดบันทึกประสบการณ์ใหม่ลงบนกระดาษชาร์ต
5. เด็กร่วมกันคิดคำถามที่อยากรู้เกี่ยวกับสมุนไพรที่เด็กๆอยากเรียนรู้ โดยครูเป็นผู้กระตุ้นให้เด็กเกิดความอยากรู้ ได้คำถาม ดังนี้ น้ำสมุนไพรมีน้ำอะไรบ้าง น้ำสมุนไพรมีประโยชน์อย่างไร น้ำสมุนไพรทำอย่างไร
6. เด็กและครูร่วมกันวางแผนการค้นหาคำตอบจากคำถามของเด็กๆและเลือกคำถามที่เด็กๆอยากรู้มากที่สุด มาหาคำตอบก่อน
7. เด็กและครูร่วมกันอภิปรายสรุปกิจกรรม และวาดภาพประสบการณ์ใหม่

สื่อ

1. กล่องปริศนา
2. ใบเตย
3. ไม้คี่
4. จดหมายตอบรับจากผู้ปกครอง
5. ชาร์ตบันทึกประสบการณ์ใหม่

การประเมินผล

สังเกตจาก

1. การเล่าประสบการณ์ใหม่ได้เข้าใจ

2. การตั้งคำถามที่ตนเองอยากรู้ได้
3. การบอกวิธีการหาคำตอบได้อย่างหลากหลาย
4. การเลือกและอธิบายวิธีการหาคำตอบได้
5. การร่วมกิจกรรมกับเพื่อนและครูของเด็ก

บันทึกหลังการสอน

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

โครงการน้ำสมุนไพร

กิจกรรมเสริมประสบการณ์ ชั้นอนุบาลปีที่ 2/2

วันพุธ 6 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2559 เวลา เวลา 10.00 – 10.45 น.

สาระสำคัญ

ค้นหาคำตอบโดยการไปทัศนศึกษาหาคำตอบว่า น้ำสมุนไพรมีน้ำอะไรบ้าง

จุดประสงค์

1. เด็กสามารถสอบถามคำตอบจากผู้อื่นได้
2. เด็กสามารถอภิปรายการหาคำตอบร่วมกับเพื่อนเป็นกลุ่มได้

สาระการเรียนรู้

1. สาระที่ควรเรียนรู้

น้ำสมุนไพรมีหลากหลายชนิด

2. ประสบการณ์สำคัญ

ด้านร่างกาย

- การทรงตัวและการประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อใหญ่
- การเคลื่อนไหวอยู่กับที่และการเคลื่อนไหวเคลื่อนที่

ด้านอารมณ์

- การแสดงออกอย่างสนุกสนานจากการร้องเพลง “สมุนไพร”
- การแสดงออกอย่างตื่นเต้นในการเล่นเกมน้ำสมุนไพร

ด้านสังคม

- การแสดงความคิดเห็นและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
- การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม

ด้านสติปัญญา

- การคิดหาคำตอบจากการตอบคำถาม
- การรับรู้เรื่องราวจากเพลง “สมุนไพร”

กิจกรรม

วันที่ 3

ระยะที่ 2 พัฒนาโครงการ

1. เด็กและครูร่วมกันเปิดภาพปริศนาที่ละส่วนพร้อมกับเฉลย (น้ำสมุนไพร เช่น น้ำใบเตย น้ำกระเจียว)
2. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับภาพปริศนา โดยใช้คำถาม ดังนี้
 - เด็ก ๆ เห็นอะไรในภาพบ้าง

- เด็กๆคิดว่าสมุนไพรมานำไปทำอะไรได้บ้าง

3.เด็กและครูร่วมกันสร้างข้อตกลงเกี่ยวกับการออกไปที่ร้านขายน้ำสมุนไพรรข้างหน้าโรงเรียน

4.เด็กและครูร่วมกันออกไปค้นหาคำตอบโดยการไปทัศนศึกษาที่ร้านขายน้ำสมุนไพรร

5. เด็กๆฟังเจ้าของร้านน้ำสมุนไพรรบอกชนิดของน้ำสมุนไพรร และร่วมกันชิมน้ำสมุนไพรรแต่ละชนิดและบอกรสชาติร่วมกัน

6.เด็กและครูร่วมกันอภิปรายและร่วมกันวาดภาพแผนที่การไปร้านขายน้ำสมุนไพรร

สื่อ

-แบบสอบถาม

-ภาพปริศนารูปสมุนไพรร

การประเมินผล

สังเกตจาก

1.การตอบคำถามจากภาพปริศนา

2.การจดจำและอภิปรายร่วมกัน

บันทึกหลังการสอน

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

โครงการน้ำสมุนไพร

กิจกรรมเสริมประสบการณ์ ชั้นอนุบาลปีที่ 2/2

วันพฤหัสบดีที่ 7 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2559 เวลา เวลา 10.00 – 10.45 น.

สาระสำคัญ

ค้นหาคำตอบโดยการสอบถามบุคคลากรน้ำสมุนไพรมีประโยชน์อย่างไร
จุดประสงค์

1. เด็กสามารถสอบถามคำตอบจากบุคคลากรทางการศึกษาได้
2. เด็กสามารถอภิปรายการหาคำตอบร่วมกับเพื่อนเป็นกลุ่มได้

สาระการเรียนรู้

1. สาระที่ควรเรียนรู้

พืชสมุนไพร ซึ่งทั้งอร่อยและ บำบัดโรค ใช้ดื่มดับกระหาย นอกจากรสชาติที่อร่อย
ชื่นใจแล้ว ยังมีประโยชน์ต่อสุขภาพ เช่น น้ำเก๊กฮวย ดื่มแก้ร้อนใน กระหายน้ำ เป็นยาช่วยย่อย
มีฤทธิ์ระบายอ่อนๆ น้ำกระเจียวดื่มแล้วให้ความสดชื่นแก้กระหาย ช่วยแก้ไข้ลดเสมหะ ขับปัสสาวะ เป็นยา
ระบายอ่อนๆ น้ำใบเตย ช่วยลดอาการกระหายน้ำ แก้อ่อนเพลีย และช่วยบำรุงหัวใจ น้ำดอก
อัญชัน ช่วยดับกระหาย มีสารต้านอนุมูลอิสระ เสริมภูมิคุ้มกันต้านทานน้ำเมฆ มีวิตามินซีมาก
ช่วยป้องกันเลือดออกตามไรฟัน ช่วยขับเสมหะ ลดอาการ ไอ เจ็บคอ คลื่นไส้ อาเจียน และช่วยขับ
ลมในกระเพาะ แก้ท้องอืดท้องเฟ้อและอ่อนเพลีย เป็นต้น

2. ประเด็นสำคัญ

ด้านร่างกาย

- การทรงตัวและการประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อใหญ่
- การเคลื่อนไหวอยู่กับที่และการเคลื่อนไหวเคลื่อนที่

ด้านอารมณ์

- การแสดงออกอย่างสนุกสนานจากการร้องเพลง “สมุนไพร”
- การแสดงออกอย่างตื่นเต้นจากการเล่นเกมแยกสมุนไพร

ด้านสังคม

- การแสดงความคิดเห็นและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
- การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม

ด้านสติปัญญา

- การคิดหาคำตอบจากการตอบคำถาม

-การรับรู้เรื่องราวจากเพลง “สมุนไพรมะนาว”

กิจกรรม

วันที่ 4

ระยะที่ 2 พัฒนาโครงการ

1. เด็กและครูร่วมกันเปิดภาพปริศนาที่ละส่วนพร้อมกับเฉลย(สมุนไพรมะนาว เช่น ใบเตย กระเจี๊ยบ)
2. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับภาพปริศนา โดยใช้คำถาม ดังนี้

-เด็ก ๆ เห็นอะไรในภาพบ้าง

-เด็ก ๆ คิดว่าสมุนไพรมะนาวไปทำอะไรได้บ้าง

3. เด็กและครูร่วมกันสร้างข้อตกลงเกี่ยวกับการออกไปสอบถามบุคคลากรภายในโรงเรียน
แบ่งกลุ่มเด็กโดยการให้เด็กนับเลข 1-4 เลขเดียวกันอยู่กลุ่มเดียวกัน

4. เด็กและครูร่วมกันออกไปค้นหาคำตอบว่าสมุนไพรมะนาวมีประโยชน์อย่างไรบ้างด้วยการสอบถามเป็นกลุ่ม

5. เด็กออกมาบอกคำตอบที่สอบถามจากบุคคลากรให้เพื่อนฟังเป็นกลุ่ม

6. เด็กและครูร่วมกันอภิปรายและวางแผนการเรียนในวันพรุ่งนี้

สื่อ

-แบบสอบถาม

-ภาพปริศนารูปสมุนไพรมะนาว

การประเมินผล

สังเกตจาก

1. การสอบถามคำตอบจากบุคคลากรทางการศึกษา
2. การจดจำและอภิปรายร่วมกัน

บันทึกหลังการสอน

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

โครงการน้ำสมุนไพร

กิจกรรมเสริมประสบการณ์ ชั้นอนุบาลปีที่ 2/2

วันศุกร์ที่ 8 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2559 เวลา เวลา 10.00 – 10.45 น.

สาระสำคัญ

การตั้งสมมติฐานในการทำน้ำสมุนไพรมีวิธีการอย่างไร

จุดประสงค์

1. เด็กสามารถตั้งสมมติฐานการทำน้ำสมุนไพรได้
2. เด็กสามารถอภิปรายสมมติฐานการทำน้ำสมุนไพรร่วมกับเพื่อนเป็นกลุ่มได้

สาระการเรียนรู้

1. สาระที่ควรเรียนรู้

การตั้งสมมติฐานวิธีการทำน้ำสมุนไพร เป็นการคาดเดาวิธีการทำน้ำสมุนไพรที่เด็กแต่ละกลุ่มร่วมกันคิดหาวิธีการทำในแต่ละขั้นตอน

2. ประสบการณ์สำคัญ

ด้านร่างกาย

- การทรงตัวและการประสานสามพันซ์ของกล้ามเนื้อ
- การประสานสัมพันธ์และการเคลื่อนไหวอยู่กับที่และการเคลื่อนไหวเคลื่อนที่

ด้านอารมณ์

- การผ่อนคลายอารมณ์จากการท่องคำคล้องจอง สมุนไพร
- การแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
- การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม

ด้านสังคม

- การแสดงความคิดเห็นและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
- การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม

ด้านสติปัญญา

- การเปรียบเทียบสีของน้ำสมุนไพร
- การนับจำนวนของน้ำสมุนไพร
- การคิดวิธีการทำน้ำสมุนไพร

กิจกรรม

วันที่ 5

ระยะที่ 2 พัฒนาโครงการ

1. เด็กและครูร่วมกันท่องคำคล้องจอง “น้ำสมุนไพรมะนาว”
2. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับเนื้อหาในคำคล้องจอง “น้ำสมุนไพรมะนาว” โดยใช้คำถาม ดังนี้
 - ในคำคล้องจองมีน้ำสมุนไพรมะนาวอะไรบ้าง
 - เด็กๆเคยดื่มน้ำสมุนไพรมะนาวอะไรบ้าง
3. เด็กและครูร่วมกันดูภาพประกอบคำน้ำแต่ละชนิด เช่น น้ำกระเจี๊ยบ น้ำเก๊กฮวย น้ำใบเตย น้ำอัญชัน
4. เด็กอาสาสมัครออกมานำน้ำสมุนไพรมะนาวแต่ละขวดมาวางให้ตรงกับภาพ
5. เด็กๆ ร่วมกันคิดว่าน้ำสมุนไพรมะนาวแต่ละชนิดมีวิธีการทำอย่างไร โดยการแบ่งกลุ่มเป็น 4 กลุ่ม จากการจัด 1-4 นับเลขเดียวกันอยู่กลุ่มเดียวกัน จากนั้นตัวแทนเด็กออกมาจับสลากเลือกน้ำสมุนไพรมะนาวในกลุ่มของตนโดย หมายเลข 1 คือกลุ่มที่ 1 น้ำกระเจี๊ยบหมายเลข 2 คือกลุ่มที่ 2 น้ำใบเตย หมายเลข 3 คือกลุ่มที่ 3 น้ำอัญชัน และ หมายเลข 4 คือกลุ่มที่ 4 น้ำเก๊กฮวย
6. เด็กแต่ละกลุ่มร่วมกันคิดวิธีการทำน้ำสมุนไพรมะนาวในกลุ่มของตน จากนั้นบอกวิธีแต่ละขั้นตอนให้คุณครูช่วยบันทึก จนครบทุกกลุ่ม จากนั้นคุณครูช่วยเขียนวิธีการทำให้เด็กๆลงบนกระดาษเทาขาว และทบทวนวิธีการให้กับเด็กๆแต่ละกลุ่ม
7. เด็กๆ ร่วมกันวาดวิธีการทำน้ำสมุนไพรมะนาวในกลุ่มของตนในแต่ละขั้นตอน
8. เด็กแต่ละกลุ่มออกมาอภิปรายวิธีการทำน้ำสมุนไพรมะนาวในกลุ่มของตนให้เพื่อนฟัง

สื่อ

- คำคล้องจอง “น้ำสมุนไพรมะนาว”
- ภาพประกอบคำ น้ำสมุนไพรมะนาว
- น้ำกระเจี๊ยบ น้ำเก๊กฮวย น้ำใบเตย น้ำอัญชัน

การประเมินผล

สังเกตจาก

1. การตั้งสมมติฐานการทำน้ำสมุนไพรมะนาวของเด็ก
2. การอภิปรายสมมติฐานการทำน้ำสมุนไพรมะนาวร่วมกับเพื่อนของเด็ก

บันทึกหลังการสอน

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

แบบสังเกตพฤติกรรมการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

คำชี้แจง

1. แบบสังเกตพฤติกรรมพฤติกรรมการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยใช้สังเกตพฤติกรรม การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 5-6 ปี

2. พฤติกรรมที่สังเกตในแบบสังเกตพฤติกรรมการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยมี 4 ด้าน ได้แก่

2.1 ความสามารถด้านการกำหนดปัญหา หมายถึง ระดับพฤติกรรมที่แสดงถึง ความสามารถในการใช้คำถาม การอธิบาย และบอกสิ่งที่เป็นปัญหาในลักษณะแปลกใหม่ต่างจากที่พบหรือมีอยู่เดิม และอธิบายสาเหตุของปัญหามากกว่าหนึ่งแนวคิด

2.2 ความสามารถด้านการเลือกวิธีในการแก้ปัญหา หมายถึง ระดับพฤติกรรมที่แสดงถึง ความสามารถในการนำเสนอวิธีการในการแก้ปัญหาที่เป็นของตนเองมีความแปลกใหม่ต่างจากที่พบหรือมีอยู่ เดิมและอธิบายขั้นตอนการแก้ปัญหาได้ ตามลำดับ

2.3 ความสามารถด้านการปฏิบัติ หมายถึง ระดับพฤติกรรมความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรม ด้วยวิธีการที่หลากหลายมากกว่าหนึ่งวิธีตามวิธีและขั้นตอน ที่วางแผนไว้

2.4 ความสามารถด้านการประเมินผล หมายถึง ระดับพฤติกรรมที่แสดงออก ถึงความสามารถ ในการนำเสนอผลการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นของตนเอง มีความแปลกใหม่ต่างจากที่พบหรือมีอยู่เดิม และ อธิบายข้อสรุปถึงการนำผลการปฏิบัติมาปรับใช้ ในชีวิตประจำวันได้

3. แบบสังเกตพฤติกรรมทักษะทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย เป็นการประเมินในระดับคุณภาพของ พฤติกรรม 3 ระดับ คือ 3, 2, 1

4. ระยะเวลาในการดำเนินการจัดประสบการณ์ 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน คือ วันละ 45 นาที โดยทำการประเมิน และบันทึกการประเมิน ในระหว่างการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบ โครงการที่เน้นพัฒนา ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

5. ข้อปฏิบัติในการสังเกต

5.1 เขียนชื่อผู้สังเกต และชื่อเด็กปฐมวัย วัน เดือนปี ที่จะทำการสังเกต

5.2 ในการสังเกต ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยจะทำการสังเกตพร้อมกัน โดยสังเกตเด็กเป็น รายบุคคล ในช่วงการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบ โครงการ

6. การบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมทักษะทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย เมื่อสังเกตว่าเด็กที่ ทำการสังเกตมีพฤติกรรมการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ตรงกับข้อใดให้ใส่เครื่องหมาย (✓) ลงใน

ช่องระดับคะแนน 3	บันทึกเมื่อเด็กปฐมวัยเกิดพฤติกรรมการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์มากกว่าหนึ่งวิธีได้ด้วยตนเอง
ช่องระดับคะแนน 2	บันทึกเมื่อเด็กปฐมวัยเกิดพฤติกรรมการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์มากกว่าหนึ่งวิธี โดยมีผู้ชี้แนะ
ช่องระดับคะแนน 1	บันทึกเมื่อเด็กปฐมวัยเกิดพฤติกรรมการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ได้หนึ่งวิธี โดยมีผู้ชี้แนะ

ความสามารถในการ แก้ปัญหา อย่างสร้างสรรค์	ระดับคุณภาพ		
	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)
1. ความสามารถด้านการ กำหนดปัญหา 1.1 เด็กสามารถใช้คำถาม และบอกสิ่งที่เป็นปัญหาที่ แปลกใหม่ต่างจากเดิม	สามารถใช้คำถามมากกว่า หนึ่งคำถาม ในการ อภิปราย บอกสิ่งที่เป็น ปัญหาในลักษณะที่แปลก ใหม่ได้ด้วยตนเอง	สามารถใช้คำถาม มากกว่าหนึ่งคำถาม ในการอภิปราย บอกสิ่ง ที่เป็นปัญหาในลักษณะ ที่แปลกใหม่โดยมีผู้ ชี้แนะ	สามารถใช้คำถามได้หนึ่ง คำถาม ในการอภิปราย บอกสิ่งที่เป็นปัญหาใน ลักษณะที่แปลกใหม่โดย มีผู้ชี้แนะ
1.2 เด็กสามารถอธิบาย สาเหตุของปัญหามากกว่า หนึ่งแนวคิด	สามารถอธิบายสาเหตุของ ปัญหาได้มากกว่าหนึ่ง แนวคิดได้ด้วยตนเอง	สามารถอธิบายสาเหตุ ของปัญหาได้มากกว่า หนึ่งแนวคิด โดยมีผู้ ชี้แนะ	สามารถอธิบายสาเหตุของ ปัญหาในลักษณะที่แปลก ใหม่ได้ หนึ่งแนวคิด โดยมีผู้ ชี้แนะ
2. ความสามารถด้านการ เลือกวิธีการในการ แก้ปัญหา 2.1 เด็กสามารถนำเสนอผล การสืบค้นด้วยวิธีการและ เหตุผลที่ มากกว่า หนึ่งวิธี	สามารถนำเสนอวิธีการใน การสืบค้นข้อมูลได้ มากกว่าหนึ่ง แนวคิดได้ ด้วยตนเอง	สามารถนำเสนอวิธีการ ในการสืบค้นข้อมูลได้ มากกว่าหนึ่งแนวคิด โดยมีผู้ชี้แนะ	สามารถนำเสนอวิธีการ ในการสืบค้นข้อมูลได้ หนึ่งแนวคิดโดยมีผู้ชี้แนะ
2.2 เด็กสามารถนำเสนอ วิธีการแก้ปัญหของตนเองที่ มีความแปลกใหม่ต่างจากเดิม	สามารถนำเสนอวิธีการ แก้ปัญหของตนเองที่มีความ แปลกใหม่ต่างจากเดิมได้ มากกว่า หนึ่งวิธีการได้ ด้วยตนเอง	สามารถนำเสนอวิธีการ แก้ปัญหของตนเองที่มี ความแปลกใหม่ต่างจาก เดิมได้มากกว่า หนึ่ง วิธีการ โดยมีผู้ชี้แนะ	สามารถนำเสนอวิธีการ แก้ปัญหของตนเองที่มี ความแปลกใหม่ต่างจากเดิม ได้ หนึ่งวิธีการ โดยมีผู้ ชี้แนะ

ความสามารถในการ แก้ปัญหา อย่างสร้างสรรค์	ระดับคุณภาพ		
	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)
2.3 เด็กสามารถอธิบาย ขั้นตอนการแก้ปัญหาเป็น ขั้นตอนตามลำดับ	สามารถอธิบายขั้นตอนการ แก้ปัญหาเป็นขั้นตอน ตามลำดับได้ด้วยตนเอง	สามารถอธิบายขั้นตอน การแก้ปัญหาเป็นขั้นตอน ตามลำดับได้ โดยมีผู้ ชี้แนะ	สามารถอธิบายขั้นตอนการ แก้ปัญหาเป็นขั้นตอนได้แต่ ยังเรียงลำดับไม่ถูกต้อง แม้ มีผู้ชี้แนะ
3. ความสามารถด้านการ ปฏิบัติ 3.1 เด็กสามารถปฏิบัติ กิจกรรมด้วยวิธีการที่ หลากหลายมากกว่าหนึ่งวิธี	สามารถปฏิบัติกิจกรรม ด้วย วิธีการที่หลากหลาย มากกว่า หนึ่งวิธี ได้ด้วย ตนเอง	สามารถปฏิบัติกิจกรรม ด้วยวิธีการที่ หลากหลายมากกว่า หนึ่งวิธี โดยมีผู้ชี้แนะ	สามารถปฏิบัติกิจกรรม ด้วยวิธีการได้หนึ่งวิธี โดยมีผู้ชี้แนะ
3.2 เด็กสามารถปฏิบัติ กิจกรรมตามขั้นตอนที่ วางแผนไว้	สามารถปฏิบัติกิจกรรมตาม ขั้นตอนที่วางแผนไว้ ได้ด้วยตนเอง	สามารถปฏิบัติกิจกรรม ตามขั้นตอนที่วางแผนไว้ ได้ โดยมีผู้ชี้แนะ	สามารถปฏิบัติกิจกรรมตาม ขั้นตอนที่วางแผนไว้ ได้ แต่ยังไม่ถูกต้องตามขั้น ทั้งหมดโดยมีผู้ชี้แนะ
4.. ความสามารถด้านการ ประเมินผล 4.1เด็กสามารถนำเสนอผล การปฏิบัติที่เป็นของตนเองมี ความแปลกใหม่ต่างจาก ของเดิม	สามารถนำเสนอผลการ ปฏิบัติที่เป็นของตนเองมี ความแปลกใหม่ต่างจาก ของเดิม ได้ด้วยตนเอง	สามารถนำเสนอผลการ ปฏิบัติที่เป็นของตนเองมี ความแปลกใหม่ต่างจาก ของเดิมได้ โดยมีผู้ ชี้แนะ	สามารถนำเสนอผลการ ปฏิบัติได้แต่ยังพูดตาม เพื่อนบ้าง แม้มีผู้ชี้แนะ
4.2 เด็กสามารถสรุปผลการ ปฏิบัติกิจกรรมของตนที่มี ความแปลกใหม่ต่างจากเดิม	สามารถสรุปผลการปฏิบัติ กิจกรรมของตนที่มีความ แปลกใหม่ต่างจากเดิมได้ ด้วยตนเอง	สามารถสรุปผลการ ปฏิบัติกิจกรรมของตนที่มี ความแปลกใหม่ต่างจาก เดิมได้โดยมีผู้ชี้แนะ	สามารถสรุปผลการ ปฏิบัติกิจกรรมได้ แต่ยังไม่ มีความที่มีความแปลก ใหม่ต่างจากเดิม แม้มีผู้ ชี้แนะ
4.3 เด็กสามารถอธิบาย ข้อสรุปถึงการนำผลการ ปฏิบัติกิจกรรม มาปรับใช้ใน ชีวิตประจำวันได้	สามารถอธิบายข้อสรุปถึง การนำผลการปฏิบัติกิจกรรม มาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ได้ด้วยตนเอง	สามารถอธิบายข้อสรุป ถึงการนำผลการปฏิบัติ กิจกรรม มาปรับใช้ใน ชีวิตประจำวันได้ โดยมีผู้ ชี้แนะ	สามารถอธิบายข้อสรุป ได้เล็กน้อยถึงการนำผล การปฏิบัติกิจกรรม มา ปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ได้ โดยมีผู้ชี้แนะ

แบบสังเกตพฤติกรรมการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

ชื่อผู้สังเกต.....ผู้สังเกตคนที่.....

ชื่อเด็กปฐมวัย.....ชั้น.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

พฤติกรรมการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์	ระดับพฤติกรรม			ข้อมูลเพิ่มเติม
	3	2	1	
1.ความสามารถด้านการกำหนดปัญหา				
1.1 เด็กสามารถใช้คำถาม และบอกสิ่งที่เป็นปัญหาที่แปลกใหม่ต่างจากเดิม				
1.2 เด็กสามารถอธิบายสาเหตุของปัญหามากกว่า หนึ่งแนวคิด				
2.ความสามารถด้านการเลือกวิธีในการแก้ปัญหา				
2.1 เด็กสามารถนำเสนอผลการสืบค้นด้วยวิธีการและเหตุผลที่มากกว่า หนึ่งวิธี				
2.2 เด็กสามารถนำเสนอวิธีการแก้ปัญหของตนเองที่มีความแปลกใหม่ต่างจากเดิม				
2.3 เด็กสามารถอธิบายขั้นตอนการแก้ปัญหาเป็นขั้นตอนตามลำดับ				
3.ความสามารถด้านการปฏิบัติ				
3.1 เด็กสามารถปฏิบัติกิจกรรมด้วยวิธีการที่หลากหลายมากกว่าหนึ่งวิธี				
3.2 เด็กสามารถปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนที่วางแผนไว้				
4.ความสามารถด้านการประเมินผล				
4.1 เด็กสามารถนำเสนอผลการปฏิบัติที่เป็นของตนเองมีความแปลกใหม่ต่างจากเดิม				
4.2 เด็กสามารถสรุปผลการปฏิบัติกิจกรรมของตนเองที่มีความแปลกใหม่ต่างจากเดิม				
4.3 เด็กสามารถอธิบายข้อสรุปถึงการนำผลการปฏิบัติกิจกรรม มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้				
รวมคะแนน				
เฉลี่ย				

ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อแบบสังเกตพฤติกรรมทักษะทางสังคมสำหรับเด็ก

คำชี้แจง ขอให้ท่านผู้เชี่ยวชาญได้กรุณาแสดงความคิดเห็นของท่านที่มีต่อแบบสังเกตพฤติกรรม
ทักษะทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใส่เครื่องหมาย (✓) ลงในช่องความคิดเห็นของท่าน พร้อม
เขียน ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการนำไปพิจารณาปรับปรุงต่อไป

+1 แน่ใจว่า แบบสังเกตพฤติกรรมทักษะทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย มีความสอดคล้อง
และเหมาะสมในด้านต่างๆ

0 ไม่แน่ใจว่า แบบสอบถามความคิดเห็นมีความสอดคล้องและเหมาะสมในด้านต่างๆ

-1 แน่ใจว่าแบบสอบถามความคิดเห็นไม่มีความสอดคล้องและเหมาะสมในด้านต่างๆ

พฤติกรรมทักษะทางสังคม	ความคิดเห็น			หมายเหตุ
	+1	0	-1	
1.การช่วยเหลือ				
1.1 เด็กช่วยพุดให้ เพื่อนเข้าใจ แนะนำและ แก้ปัญหาให้เพื่อน				
1.2 เด็กช่วยเหลือเพื่อนในการหยิบอุปกรณ์สิ่งของที่ต้องใช้ในการปฏิบัติกิจกรรม				
1.3 เด็กแก้ปัญหาพร้อมกับเพื่อนในการทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม				
1.4 เด็กช่วยเก็บอุปกรณ์ภายในกลุ่มหลังทำกิจกรรม				
2.การให้ความร่วมมือ				
2.1 เด็กพุดให้กำลังใจ สนับสนุนเพื่อนในการทำกิจกรรม				
2.2 เด็กยอมรับข้อตกลงของกลุ่มด้วยความเต็มใจ				
2.3 เด็กทำหน้าที่ของตนในกลุ่มด้วยความเต็มใจ				
2.4 เด็กปฏิบัติตามกฎ-กติกา ในการทำกิจกรรมภายในกลุ่ม				
3.การเป็นผู้นำผู้ตาม				
3.1เด็กบอกความต้องการและการแสดงความคิดเห็นในการทำกิจกรรม				
3.2 เด็กให้คำแนะนำเพื่อนในการทำกิจกรรม				
3.3 เด็กรู้และเข้าใจหน้าที่ของตนในฐานะเป็นสมาชิกกลุ่ม				
3.4 เด็กยอมรับฟังและทำตามข้อตกลงของกลุ่มด้วยความเต็มใจ				
4.การกล้าแสดงออก				
4.1เด็กกล้าตัดสินใจและการแก้ปัญหาด้วยตนเอง				
4.2 เด็กแสดงออกทางวาจาและท่าทางด้วยความมั่นใจ				
4.3 เด็กมองและสบตาผู้อื่น ในขณะที่พุดหรือแสดงออก				
4.4 เด็กบอกหรือแสดงความรู้สึกของตนให้ผู้อื่นรับรู้ด้วยความมั่นใจ				

แบบสังเกตพฤติกรรมทักษะทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย

คำชี้แจง

1. แบบสังเกตพฤติกรรมนี้เป็นแบบสังเกตพฤติกรรมทักษะทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย ใช้สังเกตพฤติกรรมทางทักษะทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 5-6 ปี

2. พฤติกรรมที่สังเกตในแบบสังเกตพฤติกรรมทักษะทางสังคมมี 4 ด้าน ได้แก่

2.1 ด้านการช่วยเหลือ 4 ข้อ

2.1.1 การช่วยพุดให้ เพื่อนเข้าใจ แนะนำและ แก้ปัญหาให้เพื่อน

2.1.2 การช่วยเหลือเพื่อนในการหยิบอุปกรณ์สิ่งของที่ต้องใช้ในการปฏิบัติกิจกรรม

2.1.3 การช่วยเหลือในการแก้ปัญหาพร้อมกันในการทำกิจกรรมในกลุ่ม

2.1.4 การช่วยเก็บอุปกรณ์ภายในกลุ่มหลังทำกิจกรรม

2.2 ด้าน การให้ความร่วมมือ 4 ข้อ

2.2.1 การพุดให้กำลังใจ สนับสนุนเพื่อน ในการทำกิจกรรม

2.2.2 การยอมรับข้อตกลงของกลุ่มด้วยความเต็มใจ

2.2.3 การทำหน้าที่ของตนในกลุ่มด้วยความเต็มใจ

2.2.4 การปฏิบัติตามกฎ-กติกา ในการทำกิจกรรมภายในกลุ่ม

2.3 การเป็นผู้นำผู้ตาม 4 ข้อ

2.3.1 การบอกความต้องการและการแสดงความคิดเห็นในการทำกิจกรรม

2.3.2 การให้คำแนะนำเพื่อนในการทำกิจกรรม

2.3.3 รู้และเข้าใจหน้าที่ของตนในฐานะเป็นสมาชิกกลุ่ม

2.3.4 การยอมรับฟังและทำตามข้อตกลงของกลุ่มด้วยความเต็มใจ

2.4 การกล้าแสดงออก 4 ข้อ

2.4.1 การกล้าตัดสินใจและการแก้ปัญหาด้วยตนเอง

2.4.2 การแสดงออกทางวาจาและท่าทางด้วยความมั่นใจ

2.4.3 การมองและสบตาผู้อื่นในขณะที่พุดหรือแสดงออก

2.4.4 การบอกหรือแสดงความรู้สึกของตนให้ผู้อื่นรับรู้ด้วยความมั่นใจ

3.แบบสังเกตพฤติกรรมทักษะทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นการบันทึกทั้งในรูปแบบของความถี่ (จำนวนครั้ง)และในระดับคุณภาพของพฤติกรรมจัดเป็น 3 ระดับ คือ 3,2,1

4.ระยะเวลาในการดำเนินการจัดประสบการณ์ 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วันคือ วันละ 45 นาที โดยทำ การประเมินและบันทึกการประเมินในระหว่างการจัดประสบการณ์นี้บนรูปแบบโครงการที่เน้นพัฒนาทักษะทางสังคม

5. ข้อปฏิบัติในการสังเกต

5.1 เขียนชื่อผู้สังเกต และชื่อเด็กปฐมวัย วัน เดือน ปี ที่จะทำการสังเกต

5.2 ในการสังเกต ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยจะทำการสังเกตพร้อมกัน โดยสังเกตเด็กเป็นรายบุคคล ในช่วงการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ

6. การบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมทักษะทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย

เมื่อสังเกตว่าเด็กที่ทำการสังเกตมีพฤติกรรมทางทักษะสังคมตรงกับข้อใดให้ใส่เครื่องหมาย (✓) ลงในช่องนั้น โดยการทำบันทึกดังนี้

ช่องระดับคะแนน 3 บันทึกเมื่อเด็กปฐมวัยเกิดพฤติกรรมทักษะทางสังคมด้วยตนเอง

ช่องระดับคะแนน 2 บันทึกเมื่อเด็กปฐมวัยเกิดพฤติกรรมทักษะทางสังคม โดยมีเพื่อนหรือคุณครู

ขอร้องให้ปฏิบัติ

ช่องระดับคะแนน 1 บันทึกเมื่อเด็กไม่ค่อยแสดงพฤติกรรมทักษะทางสังคมหรือปฏิเสธในการ

ปฏิบัติตาม

พฤติกรรมทักษะทางสังคม	ระดับคุณภาพ		
	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)
1.การช่วยเหลือ			
1.1 การช่วยพูดให้เพื่อนเข้าใจ แนะนำและแก้ปัญหาให้เพื่อน	เด็กให้คำแนะนำและช่วยเพื่อนแก้ปัญหาโดยที่เพื่อนไม่ได้รับรองขอ	เด็กให้คำแนะนำและช่วยเพื่อนแก้ปัญหาโดยที่เพื่อนร้องขอ	เด็กไม่ค่อยสนใจเพื่อน
1.2 การช่วยเหลือเพื่อนในการหยิบอุปกรณ์สิ่งของที่ต้องใช้ในการปฏิบัติกิจกรรม	เด็กช่วยหยิบอุปกรณ์สิ่งของที่ต้องใช้ในการปฏิบัติกิจกรรม โดยที่เพื่อนไม่ต้องร้องขอ	เด็กช่วยหยิบอุปกรณ์สิ่งของที่ต้องใช้ในการปฏิบัติกิจกรรม โดยที่เพื่อนร้องขอ	เด็กไม่สนใจในการช่วยเพื่อนในการหยิบอุปกรณ์ต่างๆ
1.3 การช่วยเหลือในการแก้ปัญหาร่วมกันในการทำกิจกรรมในกลุ่ม	เด็กช่วยเพื่อนในการแก้ปัญหาโดยที่เพื่อนไม่ต้องร้องขอ	เด็กช่วยเพื่อนในการแก้ปัญหาโดยที่เพื่อนต้องร้องขอ	เด็กไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการร่วมกันแก้ปัญหากับเพื่อนๆ
1.4 การช่วยเก็บอุปกรณ์ภายในกลุ่มหลังทำกิจกรรม	เด็กช่วยเพื่อนเก็บอุปกรณ์โดยที่เพื่อนไม่ต้องร้องขอ	เด็กช่วยเพื่อนเก็บอุปกรณ์โดยที่เพื่อนต้องร้องขอ	เด็กนั่งนิ่งไม่ยอมช่วยเพื่อนๆ ในการช่วยเก็บอุปกรณ์ภายในกลุ่ม

พฤติกรรมทักษะทางสังคม	ระดับคุณภาพ		
	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)
2.การให้ความร่วมมือ 2.1 การพูดให้กำลังใจ สนับสนุนเพื่อนในการทำกิจกรรม	พูดให้กำลังใจ สนับสนุนเพื่อนในการทำกิจกรรม โดยที่เพื่อนและครูไม่ได้ร้องขอ	พูดให้กำลังใจ สนับสนุนเพื่อนในการทำกิจกรรม โดยที่เพื่อนและครูร้องขอ	เด็กไม่สนใจเพื่อนในการทำกิจกรรม
2.2 การยอมรับข้อตกลงของกลุ่มด้วยความเต็มใจ	เด็กยอมรับข้อตกลงของกลุ่มด้วยความเต็มใจ	การยอมรับข้อตกลงของกลุ่มด้วยความเต็มใจ โดยที่เพื่อนและครูร้องขอ	เด็กไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม
2.3 การทำหน้าที่ของตนในกลุ่มด้วยความเต็มใจ	เด็กทำหน้าที่ของตนในกลุ่มด้วยความเต็มใจ	เด็กทำหน้าที่ของตนในกลุ่ม โดยที่เพื่อนร้องขอ	เด็กไม่ยอมทำหน้าที่ที่ตนได้รับ
2.4 การปฏิบัติตามกฎ-กติกา ในการทำกิจกรรมภายในกลุ่ม	เด็กปฏิบัติตามกฎ-กติกา ในการทำกิจกรรมภายในกลุ่ม โดยเพื่อนและครูไม่ต้องร้องขอ	เด็กปฏิบัติตามกฎ-กติกา ในการทำกิจกรรมภายในกลุ่ม โดยเพื่อนและครูร้องขอ	เด็กไม่ปฏิบัติตามกฎ-กติกา ในการทำกิจกรรมภายในกลุ่ม
3.การเป็นผู้นำผู้ตาม 3.1 การบอกความต้องการ และการแสดงความคิดเห็นในการทำกิจกรรม	เด็กบอกความต้องการและการแสดงความคิดเห็นในการทำกิจกรรม โดยไม่ต้องรอให้เพื่อนร้องขอ	เด็กบอกความต้องการและการแสดงความคิดเห็นในการทำกิจกรรม โดยเพื่อนต้องร้องขอ	เด็กไม่แสดงความคิดเห็นของตน ทำตามที่เพื่อนทำเท่านั้น
3.2 การให้คำแนะนำเพื่อนในการทำกิจกรรม	เด็กให้คำแนะนำเพื่อนในการทำกิจกรรม โดยที่เพื่อนไม่ได้ร้องขอ	เด็กให้คำแนะนำเพื่อนในการทำกิจกรรม โดยที่เพื่อนร้องขอ	เด็กไม่สามารถแนะนำเพื่อนในการทำกิจกรรมได้
3.3 รู้และเข้าใจหน้าที่ของตนในฐานะเป็นสมาชิกกลุ่ม	เด็กรู้และเข้าใจหน้าที่ของตนในฐานะเป็นสมาชิกกลุ่ม โดยที่เพื่อนไม่ได้ร้องขอ	เด็กรู้และเข้าใจหน้าที่ของตนในฐานะเป็นสมาชิกกลุ่ม โดยที่เพื่อนร้องขอ	เด็กไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ในกลุ่มตน ชอบเดินไปมาที่กลุ่มอื่น

พฤติกรรมทักษะทางสังคม	ระดับคุณภาพ		
	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)
3.4 การยอมรับฟังและทำตามข้อตกลงของกลุ่มด้วยความเต็มใจ	เด็กยอมรับฟังและทำตามข้อตกลงของกลุ่มด้วยความเต็มใจ	เด็กยอมรับฟังและทำตามข้อตกลงของกลุ่มโดยเพื่อนร้องขอ	เด็กไม่ฟังไม่สนใจเพื่อน ๆ
4.การกล้าแสดงออก 4.1การกล้าตัดสินใจและการแก้ปัญหาด้วยตนเอง	เด็กตัดสินใจและแก้ปัญหาด้วยตนเองโดยเพื่อนและครูไม่ต้องร้องขอ	เด็กตัดสินใจและแก้ปัญหา โดยเพื่อนและครูร้องขอ	เด็กไม่กล้าตัดสินใจไม่กล้าปฏิบัติ
4.2 การแสดงออกทางวาจาและท่าทางด้วยความมั่นใจ	เด็กแสดงออกทางวาจาและท่าทางด้วยความมั่นใจโดยเพื่อนและครูไม่ต้องร้องขอ	เด็กแสดงออกทางวาจาและท่าทางด้วยความมั่นใจโดยเพื่อนและครูต้องร้องขอ	เด็กไม่กล้าพูดไม่มีความมั่นใจในตนเอง
4.3 การมองและสบตาผู้อื่นในขณะที่พูดหรือแสดงออก	เด็กมองและสบตาผู้อื่นในขณะที่พูดหรือแสดงออกด้วยความมั่นใจ	เด็กมองและสบตาผู้อื่นในขณะที่พูดหรือแสดงออกโดยเพื่อนร้องขอ	เด็กไม่สบตาผู้อื่นในขณะที่พูดแม้คุณครูและเพื่อนร้องขอ
4.4 การบอกหรือแสดงความรู้สึกของตนให้ผู้อื่นรับรู้ด้วยความมั่นใจ	เด็กบอกหรือแสดงความรู้สึกของตนให้ผู้อื่นรับรู้ด้วยความมั่นใจ	เด็กบอกหรือแสดงความรู้สึกของตนให้ผู้อื่นรับรู้โดยเพื่อนและครูร้องขอ	เด็กไม่กล้าบอกหรือแสดงความรู้สึกของตนให้เพื่อนและครูรับรู้ได้

7. เกณฑ์การแปลความหมายของระดับคะแนนทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย

ค่าเฉลี่ย	ระดับทักษะทางสังคม
2.50 – 3.00	ดี
1.50 – 2.49	พอใช้
1.00 – 1.49	ปรับปรุง

แบบสังเกตพฤติกรรมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย

พฤติกรรมทักษะทางสังคม	3	2	1	หมายเหตุ
	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	
1. การช่วยเหลือ				
1.1 เด็กช่วยพูดให้ เพื่อนเข้าใจ แนะนำและ แก้ปัญหาให้เพื่อน				
1.2 เด็กช่วยเหลือเพื่อนในการหยิบอุปกรณ์สิ่งของที่ต้องใช้ในการปฏิบัติกิจกรรม				
1.3 เด็กแก้ปัญหาหาร่วมกับเพื่อนในการทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม				
1.4 เด็กช่วยเหลืออุปกรณ์ภายในกลุ่มหลังทำกิจกรรม				
2. การให้ความร่วมมือ				
2.1 เด็กพูดให้กำลังใจ สนับสนุนเพื่อนในการทำกิจกรรม				
2.2 เด็กยอมรับข้อตกลงของกลุ่มด้วยความเต็มใจ				
2.3 เด็กทำหน้าที่ของตนในกลุ่มด้วยความเต็มใจ				
2.4 เด็กปฏิบัติตามกฎ-กติกา ในการทำกิจกรรมภายในกลุ่ม				
3. การเป็นผู้นำผู้ตาม				
3.1 เด็กบอกความต้องการและการแสดงความคิดในการทำ กิจกรรม				
3.2 เด็กให้คำแนะนำเพื่อนในการทำกิจกรรม				
3.3 เด็กรู้และเข้าใจหน้าที่ของตนในฐานะเป็นสมาชิกกลุ่ม				
3.4 เด็กยอมรับฟังและทำตามข้อตกลงของกลุ่มด้วยความเต็มใจ				
4. การกล้าแสดงออก				
4.1 เด็กกล้าตัดสินใจและการแก้ปัญหาด้วยตนเอง				
4.2 เด็กแสดงออกทางวาจาและท่าทางด้วยความมั่นใจ				
4.3 เด็กมองและสบตาผู้อื่นในขณะที่พูดหรือแสดงออก				
4.4 เด็กบอกหรือแสดงความรู้สึกของตนให้ผู้อื่นรับรู้ด้วยความมั่นใจ				
รวมคะแนน				
เฉลี่ย				

แบบสอบถามความคิดเห็นของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ คำชี้แจง

1. แบบสอบถามความคิดเห็นเป็นแบบสอบถาม ความคิดเห็นหรือความรู้สึกของเด็ก
ปฐมวัย ที่มี

ต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ

2. ให้เด็กปฐมวัยเลือกระบายสี ในแต่ละข้อเพียงช่องเดียว จากที่ครูอ่านให้ฟัง
ในแต่

ละข้อ ตามความรู้สึกของตนเอง โดยไม่มีข้อใดถูกหรือผิด ซึ่งในแต่ละช่องที่แสดงความคิดเห็นมี
ความหมาย ดังนี้

 หน้ายิ้ม = เด็กชอบหรือเห็นด้วยในการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการในระดับมาก

 หน้านิ่ง = เด็กชอบหรือเห็นด้วยในการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการในระดับปานกลาง

 หน้าบึ้ง = เด็กชอบหรือเห็นด้วยในการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการในระดับน้อย

สัญลักษณ์ หน้ายิ้ม ให้คะแนน 3 คะแนน เห็นด้วยปานกลาง ใช้สัญลักษณ์
หน้านิ่ง ให้คะแนน 2 คะแนน และเห็นด้วยน้อย ใช้สัญลักษณ์ หน้าบึ้ง
ให้คะแนน 1 คะแนน การแปลความหมายของระดับคะแนนเฉลี่ยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ
โดยปรับใช้เกณฑ์แปลความหมายของ กรมวิชาการ (2542 : 19) ดังนี้

ช่วงคะแนน 2.50-3.00 เห็นด้วยมาก

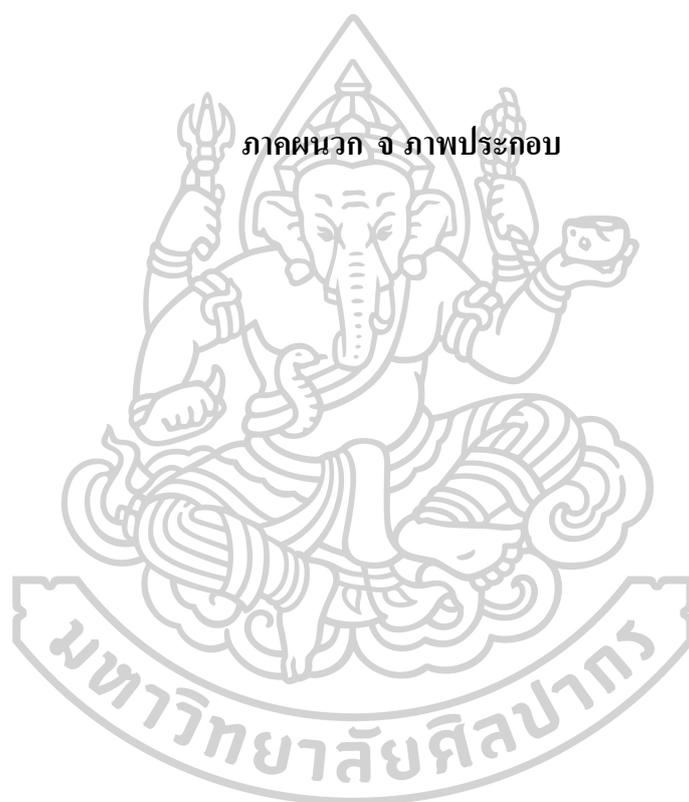
ช่วงคะแนน 1.50-2.49 เห็นด้วยปานกลาง

ช่วงคะแนน 1.00-1.49 เห็นด้วยน้อย

แบบสอบถามความคิดเห็นของเด็กปฐมวัย
การจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ ชั้นอนุบาลปีที่ 2

ให้เด็กๆ ระบายสี ลงในช่องแสดงใบหน้ายิ้ม หน้านิ่ง และหน้าบึ้ง (โดยครูอ่านให้เด็กปฐมวัยฟังในแต่ละข้อ)

รายการความคิดเห็น	มาก	ปานกลาง	น้อย	ข้อเสนอแนะ
				
	3	2	1	
1. เด็กๆ มีความเข้าใจเรื่องที่เรียนอย่างชัดเจน จากที่คุณครูอธิบาย				
2. กิจกรรมการจัดการเรียนรู้สนุกสนาน น่าตื่นเต้น				
3. เด็กๆ ได้เรียนรู้จากเรื่องที่ย้ายไปสู่เรื่องที่ยาก				
4. การทำกิจกรรม ช่วยทำให้เด็กๆ เข้าใจในสิ่งที่เรียนมากขึ้น				
5. เด็กๆ ได้เข้ากลุ่มทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนๆ				
6. การจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ ทำให้เด็กๆ รู้จักการปฏิบัติงานอย่างเป็นขั้นตอน				
7. สื่อที่คุณครูนำมาจัดการเรียนการสอน ทำให้เด็กๆ มีความเข้าใจในการเรียนรู้มากขึ้น				
8. เด็กๆ ชอบให้มีการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ มาจัดกิจกรรมการเรียนการสอน				
9. การจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ ทำให้เด็กๆ สนใจทำกิจกรรมต่างๆ มากขึ้น				
10. การจัดประสบการณ์เรียนรู้ ทำให้เด็กๆ ได้เรียนรู้และปฏิบัติด้วยตนเอง				
รวมคะแนน				
เฉลี่ย				

ที่มาของโครงการ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 ได้เดินสำรวจบริเวณรอบๆ ภายในโรงเรียนร่วมกับเพื่อนๆ และร่วมกันโหวตเลือกเรื่องที่ตนเองอยากจะเรียน เรื่องที่เด็กๆ ได้เสนอ มีดังนี้ มะม่วง(น้องนาย) ดอกไม้(น้องณัฐ) น้ำสมุนไพร(น้องแก้ว) และผีเสื้อ(น้องพิมพ์)

ภาพที่ 1 ระยะที่ 1 เริ่มต้นโครงการเด็กได้ร่วมกันเล่าประสบการณ์เดิมทีละคนหน้าชั้นเรียน เกี่ยวกับเรื่อง น้ำสมุนไพรที่ตนเองรู้จัก เคยเห็น เคยสัมผัส จนครบทุกคน แล้วครูจดบันทึก จากนั้นเด็กร่วมกันวาดภาพประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับสมุนไพรที่เล่ามาและวาดภาพประสบการณ์เดิม

เด็กๆ เล่าประสบการณ์ใหม่จากที่ผู้ปกครองเล่าในจดหมาย พร้อมต้นกระเจียว ลูกกับน้ำมะม่วงหาวมะนาวโห่มาให้เพื่อนดูและชิมกัน และวาดภาพประสบการณ์เดิม

ระยะที่ 2 พัฒนาโครงการ

เด็กได้ร่วมกันตั้งคำถามเกี่ยวกับน้ำสมุนไพร การวางแผนการหาคำตอบร่วมกันระหว่างเด็กและครูเมื่อได้คำถามที่เด็กสงสัยและอยากรู้แล้ว จากนั้นเป็นการวางแผนร่วมกันระหว่างเด็กและครู โดยสอบถามว่าเราจะมีวิธีการหาคำตอบอย่างไรบ้าง

น้ำสมุนไพรทำมาจากอะไรคะ

ในคำถามนี้เด็กจะร่วมกันวางแผนในการหาคำตอบโดยการออกไปทัศนศึกษาดูน้ำสมุนไพรต่างๆ ภาพที่ 2

น้ำสมุนไพรมีประโยชน์อย่างไรบ้างครับ

ในคำถามนี้เด็กใช้วิธีการแสวงหาคำตอบโดยสอบถามครูและบุคลากรในโรงเรียน จากนั้นกลับมาที่ห้องเรียน แต่ละกลุ่มเสนอคำตอบที่ได้

*นำสมมุติฐานไปทำอะไรคะ

*การตั้งสมมติฐาน

เมื่อได้คำถามแล้วให้เด็กๆ ร่วมกันตั้งสมมติฐานและร่วมกันวาดวิธีการทำในกลุ่มของตนตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

กลุ่มที่ 1

กลุ่มที่ 2

กลุ่มที่ 3

กลุ่มที่ 4

*การทดสอบสมมติฐาน

เมื่อมีการวางแผนและมีการแสวงหาคำตอบแล้วนั้น จะเป็นการทดสอบสมมติฐานในแต่ละวิธี ตามขั้นตอนที่ได้ๆ ร่วมกันคิด เป็นกลุ่มจนครบทุกกลุ่ม

ใช้วิธีการแสวงหาคำตอบโดยเชิญวิทยากรมาทำน้ำสมุนไพร ให้เด็กๆ ได้ลงมือปฏิบัติจริง ทำให้เด็กได้เห็นวิธีการทำน้ำสมุนไพรในแต่ละขั้นตอนได้ถูกต้อง

น้ำกระเจี๊ยบ

น้ำอัญชัน

น้ำเก๊กฮวย

น้ำใบเตย

ภาพที่ 3 ระยะที่ 3 สรุปโครงการ ระยะสรุปบททวนโครงการและเตรียมแลกเปลี่ยนความรู้โดยในระดับแรกเด็กจะต้องช่วยกันวางแผนร่วมกัน ในการทำบัตรเชิญ และของที่ระลึกเพื่อแจกคนที่เข้าร่วมงาน จากนั้นเด็กๆ แต่ละคนร่วมกันแบ่งหน้าที่ของตน เช่น การบรรยาย ฝ่ายต้อนรับ ฝ่ายการแสดง ฯลฯ จากนั้นช่วยกันจัดแสดงผลงานทั้งกลุ่มและรายบุคคล

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นางน้ำผึ้ง เลหาบุตร
วัน เดือน ปี เกิด	3 ตุลาคม 2526
สถานที่เกิด	95/1 ม.5 ต.วัดละมุด อ.นครชัยศรี จ.นครปฐม
ที่อยู่ปัจจุบัน	81 ม.8 ต.ตลาดจินดา อ.สามพราน จ.นครปฐม

